

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO - TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI**

DOKTORA TEZİ

**TELEVİZYON HABERLERİNDE
SİYASAL KİMLİKLERİN SUNUMU:
2014 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ**

**EKREM ÇELİKİZ
2502120268**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. NEŞE KARS TAYANÇ**

İSTANBUL-2016

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : EKREM ÇELİKİZ Numarası : 2502120268
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : RADYO TV SINEMA / DOKTORA Danışmanı : PROF. DR. NEŞE KARS TAYANÇ
Tez Savunma Tarihi : 06.12.2016 Saati : 14.30
Tez Başlığı : TELEVİZYON HABERLERİNDE SİYASAL KİMLİKLERİN SUNUMU:2014 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 50. Maddesi uyarınca yapılmış, soruların cevaplarına alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. NEŞE KARS TAYANÇ		Kabul
2- PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ		Kabul
3- PROF. DR. FUNDA SAVAŞ GÜN		Kabul
4- PROF. DR. MELDA CİNMAN		Kabul
5- PROF. DR. CEYHAN KANDEMİR		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. VILDAN İYİGÜNGÖR		
2- DOÇ. DR. GÜLİN TEREK ÜNAL		

ÖZ

TELEVİZYON HABERLERİNDE SİYASAL KİMLİKLERİN SUNUMU: 2014 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ

EKREM ÇELİKİZ

Bu tez çalışmasında 2014 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday olan Cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerinin televizyon haber bültenleri aracılığı ile kamuoyuna nasıl sunulduğu araştırılmıştır. Araştırma da içerik ve söylem analizi birlikte kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cumhurbaşkanlığı seçimleri, Haber analizi, içerik analizi, Televizyon haber bültenleri, haber, Siyasal Kimlikler, Kimlik, Kişilik

ABSTRACT

PRESENTATION OF POLITICAL IDENTITIES OF TELEVISION NEWSCAST: SAMPLE OF PRESIDENTIAL ELECTION IN TURKEY 2014.

EKREM ÇELİKİZ

In this theses we examined how television channels newscast presents the presidential candidates during the election campaigns their personality, identity, and political identity to the public.

Research content and discourse analysis are used together in theses.

Keywords: presidential election in Turkey, news analysis, content analysis of television newscast, news, political identities, identities, personality.

ÖNSÖZ

Türkiye’de seçim dönemlerinde siyasal adayların kamuoyu tarafından bilinmesinde televizyon haberleri oldukça etkili olmaktadır. Seçmenlerin oy tercihlerinde ise siyasal adayların kişilikleri, kimlikleri ve siyasal kimlikleri belirleyicidir. Seçmenler, genellikle destek verdikleri adayları ya miting alanlarında ya da televizyon ekranlarında görerek tanıyabilmektedirler. Televizyon kanalları da siyasal adayları kamuoyuna sunarken, siyasal adaylarla ilgili kişilik, kimlik ve siyasal kimlikleri, adaylarla televizyon kanallarının sahipleri arasındaki ilişkinin boyutuna göre olumlu ya da olumsuz anlamda kamuoyuna aktarabilmektedirler.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında tez danışmanım Prof. Dr. Neşe Kars’ın görüşleri ve yönlendirmeleri etkili olmuştur. Tezin hazırlanmasında katkıları olan İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyeleri Prof. Dr. Neşe Kars’a, Prof. Dr. Nilüfer Timisi’ye, Doğuş Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Funda Savaş Gün’e, tezin grafik kısmının oluşturulmasına katkıları olan Batman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde görevli Araş. Gör. Gökhan Karhan’a, tezin konusunun belirlenmesinde etkili olan Merhum babam Mehmet Çelikiz’e ve çok kıymetli annem Fatma Çelikiz’e teşekkür ediyorum.

İstanbul, 2016

Ekrem ÇELİKİZ

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
TABLolar LİSTESİ	xi
GRAFİKLER LİSTESİ	xii
RESİM LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KİŞİLİK VE KİMLİK

1.1.KİŞİLİK	7
1.1.1.Karakter	8
1.1.2.Kişilik Oluşum Süreci.....	10
1.1.3.Kişilik Tipleri	13
1.1.3.1. Beş Faktör Kişilik Modeli ve Özellikleri	14
1.1.3.2. Myers-Briggs Kişilik Tipolojisi	19
1.1.3.3. A ve B Tipi Kişilik	21
1.1.3.4 Enneagram Kişilik Modeli.....	22
1.2. KİMLİK	23
1.2.1. Farklı Disiplinlerde Kimlik	25
1.2.3.Kimlik Oluşumu	30
1.2.4.Kişilik ve Kimlik İlişkisi	32

İKİNCİ BÖLÜM
SİYASET-KİMLİK İLİŞKİSİ VE TÜRKİYE'DE CUMHURBAŞKANLIĞI KİMLİĞİNİN
ANAYASAL TANIMLARI

2.1.SİYASET VE KİMLİK İLİŞKİSİ	34
2.1.1 Demokrasi	35
2.1.2 Siyaset	38
2.1.3 Ulus	39
2.1.4 Ulus Devlet	40
2.1.6. Vatandaşlık	41
2.1.7.Siyasal Partiler	42
2.1.8.Siyasal Kimlik	43
2.2.TÜRKİYE'DE CUMHURBAŞKANLIĞI KİMLİĞİNİN ANAYASAL TANIMLARI VE CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ.....	57
2.2.1.1921 ve 1924 Anayasalarında Cumhurbaşkanlığı Kimliği ve Cumhurbaşkanlığı Seçimleri.....	57
2.2.2.1961 Anayasasında Cumhurbaşkanlığı Kimliği ve Cumhurbaşkanlığı Seçimleri	62
2.2.3.1982 Anayasasında Cumhurbaşkanlığı Kimliği ve Cumhurbaşkanlığı Seçimleri	68
2.2.4. 2007 Anayasa Referandumu ve Cumhurbaşkanlığı Seçim Biçiminin Değişimi	75

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TELEVİZYON HABERLERİNDE KİŞİLİK, KİMLİK VE SİYASAL KİMLİKLERİN
SUNUMU VE TÜRKİYE'DE 2014 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM SÜRECİNİN
TELEVİZYON HABERLERİNDE KİMLİK İNŞASI

3.1. TELEVİZYON VE SİYASET İLİŞKİSİ	78
3.2.TÜRKİYE'DE TELEVİZYON KANALLARININ ORGANİZASYON YAPILARI ..	81
3.2.1.KANAL D, ATV VE STAR TV TV KANALLARININ SAHİPLİK DURUMU.....	84

3.3.HABER KAVRAMI VE TELEVİZYON HABERCİLİĞİ.....	85
3.4.TELEVİZYON HABERCİLİĞİ	86
3.5.2014 YILI CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ VE ADAYLAR	91
3.5.1 Cumhurbaşkanı Adayı Recep Tayyip Erdoğan	92
3.5.2 Cumhurbaşkanı Adayı Ekmelettin İhsanoğlu	93
3.5.3 Cumhurbaşkanı Adayı Selahattin Demirtaş	94
3.6. ÇALIŞMANIN ÇÖZÜMLEME YÖNTEMİ VE AMACI	95
3.6.1 İçerik Analizi	96
3.6.2. Söylem Analizi.....	97
3.7. 2014 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİNDE TV HABER İNCELEMELERİ	101
3.7.1.İçerik Analizi Uygulaması	101
3.7.1.1 Cumhurbaşkanlığı Seçim Haberlerinin Kanallara Göre Dağılımı	102
3.7.1.3 Cumhurbaşkanlığı Seçim Haberlerinin Adaylara Dağılımı(Kanal D) ..	104
3.7.1.4 Cumhurbaşkanlığı Seçim Haberlerinin Adaylara Dağılımı(Star TV)....	105
3.7.1.5 Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerde Sunum Sırası(Kanal D)	106
3.7.1.6 Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerde Sunum sırası(ATV)	107
3.7.1.7 Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerde Sunum Sırası(Star TV).....	108
3.7.1.8 Cumhurbaşkanı Adaylarına Seçim Haberlerinde Ayrılan Süre (GENEL).....	109
3.7.1.9 Cumhurbaşkanı Adaylarına Seçim Haberlerinde Ayrılan Süre (ERDOĞAN).....	110
3.7.1.10 Cumhurbaşkanı Adaylarına Seçim Haberlerinde Ayrılan Süre (İHSANOĞLU).....	111
3.7.1.11 Cumhurbaşkanı Adaylarına Seçim Haberlerinde Ayrılan Süre (DEMİRTAŞ).....	112
3.7.1.12 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(GENEL)	113

3.7.1.13 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(Kanal D).....	114
3.7.1.14 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(ATV)	115
3.7.1.15 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(Star TV)	116
3.7.1.16 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(TÜM KANALLAR)	117
3.7.1.17 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(GENEL)	118
3.7.1.18 Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerdeki Tekrar Sayısı(Kanal D)..	119
3.7.1.19 Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerdeki Tekrar Sayısı(ATV).....	120
3.7.1.20 Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerdeki Tekrar Sayısı(Star TV) ...	121
3.7.1.21 Cumhurbaşkanı Adaylarının Konuşmalarının Kendi Sesleri ile Verilişleri(TÜMKANALLAR)	122
3.7.2. Söylem Analizi Uygulaması	123
3.7.2.1. Kanal D.....	128
3.7.2.1.1. 3 Temmuz 2014 Kanal D Ana Haber Bülteni.....	128
3.7.2.1.2. 4 Ağustos 2014 Kanal D Ana Haber Bülteni.....	132
3.7.2.1.3. 5 Ağustos 2014 Kanal D Ana Haber Bülteni.....	135
3.7.2.1.4. 6 Ağustos 2014 Kanal D Ana Haber Bülteni.....	140
3.7.2.1.5. 7 Ağustos 2014 Kanal D Ana Haber Bülteni.....	142
3.7.2.2. ATV.....	146
3.7.2.2.1 3 Temmuz ATV Ana Haber Bülteni	146
3.7.2.2.2. 4 Ağustos ATV Ana Haber Bülteni	151
3.7.2.2.3. 5 Ağustos ATV Ana Haber Bülteni	153
3.7.2.2.4. 6 Ağustos ATV Ana Haber Bülteni	157
3.7.2.2.5. 7 Ağustos ATV Ana Haber Bülteni	160
3.7.3.3. Star TV	162

3.8. ARAŞTIRMANIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	177
SONUÇ	190
KAYNAKÇA	198
EKLER	222
EK:1- TELEVİZYON KANALLARINDAKİ HABERLERİN VERİLERİ.....	222
EK 2:TELEVİZYON KANALLARINDAKİ HABERLERİN BİRLEŞTİRİLMİŞ VERİLERİ	230
ÖZGEÇMİŞ	233

TABLolar LİSTESİ

TABLO 1: BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ KURAMI BOYUTLARI.....	16
TABLO 2: MCCREA VE COSTA'NIN BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN BOYUTLARINA GÖRE KİŞİLERİ TANIMLAMAK İÇİN KULLANMIŞ OLDUKLARI SIFATLAR	16
TABLO 3: GOLBERG'İN BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN BOYUTLARINA GÖRE KİŞİLERİ TANIMLAMAK İÇİN KULLANMIŞ OLDUĞU SIFATLAR	18
TABLO 4: A VE B TİPİ KİŞİLİK KARŞILAŞTIRMASI.....	22
TABLO 5: REYTING ÖLÇÜMLERİ.....	96
TABLO 6: 5 FAKTÖR KİŞİLİK KURAMI NİTELEMELERİ.....	126

GRAFİKLER LİSTESİ

GRAFİK 1: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM HABERLERİNİN KANALARA GÖRE DAĞILIMI	102
GRAFİK 2: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM HABERLERİNİN ADAYLARA DAĞILIMI(ATV).....	103
GRAFİK 3: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM HABERLERİNİN ADAYLARA DAĞILIMI(KANAL D).....	104
GRAFİK 4: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM HABERLERİNİN ADAYLARA DAĞILIMI(STAR TV).....	105
GRAFİK 5: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDE SUNUM SIRASI(KANAL D).....	106
GRAFİK 6: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDE SUNUM SIRASI(ATV).....	107
GRAFİK 7: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDE SUNUM SIRASI(STAR TV).....	108
GRAFİK 8: CUMHURBAŞKANI ADAYLARINA SEÇİM HABERLERİNDE AYRILAN SÜRE (GENEL).....	109
GRAFİK 9: CUMHURBAŞKANI ADAYLARINA SEÇİM HABERLERİNDE AYRILAN SÜRE (ERDOĞAN).....	110
GRAFİK 10: CUMHURBAŞKANI ADAYLARINA SEÇİM HABERLERİNDE AYRILAN SÜRE (İHSANOĞLU).....	111
GRAFİK 11: CUMHURBAŞKANI ADAYLARINA SEÇİM HABERLERİNDE AYRILAN SÜRE (DEMİRTAŞ).....	112
GRAFİK 12: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(GENEL).....	113
GRAFİK 13: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(KANAL D)	114
GRAFİK 14: GRAFİK 14: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(ATV)	115
GRAFİK 15: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(STAR TV)..	116

GRAFİK 16: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(TÜM KANALLAR)	117
GRAFİK 17: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(GENEL)	118
GRAFİK 18: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDEKİ TEKRAR SAYISI(KANAL D)	119
GRAFİK 19: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDEKİ TEKRAR SAYISI(ATV)	120
GRAFİK 20: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDEKİ TEKRAR SAYISI(STAR TV)	121
GRAFİK 21: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ KONUŞMALARININ KENDİ SESLERİ İLE VERİLİŞLERİ (TÜM KANALLAR).....	122

RESİM LİSTESİ

RESİM 1: MYERS-BRIGGS TİPOLOJİSİ.....	20
--	----

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:Avrupa Birliği
Ak Parti	:Adalet ve Kalkınma Partisi
AP	:Adalet Partisi
CHF	:Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
CMKP	:Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
DTP	:Demokratik Toplum Partisi
HDP	:Halkların Demokratik Partisi
MGK	:Milli Güvenlik Kurulu
MHP	:Milliyetçi Hareket Partisi
MSP	:Milli Selamet Partisi
SDP	:Sosyal Demokrasi Partisi
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
YSK	:Yüksek Seçim Kurulu

GİRİŞ

İnsanlığın ilk yıllarından itibaren yönetilen ve yönetenler arasındaki ilişkilerin nasıl olması gerektiği konusunda tartışmalar sürmektedir. Günümüzde insanların nasıl yönetilmesi gerektiği konusu gündeme geldiğinde ise dünyanın çoğu ülkesinde yönetilenlerin kendilerini yönetecek kişileri seçimler aracılığı ile belirlediği sistem olan demokrasiler akla gelmektedir.

Dünyanın çoğu ülkesinde yöneticiler seçimler aracılığı ile belirlenmektedir. Seçimler öncesinde yönetici olmak isteyen adaylar, kendilerinin seçilebilmesi için çeşitli vaatlerle, projelerle yönetmeye aday oldukları seçmenlerin karşısına çıkmakta ve bunun sonucunda da seçmenler kendilerini yönetecek kişileri belirlemektedirler.

Seçimler öncesinde yönetmeye aday olan kişiler, kendilerinin seçilmesini sağlayabilecek projeleri ve vaatleri ise seçmenlere duyurma gereği duymaktadırlar. Yönetici adayları ile yönetilecekler arasında bir iletişim olması gerekmektedir. Bu iletişim tarihin her döneminde farklı şekillerde ve farklı mecralar aracılığı ile yapılmıştır. Günümüzde ise yöneticiler ve yönetilenler arasındaki iletişimi sağlayan çeşitli kitle iletişim araçları bulunmaktadır. Bu kitle iletişim araçlarından biri de televizyondur.

Televizyonlarda yayınlanan haber bültenleri aracılığı ile yöneten ve yönetilenler arasında bir iletişim söz konusu olmaktadır. Televizyon haber bültenleri aracılığı ile yönetmeye aday olan kişiler, yönetilecek olan kişilere seslerini duyurabilmektedirler.

Televizyon haber bültenleri aracılığı ile yönetmeye aday olan kişilerin yaşam biçimleri, kişilikleri, kimlikleri ve siyasal kimlikleri yönetilecek olan kitlelere aktarılmaktadır.

İnsanların birbirleri ile olan iletişimlerinde kişilik ve kimlik ön plana çıkmaktadır. Kişilik, kimlik ve siyasal kimlik kavramları özellikle sosyal bilimlerde tartışılan konuların başında gelmektedir. Gündelik yaşamda kişiler arasındaki ilişkilerde başta kişilik olmak üzere kimlik ve siyasal kimlik terimlerinin yansımaları görülmektedir.

Kişiliğin ne olduğu, nasıl geliştiği ve kişilik özelliklerinin nasıl ortaya çıktığı konusunda özellikle psikoloji biliminde çok sayıda çalışma yapılmıştır.

Erich Fromm'a göre kişilik, kişiye özgü olan ve kişiyi benzersiz kılan, doğuştan elde edilmiş ve sonradan kazanılmış tinsel niteliklerin tümüdür (Fromm, 1996: 24).

Adler ise kişiliği, "bireyin kendisine, diğer insanlara ve topluma karşı koyduğu tutumlar olarak" açıklar (Adler, 1998: 29).

Kişilik ile birlikte toplumun tüm kesimlerinde kullanılan kavramlardan birisi de kimliktir.

"Kimlik, seçtiğimiz, istediğimiz ya da rıza gösterdiğimiz şeylerden çok ne olduğumuz ve nasıl tanındığımızdır. Kimliğimiz, olduğumuz şey ve yola çıktığımız temeldir" (Connolly, 1991: 92).

Kimlik bireylerin kendilerini tanımalarında anlam ve deneyimlerin kaynağıdır. (Castells, 2006: 12).

Türkiye'de seçim dönemlerinde yönetmeye aday olan siyasal liderlerin kişilikleri, kimlikleri ve siyasal kimlikleri de yoğun bir şekilde gündeme gelmektedir. Seçim çalışmaları esnasında siyasal adaylar, bu kavramlar üzerinden kampanya yürütebilmektedirler.

Siyasal liderlerin çok sık olarak kullandıkları kişilik, kimlik ve siyasal kimlik kavramları ne anlama geliyor? Siyasal liderlerin kişilikleri ve kimlikleri nasıl inşa edilmektedir? Siyasal liderlerin kişilikleri, kimlikleri televizyon haber bültenlerinde nasıl sunulmaktadır? Televizyon haber bültenlerinde siyasal adaylarla ilgili kişilik özellikleri ne ölçüde haber metinlerine yansımaktadır? Televizyon haber bültenlerinde siyasal kimlikler ne ölçüde kullanılmaktadır? Siyasal adaylarla, televizyon kanalı sahipleri arasındaki ilişkilerin, siyasal adaylarla ilgili haberlerde; adayların kişilik, kimlik ve siyasal kimlik sunumlarına nasıl yansımıştır? Bu sorular ve bu sorulara aranacak yanıtlar bu tez fikrinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Dünyadaki demokratik ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de yönetilen ve yöneticiler arasındaki ilişkiler seçimler aracılığı ile sağlanmaktadır. Bu seçimler esnasında da yönetici adayları farklı siyasal partilerde örgütlenerek kendi projelerini, vaatlerini seçmen dediğimiz yönetilecek olan kişilere sunmaktadırlar. Türkiye'de yöneticileri belirlemek amacıyla yapılan seçimlerde siyasal partilerin vaatleri kadar, aday kimlikleri de seçmen nezdinde dikkate alınabilmektedir. Seçimler öncesinde

özellikle siyasi parti liderlerinin kişilikleri, kimlikleri ve siyasal kimlikleri de seçmen tarafından takip edilebilmektedir.

Türkiye’de genellikle seçimlerden önce adaylar, ülke genelinde belirli illerde mitingler düzenleyerek seçmenler ile buluşmaktadırlar. Seçmenler, mitinglerde destek verdikleri adayları yakından görerek çok az da olsa kişilikleri ve kimlikleri hakkında bir fikir edinebilmektedirler. Seçmenlerin birçoğu ise siyasi liderleri televizyon haber bültenleri aracılığı ile tanımaktadırlar.

Televizyon haberlerinin siyasal liderleri kamuoyuna sunarken ne derece tarafsız olduğu konusu da araştırılması gereken bir konudur. Özellikle televizyon kanallarının sermaye yapıları ve televizyon kanallarının sahiplerinin siyasal liderlerle olan bağlantıları tarafsızlık ilkesinin göz ardı edilebilmesine yol açabilmektedir. Günümüzde iletişim araçları, dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük tekellerin dolayısıyla da büyük sermayenin elinde bulunmaktadır. Özel televizyonların sermaye yapısı, herhangi bir ticari sermayeden farklı değildir. Televizyon, kamu hizmeti görme ve kamu yararı gözetmek konumundan çıkmış, ona sahip olan sermayenin, kendi özel çıkarlarını koruma ve haberleri buna göre biçimlendirme durumuna gelmiştir. Haberleriyle de siyasal iktidar üzerine baskı grubu niteliği taşımaktadır. (Kars, 2013:l)

Televizyon kanalları da haber bültenlerinde siyasal adayları kamuoyuna sunarken, siyasal adaylarla ilgili kişilik, kimlik ve siyasal kimlikleri, adaylarla televizyon kanallarının sahipleri arasındaki ilişkinin boyutuna göre olumlu ya da olumsuz anlamda kamuoyuna aktarabilmektedir

Yine aynı şekilde siyasal iktidarlar da ellerindeki iktidar güçlerini kullanarak televizyon kanallarının sahipleri üzerinde baskı kurabilmektedirler.

Edward S. Herman ve Noam Chomsky’ye göre, medya günümüzde devlet iktidarının ve seçkinlerin ihtiyaçlarını karşılamaya yarayan bir propaganda aracı olarak kullanılmaktadır. Gerçekliğin değiştirilerek sunulması ve bazı gerçeklerin gizlenirken bazılarının öne çıkartılması, seçkinlerin gündeminin bir toplumda yaşayanların gündemi haline getirilmesi ve seçkinlerin politika hedefleri doğrultusunda toplumun siyasi kampanyalarla yönlendirilmesi bu ihtiyaçlar arasındadır. Chomsky ve Herman (1999: 22), “geliştirdikleri propaganda modelinde, gücün/iktidarın ne gibi yollarla haberleri eleyip basılmaya uygun olanları seçtiğini, muhalif düşünceleri nasıl kenar sütunlara itip önemsizleştirdiğini, egemen güce ve

iktidara ise, halka, mesajlarını nasıl kolayca iletme olanağı sağlandığını ortaya koyarlar”(Chomsky, 1999: 21)

Chomsky'nin de belirttiği üzere Türkiye'de de televizyon kanallarının sahipleri ile iktidar da olan yöneticiler arasında sermaye anlamında ilişkiler söz konusudur. Televizyon kanallarının sahipleri, iktidarlar üzerinde baskı kurabildikleri gibi, sadece televizyon kanalı işiyle ilgilenmeyen, aynı zamanda farklı alanlarda faaliyetlerde bulunan sermaye sahibi televizyon kanallarının patronları da yönetimde olan iktidarlar tarafından kontrol edilebilmektedir.

Bu çalışmada televizyon kanalları sahipleri ile siyasal liderler arasındaki ilişkiler, televizyon haber bültenlerinde kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerin sunumu 2014 yılında ilk kez halk tarafından seçilecek Cumhurbaşkanlığı adaylarının seçim kampanyaları haberleri üzerinden araştırılacaktır.

Türkiye'de cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar olan dönemde Cumhurbaşkanı halk tarafından değil, halkın seçtiği milletvekilleri aracılığı ile parlamento tarafından seçilmiştir. 2007 yılında Cumhurbaşkanı son kez parlamento tarafından seçilmiştir. Yine 2007 yılında gerçekleştirilen anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanının parlamento yerine beş yıllığına doğrudan halk oylamasıyla seçilmesine karar verilmiştir. Yapılan anayasa değişikliğine göre bir aday 5'er yıllık periyotlarda en fazla iki dönem cumhurbaşkanlığı yapabilecektir. Anayasa değişikliğinin ardından ilk Cumhurbaşkanlığı seçimi 2014 yılı Ağustos ayında yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk defa halk oylaması ile yapılması nedeniyle, 2014 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimleri bu çalışmada esas alınacaktır.

2014 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adaylar, kendi seslerini kamuoyuna duyurabilmek amacıyla televizyon haber bültenlerinde yer almak istemişlerdir. Bazı televizyon kanallarının Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adayların kamuoyuna sunulmasında belirli adayları ön plana çıkarttıkları ve bazı adaylarla ilgili olarak da haber metinlerinde adayı olumsuz gösteren bir söylemle haber hazırladıkları düşünülmektedir.

Tüm partiler seçim zamanlarında seçim sonuçlarına olumlu katkı sağlaması amacıyla televizyon haber bültenlerinde mümkün olduğunca sık ve müspet bir şekilde çıkmaya çalışmaktadırlar. (Timisi,1999: III)

“Diğer taraftan özel televizyon kanallarının, haberleri kendi çıkarları doğrultusunda biçimlendirerek, halkın ilgisini o yöne çekmeye ve kamuoyu yaratmaya çalıştıkları da bir gerçektir. Gerçekte, özel televizyonların bu habercilik anlayışı izleyicilerde güvensizlik oluşturmaktadır” (Kars, A.g.e: 7). Televizyon kanallarının seçim dönemlerinde adaylarla ilgili haberlerde ne kadar tarafsız oldukları konusunda tartışmalar ve araştırmalar sürekli olarak gündeme gelmektedir.

Televizyon kanalları seçim dönemlerinde seçim haberlerini yayınlarken tarafsızlık ilkesini genellikle göz ardı etmektedirler. Televizyon haber bültenleri aracılığı ile televizyon kanalı sahipleri ile siyasal liderler arasında yaşanan kişilik ve kimlik tartışmaları kamuoyuna taraflı bir şekilde yansıtılmaktadır.

Bu amaçla, tezin kuramsal alt yapısını oluşturacak birinci bölümünde kişilik, kişilik tipleri ve kimlik kavramları üzerinde durulacaktır.

Tezin 2.bölümünde ise siyasal kimlik kavramları ve Türkiye’de cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar olan süreçte Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin nasıl yapıldığı konusu incelenecektir. Türk siyasal tarihinde kullanılan kavramlar, kimlik ve siyasal kimlik kavramlarının Türkiye’deki yansımaları araştırılacaktır.

Tezin 3.bölümünde kişilik, kimlik ve siyasal kimlik ile ilgili televizyon haberlerinde nasıl bir haber dili kullanıldığı, televizyon kanalı sahipleri ve siyasetçiler arasındaki ilişkiler ve TV haberciliği, ayrıca 2014 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin Kanal D, ATV ve Star televizyonlarında haber bültenlerine nasıl yansındıkları, içerik ve söylem analizi yapılarak saptanmaya çalışılacaktır.

“Televizyon kanalları, haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarının kamuoyuna sunulmasında adaylarla ilgili kişilik, kimlik ve siyasal kimlik inşa ederler.”

“Televizyon kanalları haber bültenlerinde cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerinin sunumunda tarafsız değildirler.”

Bu hipotezlerden hareket edilerek, seçilen televizyon kanallarının Cumhurbaşkanlığı adaylarını kamuoyuna sunarken bir yanlılık göstereceği ve kendi çıkarları doğrultusunda adayların kimlik, kişilik ve siyasal kimliklerini inşa edecekleri varsayılmıştır.

Diğer taraftan; Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde “doğru, dengeli ve tarafsız habercilik” ilkelerinin televizyon kanallarında pratikte uygulanıp uygulanmadığı da araştırma kapsamında incelenecektir.

Bu bağlamda; araştırmanın evrenini ulusal ölçekli yayın yapan özel televizyon kanalları oluşturmaktadır. Bu evreni temsil eden 3 televizyon kanalı seçilerek incelenecektir.

Kanalların sahiplik durumu, büyük sermaye/holding içinde olmaları, siyasal tercihlerin sahipliği etkilemesi ve seçim dönemlerinde haber bültenlerinin reytinglerine bakılarak bu kanallar Kanal D, ATV ve Star TV TV olarak belirlenmiştir.

Örnekleme olarak belirlenen televizyon kanallarının, analiz birimini oluşturacak haber bültenleri ise; seçime girecek adayların Yüksek Seçim Kurulu tarafından açıklandığı 3 Temmuz 2014 tarihi ve seçim yasakların başlamasının öncesindeki 4 gün 4, 5, 6 ve 7 Ağustos 2014 tarihlerinde olmak üzere toplam 5 gün yayınlanan ana haber bültenleri ile sınırlandırılacaktır.

Bu çalışmada iki çözümleme yöntemi birbirini desteklemek üzere birlikte kullanılacaktır. Öncelikli olarak nicel veri toplamak amacıyla içerik çözümlemesi yapılarak, Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili haberlerin sayıları, Cumhurbaşkanlığı adaylarının haber bültenlerinde ne sıklıkla verildiği, Cumhurbaşkanı adaylarının haber niteliği ve kanallara dağılımı belirlenecektir.

İkinci olarak da söylem analizi yapılarak, Televizyon kanallarının seçimle ilgili haberleri yansıtırken Cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerini nasıl yansıttığı, kanalların haber bültenleri arasında adaylara yaklaşım farklarının saptanması ve adayların siyasal kimlik inşa sürecine televizyon haberlerinin katılıp katılmadığını ve nasıl yeniden ürettiklerini saptamak amacıyla haber bültenlerindeki cümle yapılarını ve sözcük seçimleri belirlemeye yönelik mikro çözümleme yöntemine başvurulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİLİK VE KİMLİK

1.1. Kişilik

Kişilik, gündelik yaşamda insanların birbirleriyle olan iletişimde ön plana çıkmaktadır. İnsanlar, yeni karşılaştıkları birinin ilk olarak kişiliğini anlamaya çalışmaktadırlar. Ya da en azından yeni tanışılan bir bireyin kişiliği hakkında tahminlerde bulunulmaktadır. Peki, kişilik tam olarak nedir? Bu sorunun cevabına ilişkin olarak çok sayıda tanımlama yapılmıştır. Psikologlara göre “kişilik, bireyin kendine özgü ve ayırt edici davranışlarının bütünü biçiminde tanımlanır”. Başka bir ifade ile “bir insanı başkalarından ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin toplamıdır”(Tezcan, 1997: 10). Bu tanımlamada kişiliğinin bir insanı başkalarından ayıran farklı yönlerine dikkat çekilmektedir.

Bir diğer tanımda kişilik, bireyin farklı durumlarda ve farklı zamanlarda, geniş anlamda ayırt edici ve tutarlı bir şekilde ortaya koyduğu psikolojik özellikleri olarak tanımlanmıştır(Buchanan ve Huczynski, 1997) .

Yine benzer bir tanımlamayla kişilik, “bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir” (Cüceloğlu, 1997: 404).

Schermerhorn ise kişiliği, bireyin diğer insanlarla etkileşimi ve tepkilerini oluşturan benzersiz doğasının özelliklerinin bir bileşimidir şeklinde tanımlamaktadır (Schermerhorn, Hunt ve Osborn, 2002). Bu tanımlamada ise kişiliğinin kişiye özgü yapısına vurgu yapılmıştır.

Bu tanımlamaların dışında Hogan (1991) kişilik ile ilgili tanımlamalarda iki farklı yöne dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki, “bireyin diğer insanlar tarafından nasıl algılandığıdır. Buna göre, bireye ait kişilik kavramının sosyal bir yönü bulunmaktadır”. Kavramın ikinci yönünü ise “bireyin kendi özellikleriyle ilgili olan kısmı oluşturmaktadır. Bu özellikler bireyin belirli bir olay ya da durum karşısında ortaya koyduğu istikrarlı davranış modellerini ifade etmektedir” (Hogan, 1991: 874). Her bireyin bir kişiliği vardır ancak bu kişilik, bireyin kendisinden bağımsız olarak başkaları tarafından nasıl algılandığı ile de ilgilidir. Kişinin kendisi kendi kişiliği ile

ilgili farklı açıklamalarda bulunabilir, başka bir kişi ise bir insanın kişiliği hakkında o insanın kendi açıklamalarından çok daha farklı çıkarımlarda bulunabilir.

Burger kişiliği, “bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak tanımlar”. Burger (2006) tutarlı davranış kalıplarını, her zaman ve her yerde gözlemlenebileceğini; kişilik içi süreçleri ise, kişinin nasıl davranacağını ve hissedeceğini etkileyen ve kişinin içinde gelişen bütün duygusal, güdüsel ve bilişsel süreçlerin kapsamı şeklinde açıklamaktadır (Burger, 2006: 23). Burger’in bu tanımda da vurguladığı üzere, kişilik özelliklerinin tutarlı olması beklenir. Sürekli değişen kişilik özellikleri, yaşanan toplum tarafından da kişi hakkındaki değerlendirmelerde pek hoş karşılanmayabilir.

Nelson, kişiliğin uzun vadede değişmeyen özelliklerine değinerek kişiliği şöyle tanımlar: “Kişilik bireyin davranışlarını etkileyen uzun vadede pek değişmeyen özelliklerin bir” toplamıdır(Nelson ve Quick, 2000: 73). Yine bu tanımlama da da kişiliğinin uzun vadede değişmeyen özelliklerine dikkat çekilmiştir.

Kişilikle ilgili olan diğer kavramlar ise karakter ve mizaçtır. Kişilik, karakter ve mizaç kavramları sıklıkla karıştırılmaktadır.

1.1.1. Karakter

Kişilikle ilgili olarak benzer manada kullanılan bazı kavramlarda bulunmaktadır. Genellikle kişilikle eş anlamlı olarak kullanılan bir diğer kavram olan karakter ise bireye özgü olan davranışların bütünü şeklinde tanımlanmaktadır. Bir bireyin karakteri, o kişinin fizyolojik, duygusal ve zihinsel etkinliğe çevrenin attığı değer olarak ifade edilmektedir. (Eren, 37 2000: 68; Köknel, 1995: 20).

Karakter, kalıtsal olmayan özelliklerin birey tarafından erken dönemlerde başlanarak sonradan edindiği özellikler olarak tanımlanmaktadır (Adler, 2008: 191-192).Bu tanımlamada karakter ile ilgili olarak “kalıtsal olmama” özelliği belirtilmiştir.

Aynı zamanda, kişinin belirli bir zaman diliminde devam ettirdiği kişilik özelliklerinin de karakterin bir parçası olduğu ifade edilmektedir (Zel, 2001: 416).

Bruyere “Karaktere Dair” adlı eserinde karakteri bireyin içinde yaşadığı çevrede geçerli olan ahlak kurallarıyla ortaya çıkan ruhsal portresi olarak tanımlamıştır (Köknel, 2005: 21).

Karakterin nasıl ortaya çıktığı ile ilgili olarak Zel; “Karakter bireyin yaşamı boyunca içerisinde bulunduğu okul, aile ve çevrenin etkisiyle gelişerek şekillenmektedir. Aile yaşamı içerisinde birey belirli bir olgunluğa eriştikten sonra okul ve içinde yer aldığı diğer çevresel koşullar bireyin karakterinin oluşmasına yardımcı olmaktadır şeklinde açıklamaktadır”(Zel, 2006: 19).

Zel’in açıklamalarında yine karakterin ortaya çıkmasında kalıtsal özelliklerin olmaması ortaya konulmuştur. Karakterin oluşmasında yaşanan yer belirleyici olabilmektedir.

Türkçede karakter ile ilgili olarak mizaç kelimesi de kullanılmaktadır.

Mizacın tanımı ile ilgili olarak Cloninger, duygulara dayalı yeteneklerin ve alışkanlıkların bir araya getirilmesinin altında yatan ilişki kurma, duyumsama süreçlerine denk gelme şeklinde açıklamıştır (Cloninger ve Svrakic, 2000: 241).

Mizaç ya da huy, bireylerin duygusal dengelerini ifade etmektedir. Çabuk kızmak, öfkelenmek, sıkılmak, neşelenmek, hareketli ya da hareketsiz olmak bu duruma örnek verilebilir. (Köknel, 1995: 19-20).Mizaç ya da huyun karakterden farkı ise mizaç ve huyun oluşmasında kalıtsal faktörlerin devreye girmesidir.

Mizaç, “bireylerin sergiledikleri davranışlarından gözlemlenebilen sabit eğilimlerini ifade etmektedir. Bu eğilimler bireyin yeni durumlara adapte olabileme derecesi, ilgi alanları ve ruhsal durumlarına göre değişiklikler göstermektedir”(Güney, 2009: 197).

Mizaç, bireyin duygusal yönünü temsil ettiği için, bu konuda edinilen özelliklerin bir kısmı kalıtım yolu ile önceki nesillerden geçmekte iken bir kısmı da sonradan alışma ve öğrenme yoluyla kazanılmaktadır. M.Ö. 4. yy’ da Hipokrat, mizacı dört grupta incelemiştir:

- Neşeli Mizaç: Bu gruptaki bireyler hareketli ve neşelidir. İlgili duydukları şeyler kolaylıkla değişmektedir.
- Soğukkanlı Mizaç: Bu gruptaki bireyler daha az hareketli, fazla neşeli olmayan, soğukkanlı ve kuvvetli kişiliğe sahip bireylerdir.
- Kızgın Mizaç: Çabuk kızan, hareketli, heyecanlı ve kuvvetli kişiliğe sahip olan bireylerdir.

•Melankolik Mizaç: Sıkılgan, mutsuz, hareketsiz ve zayıf kişiliği yansıtan bireylerden oluşmaktadır (Zel, 2006: 21).

Mizaç ile ilgili olarak kullanılan nitelemeler; “hafif kanlı (çok sevimli ve neşeli), ağırkanlı (donuk, sert), melankolik (sevda, hüzünlü ve aşırı duygusal) ve asabi (öfkeli, saldırgan ve heyecanlı) olarak” isimlendirilmiştir (Soysal, 2008: 7).

1.1.2. Kişilik Oluşum Süreci

Kişiliğin nasıl ortaya çıktığı, kişilik oluşum sürecinde hangi faktörlerin etkili olduğu ile ilgili olarak özellikle psikoloji alanında çalışmalar yapılmıştır.

Kişiliğin oluşmasında genel olarak kalıtsal ve bedensel faktörler ile çevresel faktörler etkili olmaktadır.

Kişiliği belirleyen faktörlerin ilki kalıtsal ve bedensel faktörlerdir. Kalıtım, çevrenin etkisiyle değişmeyen özelliklerin anne ve babanın kromozomlarıyla bir kuşaktan diğerine geçmesi sonucu oluşan, bireyin bütün yaşamına şekil veren önemli bir etken olarak tanımlanmaktadır. Bireyin bedensel yapısı ile ilgili iskelet, ağırlık, boy, göz, saç ve ten rengi gibi bunların yanında duygu durumu; heyecanlılık, duygusallık, direnme, karşı koyma gibi çoğunlukla zihinsel, bedensel ve duygusal özelliklerde kalıtımın payı yüksektir (Soysal, 2008: 7). Kişiliğinin şekillenmesinde kalıtsal faktörlerin ne oranda etki ettiği konusu günümüzde de de psikoloji biliminde araştırılan konuların başında gelmektedir.

Kişilerin fizyolojik yapı ve özellikleriyle kişilik yapıları arasında önemli ilişkiler bulunmaktadır. Kişilik kuramlarıyla ilgili yapılan çalışmaların birinde bireyler vücut yapılarına bağlı olarak üçe ayrılmış ve vücut tipleri ile kişilik tipleri arasında ilişki olduğu söylenmiştir. Buna göre; “kısa boylu ve kilolu bir bireyin girişken, rahat ve yumuşak huylu olduğu; uzun boylu ve zayıf bir bireyin sakin, kontrollü, utangaç olduğu ve yalnızlıktan hoşlandığı; kasları gelişmiş iri yapılı bir bireyin ise saldırgan, fiziksel olarak daha aktif ve karışık olaylarla dolu bir yaşantıya sahip olduğu” tespit edilmiştir. Fakat cinsiyet, yaş, fiziksel yapı gibi kalıtsal özelliklerin kişiliği etkileme derecesinin bireyden bireye farklılık gösterdiği görülmüştür (Atkinson vd. 1995: 526).

Kişiliğin oluşmasını etkileyen diğer faktörler çevresel faktörlerdir. Çevresel faktörleri ise “aile faktörü, kültürel faktörler, sosyal yapı ve sosyal sınıf faktörleri,

referans gurupları, coğrafi ve fiziki faktörler ile diğer faktörler olarak” sınıflandırılmaktadır (McCrae and Costa, 1992: 662).

Kişinin doğumundan itibaren kişilik gelişiminin şekillenmesinde ailenin etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Kişilik gelişimini etkileyen çevresel faktörlerin başında aile gelmektedir. “Yapılan birçok çalışma; bireylerin kişiliklerinin oluşmasında ailelerin çocuklarını yetiştirme ve büyütme tarzları arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu” destekler yöndedir (McCrae and Costa, 1992: 662).

Yapılan incelemeler; genel olarak çocuklarda gözlemlenebilen kişilik özelliklerinin aynı zamanda ailede bulunan özelliklerle benzer olduğunu ortaya koymaktadır. Kız çocuğunun kişilik özelliklerinin annesiyle, erkek çocuğunun kişilik özelliklerinin ise babasıyla benzerlik göstermesi bu duruma karşı örnek olarak verilmektedir. “Ailelerin çocuklarına karşı sergiledikleri davranışları, yaklaşımları çocuğun kişilik gelişiminde belirli bir oranda etki etmektedir” (Roach, 2006: 82). Aynı ailenin birden fazla çocuğunun kişilik özelliklerinin birbirinden tamamen farklı olabildiği de göz önüne alındığında ailenin kişilik özelliklerine etkisini tartışmalı hale gelmektedir. Ancak ailenin de kişilik özelliklerinin şekillenmesinde etkisi olduğu da bilinen bir gerçektir.

Kişiliğin oluşumu ve gelişiminde kültürel faktörler bireyin çocukluk dönemlerinde fazla etkiye sahip değildir. Fakat birey yetişkin olmaya başladıkça kültür önemi giderek artmaktadır. “Kişilik ile ilgili çalışmalar yapan bilim insanları kültürün kişiliğin oluşumu ve gelişiminde etkili bir faktör olduğunun ancak kişiliğin üzerindeki tek ve en büyük etkiye sahip faktör olarak değerlendirilmemesi gerektiğini, kültür dışındaki diğer faktörlerinde kişilik üzerinde önemli etkiye sahip olduklarını” açıklamıştır (Roach, 2006: 78). Kültürün kişilik üzerinde ne oranda belirleyici olduğu ile ilgili olarak çalışmalar sürekli olarak yapılmaktadır. Kültürün de kişilik üzerinde belirli bir etkisi olduğu doğrudur ancak bu etkinin ne oranda olduğu tartışmalıdır.

Kişiler, içinde doğup büyüdükleri toplumun kültüründen etkilenmektedirler. Bu etkilenme sonucu olarak ise standartlaşmış davranışlara sahip olmaktadırlar. Birey dünyaya gelirken yaşayacağı toplumu ve kültürü kendisi belirleyemeyeceği için toplumun kültürel kalıplarını itirazsız olarak benimsemektedir(Turan, 2014: 46).Turan’ın ifade ettiği bu açıklama ise oldukça keskindir, özellikle günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle kişiler, kendi yaşadıkları kültüre itiraz edebilmektedirler.

Kişinin içinde bulunduğu sosyal sınıf, onun eğitim olanakları, düşünce biçimi, yaşam şekli, tüketim biçimi ve kişilik özelliklerini etkilemektedir. Örneğin, sosyo-ekonomik açıdan imkânların yüksek olduğu durumda dünyaya gelen bir çocuk, yüksek ihtimalle geliri, sosyal statüsü, yaşam tarzı oldukça iyi olan bir meslek sahibi olacak ve bulunduğu duruma uygun davranışlar ortaya koyacaktır. Sosyo-ekonomik açıdan alt sınıfta dünyaya gelen bir çocuk ise, bulunduğu duruma göre davranışlar ortaya koyacaktır. (Eroğlu, 2011: 218).

Aynı sosyal yapı içerisinde bulunan bireylerin kişilik özelliklerinde genellikle benzer yanlar bulunmaktadır. Sosyal yapı ve sosyal sınıf da kişiliğin şekillenmesinde etkilidir.

Kişinin değer yargılarını, tutumlarını, fikirlerini etkileyen ve kendisini de içinde üye olarak kabul ettiği insan topluluğuna referans grubu adı verilmektedir. Aile, bireyin yakın çevresi, arkadaş çevresi, komşuları, akrabaları, iş arkadaşları, mesleği dolayısıyla ilişkide bulunduğu kuruluşlarda ve sosyal gruplarda karşılaştığı kişiler referans gruplarını oluşturmaktadır. Bunun yanında bireyin üyesi olmayıp birebir ilişkide bulunmadığı kişiler de - yıldızlar, ünlü sporcular, sinema yıldızları, vb. - referans gruplarını oluşturmaktadır. Bunlar; değer yargıları, inançları, yaşamları, hareketleri, giyinimleri, davranış ve tutumları örnek alınan kişilerden oluşmaktadır (Çiçek, 2007: 65).

Bu faktörler kişinin yaşamakta olduğu yerin yükseltti, bitki örtüsü, iklimsel özellikleri, arazi yapısı gibi fiziki ve coğrafi özelliklerini kapsamaktadır. Bu faktörler o bölgede yaşayan canlı türünden yetişen bitki türüne kadar her şeyi etkilemektedir. Hayata dair neredeyse her şeyi bu kadar etkileyen bir faktör muhtemelen o bölgede yaşayan bireylerin kişilik özelliklerini de önemli derecede etkilemektedir. Coğrafi ve fiziki faktörler bireylerin fiziki görünüşünden-ekvatora yakın sıcak bölgelerde koyu deri rengine sahip insanların olması-yaşantısına, toplumların gelişmiş olmalarından kültürel yapısına kadar birçok yönde insanların hayatını etkilemektedir (Barlı, 2010: 80, Ertürk, 2010: 61).

Bunun yanında bireylerin "iş amaçlı veya farklı nedenlerle sürekli yaşadıkları yerden ayrılarak farklı yerlere göç etmeleri kişilik özelliklerini göç ettikleri yerlerin etkilediği" ifade edilmektedir.(Pihl ve Caron, 1980: 190). Aynı ülke içerisinde farklı bölgelerde yaşayan insanlar arasında da farklı kişilik özellikleri ortaya çıkabilmektedir. Aynı durum için Türkiye de örnek verilebilir. Türkiye'de Karadeniz

Bölgesinde yaşayan insanların kişilik özellikleri ile Akdeniz Bölgesinde yaşayan kişilerin kişilik özellikleri arasında benzer ve farklı yönler olduğu görülmektedir.

1.1.3. Kişilik Tipleri

Kişilik kadar kişilik tipleri de toplumsal yaşamda konuşulan konuların başında gelmektedir. Kişilik tipleri konusunda dünya çapında yapılan çok sayıda çalışma bulunmaktadır. “Kişilikle ilgili çalışmalar yapan kimi yazar ve bilim adamları bireyin cinsiyeti, yaşı, alın, burun, kulak ve çene gibi organları ve bazı diğer kısımlarıyla ilgili bedensel yapısı ile kişiliği arasında birtakım ilişki olduğunu” ileri sürmektedirler (Eroğlu, 2004) .

“Kişilik özelliklerini tanımlayan bir sınıflandırma yapmak için, gerçekleştirilen çalışmaların başlangıç noktası da, kullanılan “lisan ”da yerleşmiş olan ve kişilik özellikleriyle ilişkili olan sıfat ve kelimelerin tespit edilmesi olmuştur” (Salgado, Viswesvaran ve Öneş, 2001).

Kişilik özelliğini tanımlayan sıfatların çalışılması kişiliği tamamen kapsamamakla birlikte, bu yaklaşım dilden hareketle kişiliğin ele alınmasında geniş bir çerçeve sağlamaktadır (Somer, 1998).

Yirminci yüzyılın ilk yarısından itibaren, kişilik özellikleri boyutlarını tespit etmek üzere faktör analizi çalışmaları yapılmıştır. Bu analizlerde kişilik modellerinin faktör sayılarının üç ve yedi arasında değiştiği gözlenmiştir (Salgado, Viswesvaran ve Öneş, 2001). (Goldberg, 1981).

Kişileri, anlamlı çerçevelerle sınırlama ve sınıflandırma sonucu tip kavramı ile karşılaşılmaktadır. “Tip kavramı, belirli bir ölçüde belirli bir kişilik özelliğini temsil etmektedir. Davranışsal açıdan tip kavramı, özelliklerine ve kişilik belirtilerine göre sınıflanmış ve gruplanmış davranışlar topluluğunu ifade etmektedir”.(Fulmer, 1983: 52-53).

Her ne kadar her insanın kendine özgü bir kişiliği olduğu genel kabul görse de insanların kişilik özellikleri arasında bir benzerlik olduğu da bilinmektedir. Bu benzer özellikler birlikte değerlendirilerek kişilik tipleri tanımlanmaya çalışılmıştır. Kişilik tipleri konusunda çok sayıda çalışma yapılmış olmasından dolayı özellikle sadece yaygın olarak kullanılan kişilik tiplerine bu çalışmada yer verilmiştir.

1.1.3.1. Beş Faktör Kişilik Modeli ve Özellikleri

Kişisel özelliklerini açıklamada dünyada en çok kullanılan yaklaşımlardan biri beş faktör kişilik modelidir (McCrae ve John, 1992: 63).

Beş faktör kişilik özellikleri kuramını ortaya koyan çalışmalar 1936 yılında Allport ve Odbert tarafından yapılmıştır. Allport ve Odbert İngilizce sözlük üzerinde yapmış oldukları inceleme sonucu bireyleri tanımlayan aynı zamanda onları birbirinden ayıran özelliklerin olduğu 18000 sözcük tespit etmişlerdir (Shaye, 2009: 12).

Allport ve Odbert' in çalışmasından sonra beş faktör kişilik özellikleri kuramının temelini oluşturan çalışmayı Cattell, 1943 yılında gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada Cattell, Allport ve Odbert'in çalışmasından elde edilen 4500 sözcük üzerinde yoğunlaşmıştır. Çalışmalarında faktör analizini kullanarak 180, 42 ve son olarak 16 faktör üzerinde yoğunlaşarak beş faktör kişilik özellikleri kuramının temellerini ortaya koymuştur (Shaye, 2009: 3).

Bu çalışmaların ardından 1963 yılında Norman'ın yapmış olduğu araştırma sonucu bireylerin kişilik özelliklerinin beş boyut altında toplandığı ifade edilmiştir. Norman bu boyutları; dışa dönüklük, kültür, uyumluluk, duygusal denge ve sorumluluk olarak açıklamıştır. Norman kendisinin ortaya çıkardığı bu sınıflamayı "Kişilik Özelliklerinin Yeterli Sınıflandırması" ismiyle açıklamıştır (Yoon, 1997: 26).

Allport ve Odbert ile Cattell'in yapmış oldukları çalışmalar sonucu ortaya çıkan boyutlar listesi üzerinde 1963 yılında Norman 75 şematik 40 sınıflandırma yapmıştır. 1990 yılında Goldberg bu listeyi kullanarak 1710 sıfattan oluşan beş faktörlü kişilik ölçeğini hazırlamıştır. 1990 yılında yaptığı ilk çalışmasında 75 kümede bulunan 1431 sıfat kullanırken ikinci çalışmasında, 133 kümede 479 sıfat, üçüncü çalışmasında ise, 339 özellik terimden türeyip 100 kümeden oluşan bir set meydana getirmiştir (Goldberg, 1990: 41, Golberg, 1992: 27).

Aynı dönemde çalışmalarını sürdüren Hans Eysenck, üç temel kişilik özelliğini içinde barındıran kendisinin geliştirdiği bir kişilik kuramı ortaya koymuştur. Eysenck' in kişilik kuramında belirttiği üç temel kişilik özelliğini "içe–dışa dönüklük, nevrotilik ve psikotizm "faktörleri oluşturmaktadır (McMlure, 2005: 48).

Goldberg ise yapmış olduğu çalışmalar ile beş faktör kişilik özelliklerini daha da genişletmiş ve biri elli diğeri ise yüz maddeden oluşan iki tane 24 ölçek ortaya

çıkarmıştır. Böylelikle Goldberg kendi tanımlamış olduğu beş faktörü ortaya çıkarmıştır. Bu faktörleri; içe – dışa dönüklük, entelektüel hayal gücü, uyumluluk, duygusal denge ve sorumluluk ifadeleri oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra Goldberg beş faktör kişilik özelliklerinin üzerinde durana kadar beş faktör kişilik özelliklerinin tanımlanması gerektiği hususunda da çalışmalar yapmıştır. Bu nedenle literatürde “beş faktör” deyimini kullanan ilk araştırmacı olarak da bilinmektedir (Apple, 2011: 13).

1985 yılında özellikler yaklaşımını benimseyen ve geliştirmekte olan Costa ve McCrae, faktör olarak adlandırdıkları değişkenleri büyük insan topluluklarına uygulamışlar ve çok yönlü olarak ölçüm yapıp ardından kişiliğin beş faktörden oluştuğunu belirtmişlerdir. İlk çalışmalarının sonucunda NEO-PI olarak adlandırdıkları kişiliğin üç boyutunun (deneyime açıklık, nevrozizm ve dışa dönüklük) olduğunu ifade etmişlerdir (Apple, 2011: 14).

Daha sonraki çalışmalarının sonucunda ise kişiliğin beş ana boyutunu ortaya koymuşlardır. Bu boyutları; dışa dönüklük, sorumluluk, duygusal dengesizlik, gelişime açıklık, uyumluluk ifadelerinden oluşmaktadır (Somer ve Goldberg, 1999: 431-450).

“Bugüne kadar geliştirilen kişilik özellikleri modelleri içerisinde beş faktör modelinin bu kadar geniş çapta kabul görmesinin temel sebebi, bu modelin insan kişiliğini tanımlamakta geçerli ve güvenilir olduğunun bilimsel olarak kanıtlanmış olmasıdır “(Hough ve Öneş, 2001) (Hough, L.M. & Ones, D.S, 2001).

Aşağıdaki tablolarda 5 faktör kişilik kuramı ile ilgili kullanılan niteleme net bir şekilde gösterilmiştir. Bu tez çalışmasında televizyon haberlerinin kişilik ile ilgili çözümlenmelerinde de beş faktör kişilik kuramı temel alınacaktır.

Tablo 1: Beş Faktör Kişilik Özellikleri Kuramı Boyutları

Dışa Dönüklük	İnsanlarla, kalabalık gruplarla aktivite yapıp bir arada bulunma isteği, iddialı, aktif bir şekilde konuşkan kişilik yapısı, heyecana ve fiziksel hareketliliğe, yöneticiliğe ve bunun gibi duygulara eğilimli olan kişilik özelliklerinden oluşur.
Duygusal Dengesizlik (Nevrotiklik)	Korku, suçluluk duygusu, keder, sıkıntı, öfke gibi duyguları tecrübe etme eğiliminin bireyin kişilik özelliklerini oluşturması durumunu ifade etmektedir.
Uyumluluk	Fedakârlığa, işbirliğine eğilimli olmak, güvenilir olmak gibi kişilik özelliklerinden oluşmaktadır.
Öz Disiplin (Sorumluluk)	Her durumda organize olabilme gücüne sahip, hırslı ve azimli, amaçları olan, güvenilir bireylerin kişilik özelliklerini ifade etmektedir.
Gelişime Açıklık	Hayal gücünün sunduklarına, estetiğe eğilimli, entelektüel meraka sahip ve duygusal deneyimlere açık olan bireylerin kişilik özelliklerini ifade etmektedir.

Kaynak: (Turner, 2003: 16)

Tablo 2: Mccrea ve Costa'nın Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Boyutlarına Göre Kişileri Tanımlamak İçin Kullanılmış Oldukları Sıfatlar

Dışa Dönüklük (extraversion)	Duygusal Dengelilik (emotional stability)	Uyumluluk (agreeableness)	Öz Disiplin (conscientiousnes)	Gelişime Açıklık (openness)
Girişken	Kırılgan	Yumuşak Huylu	Sorumluluk Sahibi	Değer Sahibi
Sıcak Kanlı	Endişeli	Güvenilir	Başarı İçin Mücadele Güdüsüne Sahip	Fantastik
Aktif	Düşmanca Duygulara Sahip	Alçak Gönüllü	Kabiliyetli	Fikir Sahibi
İyimser	Düşüncesiz	Dürüst	Düzenli	Estetik
Heyecan Odaklı	Kendinin Farkında	Uyumlu	Görev Bilincine Sahip	Duygusal
İddialı	Depresif	Diğergam	İhtiyatlı	Aktif

Kaynak: (Shaye, 2009: 7)

Tablo 3: 5 faktör kişilik Kuramı Nitelemeleri(Mccrea ve Costa ve Goldberg)

Dışadönüklük (extraversion)	Açıklık (openness)	Duygusalılık (emotional stability)	Geçimlilik (agreeableness)	Sorumluluk (conscientiousnes)
Cana yakın	Yaratıcı	Rahat	Alçak gönüllü	Sistemli
Enerjik	Analitik	Özgüvenli	İş birliğine inanan	Azimli
Neşeli	Başka görüşlere açık	Sabırlı	Samimi anlayışlı	Başarma yönelimli
Heyecan arayan ve baskın	Duyarlı	Eleştiriye açık	Şüpheli	Hırslı
Mesafeli	Geleneksel	Strese toleranslı	Dik başlı	Titiz
Sakin	Tutucu	Endişeli	İnatçı	Plansız
İçedönük	Gerçekleri savunan	Gergin	Rekabetçi	Erteleyen
Yalnızlığı tercih eden	İlgisiz	Çekingen	İhtiyatlı	Dikkati kolay dağılan

Tablo 4: Golberg'in Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Boyutlarına Göre Kişileri Tanımlamak İçin Kullanmış Olduğu Sıfatlar

Boyutlar	POZİTİF KUTUP (+)		NEGATİF KUTUP (-)	
Dışa Dönüklük	Şevk	İddiacılık	Mesafelilik	Kötümserlik
	Konuşkanlık	Hırs	Teslimiyetçilik	Pasiflik
	Girişkenlik	Canlılık	Tutukluk	Uyuşukluk
	Kendiliğindenlik	Mizah	Sükunet	
	Enerjiklik	Cesaret	Çekingenlik	
	Etkileyicilik	Açık Yürekli	Utangaçlık	
	Şen Şakraklık	Öz Saygı		
Duygusal Dengesizlik			Korku	Kolay Aldatılabilirlik
			Karasızlık	Müdahalecilik
			Duygusalılık	Çekememezlik
Uyumluluk	Alçak Gönüllülük	Doğallık	Vurdumduymazlı	Düşüncesizlik
	İşbirliği	Ahlaklılık	Kavgacılık	Önyargı
	Cana Yakınlık	Metanet	Bencillik	Hilebazlık
	Esneklik	Samimiyet	Kendini Beğenmişlik	Düşmanlık
	Empatiklik		İnatçılık	Cimrilik
	Cömertlik		Buyurganlık	Kaypaklık
	Hoşgörü		Kibirlilik	
	Nezaket		Hoyratlık	
			Asabiyet	
			Zalimlik	
			Gösterişçilik	
Öz Disiplin	Kararlılık	Mantık	Gayesizlik	Miskinlik
	Organizasyon Yetene	Ağırbaşlılık	Düzensizlik	Uyumsuzluk
	Dikkat	Ölçülülük	Düşüncesizlik	Kararsızlık
	Etkililik	Kanaatkarlı	İhmalcilik	Ciddiyetsizlik
	Israrlılık		Kayıtsızlık	
	Hassasiyet		Tutarsızlık	
	Güvenilirlik			
Gelişime Açıklık	Entelektüalite	Bilgelik	Beceriksizlik	Anlayışsızlık
	Zeka	Yaratıcılık	Sığlık	
	Derinlik	Merak	Ahmaklık	
	Anlayış			

Kaynak: (Goldberg, 1990; Aktaran; Clark, 2007: 62)

1.1.3.2. Myers-Briggs Kişilik Tipolojisi

Kişilik tipolojisi alanında önemli bir çalışma da Myers-briggs'in tipolojisidir. Bu tipolojiye göre Carl Jung'tan hareketle geliştirilen 100 maddelik anketteki soruların cevaplarına göre 16 farklı kişilik tanımlanabilmektedir. Dünyada en fazla bilinen ve kullanılan kişilik tipolojilerinden biridir (Furnham, 2008: 115).

“Bu tipoloji esasen Jung'un dışadönüklük-içedönüklük ayırımına ilaveten bireylerin diğerleriyle ilişki kurmayı yargısal ve algısal biçimde ayırması varsayımına dayanmaktadır” (Çetin ve Basım, 2013: 115).

Tipolojide yapılan ilk ayırım Jung tarafından tanımlanmış olan içedönüklük/dışadönüklük ayırımıdır. “Dışadönük bireyler aynı anda birden fazla işle uğraşmaktan hoşlanan, bazen düşünmeden hareket eden, başkalarının kendi işini nasıl yapacağını merak eden, ekip çalışmasına yatkın, yenilikçidir” (Furnham, 2008: 114).

İçedönük bireyler ise yalnız olmayı seven, düşünmek için sessiz yerler arayan, sadece bir işe yoğunlaşabilen, her işin arkasındaki mantığı anlamaya çalışan, harekete geçmeden önce çokça düşünen ve ekip çalışmasından daha çok tek başına çalışabilen kimselerdir (Furnham, 2008: 114).

Bu tipolojideki bir diğer ayırım ise duyusallık ve sezgisellik ayırımı şeklindedir. “Duyusallıkta bireyler tecrübelerine dayanmakta ve standart çözüm yollarına sadık kalmakta, hata yapmamaya özen göstermekte, planlı çalışmakta ve aşama aşama ilerlemekte, ilk önce detayları paylaşmakta ve işlerini sürekli güncellemektedir” (Furnham, 2008: 114).

Diğer taraftan sezgisellikte bireyler yeni, karmaşık problemlerle uğraşmayı tercih etmekte, yeni ve zor konuları öğrenmeye çalışmakta, problemlere yenilikçi yaklaşım sergilemekte, ilk önce probleme ilişkin resmin tamamını sunmakta, statükodan uzak radikal değişimlerden yana tavır sergilemekte ve sezgilere başvurarak iş yapmaktadırlar.(Furnham, 2008: 114).

Düşünme ve hissetme de diğer bir ayırımı oluşturmaktadır. Bu ayırım bireyin dünya ile ilişki kurmayı, düşünme ve hissin yargısal veya algısal biçimde ifade edilmesi üzerine kurulmuştur (Çetin ve Basım, 2013: 115). “Düşünme boyutu analitik düşünce ile sonuçlara ulaşma, düzenli çalışma, başkalarının duygularını

önemsememe, kararları tek başına alma, eleştirel yaklaşma, ilkelerden taviz vermeme ve statü beklemeden meydana gelmektedir” (Furnham, 2008: 114-115).

Hissetme boyutu ise değerlerle sonuca ulaşma, insan odaklı ve uyumlu çalışma, başkalarına yardımcı olma, kararları danışarak alma, sempatiklik, durumu oluşturan değerleri önemseme ve iş yapış tarzından dolayı takdir edilmeyi yeğlemeden oluşmaktadır (Furnham, 2008: 114-115).

Bütün bunlara ek olarak algılayıcı ve yargılayıcı ayırımından söz edilebilir. “Algılayıcı bireyler esnek çalışabilen, son dakikaya kadar çıkacak fırsatları kollayan, mümkün olduğunca kapsamlı çalışmak isteyen, gelişime açık, sürekli alternatifler arayan, adapte sorunu yaşamayan ve yapılacaklar listesini sürekli güncelleyen bir yapıdadır” (Furnham, 2008: 115). “Yargılayıcı bireyler ise kendi kendine plan yapmayı ve plana sadık çalışmayı yeğleyen, organize çalışan ve işleri bir an önce bitiren, sadece o anki işe odaklanan, hızla karar alan ve karar alınca rahatlayan kimselerdir” (Furnham, 2008: 115).

Aşağıdaki resimde Myers-Briggs tipolojisi daha net bir şekilde gösterilmiştir.

Resim 1: MYERS-BRIGGS TİPOLOJİSİ

1.1.3.3. A ve B Tipi Kişilik

Kişilik tipleri ile ilgili olarak genel anlamda kabul görmüş bir diğer sınıflandırma modeli A ve B tipi kişilik sınıflandırmasıdır. A ve B tipi kişilik özellikleri Freidman ve Rosenman tarafından stres kavramıyla ilişkilendirilerek ortaya çıkarılmıştır. Bu kişilik modellemesi günümüzde de kullanılmaktadır (Zel, 2001: 430).

Bu kişilik sınıflandırmasına göre; “A tipi kişiliğe sahip olanlar; hareketli olup, hızlı yürür, hızlı yemek yer, hızlı konuşur ve sabırsızdır. A tipi kişilik özelliğine sahip bireyler rekabetçi, sosyal alanda ve mesleğinde hırslı, dakik, güçlü ve etkileyici bir kişilik yapısına sahiptir” (Soysal, 2008: 10).

Aynı şekilde sabırsız, aynı anda birkaç iş yapmayı seven, insanlara ve olaylara çabuk sinirlenen, onaylanmayı bekleyen, sorunlu bir dinleme tarzına sahip, daima telaşlı, duygularını saklayabilen ve kendilerini ve başkalarını işlerini bitirmeye zorlayan bir yapıları bulunmaktadır (Dangaç, 2007). Ayrıca, zamanı boşa harcamadıkları, sayılarla uğraşmayı önemsedikleri, başarıyı sayısal olarak ölçmeye sevdikleri, girişken oldukları, rekabeti sevdikleri ve kendilerini zaman baskısı altında hissettikleri ifade edilmektedir (Zel, 2001: 430).

Yine bu sınıflandırmada B tipi kişiliğe sahip olanlar ise; zamanı önemsemez, aceleci değildir, kendini övmez, kazanma amaçlı değil i değil eğlenmek için oynar, kolay sıkılmaz, rahattır, iyi huyludur. “B tipi kişiliğe sahip olanlar rekabeti sevmez, sosyal konumundan ve mesleğinden memnundur, sakin bir kişilik yapısına sahiptir, sabırlı ve yavaştır. Aynı şekilde onaylamayı beklemedikleri, periyotlar halinde dinlenmeyi sevdikleri, asla telaşlanmadıkları, ev ve iş dışında yeterli ilgi alanlarına sahip oldukları, duygularını gösterebildikleri ve kendilerine ve başkalarına yapılan işlerde serbest oldukları bilinmektedir” (Dangaç, 2007).

A ve B tipi kişilikleri karşılaştıracak olursak;

Tablo 5: A ve B Tipi Kişilik Karşılaştırması

A TİPİ KİŞİLİK:	B TİPİ KİŞİLİK:
“Her zaman hızlı yürür, hızlı yemek yer ve hızlı konuşur”.	Kendilerini zaman baskısı altında hissetmez.
Birçok olay esnasında sabırsızdır.	Başarılarını tartışma veya gösterme ihtiyacı hissetmez.
“Aynı anda birden fazla işi yapmaya çabalar”. “Boş zamandan hoşlanmaz”.	Üstünlük için değil, eğlence için mücadele eder.
Başarılarını ölçme konusunda sayısal verilere takıntılıdır.	“Dinlenirken suçluluk hissetmez”.

Kaynak: (Çetin ve Basım, 2013: 115).

1.1.3.4. Enneagram Kişilik Modeli

Kişilik özelliklerini açıklamada yaygın olarak kullanılan bir diğer kişilik modeli de Enneagram kişilik modelidir. Enneagram “Yunancadaki “ennea”(dokuz) ve “grammos”(noktalar) kelimelerinden türetilmiştir” (Palmer, 1991). “Bu noktaların her biri bir kişilik tipini temsil etmektedir” (Wagner & Walker, 1983: 712-717). “Enneagram'ın kişilik tiplerinin, güncel literatüre uygun olarak, doğuştan itibaren var olan, yaşam boyu değişmeden kalan ve kişiliği meydana getiren mizaç tipleri olarak tanımlanabileceğini öne sürülmektedir” (Rothbart ve ark. 2000; Clark 2005) . “Ayrıca, doğuştan gelen ve yaşam boyu değişmeden kalan “statik” mizaç özellikleri” (Strelau, 2002) ile “genetik ve biyolojik eğilimlere, sosyal deneyimlere, değişen çevresel koşullara ve dış etkilere bağlı evrimsel bir süreç olan “dinamik” kişilik görünümleri arasındaki keskin farklılığı vurgulamaktadır” (Plomin & Caspi, 1999; Caspi & Roberts, 2001).

Enneagram kişilik modeli, bireylerarası farklılıkları, dokuz farklı kişilik tipiyle ortaya koymaktadır. Tipler, 1’den 9’a kadar olan rakamlara karşılık gelen, ön planda

olan sıfatlarla nitelendirilmektedir: “1. Reformcu, 2. Yardımsever, 3. Motive eden, 4. Bireyci, 5. Araştırmacı, 6. Sadık, 7. Coşkulu, 8. Lider, 9. Barışçı” (Riso, 2003).

Enneagram her bir kişilik tipini sağlıklı, ortalama ve sağlıksız olmak üzere üç kategoride ele almaktadır. (Örneğin; sağlıklı tip 1, ortalama tip 1 ve sağlıksız tip 1). “Enneagram’a göre sağlıklılık, kişinin tüm evrenle uyumlu bir olgunlukla kendi özüne ulaşmasıyken, sağlıksızlık, bireyin duygusal açıdan uyumsuz ya da nevroitik özellikler göstermesidir” (Riso & Hudson, 2000).

Enneagram, bireylerin normal durumlar haricinde, stres ve rahatlama durumlarında, temel kişilik tipinden farklı kişilik tipine ait özellikler sergilediklerini ileri sürmektedir. “Enneagram’a göre bireylerin stres durumunda sergilediği özellikler, o bireyi sağlıksızlık seviyesine yaklaştıran ayrışma hattını, rahat durumlarda sergilediği özellikler ise, kişiyi sağlıklılık seviyesine yaklaştıran bütünleşme hattını ifade etmektedir” (Palmer, 1991).

1.2. Kimlik

Bireylerin birbirleri ve toplum ile olan ilişkilerinde kimlik kavramı ön plana çıkmaktadır. Toplumsal yaşamımızda kimlik belirleyici bir rol oynamaktadır. Kimliğin tanımı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Peki, kimlik nedir?

Kimlik teriminin kökeni 1570 yılına kadar uzanır. Id [“o”], idem [“aynı/özdeş olan”], ident [“aynı”] ve identitatem (yalın hâli identitas) [“aynılık”] kelimelerinden türetilen kimlik kavramı, 1400-1600 yılları arası Fransızcasında 1570 yılında ilk olarak karşımıza çıkıyor. Kavramın etimolojik kökenlerine bakıldığında, “aynı” ve “aynılık” anlamları öne çıkmaktadır. “kimlik bir tanımlamadır ve tanıma konu olan şeyin ve elbette ki özellikle insanın veya insan topluluğunun başkalarıyla olan aynılıklarını/benzerliklerini ortaya koyar” (Vatandaş, 2003: 242).

“

The Oxford English Dictionary’de (2004) kimlik şöyle tanımlanmıştır: 1) Öz, bileşim, doğa, hususiyetler veya üzerinde düşünülen belli vasıflar esasında aynı olma niteliği veya keyfiyeti; mutlak veya özsel aynılık, birlik; 2) Bir kişinin veya bir şeyin her zaman ve her durumda aynılığı; bir kişinin veya bir şeyin kendi olma şartı ya da gerçekliği; bireysellik, kişilik; kişisel veya bireysel mevcudiyet; 3) Hep kendisinin aynısı olan şey.

Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde ise kimlikle ilgili şu tanımlara yer veriliyor: “1) Sosyal bir varlık olarak insana özgü olan belirti, nitelik ve özelliklerle, birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü; 2) Kişinin kim olduğunu tanıtan belge, hüviyet; 3) Herhangi bir nesneyi belirlemeye yarayan özelliklerin bütünü”

(<http://www.tdk.gov.tr/>, Erişim Tarihi, 12.02.2015) şeklinde tanımlanmıştır.

Kimlik tanımı konusunda Mead ise; şu ifadeleri kullanmıştır: Kimliğini tanımlamada insanı diğer canlılardan ayıran şeyin kendine özgü zihinsel yapısı olduğunu düşünmektedir. “Kendinin bilincinde olmak; sadece kendisinin değil başkalarının da duyguları, güduları ve görünüşlerinin farkında olmak; diğerinin rolünü alabilmek ve insanların belirli bir davranış veya durumu nasıl yorumlayabileceklerini tasarlamak ve hatta kendisinin başkalarına nasıl göründüğünü tahmin etmek” (Slatery, 2007: 336).

Kişiler, kendilerini başka kişiler ya da gruplar ile karşılaştırarak kendi kimlikleri konusunda fikir sahibi olabilmektedirler.

Mead herkesin bu sebeple bir kimliğe ve “benlik imgesi ”ne sahip olduğunu iddia eder. Kimliği olmayan bir kişinin olamayacağını ileri sürer. Mead, “kimlik teorisinde ‘ferdi ben’ ve ‘sosyal ben’ (I and me) ayrımı yapar, yani kişinin gerçek iç benliğini kamu önündeki benlikten, insanların diğerlerinin yanındayken sergiledikleri toplumsal imajdan ayırır.” “Her bireyin kendine özel arzuları ve ihtiyaçları vardır, ancak başkalarının kendi hakkındaki düşüncelerini tasavvur edebildiği için tamamen bencilce davranmaz”. Bu yüzden ‘iç’ ben ile ‘dış’ ben arasında sürekli bir mücadele vardır ve Mead’e göre bu mücadele, “özdenetim olarak adlandırdığımız şeyin yani kendini sınırlama gerekliliğinin ortadan kalktığı durumlarda bile, zihnimizdeki, bedenimizi yönlendirme ve duygularımızı kontrol altında tutma aracının temelini oluşturur”. Bu yüzden Mead’in analizinin merkezinde” sınıf mücadelesi veya işbölümü değil, birey ve onun zihni, iletişim kurma ve yorumlama yeteneği yani kimlik ya da benlik yer alır” (Slatery, 2007:336). Mead, bu açıklamasında kişilerin kendi başlarına kaldıklarında farklı bir kimliğe, toplumsal yaşam içerisinde ise daha farklı bir kimliğe bürünebileceğini iddia etmektedir.

Kimlik kavramının anlamını daha iyi ortaya koyabilmek adına, birey ya da grupların ‘ben kimim? Biz kimiz?’ gibi sorulara verdiği yanıtlar etkili olacaktır. Bu

sorular, bir yandan kimlik kavramının disiplinler arası niteliğini ön plana çıkartmakta, öte yandan kimlik kavramının tanımlanmasında geliştirilen yaklaşımlara ilişkin ipuçlarını içinde barındırmaktadır (Bostancı,1998: 50.39) .

Kimlik kavramı ile ilgili farklı yaklaşımlar mevcuttur. Bunlardan ilki psikolojik yaklaşımdır. Psikolojik yaklaşıma göre “kimlik (identity) kavramını benliğimiz konusunda daha önce kim isek, yine o olduğumuz yolundaki öznel bir bütünlük, tutarlık ve süreklilik duygusu; ‘ben kimim’ sorusuna verilen başka herkesten ayrı, essiz bir insan olduğumuz yolundaki cevabımız olarak tanımlamaktadır” (Budak, 2000: 451).

Bir diğer yaklaşıma göre “kimlik, bedensel yapımızla ilgili olduğu gibi imajlarımız, anlamlarımız, değer yargılarımız, inançlarımız, yaşadıklarımız ve cinsiyet, etnik, yas, statü vb. toplumsal konumumuzla ve başkalarının bizi nasıl algıladığına, nasıl tanımladığına ilişkin inançlarımızla şekillenen bir olgudur” (Budak, 2000: 451) .

Kimlik ile ilgili başka bir tanım da ise; “çok genel olarak kendimizi tasavvur etme, yaşama, ilişki kurma, tanınma biçimimiz ya da kişiler arası ilişki içinde oluşan ve gelişen bir öz imaj/ öz bilinç olarak” tanımlanmaktadır (Bostancı,1998:50.39),(Bilgin, 2001: 162).

1.2.1. Farklı Disiplinlerde Kimlik

Psikoloji, Sosyal Psikoloji, Antropoloji ve Felsefe, kimlik konusuna farklı perspektiflerden yaklaşmışlardır.

Özdeşlik ve Öz kavramları, kimlik kavramıyla yakından ilişkilidir. Özdeşlik ilkesi/aynıyet prensibi ise, bir şeyin kendisi ile aynı olduğunu dile getiren bir mantık ilkesidir. İlke, $A=A'$ 'dır der, “yani her A, kendisinin aynısıdır” (Heidegger, 1997: 12). Heidegger'e göre ilkenin asıl sesi, A, A'durur formülünde kendini duyurur. “İlke bu –“durur”la, her bir var olanın nasıl durduğunu söyler, yani: kendi kendisi ile (birlikte) kendisinin aynısı olarak” (Heidegger, 1997: 13).

Ayrıca aynı olanın izlerine rastlanır; ayırım özdeşliğin/aynılığın özünden kaynaklanır (Heidegger, 1997: 9); aynı olanda “kendisini açığa vuran bir ayırım

vardır” (Heidegger, 1997: 32). Platon, “demek ki aralarında her biri diğer ikisinden ayrı, ancak kendisinin aynısıdır” (akt. Heidegger, 1997: 12) der; yani bir şey kendi kendisi ile birlikte kendisinin aynısıyken, diğer başka şeylerden ayrı durur. Diğer başka şeylerden ayrı duran aynı, aynı zamanda, kendi içinde de ayrımı açığa vurur. Meselâ, ‘meyve’ aynılığa işaret ederken, kendi içinde ayrılık da içerir:

Kiraz, elma, muz, armut, kivi, vb. Bir meyvenin bir diğeri ile özdeş olması beklenmez. Pek çok özelliği farklı olsa da, bu, iki nesneyi, meselâ kiraz ile elmayı, bir ortak adla çağırma, onlara bir aynılık atfetmeye engel değildir. İkisine de meyve adını veririz. Kiraz, elma değildir, kirazdır; ama o da bir meyvedir, tıpkı elma gibi. Wittgenstein, bu türden kavramları ailelere benzetir. Üyeleri çeşitli yönlerden birbirine benzese de, bir ailenin üyeleri birbirlerinin tıpatıp aynısı (özdeş) değildir. Fakat biz yine de onları aile olarak tanımlarız. Wittgenstein’den hareketle, “özdeşlik”, der Medina, “çeşitliliğe dayalı heterojen bir şey olarak ve dalgalanmaya tabi istikrarsız bir şey olarak düşünülebilir” (Medina, 2006: 38).

The Penguin Dictionary of Psychology’inde Reber, ‘kimlik’ kavramını şöyle tanımlanmaktadır: 1:) Kişilik odaklı çalışmalarda, bir kişinin asli, süregelen benliği, birey olarak herhangi bir kişinin öznel, içsel kavramı. Bir anlamda bireyi tam olarak tanımlayan, diğer bireylerden ayırt etmemizi sağlayan özellikleri. 2) Mantıkta, bir kıyasta gerçeklik değerini değiştirmeksizin birbirinin yerine kullanılabilir olan iki ya da daha fazla öge arasındaki ilişki 3) Terimin gevşek anlamıyla, yüzeydeki farklılıklara rağmen öğeler arasında var olduğuna inanılan derin ilişki 4) Piaget’nin teorisi esasında üçte vurgulanan ilişkiye dair farkındalık (1985: 341).

Bir diğer psikoloji sözlüğü kimliği köklü bir biçimde değişmeden kalan niteliklere sahip olmak, kişiliğin bütünlüğü/birliği (Statt, 2003: 79) olarak tanımlar.

Stratton ve Hayes ise kimliği insanların bir kişi olarak sahip oldukları birey olma duyusu/hassesi biçiminde tanımlıyor. Kişiler, kimlikleri sayesinde bilinirler tanınırlar. Erik H. Erikson’a göre ergen olmanın zorunlu koşulu durağan (kişilerin farklı koşullar arasındaki hareketliliğine rağmen görece aynı kalan) bir kimlik duyusu/hassesi tesis etmektir (1993: 90).

Budak'ın Psikoloji Sözlüğünde kimlik şöyle tanımlanmış: "Benliğimiz konusunda dün, geçen yıl, ondan önceki yıl, vb. kimsek, yine o olduğumuz yolundaki öznel bir bütünlük, tutarlılık ve süreklilik duygusu" (Budak, 2005: 447).

Rycroft'un Psikanaliz Sözlüğünde ise kimlik "Kişinin, bir sürekliliği olan varlığını, başka herkesten ayrı bir birim olarak duyumsaması" olarak tanımlanmıştır (1989: 90).

Kimlik kavramı, farklı birçok disiplinin ilgi odağı olmuştur. Kimlik, sosyal psikolojide iki farklı teoriden esinlenilerek ele alınmıştır: Bu teoriler sosyal kimlik teorisi ve kimlik teorisidir. Sosyal kimlik teorisi daha çok grup odaklı bir kimlik analizini ele alır. Buna karşılık, kimlik teorisi ise merkeze "rolü yerleştirir. (Stets ve Burke, 2000: 228). Bir başka deyişle, sosyal kimlik teorisi "kim olduğumuz" ile kimlik teorisi "ne yaptığımız" ile daha çok ilgilidir(A.e.s.232.).

Liderliğini Henri Tajfel'in yaptığı sosyal kimlik teorisi, "temel varsayımında, gruplar hâlinde kategorizasyonun, algısal düzeyde grup içinde benzerliği, gruplar arasında ise farklılığı artırdığını öne süren bir teoridir" (Bilgin, 2003: 349). Grupları, kendi içerisinde benzer özellikler taşıyan kişiler oluştururlar. Bu kişilerin birçok özelliği, grup içerisinde yer alan kişilerle benzerlik gösterir. Aynı zamanda farklı gruplarda birbirlerinden farklı özelliklere sahip oldukları için ayrılırlar. Farklı grupların arasında benzerlikler azalır. "Bir gruba ait olmak, hem kendimize dair bakışımızı hem de başka grupların üyelerinin bize bakışlarını doğrudan etkiler. Aynı şekilde, ne tür insanlar olduğumuz, yaptığımız şeyler, sahip olduğumuz değer ve tutumlar, etrafımızdaki insanları görme ve onlara tepki verme biçimlerimiz de üyesi olduğumuz grup ve başka grupların üyelerinin grubumuzla ilişkileri tarafından belirlenir. Bir gruba üye olmak, bir kimliğe sahip olmak demektir. Üyesi olduğumuz gruplar, başkalarıyla etkileşimlerimizde kendimizi konumlandırmayı mümkün kılarak bizi bir kimlikle donatırlar"(Hogg, 2005: 462) .

Kimlik, iç-grupla dış-grup arasındaki diyalektik ilişkide temellenir. Bunun anlamı şudur: kimliğin tanımı daima ötekenden geçer, ötekine göre yapılır(Bilgin, 2003: 199).

Kimlik teorisine göre, belli bir rolü ifade eden davranışlar arasında veya içinde tercih yapmak, kişinin, bu rollerle ilişkili kimlikler hiyerarşisindeki izafi konumunu yansıtır (Stryker, 2000: 1255) .

Kimlik teorisi, insanları sorumluluklar ve rollerle ilgili ihtiyaçlar arasında rasyonel tercihler yapabilen varlıklar olarak görür; buna karşılık, sosyal yapının ve sosyal etkileşimin insan eylemini sınırladığına dair sosyolojik kabulü de onaylar(Stryker, 2000: 1253). İnsan, aynı anda özne (aktör) ve nesnedir (reaktör/tepki veren). Bir başka deyişle, kişilerin kendilerine attıkları anlamlar, kendi öz kavrayışlarının olduğu kadar, başkalarının onlara yönelik tepkilerinin de ürünüdür. Dolayısıyla, sembolik etkileşimci gelenekle uyumlu bir biçimde, kimlik teorisi bakış açısından hareketle söylemek gerekirse, özneler arasında müzakere edilen bütün anlamlar sosyal etkileşimden sökün eder. (Stets ve Burke, 2005: 133)

Sosyoloji de kimlik kavramını detaylı bir şekilde incelemiş bilim dallarından biridir.

Encyclopaedic Dictionary of Sociology'de kimlik kavramının iki şekilde kullanıldığı belirtiliyor: İlk olarak, kimlik, birinin nasıl ve nerede görüldüğü ve başkaları tarafından ona karşı olan davranışlar yoluyla nasıl kategorize edildiğine işaret eder. İkinci olarak ise, kimlik, kişinin kendisini belli bir hayat öyküsüne sahip, toplumda yer edinmiş ve özel bir değer taşıyan bir kimse olarak nasıl görüp kabul ettiği ile ilgilidir. Muhtemelen ikinci anlam birinci anlamdan kaynaklanır (Sharma, 1992: 407). Kimlik, kişinin toplum tarafından nasıl tanındığı ile ilgilidir.

Kişilerin kimlikleri hayat boyunca aynı kalır ya da tamamen eşsiz bir öz 'dür şeklindeki görüşler tartışılması gereken görüşlerdir. Kişilerin kimliklerinde hayat boyu aynı kalan özellikler olabilir. Ama kişilerin kimlikleri, yaşam deneyimlerinin sonucunda ya da sosyal ilişkiler sayesinde değişim gösterebilir. Sosyolojik yaklaşımı farklılaştıran bir başka temel nokta, o hâlde, kimliğin inşa edilmişliğinde temellenir. Kısacası, sosyolojik tasavvur kimliği değişim/süreksizlik, etkileşim/iletişim, öteki, inşa ol(un)muşluk, kurulma esasında tanımlar. Kimlik, inşa mı edilir yoksa kişinin doğumundan itibaren kendiliğinden mi şekillenir? Bu sorulara sosyoloji uzun yıllar cevap aramıştır. Ancak, bu, sosyolojik yaklaşımın kimliğe ilişkin tümüyle birörnek bir

bakış açısına sahip olduğu manasına gelmez. (Craib, 1998: 4). Sosyoloji, toplumu oluşturan farklı grupların tanımlanmasında, gruplar arası ilişkilerde toplumu kategorilere ayırarak inceler. Bir kimlik oluşum aşamasında özellikle grup kimliğinin oluşum aşamasında 'inşadan söz edilebilir.

"Kimlik", antropolojide birden farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Kavram bir açıdan zatına mahsusluk ve bireysellik hususiyetlerine, kişiye ait asli farklılıkların tıpkı 'öz-kimlik' de olduğu gibi diğerlerinden onu farklılaştırmasına; öte yandan, aynılık vasfına işaret eder. Aynılıktan kasıt, bir grupla ya da bir kategori ile –meselâ bir etnik grupla- bazı ortak özellikler temelinde bir birlik oluşturmak ya da söz konusu birliğe katılmaktır. Kavram pekâlâ birer kimliğe sahip oldukları kabul edilen ailelere, cemaatlere, sınıflara ve uluslara olduğu kadar bütün grup, kategori, segment ve kurumlara da teşmil edilebilir (Byron, 1996: 292).

Antropologlar kimlik kavramını Ericsson'un süreklilik/tutarlılık esasında tanımladığı benlik anlamından daha çok, sosyolojinin yüklediği anlamda -bireylerin sosyal ve kültürel çevrelerine ve sosyal ve kültürel kazanım mekanizmalarına işaret eden- kullanmaya eğilimlidirler (Byron, 1996: 292).

Siyaset bilimi ile uğraşan siyasal bilimciler, 'kimlik' konusunu detaylı bir şekilde irdelemişlerdir. Özellikle siyasal kimlik konularında farklı düşünürler görüşlerini paylaşmışlardır. Bireyden başlayarak, aile, küçük gruplar, gruplar, topluluk ve nihayetinde siyasal partiler, birer kimlik oluştururlar. Kimlikler, kişi ya da grupların 'aidiyet' duygusunu güçlendirir. Belirli kimlikler etrafında toplanan bireyler, kendileri gibi düşünen diğer bireylerle karşılaştıklarında kendilerini daha güvende hissederler(Scruton, 1996: 249).

Sadece bilinçli varlıkların veya bilinçli varlıkları üyeler olarak içeren şeylerin, yani toplumların, devletlerin, kulüplerin ve kurumların bir kimliği vardır. Bir kurum sadece üyeleri kendilerini diğer kurumlardan farklılaştırabildiklerinde değil; aynı zamanda kelimeler, jest-mimikler ve pratiklerde ayırıcı niteliğini açığa çıkarabildiklerinde de bir kimliğe sahiptir. Bu, kurumun kendine olan güvenini sağlar, onu var kılar ve insanların kendilerini ona ait hissedebilmelerini mümkün kılar. Böylece bir 'ulusal kimlik' in doğuşu insanlar arasında doğal olarak bir araya geldikleri, ortak bir çıkarı, tarihi ve kaderi paylaştıkları duygusunu içerir (Scruton, 1996: 249).

Ulusal kimlikler, ortak bir çıkar etrafında toplanan, ortak bir tarihi geçmişe sahip olan kitleler tarafından oluşturulur.

Siyaset dikkate alınarak söylenirse, birey belli bir kimliğe sahiptir dediğimizde, genellikle “kimlik politikaları” olarak adlandırdığımız şeyle ilişkili belli bir türe aidiyeti kastediyoruzdur (Bilgrami; 2006, 5).

1.2.3. Kimlik Oluşumu

Birey doğduğu andan itibaren bir kimlik oluşum sürecindedir. Kimlik oluşumu, kişinin hayatı boyunca devam edebilir. Toplumla ilgili ortaya çıkan kavramlar, belirli bir sürecin sonucunda ortaya çıkar ve gelişimini devam ettirir.

Anderson, kimlik kavramının ulus yaratma sürecinde etkili bir kavram olduğunu belirterek, kimliklerin kurgusal olduğunu söyler. Kimlikleri aynı zamanda “toplumsal iletişimin bir ürünü” olarak görür (Anderson,1993: 21). Anderson, kimliklerin kurgusal olduğunu ileri sürerek, önemli bir çıkış yapmaktadır.

Yurdusev, kimliklerin oluşumda sosyal çevreye dikkat çeker. Kimliğin oluşmasında bireyin başkaları ile olan iletişimi etkendir. Bireyler, kimliklerini kendi başlarına oluşturamazlar. “Kimikleme süreci asosyal ortamda bireyin kendi kendine gerçekleştirdiği bir süreç değildir”. “Birey kendi basına ya da kendiliğinden değil, başkaları ile beraber, başkalarına karşı oluşturur kimliğini. Kimliklime sürecinde semboller, mitler, dil, din, etnisite, ortak tarih, gelenekler, görenekler, ortak değerler birey tarafından içselleştirir”(Yurdusev,1997:103).

Bireyin gelişim süreci diğer anlamda da kimlik edinme süreci olarak değerlendirilebilir.

“Ancak bireyin içinde doğduğu/bulunduğu sosyal ve kültürel çevre, refleksi eylemler yolu ile bireyin kendindeki kendiliğin farkına varıncaya kadar her evrede etkin bir rol oynar. Sağlam bir kimlik duygusunun gelişimi için, bireyin içinde yaşadığı toplumsal yapıyla yani grup, kültür ya da ulusla kurduğu karşılıklılık esasına dayalı bir ilişki olması yani kişinin kendisini topluma ait hissetmesi, “aidiyet duygusu” olması gerekir”(Göka,2006:294).

Kimlik konusunda yapılan tartışmalara bakıldığında kimliğin değişip değişemeyeceği üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Kimlik, değişken bir yapı arz eder. Toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik değişimler bireylerin kimliklerini de

etkiler. Kimlik; “toplumsal, kültürel, siyasal ekonomik ve psikolojik bir yapılanma sureci olduğu için, asla sabit bir yapı arz etmez; karmaşık ve değişken olduğu için sürekli yeniden konumlanır” (Parmar, 1998: 19-20).

Kimlik, kişilerin özelliklerinden bağımsız değildir. “Kimlik bir kişinin özelliğidir ve insanın bütün özellikleri kimlik olabilir.

Başka bir deyişle insanın sahip olduğu bütün kişilik özellikleri kimlik olarak belirtilebilir” (Doğan, 2000: 79).

Kimlikler, yaş ile birlikte değişime uğrayabilir. Kişi kendi yaşadığı ülkeden başka bir ülkeye göç ettiği zaman, yeni yaşadığı ülkenin toplumsal kimliği kişinin kimliğini değiştirebilir. Aynı ülkede yaşayan farklı gruplarda, yer değiştirdikleri ya da yeni bir gruba girdikleri zaman, baskın olan yeni gruba ait kimlik, kişilerin kimliklerini etkileyebilir. Bu nedenlerle kimliğin değişken olduğu söyleyebiliriz.

Kişiler, aynı anda birden fazla kimliğe sahip olabilirler. Rutherford’a göre “kimlik sayısı arttıkça ferdin varlığı daha büyük emniyet kazanır. Çünkü bu ferdin daha çok sayıda kimlikle sosyal hayata yoğun olarak iştirak etmesi anlamına gelmektedir” (Peggy. A,Thoits,1983:174). Sosyal hayatta kişilerin birden fazla kimliğe sahip olması, kişilerin toplum nezdinde daha saygın kabul edilmesine imkân vermektedir.

Kimlik, bireylerin yaşam deneyimleri sonucu şekillenir. “Kimlik deneyimlerin ve öznel konumun farklı öğelerinden oluşur, ama bir bütün olarak kendini oluşturan özgün öğelerin toplamından daha fazla bir şey haline gelir, içinde yaşanan toplumsal, kültürel ve ekonomik ilişkilerle, geçmişin konjonktürünü ortaya çıkarır. Yani geçmişin bir özetidir. Kimliğin oluşması geçmişin bağlamı içinde, günlük yaşamın ekonomik ve siyasi ilişkilerle kesişmesi içinde anlaşılır. Kimliğin oluşmasında, bu kesişmede hakim olacak ve belirleyecek nihai bir karar verici yoktur” (Rutherford,1998:19-20). Bireylerin geçmişlerinde de buldukları ortamlar, arkadaş çevresi, yaşadığı yer ve ailesi bireylerin kimliklerinin şekillenmesinde önemli bir etkiye sahiptir.

Kimlik, belli insanlar ve kişiler tarafından temel tanımlayıcı karakteristikler olarak kabul edilen şeylerdir. “Bir kimlik bağlamı içinde doğan bireye, sosyal olarak yüklenen anlamlar, kişi tarafından kabul edilmedikçe ve özdeşim kurulmadıkça, kendi başına bireyi tanımlamaz. Kimliği tanımlayan bireyin kendisidir” (Tok,2003:122).Birey, kendisi bir kimliği kabul etmedikçe, başkaları tarafından bireye yüklenen kimlik, anlamını yitirir.

Bireyler, doğdukları andan itibaren çevresel etmenlerin sonucunda gelişirler. Başlangıçta aile ile başlayan kimlik oluşum sürecinde okul süreci ile birlikte arkadaş çevresi ve öğretmenler yer alırlar. Eğitim sistemi ile de bireyler, belirli bir kimliğe sahip olabilmeleri için yönlendirirler. Bütün bu süreçlerin sonunda ise kimlik ortaya çıkar.

1.2.4. Kişilik ve Kimlik İlişkisi

Kimlik ve kişilik kavramları bazen birbiri yerine kullanılabilir. Kişilik ve kimlik ayrı olarak ele alınması gereken kavramlardır. Kuşkusuz bu kavramların birbirileri ile etkileşimi ve ilişkisi de söz konusudur.

Kimlik açıklanırken “esas olarak dışa karşı yansıtılan bir cephe, bir tür tutum söz konusudur. Kimlik, daha ziyade topluma dönük sosyal bir yöndür. Kişilik ise iç dünya ile ilgili psikolojik bir yöndür. Kişilikte, benliği meydana getiren temel öğeler esastır. Kimlik, bir tür planlanmış davranış veya yüklenilmiş rol olduğundan, alternatiflerden bir diğeri tercih edilebilir, herhangi bir sosyal durumda bir başka kimlik sergilenebilir. Kişilik ise psikolojik bir hal olduğundan iradi olarak bir diğeri alternatif ile kolaylıkla değiştirilemez” (www.insanbilimleri.com, Erişim Tarihi:12.10.2015).

Kişilik, daha çok kişinin kendi iç dünyası ve davranışları ile ilgilidir. Kimlik ise bireylere toplum tarafından yüklenir

Kişiliği, kişinin sahip olduğu bir şey olduğunu söyleyenler, bir takım insanların kişiliklerini, arkadaş canlısı, hoş, güçlü ya da saldırgan gibi kelimelerle betimlemeye çalışırlar. O halde, anlatılmak istenen kişiliğin, bireyin diğer kişilerin yanında gösterdiği davranış özellikleri olduğudur (Clifford T. Morgan, 1981: 311).

Psikologlara göre “kişilik bireyin özel ve ayırıcı davranışlarını içermektedir. Özeldir çünkü bireyin sıklıkla yaptığı ya da en tipik davranışlarını temsil eder. Ayırt

edicedir çünkü bu davranışlar kişiyi başkalarından ayırır. Kişiliğin incelenmesinde bireyin başkalarından hangi noktalarda ayrıldığı önem kazanmaktadır” (Clifford T. Morgan, 1981: 311).

Sonuç olarak psikologların üzerinde aynı fikirde olduğu bir tek “kişilik” tanımı yoktur. “Kişilik bireyin iç ve dış çevresi ile kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir” (Cüceloğlu,2004:404).Kimlik ise bireylere toplum tarafından yüklenir, kişinin kendi başına kaldığı durumlarda kimliğinin bir anlamı yoktur. Kimlik sosyallikle ilgilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

SIYASET-KİMLİK İLİŞKİSİ VE TÜRKİYE'DE CUMHURBAŞKANLIĞI KİMLİĞİNİN ANAYASAL TANIMLARI

2.1. Siyaset ve Kimlik İlişkisi

Siyaset ve kimlik arasında nasıl bir ilişki söz konusudur? Kimlik ve siyaset kelimeleri yan yana geldiğinde genellikle kimlik siyasetinden bahsedilmektedir.

Connoly, kimliğin tanımını şu şekilde açıklamıştır: “Siz beyaz, güzel, karşı cinse ilgi duyan, genç, hırslı, siyasetle ilgili, atletik, etnik kökeni olmayan, dindar, maceracı, bekâr ve bütün bu özellikleri korumaya eğilimli bir kadınsınız. Eşcinsel, siyasetle ilgisi olmayan, herkes gibi düşünen, hayata hafifçe geç kalmış, agnostik ve olaylar başka türlü gelişmiş olsaydı ailesine düşkün bir erkek ya da hünsa, fundamentalist, iffetli, sakat ya da milliyetçi bir erkek de olabilirdiniz” (Connoly, 1995:223). Connoly bu tanımında aslında bize kimliğin tam olarak ne olduğunu çok iyi bir şekilde açıklamıştır.

Kimlik, siyasal iktidarların iktidar güç ilişkileri ağı içerisinde biçimlendirdikleri bir kavramdır. “Kimliğin, tarihsel ve toplumsal olarak kurgulanmış bir olgu olması ve daima bir iktidar/güç ilişkileri ağı içinde biçimlenmesi, kimlik politikalarının sınırlılıklarına işaret eder” ve bunun doğal sonucu olarak iktidarla ilişkileri, siyasetteki dönüştürücü etkileri hakkında da soru işaretleri ortaya çıkar. Üstelik iktidarın tarafsız olmaması, kimliğe, içinde şekillendiği güç ilişkilerinden azade bir alan tanımaz (Berktaş, 2006: 118-119).

Küreselleşmeyle birlikte gelişen ülkelere gelişmiş olan ülkelere göçler artmıştır. Aynı ülke içerisinde çok farklı kimliklere sahip vatandaşlar yaşamaya başlamıştır. Bunun sonucunda farklı kimliklerin nasıl bir arada yaşayabilecekleri konusu gündeme gelmiştir. Bütün farklı kimliklerinin bir arada yaşayabileceği tezi, farklı ideolojilerde iddia edilmiştir. Kimliğin zamanla kendi doğruluğuna her şeyden çok inanır hale gelmesi ve katılaşması, “kimliğin gerekliliği ve ondaki dogmatizm dürtüsü” (Connolly, A.g.e. s. 206) arasındaki bitmez mücadelenin de zorunlu bir

sonucudur. Tüm kimliklerin bir arada, sorunsuz var olabileceği bir zeminin ise gerçek dünyada mümkün olmadığı açıktır. Bir, iktidarın tarafsız olmayacağı düşünülduğünden; iki, “bir kimliği oturtmak, onun öteki olasılıklara elverişli uzamlara tecavüz edebilecek biçimlerde var olması için toplumsal ve kavramsal bir uzam yaratmak” (Connolly, A.g.e. s. 206) anlamına geleceğinden.

İnsanlar, genellikle kendilerine sorulmadan kimliklerini açıklama eğiliminde değildirler. Hobsbawm insanların onlara sorulmadıkça kimlikler arasında seçim yapmadıklarını, karmaşık niteliklerinden dolayı buna gönüllü olmadıklarını ifade etmektedir. Dış müdahalelerin kimlik seçimindeki baskıcı tutumuna örnek olarak da Sırp, Hırvat ve Müslüman Boşnakları göstermektedir. Üstelik kimliklerin sabit olmadıklarına, birbirleriyle yer değiştirebildiklerine de işaret ederek; çoğu üyesi siyah ya da Yahudi olan etnik olmayan grupların zamanla kendilerini birer etnik gruba dönüştürebildiklerini hatırlatmaktadır. Martin Luther King önderliğindeki Güney Hıristiyan Baptist Kilisesi’ni ya da tam ters bir örnek olarak resmi IRA’nın kendisini Fenian milliyetçisinden, İrlanda Cumhuriyeti hükümetinin koalisyon ortaklarından birisi de olabilen İşçi Partisine yani bir bir sınıf oluşumuna çevirdiğini akılda tutmamız gerektiğini düşünmektedir (Hobsbawm, 1996: 43).

2.1.1. Demokrasi

Ülke yönetimlerin nasıl olması gerektiği konusu gündeme getirildiğinde ilk olarak demokrasi kavramı karşımıza çıkmaktadır. İyi bir yönetim şeklinin nasıl olması gerektiği sorusuna insanlık tarihinin ilk yıllarından itibaren yanıt aranmaktadır. İyi bir yönetim modeli denilince de demokrasiden bahsetmek gerekmektedir.

Demokrasi, terim anlamı itibariyle bir ülke halkının kendi kendini yönetme biçimi anlamına gelmektedir. “Latince bir deyim olan demokrasi “halk” anlamına gelen “demos” ile “egemenlik-iktidar” anlamına gelen “kratos” sözcüklerinden oluşmaktadır“(Gözübüyük,2003:22).

Eski Yunan sitelerinde halk bir meydana toplanmakta ve önemli konulardaki kararlarını yöneticilere doğrudan aktarabilmekteydiler. Atina’da uygulanan bu yöntem antik çağda bilinen ilk demokrasi örneği olmakla birlikte, bu yönetim tarzında, yalnız yurttaşlar demokratik hak ve özgürlüklerden yararlandırılmakta, kölelerin ise hiçbir hak ve özgürlüğü bulunmamaktadır. Toplantılara sadece belli

yaşın üzerindeki erkek vatandaşlar katılabilmekte, alınan kararlar bir grup tarafından uygulanmaktadır. Atina demokrasisinde her ne kadar eşitlik, oy hakkı, söz hakkı gibi kurallar bulunmasa da burada uygulanan demokrasi “tek kişinin yönetiminde mutlak ve sınırsız söz sahibi olması” özelliği içermemektedir(Giritli, Sarmaşık,2001:49)

Eski Yunanda demokrasi, kısa denebilecek bir süre boyunca (M.Ö. VI. ve V.yy)da yönetim biçimi olarak uygulanmıştır. Bu uygulama bütün Yunan siteleri tarafından benimsenmiştir. Bu sitelerde yasalar tüm vatandaşların katılımıyla yapılıyordu. Çeşitli yürütme ve yargı organlarında görev alan vatandaşlar oy verme ve meclise katılma hakkına sahiptiler. Sitelerdeki nüfusun az olması bu tür bir doğrudan demokrasi uygulamasına imkân veriyordu. Kadınlar ve köleler vatandaş sayılmadıkları için katılımcı demokrasi olarak nitelendirilmesi doğru olmamaktadır. Eski Yunanda vatandaşlar arasında eşitlik vardı ama insanlar arasında eşitlik yoktu. “Nitekim daha sonraki yıllarda yönetimde tek kişinin mutlak ve sınırsız hâkimiyetine son vermek için büyük bir çaba gösterilmiştir. Tek kişinin mutlak hâkimiyeti, Avrupa’da önce toprak soylularının yönetiminde söz sahibi olduğu feodal sisteme yerini bırakmıştır. Feodal sistemin yıkılması ile birlikte ise güçlü merkezi krallıklara geçilmiş ve toprağa bağlılık yerine tarımsal yapı, zanaat ve ticaretin gelişmesi ile burjuvazi ve beraberinde işçi sınıfı doğmuştur. Merkezi krallıklar ile burjuvazi arasında uzun süren çekişmeler sonucunda monarşiler yıkılmış ve parlamentolu döneme geçiş sağlanarak, klasik Batı demokrasisi doğmuştur. Diğer yandan, işçi sınıfının kendini ezdirmemek için giriştiği mücadele sonucu sosyalist akım ortaya çıkmıştır. Üretim araçlarının topluma mal edilmesi, üretimin ihtiyaçlara göre yapılması ve bunların demokratik bir usulle gerçekleştirilmesi şeklindeki görüşleri savunan sosyalist demokrasi ve-veya Marksist demokrasi anlayışı gündeme gelmiştir(Giritli ve Sarmaşık, s. 49-50.).

Orta Çağ’da siyasal iktidar büyük ölçüde feodal toprak sahipleri tarafından gerçekleştiriliyordu. Orta Çağ Avrupa’sında feodalizmin zayıflaması ve yıkılmasıyla ortaya çıkan mutlak krallıklar döneminde ticari kentler gelişti ve bu gelişmeyle birlikte ortaya burjuva sınıfı çıktı. Burjuva sınıfını bu dönem içerisinde tüccarlar ve sanayiciler oluşturuyordu. Halk meclisleri de halkın bütünü temsil etmeyen bu temsilcilerin elinde bulunuyordu. Yine de belli bir zümrenin elinde olan bu meclisler daha da ileri yıllarda ortaya çıkacak parlamento ve yasama meclislerine giden yolda temel olacaktı. “Rasyonaliteyle birlikte ‘akıl’ın felsefi anlamda ön plana çıkmaya başladığı yıllar, sanayi devrimi sonrası oluşan modern toplumsal yapıların

beklentilerine eklenmiş ve devletler, içinde demokratik özellikler bulunan yeni modellere doğru evrilmişlerdir. Aklın hâkimiyetiyle başlayan toplumsal iktidarın sekülerleşmesi süreci ve artık değer üzerinden kârını maksimize etmeye çalışan sermaye sahiplerinin, çalışan sınıfa bazı haklar tanınmasına destek vermeleri sonucunda, totaliter devlet yapıları kendilerini değiştirerek demokratik rejimler haline gelmeye başlamışlardır”(Serdar,2012:148).

Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nde (1776) tüm insanların eşit yaratıldığı ve tanrı tarafından onlara vazgeçilmez haklar tanındığı; bu haklar arasında yaşam, özgürlük ve mutlu olma hakkının bulunduğu, hükümetlerin varlığının bu hakların elde edilmesine yardımcı olmaktan başka bir nedeni olamayacağı dile getiriliyordu. Fransız Devrimi'nin (1789) getirdiği özgürlük, eşitlik ve kardeşlik ilkelerine göre kurulacak hükümetlerde halkın yönetime katılması öngörülüyordu. İnsanlar hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalar önünde eşit olacaktı. Ne var ki bu ilkelerin yaşama geçirilmesi kolay olmadı. Hemen hemen her ülkede gerek kadınların, gerek etnik grupların, ABD ve Güney Afrika gibi ülkelerde ise siyahların hakları için çetin mücadeleler vermeleri gerekti(Temel Britannica, Ana Yayıncılık A.Ş. İstanbul 1992, s. 142-143.).

Demokrasinin uygulamalarına bakıldığında tek tür bir demokrasiden söz edilemez. “Egemenliğin kullanılması bakımından demokrasi kuramlarında üç ayrı uygulama biçimi vardır: - Doğrudan demokrasi - Yarı-doğrudan demokrasi - Temsili demokrasi”(Tunç,2008:1115-1117).

Doğrudan demokrasi; halkın egemenliğini bizzat halkın kendisinin doğrudan demokrasidir. Doğrudan demokrasi, halkın kendi kendini yönetmesini ifade eder. . Bu teorinin temeli ise Rousseau'nun sosyal sözleşme doktrinine ve egemenliğin devredilmezliği kuramına dayanmaktadır. “Doğrudan demokraside devlet için gerekli tüm kararlar bizzat halk tarafından alınmaktadır. Dolayısıyla doğrudan demokrasi sistemi, demokrasinin ideal anlamına en yakın olan hâlidir. Genellikle nüfusu az olan ülkelerde uygulanır. Örneğin İsviçre demokrasi bu demokrasi türüne en iyi örnektir”(Tunç,2008:1115-1117).

Yarı doğrudan demokrasi; demokratik toplumlarda uygulanan bir sistemdir. “Bu demokrasi çeşidinde halk bir yasama organı seçer ve yasaların yapılmasına da katkı sağlar. Bunun için halka tanınan yetkilerin başında halkoylaması (referandum) gelir. Meclis tarafından kanun hazırlanır ve halkoyuna sunulur, halk kabul ya da ret

eder. Referandum (halkoylaması) en kısa tanımıyla, parlâmento tarafından kabul edilen veya edilecek olan bir kanun metninin halkın onayına sunulmasıdır. Referandumda halkın iradesi, idareye doğrudan doğruya yansımaktadır. Referandum, yarı doğrudan demokrasi araçlarından biridir. Yarı doğrudan demokrasi, egemenliğin kullanımının esasen halkın seçtiği temsilcilere bırakılması nedeniyle temsili demokrasiye, referandum gibi araçlarla seçmenlerin egemenliğin kullanılmasına doğrudan katılmaları bakımından ise doğrudan demokrasiye benzemektedir “(Tunç, s. 1117.).

Temsili demokrasi; demokratik ülkelerde milletin egemenlik hakkını doğrudan değil de seçtiği temsilciler (milletvekilleri) aracılığıyla kullandığı bir demokrasi türüdür. “Temsili demokrasi milli egemenlik teorisine dayanmaktadır. Genellikle nüfusu yüksek ülkelerde kullanılır. Türkiye, temsili demokrasi ile yönetilir. Meclis, milleti temsil eder. Demokratik bir toplumda halk yöneticilerini seçimle seçer”(Tunç,2008:1115-1117).

Günümüzde dünya ülkelerinin çoğu demokrasi ile yönetilmektedir. Demokratik olmayan az sayıda devlet bulunmaktadır. Uygulama anlamında demokrasinin ne kadar başarılı olduğu da tartışmalıdır.

2.1.2. Siyaset

Siyasetin kökeni insanlığın tarihi kadar eskidir. Siyasetin tanımı ile ilgili olarak Dursun: “Genel hatlarıyla “maddi ve manevi değerlerin otoriteye dayalı olarak dağıtılması süreci” olarak tanımlama yapmaktadır(Dursun, 2002: 30). Otoritenin gerekliliği konusunda eleştiriler vardır. Bazı ideolojik görüşler, otorite olmadan da siyaset yapılabileceğini iddia ederler. İnsanların toplu olarak bir arada yaşama istekleri, ortak olarak yapılması gereken işler, görev dağılımları, mülkiyetin dağıtılması gibi konularda işbirliği zorunluluk olmuştur. Bunun sonucunda siyaset ortaya çıkmıştır.

Aristo başta olmak üzere ilk çağlarda yaşayan filozoflar siyasetin amacının ne olduğu konusunda açıklama yapmışlardır. İnsanı bir zoon politikon yani siyasal hayvan olarak gören Aristo, M.Ö. 350’de yazdığı Politika adlı eserinde, “polis” (şehir devleti)ne ilişkin anlamına gelen politikos kelimesinden türeyen siyasal kavramlar kullanmıştır. Aristo’ya göre siyasetin amacı, poliste yer alan toplumsal düzenin ve topluluğun iyiliğidir (Turner, 2006: 445).

Kapani ise siyaseti; “toplumdaki farklı sosyal sınıflar, çıkarlar ve taleplere sahip bireyler arasındaki paylaşım ve bölüşüm mücadelesi olarak tanımlamaktadır. Siyasetin temelini, farklı çıkar ve düşünce odaklarının çekişmesinden doğan çatışma oluşturmaktadır. Bu çatışmanın nedeni, toplumdaki değerlerin ve kıt kaynakların paylaşılma çabasıdır. Paylaşımı kolaylaştırmanın yolu ise iktidara sahip olmaktan geçmektedir”(Kapani, 1996: 17).

“Siyaset, bir tarafta çatışmayı diğer tarafta da uzlaşmayı içermektedir. Buna göre bir tarafta çatışan fikirler, farklı istekler, birbirine zıt çıkarların mücadelesi bulunurken; karşı tarafta da insanların, ortak kurallar etrafında barış içerisinde yaşamaya, işbirliği yapmaya ve uzlaşmaya çaba harcaması durumu bulunmaktadır. Yani siyasetin uzlaşma ve çatışmayı içeren iki yüzü olduğunu söylemek mümkündür”(Türkone,2003:4).

Siyaseti genel anlamda tanımlayacak olursak; siyaset geleneksel dönemde, otoritenin dünyevi bir nitelikten çok, aşkın bir varlığa dayandırıldığı, merkezi olmaktan çok federe bir siyasal yapılanmanın olduğu ve hukuk alanında da birden fazla hukuk sisteminin olduğu bir yapılanma üzerine kuruludur (Yılmaz, 1995: 134).

2.1.3. Ulus

Ulus kavramı, son yıllarda en çok gündeme gelen konulardan biridir. Ulus nedir? Ulus nasıl oluşturulur? Bu sorulara farklı düşünürler çeşitli yanıtlar vermişlerdir.

Ulus, “üyelerinin bir devlete sahip olduğunu düşünen veya bir şekilde düşündürten, yani buna karşı özel bir sorumluluk taşıyan bir ya da birden fazla etnik gruptur”. Bir ulus, tek bir etnik unsurdan oluşabileceği gibi birden fazla etnik unsurun bir araya gelmesiyle de oluşturulabilir (Bauman, 2006: 36).

Connor’a göre ise ulus kavramından bahsedilebilmesi için “ortak bir atanın varlığı gereklidir. Ulus, asıl ortak bir atadan gelme inancına sahip toplumların yaşam alanıdır. Günümüzde aynı ülkede yaşayan farklı etnik grupların oluşturdukları uluslar ile ortak tek bir atadan gelen ulusların ayrımı oldukça güçtür. Uluslar ve etnik gruplar, homojenliğini kaybetmiş ve farklı etnik grupların bir araya gelmesiyle yeni bir ulus yaratılmıştır” (Erözden, 1997: 64).

2.1.4. Ulus Devlet

Ulus kavramı ile birlikte Ulus devlet kavramı da günümüzde tartışılan konuların başında gelmektedir. Ulus devlet nedir? Ulus devlet, birçok yazar tarafından farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Çok kaba olarak, “ulus-devlet; siyasi iktidarın belli bir tarihsel aşamada büründüğü yapısal biçim, ulus; bu yapılanmanın meşruiyet kaynağı olan kurgu, ulusçuluk; bu meşruiyet kaynağını tek geçerli siyasi değer olarak kabul ettirmeyi hedefleyen bir siyasi akım olarak algılanabilir” (Aksoy, 2010: 35). Bir etnik gruba dayandırılan ulus devletler olduğu gibi, herhangi bir etnik unsura dayandırılmadan kurgulanmış olarak oluşturulan ulus devletlerde bulunmaktadır.

Ulus devletin batı Avrupa'da ve kuzey Amerika'da ortaya çıkışı iki ana koşula dayanır: “Birincisi, mutlak monarkların 16. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar gerçekleştirdikleri modern merkezi yönetimin gelişimi, diğeri ise, belli bir toprak parçası üzerinde yaşayan, kendine farklı etnik ve kültürel bir karaktere sahip gören ve hanedanlık yönetiminin yerine halk egemenliğini kurmak için savaşın veren toplumsal küme içinde, kendi kaderine kendisinin belirlemesi siyasal fikrini hayata geçiren milliyetçilik olgusudur”(Bottmore, 1987, a.g.e s.59).

“Ulus-devlet” 19. Yüzyılın ikinci yarısında konuşulmaya başlanmıştır. *“1789'dan itibaren ulusal devleti kurmuş Avrupa burjuvazisi, artık komşu ulusal burjuvazilerin emperyalist rekabeti karşısında kalmıştır. Mücadele için, bütün halkın bilakaydüşart desteğini hükümetin arkasına alacak biçimde “kılçıksız” bir ulus yaratmak lazımdır. Mesela 1863'te, yani emperyalist yayılmanın arifesinde bile Fransa'da her 5 vatandaştan 1'i tek kelime Fransızca bilmemektedir. Onun için, ulus-devlet sınırlara dikenli tel çeker. Bu telin içinde, feodal dönemden kalma azınlıkları (yani alt kimlikleri) asimile etmeye girişir. Dışta da emperyalizme soyunur”.* “Ulus-devlet, kurmak istediği Ulus'un tek kimlikli olduğunu iddia eden ve bunu sağlamak için de asimilasyon ve/veya etno-dinsel temizlik yapan devlet türüdür”. “Ulus-devletin bu aşamada kullandığı sistematik ve planlı siyasi akım ‘uluslaştırma ideolojisi’dir”.¹

¹ (Çevrimiçi) http://www.baskinoran.com/gazete/DIZI_1.pdf,13.04.2015

“Bir başka örnekte ise İtalyan Birliği Hareketi Risorgimento'nun önde gelen liderlerinden Massimo d'Azeglio'nun 1860 yılında “İtalya'yı oluşturduk, şimdide İtalyanları oluşturmalıyız” dediği bilinir”.²

Habermas ulus-devletlerin oluşumunun üç farklı şekilde gerçekleştiğini ifade etmektedir. “Bunlardan ilki, birbirinden ayrı olarak yaşamakta olan etnik grupların tek tek barışçıl yollarla devletleşmesi ile değil de, etnik grupların komşu bölgelerde yaşayan topluluklara, alt-kültürlere, din ve dil topluluklarına sirayet etmeleriyle gerçekleşmiştir. Bu yöntem tarihsel olarak bir ilk durumundadır. İkinci olarak, yeni kurulan devletlerde asimile edilen, baskı altına alınan ve marjinalleştirilen halk kesimleri pahasına gerçekleşmektedir. Ulus-devletler homojen bir halka dayanmalıdır. Homojen bir toplum olmadığı halde, bu tarzdaki ulus-devletler homojen toplum oluşturmaya çabalarlar. Bu süreç doğal işlememektedir ve devlet anti demokratik yöntemlere başvurabilmektedir. Üçüncü olarak ise, etno-milliyetçi akımlar sayesinde oluşan ulus-devletler ise azınlıkları aşırı baskı altında tutarlar, bunları göçe zorlarlar. Irkçı yaklaşımı benimserler” (Gündoğan, 2002: 65).

Ulus devlet ve ulusal devlet kavramları da sıklıkla karıştırılmaktadır. “Ulusal devlet (*national state*), egemenliğin ulus 'tan/millet 'ten kaynaklandığını söyleyen devlet türüdür. Egemenliğinin Tanrı'dan kaynaklandığını söyleyen Kralı düşüren Avrupa burjuvazisi tarafından ortaya atılmıştır”. “Üniter devlet” (*unitary state*) ise, bununla ilgisizdir; kısaca söylersek, federal olmayan devlet türüdür. Ülkenin çeşitli bölgelerine haklar/âdemimerkeziyet getirmek gerektiği zaman, bunları başkentten verir veya geri alır. Demokrasiye aykırı değildir. Aykırı olan, “ulus-devlettir”.³ Türkiye Cumhuriyeti devleti, üniter yapı içeren bir ulus-devlettir. Ulus devleti terimi, Avrupa'da başlayan aydınlanma hareketleri sonucunda daha sık kullanılmaya başlanmıştır.

2.1.6. Vatandaşlık

Farklı devlet biçimlerinde ortak olarak kullanılan kavramlardan birisi de vatandaşlıktır. Vatandaşlık günümüz devlet modellerinde aynı ülke içerisinde yaşayan insanların devlet ile olan ilişkisini göstermede kullanılmaktadır.

² (Çevrimiçi) <http://www.hudutgazetesi.com/yazar/1082/modernlesmeulus-devlet-meselesi.html>,14.02.2015

³ (Çevrimiçi) http://www.baskinoran.com/gazete/DIZI_1.pdf,13.04.2015

Vatandaşlık, farklı devlet biçimlerinde ortak olarak öne çıkan bir kavramdır. Ulus-devlet yapılanmasının siyasal kimliğe diğer bir yansıması, vatandaşlığın bir siyasal kimlik olarak algılanmasıdır. Vatandaşlığı, bir bireyin bir yönetim biçimindeki üyeliğini tarif eden pratikler (kültürel, sembolik ve ekonomik) ve bir haklar ve ödevler demeti (sivil, siyasal ve sosyal) bütünü olarak tanımlayabiliriz (Işın, Wood, 1999: 5).

Günümüzde devletler “tüm toplumsal kimlikleri vatandaşlık potasında eritmiş ve cinsiyet, etnisite ve ırk gibi alt kimliklerin kamusal alana yansımasını sınırlandırmıştır. Daha doğrusu bunu, tüm vatandaşlarına eşit şekilde muamele edebilmenin gereği olarak görmüştür. Bu bağlamda türdeş bir bütün oluşturdukları düşünülen vatandaşlara “farklılık” değil, “aynılık” esasında yaklaşılır. Bu şekilde vatandaşlardan devlet tarafından verilen üst kimlik uğrunda alt kimliklerini unutmaları ya da en azından kamusal alana taşımamaları istenir. Böylece kamusal alan, devlet tarafından müdahale yoluyla daraltılan bir alan haline gelir” (Beriş, 2003: 504).

Vatandaşlık tanımının bir ülkede yaşayan bütün kişileri kapsamaması durumunda, etnisiteye, din ve mezheplere dayalı ayrımcılığın önüne geçilebilmektedir.

2.1.7. Siyasal Partiler

Günümüz demokrasilerinde yönetilenlerin kendilerini yönetecek yöneticilerini belirlemelerinde en önemli araç siyasal partilerdir.

Ülkeler de siyasal partilerin varlığı demokrasinin en iyi göstergelerinden biridir. Siyasal partiler, aynı ülkede yaşayan halkın, yönetim anlamında kendilerini temsil edecek kişileri seçebilmeleri için birer araç konumundadırlar. Siyasal partiler, “halkın desteğini almak suretiyle devlet mekanizmasının kontrolünü ele geçirme veya sürdürmeye çalışan, sürekli ve istikrarlı bir örgüte sahip siyasal topluluklardır” (Dursun, 2002: 252).

On dokuzuncu yüzyılda ortaya çıkmaya başlayan siyasal partilerin tam olarak gelişebilmesi üç şarta bağlıdır. “Bu şartlardan ilki, etnik, dini, sınıf temelli vb. nedenlere dayalı olarak toplumsal bir ayrışmanın yaşanıyor olmasıdır. Toplumsal ayrışmanın ciddi olarak yaşanmadığı dönemlerde siyasal partiler, kişisel zümreler olma eğilimi göstermektedirler” (Outhwaite, Bottomore, 1993: 480).

Siyasal partilerin gelişmesi için ikinci şart, “siyasal iktidarın halk desteğine dayanması gerektiğine ilişkin bir inancın paylaşıyor olmasıdır. Bu noktadan hareketle, siyasal partilerin sadece siyasal iktidarın pratik düzeyde de halka dayandırıldığı sistemlerde değil, böyle bir inancın gerekli olduğu düşünüldüğü bütün sistemlerde ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir” (Outhwaite, Bottomore, 1993: 480).

Yöneticilerin mesajlarının yönetilenlere iletildiği bir araç olarak ve de toplumun, iktidardakilerin istekleri doğrultusunda şekillendirilmesinin bir aracı olarak “tek parti sistemleri”, modern dönemin tecrübe ettiği başka bir siyasal parti çeşididir. Siyasal partilerin gelişmesi için üçüncü şart, “zaferin ancak toplumun tamamının veya büyük bir bölümünün örgütlenmesi halinde kazanılacağına yönelik bir inancın gerçekleşmesidir” (Outhwaite, Bottomore, 1993: 480).

Siyasal partilerin temel işlevlerinden bir tanesi, toplumda farklı kesimler tarafından sisteme yöneltilen taleplerin ifade edilmesi ve birleştirilmesidir. Partiler, toplumun farklı kesimlerden gelen talepleri belli süreçler dâhilinde işleme tutar ve yeniden formüle ederek ifade ederler.

Toplumdan gelen taleplerin değerlendirilip formüle edilmesi, parti programlarını oluştururlar (Dursun, 2002: 259).

2.1.8. Siyasal Kimlik

Kimlik dışında özellikle farklı etnik grupları içinde barındıran ülkelerde siyasal kimlik üzerinden tartışmalar yaşanmaktadır. Siyasal kimliğin ne olduğu konusunda bu alanda çalışma yapan siyasal bilimciler farklı tanımlamalar yapmışlardır.

Siyasal kimlik, fikirler, değerler ve kimliğin diğer belirleyici özellikleri bağlamında kişisel farklılıklarımızı aşan ortak bir şeye sahip olduğumuz ve kendimizin ve kendi dışımızdaki kişilerin içerisinde yer aldığı siyasal bir topluluğa aidiyet duyduğumuz anlamına da gelmektedir (Jose, 2010: 125).

Weber’e göre, kişilerin kendilerinin yaşadıkları ülkenin ya da ulusun bir üyesi olarak görmeleri de siyasal kimliğin en üst biçimidir (Eyerman, 1992: 41).

Kimlik, kişiyi, aşireti ve kabileyi tanımlayan kolektif bir terimdir aynı zamanda, bir fikir çabası neticesinde oluşuyorsa siyasidir. Siyasi kimlik, geniş çapta aydınlar tarafından yaratılır(Karpat,2006: 61).

“Bir ulusun kimliği bağlamında siyasal kimlik, “sosyal ve politik bütünlüğü sağlayan bir araç olarak, toplumdaki sosyo-ekonomik düzey, yaş, cinsiyet, din gibi çeşitli boyutlardaki farklılıkların yarattığı ayrılıkları ve bölünmeleri telafi eden ve o toplumu oluşturan grupların entegrasyonunu ve toplumda bir yer bulmasını sağlayan bir içeriğe sahiptir” (Bilgin, 1994: 57) .

Siyasal kimlik, sonradan kazanılan kimliktir, bu özelliğinden dolayı da siyasal kimliklere modern kimlik adı verilebilir. “Bu tip siyasal kimlikler Fransız Devriminden sonra ortaya çıkmışlardır ve bu kimlikler arasında yer alan siyasi-milli kimliğin, tarihte eşi benzeri olmamıştır. Fransız devriminden sonra yaşanan değişim, her alanda kendini göstermiştir. Siyasal kimliğin doğumu, alttan yukarıya doğru sosyal değişimin neticesiyle oluşmuştur. Batı Avrupa’da yeni tipte bir orta sınıfın, yani burjuvazinin ortaya çıkması, kimlik meselesinin hem çok yönlü gelişmesini sağlamış hem de ona, eskiden benzeri olmayan siyasi bir veçhe kazandırmıştır. Sınıfsal değişimler, siyasi kimliklerin gelişmesine katkı sunmuşlardır. Halk kültürünün ve kimlik bilincinin devlet ve hükümet çevrelerini etkilemesi, hem devletin yapısını hem de kimliğini baştan aşağı değiştirmiştir. Ayrıca halk kültürü, üst kültürün birçok şeklini ve ifade tarzını benimseyerek siyasal kimliğin topluma yayılmasını sağlamıştır” (Karpat, 2006: 67). Siyasal Kimlik, hem halk kültüründen beslenmiş, hem de yaşanan toplumsal değişimlerden etkilenecek şekilde gelişim göstermiştir.

Siyasal kimliklerin nasıl ortaya çıktığı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır.

Şerif Mardin (1990: 32) Avrupa’da siyasal kimliklerin bir takım çapraz bölünmeler sonucunda ortaya çıktığını ifade etmektedir.

Avrupa’da siyasal kimlikler ve tercihler toplumun çatışmalara dökülmüş şekilleri olarak sosyal yapının içerisine yerleşmişler ve sosyal bölünmüşlüğü ortaya koymaktadırlar. Sanayileşme ya da uluslaşma sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkan sosyal yapıdaki bölünmeler ya da değer çatışmaları batıdaki siyasal kimlikleri şekillendirmişlerdir. (Lipset ve Rokkan, 1967: 5-6)

Uluslaşma sürecinin başlangıcında siyasal kümelenmeler, yerel ve kültürel çatışmalara kaynaklık etmişlerdir. Merkez-Kenar çatışmaları ulus-devletin merkeziyetçi eğilimlerine ve ulusal birliği güçlendirme çabalarına bir tepki olarak ortaya çıkmışlardır. (Lipset ve Rokkan, 1967: 10).

Lipset ve Rokkan toplumu “merkez-çevre” eksenini ve “işlevsel” eksen olmak üzere iki ana eksene ayırmış; toplumun bu zıtlıklar üzerinden kutuplaşarak, siyasal konumunu belirlediğini ileri sürmüşlerdir. Aynı zamanda merkez, çevresel öğelerle bir bağlantılar sistemi içerisinde bulunmaktadır. (Mardin, 1990: 32).

Modern devleti ortaya çıkaran merkezleşme süreci, dayandığı feodal temeller nedeniyle, merkezin çevre ile uzlaşmalar yapmasını zorunlu kılacak çatışmaları içermektedir. Ulusal elitlerle yerel güçler, üretim faktörlerine sahip olanlarla olamayanlar, devlet ile kilise gibi unsurlar arasında meydana gelen bu zıtlıklar, ortaya çıkan ulus devletin iyi eklenmiş bir yapıya sahip olmasını sağlamışlardır. Bu güçler arasında yaşanan çatışmalar ne zaman bir uzlaşma ile sonuçlansa çevrenin bir bölümünün merkeze eklenmesi sağlanmış olmaktadır(Mardin, 1990: 31).

Avrupa’da siyasal kimliklerin ortaya çıkmasında etkili olan sosyal çatışmalar(Kültürel-ideolojik ve ekonomik) şu alanlarda belirgin olmuştur:

Merkez-Çevre çatışması, Devlet-Kilise çatışması, Şehirli-Köylü çatışması ve İşçi-İşveren çatışması.(Lipset ve Rokkan, 1967: 10-14)

Yaşanan bu sosyal çatışmaların sonucunda siyasal kimlikler ortaya çıkmıştır.

Siyasal kimliklerin sınıflandırılması ülkelerden ülkelere göre değişebilmektedir. Siyasal kimlikler genellikle sağ ve sol kimlikler olarak sınıflandırılmaktadır.

Sağ ve sol terimleri kesin anlamlara sahip olmayıp farklı dönem ve farklı ülkelerde değişik içeriğe sahip olabilmektedir (Bobbio, 1999: 1).

Hatta sol ve sağ kavramlarında zaman içinde önemli anlam değişiklikleri de ortaya çıkmıştır. Siyasal düşüncenin gelişiminde benzer fikirlerin belirli dönemlerde ve bağlamlarda sol, belirli dönem ve bağlamlarda ise sağ tarafından temsil edildiği görülmektedir (Giddens, 2000: 50).

Türkiye’de siyasal kimliklerin ortaya çıkışı Avrupa ile karşılaştırıldığında belirgin farklılıkların olduğu görülmektedir.

19.yüzyıldan önce Osmanlı İmparatorluğu’ndaki çapraz bölünmeler batıdaki örneklerle karşılaştırıldığında belirgin bir şekilde farklıdır. Çatışmalar tek boyutlu ve daima merkez ile çevre arasındadır. Osmanlı’daki toplumsal bölünme batıdaki gibi işlevsel değil, merkez-çevre ayırımına dayalı yerel/kültürel/ideolojik bir bölünmedir.

Merkez ile çevrenin karşı karşıya gelişi, Türk siyasal yapısının temelinde yatan en önemli toplumsal bölünmedir ve Türk modernleşmesinden sonrada bu bölünme devam etmiştir (Mardin, 1990: 32).

19.yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda başlayan modernleşme çabaları, Osmanlı İmparatorluğunun yapısı gereği, merkezîyetçi, reform yanlısı asker-sivil bürokrasisi ve elitlerle(merkez) kanaat önderliğini geleneksel Osmanlı uleması ve ayanların yaptığı toplumun geri kalan kesimleri(çevre) arasında derin bir sosyo-kültürel ayrılık doğurmuştur. Osmanlı İmparatorluğunda modernleşme çabalarının bir sonucu olarak siyasi rekabetin de mümkün olması sayesinde merkezin temsilcileri sayabileceğimiz asker-sivil bürokrasi, İttihat ve Terakki Fırkasında, çevre ise Ahrar Fırkası etrafında toplanmıştır. (Gökçe vd, 2002: 10)

Türkiye’de siyasal kimliklerin ortaya çıkmasını açıklamak için Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki tanzimat sonrasını incelemek gerekmektedir.

Tanzimat sonrası Osmanlı İmparatorluğunda ortaya çıkan siyasal kimlikler, Türkçülük, Osmanlılık, Batıcılık gibi kimliklerdir ancak bu kimlikler içice geçmiş bir durumdadır.(Zürcher,1995: 187)

Türkiye Cumhuriyetinin modern kurumlarının kökenleri tanzimat döneminde mayalanmaya başlamıştır. (Alkan, 2001: 20)

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte hızlanan modernleşme hareketi bir anda oluşmamış, tanzimat’tan bu yana devam eden batılılaşma medenîleşme-modernleşme ve üniter bir yapılanmayı öngören bir bilinç tarzıdır. Bu bilinç, Kemalizm’de “yeni bir vatan, yeni bir toplum, yeni bir kimlik ve yaratılmış ulus için yeni bir tarih” (Çelik, 2001: 75) oluşturmaya yönelik eylemler bütünü olarak kendini göstermiştir.

Türkiye’deki siyasal kimlik sınıflandırılmalarında sağ ve sol kimlik terimleri yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Sol kimlikler

Bu bölümde sol kimliklerle ilgili temel bilgilere yer verilecektir.

Sol kimliklerin daha iyi anlaşılabilmesi açısından ilk olarak sosyalizmin tanımlanması faydalı olacaktır.

Sosyalizm

Sosyalizm veya toplumculuk, iktidar ve üretim araçlarının halk tarafından kontrol edildiği bir toplum fikrine dayanan bir düşünce sistemidir.

Sosyalizmin ilk temel karakteri, kurulu düzeni adaletsiz, çağ dışı ilân etmesiyle ortaya çıkmaktadır. Buna göre Sosyalizm, liberal Kapitalist düzenin mülkiyet ve çalışma kurumlarını yetersiz ve adaletsiz bulduğu için, değiştirmek ve onun yerine geçmek isteyen bir rejimin adıdır.

Kapitalist sistemler, özel mülkiyet, piyasa ekonomisi ve kâr esasına dayanan bir sistem kurmuştur. Sosyalizmin ikinci esas dayanağı da, ekonomik faaliyetlerin özel sektörden kamuya, kişilerden topluma aktarılmasıdır. Aynı zamanda, bu mallar toplumun hizmetinde olmalıdır. Yani kârın hizmetinden çıkarılıp çalışanın (işçinin) hayat standardını artırıcı hale getirilmelidir(Heywood, 2013:116).

Bu anlamda Sosyalizm, mevcut olan üretim araçlarının tümünü yahut büyük bir kısmını toplumun şuurlu ve yönetici durumunda olan organlarına bağlamaktır. Burada üretim araçları toplumun mülkiyetine geçmekte, neticede özel mülkiyet yerine kollektif ve sosyal mülkiyet kurumu oluşturulmuş olmaktadır.

Sosyalist düzende şu üç unsur bulunur:

- a) Üretim araçlarının toplumun malı olması;
- b) Üretimin insan ihtiyacına göre yapılması;
- c) Bunların tamamının demokratik bir yol ile gerçekleştirilmesi.

Sosyalizmin tanımlarında bazı farklılıklar olsa da; hepsinde de ortak amaç, çalışan kesimi topluma hakim kılmak ve emek sahiplerinin hakkını vermektir. Toplumda sınıf farklarının ortadan kaldırılması ve toplu çalışma ile elde edilen kazancın emek sahibi olan topluluğa ait olması bütün sosyalistleri birleştiren ana fikirdir. .(Heywood, 2013:116)

Türk solunun temelleri konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Türk solunun fikri temelleri, Osmanlı'nın son dönemlerinde ortaya çıkan Batıcılık akımının

içinde aranmalıdır. 1920'li yılların Türkiye'sinin fiziksel ve sosyal çevresinin, hedefleri ve sosyo-kültürel mirasının böyle bir gelişime imkân vermeyecek ölçüde olması gibi nedenlerle sosyalizm bu dönemde Türk siyasal hayatında kendine önemli bir yer edinememiş, dolayısıyla Türk solu varlığını elitist bir temelde yapılandırmak zorunda kalmıştır (Güneş, 1996: 98). Cumhuriyetin ilk yıllarında siyasal kimliklere çok önem verilmemiştir. Savaştan yeni çıkan ülke için kalkınma ilgili hamlelere ağırlık verilmiştir.

Kuruluş döneminde cumhuriyetin kurucu ideolojisinin ve iktidar elitlerinin siyasal adresi, yani siyasal kimliklerini temsil ettikleri yer, Cumhuriyet Halk Fırkası olmuştur. CHP'nin toplumsal kökenlerine bakıldığında, yönetenler sınıfının ya da bürokratik elitin partisi olduğu fikri ileri sürülmektedir. Parti ile devletin birbirinden ayırt edilemediği bu dönemde bürokrasi, CHP'ye eklenmiş bir durumdadır (Gökçe vd, 2002: 46). Cumhuriyetin ilk yıllarında toplumdaki egemen siyasal kimlik olan CHP kimliği, halka yepyeni ve kalıplaşmış bir kimlik dayatmıştır. Buna göre sorunlara bilimsel ve objektif açıdan yaklaşacak olan yeni insan; rasyonalist, geleneğe ve medreseye karşı pozitivist yöntemleri benimsemiş bir insan tipidir (Adivar, 1961: 127-129).

Toplumunu dönüştürücü misyonu, "Halka rağmen, halk için" devrimleri gerçekleştirilmesi, Batı toplum modeli ile başlayan çağdaşlaşmanın siyasal ve kültürel yapısı, genel irade ve ulusal egemenlik kavramlarına paralel bir biçimde ortaya çıkan laiklik olgusu, ekonomik kalkınmada devletçilik (Kahraman, 2005: 70) gibi parametreler Türkiye'de sol kimliğin ilk temsilcisi olarak kabul edilen, ancak esasında sol bir parti olmaktan çok devletçi merkezî bir parti olan CHP'nin, sivil ve asker bürokrasisiyle özdeşleştirilmesine ve Cumhuriyet'in baş aktörü olan partide sivil-asker bürokratlarla büyük toplum kesimleri arasında zıtlığa neden olduğu iddia edilmektedir. Ayrıca yirmi beş yıllık Kemalist yönetim süresince modern devlet, çevre unsurlarınca, merkezin çevre üzerindeki etkin denetim aracı olarak tanınmıştır. Devlet daha etkinleşmiş ve hissedilir hale gelmiş, laik politikalar ve özellikle de popüler dinin ifade şekillerinin bastırılmış olması, devlet ve uyrukları ya da merkez ve çevre arasındaki en önemli ideolojik bağı kopardığı için (Zürcher, 1995: 300) siyasal kimliklerdeki bölünme perçinlenmiştir.

Bu durum CHP'nin kitlelerden kopuk bir aydınlar partisi olarak görülmesi eğilimlerini güçlendirmiş; devlet-parti özdeşliğini artırıcı bir etki yapmıştır (Erder, 2007). Bu dayatmalarla ve kuruluşunu iktidarda tamamlamış olması nedeniyle

CHP'nin 1950'lilere kadar gerçek anlamda topluma kök salmış bir özelliği bulunmamaktadır (Karpaz, 1996: 328). Kendini böyle bir durumda bulan CHP, 1950'lerden sonra muhalefete düştüğünde kitleleri tekrar kazanmak için değişim arayacak ve aradığı değişimi sol kimliğe sahip çıkmakta bulacaktır. Türkiye'de kimlikler özellikle 1960'lı yıllarda daha belirgin bir şekilde Türk siyasal yaşamında konuşulur hale gelmiştir.

Ortanın Solu

60'lı yıllarda dünyada meydana gelen öğrenci hareketleri ve yükselen sol değerler, ideolojik anlamda marjinal kalan küçük Marksist grupların ses getiren eylemleri, entelektüeller ve genç kuşaklar üzerinde etkili olunca CHP, başka pek çok nedenle de hissettiği ideolojik bir açılım ihtiyacını gerçekleştirmiş ve kimliğini siyasi yelpazede merkezden sola doğru kaydırmıştır. (Cem, 2000: 31-35).

Sırf bu gerekçeyle 1965 seçimleri öncesi "Ortanın Solu" kavramı, daha Türk sol düşünce dünyasında yeterince tartışılmadan ve anlaşılmadan, devletçilik ilkesiyle de ilişkilendirilerek dönemin CHP genel başkanı İsmet İnönü tarafından bir slogan olarak söylenmiştir. Daha sonra hem parti içinde hem parti dışında tartışılarak, sol kimliğin parçalanmasına neden olsa da, ortanın solu hareketi CHP'de seçkin yapıdan sıyrılıp halka yönelmenin bir başlangıcı olmuş, halka yönelmek uğraşısı halk bürokrat çelişmesine ve dolayısıyla devrim anlayışına, CHP'nin geçmişine yeniden ve değişik açıdan eğilmeyi zorunlu kılmıştır (Cem, 2000: 31-35).

Ortanın Solu Hareketi, merkez sol siyasetin terminolojisinde, "Sosyal Demokrat" ya da "Demokratik Sol" gibi deyimlerle, sol kimliğin ideolojik çizgisini belirleyen ana damar olarak 1980'lere kadar devam etmiştir. 12 Eylül Darbesi sonrasında ortaya çıkan baskı ortamında koyulan yasak ve kısıtlamalarla sol kimliğin bir ütopyaya, eşitlik ve özgürlüğün ulaşılabilirliğine ve devrime olan inancını yitirmesi ile CHP'nin elinde kalan en temel kimliğin "laiklik veya "laikçiliğin olduğu ve solun önemli bir kısmının siyasal toplu durum gereği darbe ortamının kaldırabileceği, daha merkezde bir sol bakış açısında karar kıldığı (Gürpınar, 2012) söylenebilir

Günümüz Türkiye'sinde bu çizgiyi sürdüren Cumhuriyet Halk Partisi bulunmaktadır. Ayrıca CHP'den farklı olarak sosyalist ideolojiyi belirleyen irili ufaklı birçok siyasal parti varlık göstermektedir.

Türkiye'de 1960 yılından sonra sağ ve sol ayrımı belirginleşmiştir.

1961 yılında sosyalist solda yer almak üzere Türkiye İşçi Partisi'nin kurulması ve 1965 seçimleri ile bu partinin meclise girmesi önemli rol oynamıştır. Yine 1965'te CHP'nin Ortanın Solu programını açıklayıp yelpazenin soluna geçmesi ve AP'nin ideolojik vurguları gittikçe belirgin hale gelen bir kapitalist felsefenin temsilcisi haline gelmesi etkili olmuştur (Turan, 2004: 309; Tosun, 1999: 94).

Ortanın solu, CHP'nin 1966'da 18. Kurultay'ında partinin siyasal çizgisi olarak benimsenmiştir. Ortanın solu kuramı, devletçiliğin, devlet sektörünün, özel sektörün ve diğer ekonomik faaliyetlerin toplum yararına düzenlemesi, yönlendirilmesi ve sosyal adalet içinde, halkın kontrolünde işletilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Tütüncü Esmer, 2006: 151).

27 Mayıs sonrasında 13.02.1961'de İstanbul'da kurulan Türkiye İşçi Partisi, ortanın solu programı ile siyasal yelpazenin soluna yönelen CHP'nin daha solunda yer alan sosyalist eğilimli bir partidir. Parti, 1965 seçimlerinde getirilen milli bakiye sistemi ile on dört milletvekili kazanarak, mecliste grup kurmuştur.

TİP, programında Türk işçi sınıfının ve onun tarihi, bilime dayanan demokratik öncülüğü etrafında toplanmış, onunla kader birliğinin bilinç ve mutluluğuna varmış toplumcu aydınlarla ırgatların, topraksız ve az topraklı köylülerin, zanaatkarların, küçük esnafın, aylıklı ve ücretlilerin, dar gelirli serbest meslek sahiplerinin, kısacası emeğiyle yaşayan bütün yurttaşların kanun yolundan iktidara yürüyen siyasi teşkilatı olarak tanımlanmaktadır (TİP, 1964: 14).

1981'de 52 sayılı kararı ile siyasal partilerin faaliyetlerini yasaklayan 12 Eylül yönetimi ilerleyen dönemde siyasal sistemi yeniden ele almış ve yola yeni siyasal partilerle devam etmek istemiştir. Bu amaçla 1983'te 76 sayılı kararı ile MGK, siyasal faaliyetleri serbest bırakmıştır (Tanör, 2000: 35–51). Ancak 12 Eylül yönetimi, 1983 seçimlerine katılması için ancak üç partiye onay vermiştir. Bu partilerden Halkçı Parti, solda yer almak üzere kurdurulmuştur.

Demokratik Sol

1974'te CHP partisinin siyasal çizgisi demokratik sol olarak değiştirilmiştir (chp.org.tr)

Demokratik sol kavramının kullanılmasının bir diğerk nedeni, sosyal demokrasinin işçi hareketi olmasına karşılık, demokratik solun köylüleri, esnaf ve zanaatkârları da kapsamasıdır (Akşin, 2000: 246).

Sosyal Demokrasi

Heywood Andrew siyasal ideolojiler ile kitabında sosyal demokrasiyi şöyle tarif etmiştir: Siyasal demokrasi içinde emekçi sınıfların sosyal ve ekonomik haklarının genişletilmesi amacına yönelik tüm savaşimleri kapsar.

Sosyal demokrasi devletin ödevlerini artırdığı gibi, halkın ödevlerini de artırmaktadır. Burada siyasetin kapsamı genişlemektedir. Devletin temel görevi var olan özgürlükleri korumak değil, var olması gereken özgürlüklerin ortamını hazırlamaktır. Servetin belirli ellerde toplanması, farklı gelir grupları arasındaki büyük farklar, fırsat eşitliğinin yokluğu, işsizlik vb. hususlar sosyal demokrasinin ilk mücadele hedefleri olmaktadır.(Heywood, 2013:154-157)

Sağ kimlikler

Bu bölümde sağ kimliklerle ilgili bilgiler verilecektir.

Sağ kimliklerin daha iyi anlaşılabilmesi açısından ilk olarak kapitalizmin ve liberalizmin tanımlanması faydalı olacaktır.

Kapitalizm

Üretim araçlarına bireylerin sahip olduğu ve şahısların işgüçlerini gayri şahsi piyasa tarafından belirlenen bir fiyattan satmakta serbest olduğu ekonomik organizasyon biçimidir. Üretilen eşyalar ve hizmetler (otonom olduğu kabul edilen) tüketicilerin arzularını yansıtır ve üreticiler tüketicilerin arzularını karşılamaya bu alanda yapacakları yatırımın kendilerine bir kazanç getireceği düşüncesi tarafından sevk edilirler. Laissez-faire (bırakınız yapsınlar), kapitalizm ile, laissez-faire ilkesinin hakim olduğu yerde rekabet sürecinin sonuçlarına müdahale etmeye yönelik devlet müdahalesinin ya hiç olmayacağı ya da çok az olacağı anlamıyla birlikte düşünülür (Dobb, 1981, s:2).

Liberalizm

Uzun bir tarihi geçmişe dayanır. Beyliklerin olduğu dönemde Batı da Feodalizm vardı. Feodalizm veya Derebeylik, başta Ortaçağ Avrupası olmak üzere tarihin birçok evresinde rastlanan toplumsal, siyasal ve ekonomik örgütleniş biçimidir (Heywood, 2013:71).

Koruyan-korunan ilişkisine dayanan hiyerarşik bir örgütleniştir. 10.yy da kara saban ve üzenginin bulunuşu feodal yapının Avrupa'nın hâkim düzeni olmasını sağlamıştır. Feodalizmin yıkılışıyla iki önemli şey ortaya çıkmıştır. Toplumun özellikle ekonomik hayatında piyasa ve kapitalizm. Sanayileşme Liberalizmle kapitalizmi yakından birbirine bağılı kılmıştı. Başlangıçta Liberalizm siyasi bir doktrindi. Anayasa ve temsili hükümeti savunmak yerine mutlakiyete ve feodal imtiyazlara saldırıyordu. 19.yy. başlarından itibaren yeni bir ekonomik düşünce ortaya çıktı. Laissez faire (bırakınız yapsınlar). Fertlerin faaliyeti ekonomik hayatı oluşturmuş, kapitalizm böyle ortaya çıkmıştır. Siyasi iktidarın ekonomiye karışmaması önemlidir. Hükümetin iktisadi hayata müdahalesine karşı, bir iktisadi düşünce gelişti. İşte bu yaklaşım klasik Liberalizmin merkezi teması oldu. Daha sonraları refah devleti, refah reformları devletin iktisadi hayata müdahalesini daha uygun hale getiren durumlar ve görüşler sosyal liberalizmi ortaya çıkardı. 20.y.y. da Liberalizm artık sermayenin hakim olduğı, sürekli sermayenin işlediğı, aynı zamanda da sosyal ihtiyaçlara cevap verecek bir sistem olarak ortaya çıkmıştır. Liberalizmin başlıca unsurları Bireycilik, Ferdietçilik, Özgürlük ,Akıl, Eşitlik, Hoşgörü,Rıza, Anayasacılıktır. (Heywood, 2013:71).

Cumhuriyetin kurulduğı 1923 yılından itibaren Türkiye'de siyasal kimlikler konusu tartışılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında 1923 ile 1950 arasında Türkiye'de tek parti iktidarı dönemi yaşanmıştır. Tek parti iktidarı döneminde muhalif görüşler ortaya çıkmış ve ancak bu görüşler 1950 yılına kadar TBMM'de temsil edilememiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan devrimlere karşı çıkan kesim, Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren var olmuştur.

Cumhuriyet devrimi büyük bir siyasal dönüşüm olmanın yanında topyekûn batılılaşma ve sekülerleşmeyi de öngören radikal kültürel bir devrim ile birlikte yaşanmıştır. Ancak Tanzimat'la başlayan bu Batılılaşma eğiliminin kök saldığı şehirli elitler dışında kalan toplumun geniş kesimleri bu kültür devrimine başından itibaren uzak kalmış ve soğuk bakmışlardır (Mert, 2007: 19).

Zira sadece merkez-sağ siyaset, sanayi toplumuna geçişin dayattığı değişimin ancak geleneksel-kültürel değerlerle birlikte sunulursa kabul görebilir olduğunu fark etmiş ve bu denklemlerle toplumun duygu haritasında karşılık bulan bir söylem kurgulayabilmiştir (Mert, 2007: 10).

Merkez sağın siyasal kimliği iki ideolojik gelenekten beslenmektedir: Muhafazakâr demokrat gelenek ve siyasal İslamcı gelenek.

Muhafazakârlık ve Merkez Sağ

Muhafazakârlık (conservatism) kavramının sözlük anlamı “korumak ya da olduğu gibi muhafaza etmek” anlamına gelmektedir. Kelimenin türediği muhafaza sözcüğü ise Arapça “hıfz”dan türemekte ve saklamak, korumak, bellekte tutmak anlamlarına gelmektedir.” (Altınıydız, 2003:179)

Muhafazakârlık; geleneğe önem veren, tecrübeleri, yerleşmiş adet ve kurumları sürdürmeyi isteyen hatta geleneğe kutsal bir özellik atfederek onun tarihi bilgelik ve tecrübeyi temsil ettiğini iddia eden bir ideolojidir. Muhafazakârlar geleneğin insanlara kimlik duygusu verdiğini ve geçmişle bağını kurarak önemli bir fonksiyon gördüğünü vurgularlar (Yılmaz, 2001)

Muhafazakârlık “aydınlanmaya, onun akıl anlayışına bu aklın ürünü olan siyasi projelere ve bu siyasi projeler doğrultusunda toplumun dönüştürülmesine ilişkin öneri ve uygulamalara muhalif olarak ortaya çıkan, rasyonalist siyaseti sınırlamayı ve toplumu bu tür devrimci dönüşüm projecilerinden korumayı amaçlayan yazar, düşünür ve siyasetçilerin eleştirilerin biçimlendirdiği bir siyasi felsefeyi, bir düşünce geleneğini ve zaman içinde onlardan türetilen bir siyasi ideolojiyi ifade etmektedir.” (Özipek, 2004:6)

Türk siyasal tarihinde tek parti iktidarının ardından kurulan ve 1950 seçimlerinde iktidara gelen Demokrat Parti sağ parti olarak isimlendirilmektedir. Demokrat Partinin kapatılmasıyla ortaya çıkan Adalet Partisinde sağ kategoride değerlendirilmiştir. 1980 askeri darbesinin ardından kurulan Anavatan Partisi, Doğru Yol Partisi gibi partiler de merkez sağ partileri olarak isimlendirilmiştir.

Siyasal İslamcılık

İslamcılık, 19. ve 20. yüzyılda, Müslümanları, İslam dünyasını akılcı bir metotla batı sömürsünden, zalim ve diktatör yöneticilerden, esaretten, taklitten, hurafelerden kurtarmak ve İslam’ı bir bütün olarak (inanç, ibadet, ahlak, felsefe, siyaset, eğitim vb.) yeniden hayata hâkim kılmak; medenileştirmek, birleştirerek kalkındırmak amacına yönelik olarak yapılan aktivist, modernist ve eklektik yönleri baskın siyasi, fikri ve ilmi çalışmaların, arayışların, teklif ve çözümlerin bütünüdür. İslamcılık hareketi olarak tarif edilebilir. (Kara, 1986:15)

İslamcılık Şerif Mardin'e göre; 19. yüzyılın özelliklerini kazanan, Hindistan'da ve Osmanlı Devleti'nin merkezinden uzak yerlerde şekillenen, 1870'lerden itibaren devletin merkezinde güçlenen bir ideolojik davranış kümesidir.(Mardin, 1958:1400)

Siyasal İslamcılık ise iktidar ve muhalefetin siyasi hedeflerine ilişkin İslam tanımlamaları ve hareket noktalarıdır. Daha geniş anlamda ifade edersek, devletin siyasi, hukuki ve ekonomik temel yapısını şeriat kurallarına dayandırma amacıdır(Türköne, 2003:128)

Türkiye'de İslamcılık özellikle çok partili hayata geçildiği dönemde yükselişe geçmiştir. Köyden kente göçün artması ve katılımcı demokrasi kültürünün yükselişi ile siyasi İslam, Türk siyasi yaşamının o zamana kadar süren sekülerist yapısına bir öge olarak eklenmeye başlamıştır (Salmoni, 2004).

Türkiye'de siyasi İslam denildiğinde Necmettin Erbakan akla gelmektedir. Necmettin Erbakan,1970 yılında Milli Nizam Partisini kurmuş seçimlere katılmıştır. 1980 askeri darbesinin ardından ise 1987 yılında Refah Partisi kurulmuş ve bu parti 1990'lı yıllarda Türkiye'de siyasi İslam'ın güçlenmesine öncülük etmiştir.

Milliyetçilik

Siyasetçiler arasında üzerinde tartışma yapılan konuların başında milliyetçilik gelmektedir.

Küreselleşme ile birlikte milliyetçiliğin azalacağı konusunda yorumlar yapılıyordu. Ancak durum sanılan gibi olmadı. Bugün yaşanan savaşların çoğunun arka planında milliyetçilik yatmaktadır.

Milliyetçilik nedir? Gellner milliyetçiliği tanımlarken, feodal toplumdaki daha sonra ortaya çıkan ve bürokrasinin hali hazırda ön planda olduğu mutlaki devlete geçiş ile milliyetçiliğin temellerinin atıldığını düşünmektedir(Gelner, 1998: 234).

Bir ulus olabilmek için milliyetçilik bilinci gereklidir. "Dünya toplumlarının ulus öncesi oluşumlardan ulus olma aşamasına varma cabasının hem bir ürünü hem de ideolojik aracı olarak görülebilir"(Baydur, 1994: 33).

Milliyetçi siyasi kimlikler beş temel özellik temel alınarak tanımlanmıştır. Bu özellikler; "tarihi bir toprak/ülke ya da yurt; ortak mitler ve tarihi bellek; ortak bir kitlesel kamu kültürü toplumun bütün fertleri için gerekli ortak yasal hak ve görevler ve topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket etme imkânına sahip oldukları ortak bir ekonomidir"(Smith, 2009: 31-32).

Yine aynı şekilde David Miller, millî kimliğin temel belirleyicilerini beşli bir kavramsallaştırma ile ifade etmektedir. Miller'e göre "millet, ilk olarak, ortak özellikleri paylaştıklarına inanan insanların vatandaşlık şuuruna erdikleri, bir arada yaşama arzusunu paylaştıkları ve ortak bir "inanç" noktasında birbirlerine bağlandıkları bir yapıya tekabül eder. İkinci olarak, milliyet, yalnız tarihî sürekliliğe vücut veren değil; aynı zamanda ortak bir geleceğe de uzanan, mensuplarının karşılıklı dayanışma pratikleri ve sadakatle bağlı buldukları ahlâkî bir kimliği ifade eder.

Üçüncü olarak, millî iradeyi ifade eden kararlar, kazanılmış millî zaferler ve başarılarla da şekillenen millî kimlik, diğer pasif kimliklerin aksine sürekli olarak paylaşılan, faal bir kimliktir.

Millî kimliğin dördüncü ayırt edici özelliği, millet ve devlet arasındaki bağlantıyı mümkün kılan, millî bir topluluğun aynı zamanda siyasî bir topluluk da olmasını gerektiren, bir vatana sahip olma ve ona bağlı kalma zorunluluğudur.

Son olarak, millî kimlik, kolektif aidiyet duygusu ile paylaşılan bir "millî karakter" ya da "ortak kamu kültürü"nü gerektirir" (Miller, 1995: 22-25).

Milliyetçilik tanımlamalarında kullanılan bir diğer kavram etniklik unsurudur. Smith, etnik ve teritoryal ulusçuluk ideal tiplerini kullanır. Etnik ulusçulukta birlik unsurlarını etnik kültürü oluşturan mitler, hatıralar, semboller yani soy kültürüne atıfla tanımlar, "teritoryal ulusçuluk ise gerçek ya da hayali bir tarihe yaslanan bir ülke, siyasi hukuki bir topluluk, vatandaşlık, ortak bir sivil siyasi kültür gibi özellikler içerir"(Yıldız,2001: 32-34) .

Türkiye'de siyasal kimlik konuşulduğunda Milliyetçi Siyasal kimlik de gündeme gelmektedir.

Batı'daki örnekleriyle karşılaştırıldığında "genç bir milliyetçilik" olarak tanımlanabilecek Türk milliyetçiliği, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş harcının önemli unsurlarından biridir. İmparatorluğun son döneminde yoğun bir biçimde muhatap olduğu, "karşı milliyetçiliklerden" büyük ölçüde etkilenen Türk milliyetçiliğinin aynı sebeple reaksiyoner ve savunmacı yönü daha baskındır. İslam öğretilerinden beslenen yönü ise eskinin ihyası perspektifini pek aşamamıştır. Cumhuriyet ile birlikte oluşturulmaya çalışılan "millî kimlik" inşa etme sürecinde de en önemli referansı milliyetçilik vermiştir (Can, 1999: 62).

Türkiye’de Milliyetçi çizgide ilk parti Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, Milliyetçi Çalışma partisi gibi isimlerle 1965 yılında Alparslan Türkeş öncülüğünde ortaya çıkmıştır. 1980 askeri darbesinin ardından ise 1987 yılında Milliyetçi Hareket Partisi kurulmuştur.

Türkiye’de milliyetçi siyasal kimliklerde merkez sağın içerisinde kategorize edilmektedir.

Diğer kimlikler:

Bu bölümde sağ ve sol kimliklerin dışında Çevreci siyasal kimlikler ve Kürt Milliyetçisi siyasal kimliklerden bahsedilecektir.

Çevrecilik: Ekolojik Siyasal Kimlikler

Çevrecilik, bir diğer adıyla ekolojik ve yeşil hareket olarak bilinmektedir. Kökleri 19. yy. sanayi devrimine kadar uzanır. Temel anlamda iktisadi gelişimin hızının doğal dünyaya zarar verdiğini savunur. (nükleer teknoloji, asit yağmuru, ozon tabakası, global ısınma vs.) Beşeri varoluşun ve insan türünün hayatiyetini devam ettirmesine dair bir endişe taşımaktadırlar. Doğaya sadece beşeri ihtiyaçların tatminine uygun kaynak gözüyle bakarlar. Kimi zaman geleneksel ideolojilerle birlikte ifade edilir (Heywood, 2013:258)

Kürt Milliyetçisi Siyasal Kimlikler:

Türkiye’de Kürt Milliyetçisi çizgisinde faaliyet gösteren siyasal partilerde bulunmaktadır. Bu partiler çevrecilik, sosyalizm ve sol kimliğe ait değerlerle Kürt milliyetçiliğini birlikte değerlendirmektedirler.

Türkiye’de iki ana akımın yanında, sürekliliği olan iki çizgiden biri olan Kürt milliyetçiliğini temsil eden partiler için kapatılmaya abone çizgiler denilmektedir (Şahin, 2007).

Kürtçü çizgide, Halkın Emek Partisi (HEP), Demokrasi Partisi (DEP), Demokrasi ve Değişim Partisi (DDP), Demokratik Kitle Partisi (DKP) ve Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) son on beş yıl içinde Anayasa Mahkemesi kararıyla kapatılmıştır. Bu bağlamda 9 Kasım 2005’te resmen kurulan Demokratik Toplum Partisi’nin (DTP) siyasal hareket olarak kökeni 1990’lı yılların başına denk gelmektedir. 1990 yılında kurulan Halkın Emek Partisi (HEP) ve 1993’te kurulan Demokrasi Partisi (DEP) Kürt milliyetçiliğini temsil eden siyasal partilerdir. HEP ve DEP

seçimlere katılmamış ve kısa sürede kapatılmışlardır. HEP, 1991 seçimlerine SHP ile ittifak yaparak girmiştir. O dönemde Kürt kökenli milletvekillerinin mecliste Kürtçe yemin etmek istemeleri siyasal bir kriz yaratmıştır. Tepkiler sonucunda SHP'den istifa eden bu on dört milletvekilinin dokunulmazlıkları kaldırılmış ve yargılama süreci başlamıştır. Bu süreç Marksist çizgide yer alan PKK'nın Güneydoğu Anadolu'daki propagandasına malzeme olmuştur (Özçelik, 2006: 173). HEP ve DEP'in ardılı olarak 1994 yılında kurulan HADEP, 1995 ve 1999 seçimlerine; onun ardından kurulan DEHAP ise, 2002 seçimlerine katılmış, ancak ülke barajının gerisinde kaldıklarından meclise girememişlerdir. DTP ise Demokratik Toplum Hareketi sonrasında kurulmuş ve 2007 seçimlerine bağımsız adaylarla girerek mecliste grup kurmuştur.

2.2. Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı Kimliğinin Anayasal Tanımları ve Cumhurbaşkanlığı Seçimleri

Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasının ardından 1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin nasıl yapılacağı konusu anayasalarda belirtilmiştir. 1921, 1924, 1961 ve 1982 anayalarında Cumhurbaşkanının nasıl seçileceği ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerine katılacak kişilerde bulunması gereken özellikler anayasalarda açıklanmıştır. Bu bölümde farklı dönemlerde anayasalardaki Cumhurbaşkanlığı tanımları ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri üzerinde durulacaktır.

2.2.1. 1921 ve 1924 Anayasalarında Cumhurbaşkanlığı Kimliği ve Cumhurbaşkanlığı Seçimleri

Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı seçimleri genellikle siyasi ve hukuki açıdan tartışmalı bir şekilde yapılmıştır. Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde 1921 ve 1924 anayasaları geçerlidir.

Cumhuriyetin kurulduğu dönemin siyasi yapısına kısaca değinilecek olursa; yeni kurulan devletin yapılanması için devletin temel kurumlarının oluşturulduğu görülmektedir.

Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda yeni kurulan Cumhuriyet rejimini benimsetme amaçlı olarak tek parti iktidarı ülkeyi yönetmiştir. Tek parti iktidarı

döneminde parti ilkeleri devlet ilkesi olarak benimsenmiştir. Cumhuriyet rejimine karşı yapılan ayaklanmalar ile mücadele edilmiştir. İdeolojik anlam da günümüzde Kemalizm olarak adlandırılan ideoloji, baskın bir biçimde devletin tüm kurumlarında uygulanmıştır(Belge, 2001: 38).

Mustafa Kemal Atatürk, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyetini modern, çağdaş ve uygar bir devlet olarak inşa etmek istemiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün gözettiği batılılaşma ve "muasır medeniyet seviyesine ulaşma" hedefi doğrultusunda faydacı bir bakış açısı ve strateji ile inkılaplar hayata geçirilmeye çalışılmıştır(Belge, 2001: 38).

Siyasi anlamda Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda Cumhuriyet Halk Fırkası ve bu fırkanın siyasal ideolojisi Kemalizm, devletin her kademesinde yer bulmuştur. Genellikle bürokratlar ve devleti yönetenler, Kemalizm'e sıkı sıkıya bağlı olan kişilerden oluşmuştur(Levis,1984:263).

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda Kemalizm'in devletin tüm kurumlarında etkin olabilmesi için birçok reform yapılmıştır. Bu reform hareketlerine de karşı çıkanlar olmuştur. Osmanlı İmparatorluğunun devlet alışkanlıklarını sürdürmek isteyenler, tek taraflı olarak uygulamaya konulan Kemalizm'e karşı direnç göstermeye başlamışlardır(Levis,1984:263).

"Bu yeni yapılanma Cumhuriyetle birlikte toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlar da köklü değişikliklere gidilmesini zorunlu görüp inkılaplara başlayınca, bu türden köklü değişiklikler kaçınılmaz olarak eylemli ve yaygın bir kızgınlık uyandırmıştır. Ayrıca, Mustafa Kemal'in kişisel yükselişine karşı muhalefet, milli mücadelenin ilk evrelerinde onun yanında yer almış olanlar arasında gittikçe artmıştır. Bunun üzerine değişikliklerden rahatsız olan gruplar "Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası" adıyla bir muhalefet grubu teşkil etmişlerdir. Bu grubun liderleri arasında Rauf Bey, Ali Fuat ve Refet Paşalar ile Kazım Karabekir paşa gibi isimler vardır"(Levis,1984:263).

Cumhuriyetin ilk yıllarında çok partili hayata geçiş denemeleri başarısızlıkla sonuçlanmış ve 1946 yılına kadar olan dönemde Türkiye'yi tek parti iktidarı yönetmiştir.

Cumhurbaşkanlığı seçimleri açısından bu döneme bakıldığında seçimlerde 1921 ve 1924 anayasalarının yürürlükte olduğu bilinmektedir. 1921 ve 1924

anayasalarının geçerli olduğu dönemlerde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde herhangi bir tartışma yaşanmamıştır. Cumhurbaşkanı adayları ilk turda seçilmişlerdir.

Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim 1923'te yapılan ilk Cumhurbaşkanlığı seçiminde, tek aday olan Gazi Mustafa Kemal Paşa, 158 milletvekilinin oy birliğiyle (Meclis'teki milletvekili sayısı 287) ilk Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.⁴

Cumhurbaşkanı seçimleri 1924 yılındaki anayasanın 31.maddesine göre düzenlenmiştir. 1924 anayasasının da Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili olarak bazı değişiklikler de yapılmıştır.

1924 anayasasına göre Cumhurbaşkanı seçilebilmek için, "Büyük Millet Meclisi üyesi olmak yeterliydi", (md.31) bu konuda başka bir şart gerekli değildi, 1924 anayasasının değiştirilmesi ile ilgili teklif metninin 32.maddesi "mebus olan ve mebus olma yetkisini haiz olan her Türk reisi Cumhurbaşkanlığına seçilebilir" hükmünü içermekteydi. Teklifteki bu hükmün korunması gerektiğini savunanlara rağmen, 32.madde metninden çıkarılmış ve 31.maddeye "kendi azası meyanından" ibaresi eklenerek teklif kanunlaşmıştır. Aynı madde tekrar intihap olunmak caizdir "hükmüyle bir kimsenin birden çok ve üst üste seçilebilmesine de izin vermiştir". Nitekim 1924 anayasasının yürürlükte olduğu dönemde Atatürk ve İsmet İnönü 4'er, Celal Bayar ise üst üste 3 kez Cumhurbaşkanı seçilmişlerdir.⁵

Mustafa Kemal Atatürk 1927, 1931 ve 1935'te yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde tekrar Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. 1 Kasım 1927'de yapılan oylamada tek aday olan Atatürk, toplantıda hazır bulunan 288 (toplam üye sayısı 316) milletvekilinin tamamının oyunu alarak yeni genel seçime kadar yeniden Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. 4 Mayıs 1931'de yapılan Cumhurbaşkanlığı seçiminde, ise Mustafa Kemal Paşa, toplantıda bulunan 289 milletvekilinin oy birliğiyle (Meclis'in üye sayısı 317), yeni seçime kadar bir kez daha Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 1 Mart 1935'teki seçimde ise Mustafa Kemal Atatürk, toplantıya katılan

⁴(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

⁵(Çevrimiçi)(http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2007/sayi5/Turk_Anayasalarinda_Cumhurbaşkanı_Secimi.pdf, 01.04.2015

386 üyenin oy birliğiyle (üye sayısı 399) dördüncü kez Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.⁶

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı ve 15 yıllık Cumhurbaşkanı olan Mustafa Kemal Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de vefat etmiştir. Vefatının ardından 11 Kasım 1938'de TBMM, yeni Cumhurbaşkanı seçmek üzere toplanmıştır. Mecliste hazır bulunan 348 milletvekili, CHP Grubu'nun adayı İsmet İnönü'yü oy birliğiyle Türkiye'nin 2.Cumhurbaşkanı olarak seçmiştir.⁷

İsmet İnönü, "3 Nisan 1939'da yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde toplantıda hazır bulunan 413 milletvekilinin oy birliğiyle ikinci kez Cumhurbaşkanı olurken, 1943 genel seçimlerinden sonra toplanan TBMM, 8 Mart 1943'te toplantıda hazır bulunan 435 milletvekilinin oybirliğiyle İsmet İnönü'yü üçüncü kez Cumhurbaşkanı olarak seçmiştir".⁸

1946 yılında yapılan genel seçimlerinden sonra toplanan TBMM ilk toplantısını 5 Ağustos 1946'da yaptı ve Kazım Karabekir'in Meclis Başkanı seçilmesinin ardından Cumhurbaşkanı seçimine geçilmiştir. İsmet İnönü 388 milletvekilinin oyuyla dördüncü kez Cumhurbaşkanı seçilirken, diğer aday Fevzi Çakmak 59 oy alabilmiştir. İki milletvekili, aday olmayan Yusuf Kemal Tengirşenk'e oy verdi, iki milletvekili de boş oy kullandı. İnönü'nün cumhurbaşkanlığı 1950 seçimlerinden sonra DP'nin iktidarı devralıp Celal Bayar'ın Cumhurbaşkanı seçilmesine kadar devam etmiştir.⁹

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda seçilen Cumhurbaşkanlarının siyasal kimliklerine değinilecek olursa; Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, asker kökenli bir devlet adamıdır. Cumhuriyet Halk Fırkasının kurucusudur. Günümüzde Kemalizm olarak adlandırılan ideolojinin de kurucusudur.

⁶(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

⁷(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

⁸(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

⁹(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

Mustafa Kemal'in ardından seçilen İsmet İnönü'de asker kökenli bir siyasetçidir. Tek parti olan Cumhuriyet Halk Fırkasının Atatürk'ten sonra genel başkanlığını yapmıştır. Siyasal kimlik olarak da Atatürk'ün ideolojisi kemalizmi benimsemiştir.

Cumhuriyet kurulduktan bir süre sonra tek partiye alternatif ve Kemalizm ideolojisine karşıt olarak bazı siyasi partiler kurulmuştur. Ancak bu siyasi partiler, çok geçmeden kapatılmışlardır. Çok partili dönem 7 Ocak 1946 yılında kurulan Demokrat Partinin kuruluşu ile başlamıştır.

Çok partili sisteme geçilmesiyle Türkiye'de egemen kimliğe karşıt ilk siyasi parti olan Demokrat Parti(DP) kurulmuş, 1945–1950 arası dönem DP'nin muhalif kimliğinin topluma yayılması ve bu partinin iktidara gelmesi ile sonuçlanmıştır. "Bu dönemde ülkedeki siyasi partilerin kimliklerini belirlemesinde ve kimlik unsurlarını edinmelerinde ekonomik etkenler oldukça önemli bir rol oynamışlardır. Bu süreç Bürokrasi aleyhine sonuçlanmıştır. Bununda belli başlı üç sebebi vardır. Girişimci sınıfın bürokrasiden kurtuluş mücadelesine girmesi, II. Dünya savaşından kaynaklanan ekonomik sınırlandırma politikaları ve CHP'nin yürüttüğü toprak reformu politikalarıdır"(Sarıbay, 1985: 91).

Türkiye'de 1945'li yıllarda yaşanan ekonomik kriz, tek parti iktidarına karşı bir tepki oluşturmuştur. 2.dünya savaşına fiili olarak katılmayan Türkiye, ekonomik anlamda savaştan olumsuz etkilenmiştir. Uzun süren tek parti iktidarı döneminde muhalefet, pasifize edilmiş ve varlık gösterememiştir. 1946 yılında kurulan Demokrat Parti, tek parti iktidarına karşı bir muhalefet oluşturmuş ve bunun sonucunda da 1950 yılında yapılan seçimlerde tek parti iktidarını devre dışı bırakmıştır (Zurcher,1995:257).

"Ayrıca yirmi beş yıllık Kemalist yönetim süresince modern devlet, çevre unsurlarınca, merkezin çevre üzerindeki etkin denetim aracı olarak tanınmıştır. Devlet daha etkinleşmiş ve hissedilir hale gelmiş, laik politikalar ve özellikle de popüler dinin ifade şekillerinin bastırılmış olması, devlet ve uyrukları ya da merkez ve çevre arasındaki en önemli ideolojik bağı kopardığı için siyasi kimliklerdeki bölünme hız kazanmıştır"(Zurcher,1995:257).

Bu dönemde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yine 1924 anayasası yürürlüktedir.

14 Mayıs 1950'de yapılan genel seçimlerin ardından iktidar değişikliği yaşanmış ve 27 yıldır iktidarda olan CHP muhalefet görevi üstlenmiştir. Demokrat Parti (DP) Meclis Grubu, 20 Mayıs 1950 günü toplanarak Celal Bayar'ın Cumhurbaşkanı adaylığına karar vermiştir.

22 Mayıs 1950'de toplanan TBMM'de Divan seçiminin ardından Cumhurbaşkanı seçimine başlanmıştır. Oy kullanan 453 üyenin 387'si DP Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Celal Bayar için oy kullanmış ve Bayar ilk turda seçilmiştir. İsmet İnönü 64, Halil Özyörük ise 1 oy almıştır.¹⁰

"Celal Bayar 14 Mayıs 1954'te yapılan Cumhurbaşkanlığı seçiminde ise 486 oyla 2.kez Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. 1 Kasım 1957'de yapılan Cumhurbaşkanlığı seçiminde ise 413 oyla 3.kez Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir".¹¹

Türkiye'nin 3.Cumhurbaşkanı olan Celal Bayar, Mustafa Kemal Atatürk döneminde başbakanlık yapmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin asker kökenli olmayan ilk cumhurbaşkanıdır. 1946 yılından sonra kendi partisi olan CHP'ye karşı muhalefet etmeye başlamış ve Demokrat Parti'yi kurmuştur.

2.2.2. 1961 Anayasasında Cumhurbaşkanlığı Kimliği ve Cumhurbaşkanlığı Seçimleri

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk askeri darbe 1960 yılında yapılmıştır. Yapılan bu darbe ile Türk demokrasisi ağır bir yara almıştır. Darbe sonucunda ülkede uzun süre istikrasızlık hâkim olmuştur. Darbenin ardından 1961 yılında yeni bir anayasa yürürlüğe girmiştir. Bu anayasa ile Türk demokrasi tarihinde birçok yeni kazanımlar elde edilmiştir. Bunun sonucu olarak da farklı siyasal kimlikler, 1961 anayasanın getirdiği olanaklardan faydalanarak siyasette yer almıştır.

¹⁰(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

¹¹(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

“1960 müdahalesi, artık değişmez bir düzenin korunmasıyla özdeşleştirilen merkez-çevre arasındaki kopukluğu vurgulamıştır. Merkezin çevre karşısındaki kutuplaşması yeni bir şekle bürünmüştür. Eski Cumhuriyetçi düzeni koruyanların karşısında değişme isteyenler vardır. 1961 Anayasası sonrası siyasal kimliklerin yaygınlaşmasını kolaylaştıran özgürlük ortamında “milliyetçi” ve “sosyalist” kimlikler yanında “dinci” kimlikler de boy göstermeye başlamıştır”(Karpat,1973:1).

1961 anayasasının kabul edilmesinin ardından dünyada yaşanan siyasal ve ideolojik değişimlerin yansıması Türkiye’de de etkili olmuştur. Türkiye’de daha önce pek duyulmayan siyasal akımlar, isimlerinden söz ettirmeye başlamışlardır.

1961 Anayasasının sağladığı imkânlar ve dünyadaki konjonktürel durumun da katkısıyla darbe sonrasında kısa zamanda siyasi ideolojik kırıdanmaların başlaması ve hızla toplum bünyesinde kendine yer yapması zor olmamıştır. Sol cemahta TDP’in kuruluşu ile birlikte teşkilatlanmış gruplar ciddi boyutlarda siyasi ve ideolojik mücadeleye girişmişlerdir. Soldaki bu genel gelişme, sürat ve yoğunluk kazanarak kendine toplumun siyasi gündeminde hayli ağırlıklı bir yer edinmesine yardımcı olmuştur. Sağda da gelişmeler benzer faktörlerin yardımıyla soldaki kadar hızlı olmasa da önceki dönemlere göre farklı bir çizgide ilerlemiştir. Yani sağ kimlikte sol gibi radikalleşme eğilimi göstermiştir(Çalık, a.g.e. , ss. 80–81) .

1960 yılında yapılan askeri darbenin ardından Demokrat Parti, tarih sahnesinden silinmiştir. Demokrat Parti’nin tabanı sahipsiz kalmıştır. Bu boşluğu doldurmak için 1961 anayasa değişikliğinin ardından Adalet Partisi kurulmuştur. Demokrat Parti’nin eski tabanının büyük bir kısmı Adalet Partisi taraftarı haline gelmiştir. Ancak 1961 yılında yapılan anayasa değişikliğiyle birlikte farklı siyasal kimliklerde ortaya çıkmışlardır.

Ayrıca yine bu dönemde dinsel kimliğini siyasal tercihinde öne çıkaran toplum katmanlarının temsilcisi MNP/MSP ile “Türkçülük” ve töreye bağlılıkla özdeşleşen CMKP/MHP gibi partilerde kurulmuşlardır. Demokrat Partinin tabanı, sağ kimlik olarak adlandırabilecek merkez sağın biraz daha dışında yer alan milliyetçi ve siyasal İslam’ın temsilcisi olan bu partilerde de yer almaya başlamıştır.

1960 sonrasında Türkiye’de siyasal kimlikler, iki kutupta kümelenmiştir. Sağ ve sol olarak iki ana grup ortaya çıkmıştır. Sağ ve sol grupların içerisinde ana akımdan biraz daha uzaklaşan radikal olarak tanımlanabilecek siyasal kimlikler varlık göstermeye başlamışlardır (Caha, 1999: 72).

1960’lı yıllarda Türkiye, çok hızlı bir değişime sahne olmuştur. İnsanlar hem fizik hem de sosyal olarak çok daha hareketli hale gelmişlerdir. Büyüyen bir öğrenci kitlesi ve çoğalan bir sanayi proletaryası vardır ve ortanın solu gibi açılımlar yapılmasına rağmen geniş tabanlı bir siyasal kimlik oturtulamamıştır. Ortam “militan sol” için fırsat sağlamıştır. Sağda da durum farklı değildir. “Seçmen tabanı çiftçiler ve küçük işadamlarından oluşmasına rağmen sağ siyaset giderek daha fazla modern sanayi burjuvazisi ve büyük sanayinin çıkarlarına hizmet eder duruma gelmiştir. Bu durum sağ kimliğe sahip pek çok seçmeni yeni kurulan radikal İslamcı ve aşırı milliyetçi kimlikli partilerin başlıca kaynağı haline getirmiştir”(Zurcher, a. g. e. , s. 370).

1960 askeri darbesinin ardından hazırlanan 1961 anayasası ile birlikte Türkiye’de farklı siyasal partiler doğmuştur. Demokrat Partinin tabanını kucaklayan Adalet Partisi, 1965 ile 1971 yılları arasında tek başına, 1970’li yıllarda ise birçok farklı parti ile koalisyon kurarak iktidarını sürdürmüştür.

Siyasal kimliklerde yaşanan keskin dönüşüm, toplum nezdinde de kutuplaşmanın artmasına neden olmuştur. Toplumda yaşanan kutuplaşmaları bahane eden Türk Silahlı Kuvvetleri, 12 Mart 1971 askeri darbesini gerçekleştirmiştir.

1970’li yıllarda Türkiye Cumhuriyeti tarihi açısından koalisyonların hâkim olduğu ve ekonomik ve siyasi çalkantıların etkili olduğu bir dönem olmuştur.

Cumhurbaşkanlığı seçimleri açısından bu dönemi değerlendirdiğimizde; Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin 1961 anayasasının 95.maddesine göre düzenlendiği görülmektedir. 1961 anayasasında Cumhurbaşkanı seçilebilmek için gerekli olan nitelikler arttırılmıştır. “40 yaşını doldurmuş olmak ve Yüksek Öğrenim mezunu olmak” şartları anayasaya eklenmiştir. 1924 anayasasında yer alan “Büyük Millet Meclisi üyesi olmak” şartı da karşıt görüşlere rağmen 1961 anayasasında Cumhurbaşkanı seçilebilmek için gerekli kriterler arasında yer almaya devam etmiştir. 1961 anayasasının 95.maddesinde “*Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet*

Meclisince, ... Kendi üyeleri arasından, ... Seçilir". 63.madde de ise , "Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosundan Kuruludur" ifadeleri yer almaktadır. Bu şekilde Cumhurbaşkanı olacak kişinin senato ya da Millet Meclisi üyesi olması yeterli kabul edilmiştir(Tavaş,2007).

Cumhurbaşkanlığı seçimleri açısından bu döneme baktığımızda ise iki askeri darbe ve birçok koalisyon hükümetinin kurulmuş olmasının doğal sonucu olarak bu dönemde 3 farklı Cumhurbaşkanı görev yapmıştır.

15 Ekim 1961'de yapılan genel seçimin sonuçlarından hoşnut olmayan ve kendilerine "Silahlı Kuvvetler Birliği" ismini veren bir grup İstanbul Harp Akademisinde toplantı yaparak "21 Ekim Protokolü "nü kabul etmiş ve yönetime tekrar el koyma kararı alınmıştır.¹²

24 Ekim günü ise Çankaya'da, Devlet Başkanı Cemal Gürsel başkanlığında siyasi parti genel başkanları ve kuvvet komutanlarının yaptığı toplantı sonucunda, TBMM'nin açılışını güvence altına alan bir protokol/taahhütname siyasi parti liderleri tarafından imzalanmıştır. Siyasi parti liderlerine imzalatılan protokolün ilk maddesi "Partiler, cumhurbaşkanlığı için namzet göstermeyecekler. Gürsel'e oy verilmesi için elden gelen gayreti gruplarında sarf edeceklerdir" şeklindeydi.¹³

Bu protokolün imzalanmasından bir gün sonra TBMM toplanmış ve 26 Ekim'de Cumhurbaşkanı seçimi yapılmıştır. TBMM birleşik toplantısında oylamaya katılan 607 üyenin 434'ü Gürsel'e, 17'si çeşitli kişilere oy verdi, 156 üye ise boş oy kullanmıştır. Bu seçimde, Adalet Partisi Cumhuriyet Senatosu Samsun üyesi A. Fuat Başgil aday olmak istedi, ancak Milli Birlik Komitesi üyelerinin baskısı üzerine üyelikten vazgeçmek zorunda kalmıştır. Başgil, senatörlükten istifa ederek Ankara'dan ayrılmıştır.¹⁴

Cemal Gürsel, 26 Mart 1966 tarihinde tedavi için gittiği ABD'den yurda getirilmiş ve aynı tarihte toplanan Gülhane Askeri Tıp Akademisi Komutanlığı'nda kendisini muayene eden 37 uzman hekimin hazırladığı raporla görev ve yetkilerini

¹²(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

¹³(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

¹⁴(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

yerine getirebilecek bir durumda olmadığı belirtilmiştir. Bu rapor, 28 Mart 1966 tarihinde TBMM'de okunarak, Anayasanın 100. maddesi uyarınca yeni Cumhurbaşkanı seçmek üzere oylamaya geçilmesine karar verilmiştir.¹⁵

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün görev süresi sona ererken, başta CHP ve AP olmak üzere, pek çok partinin bir aday etrafında uzlaşma sağlayamadıkları seçimde, turların devamı boyunca pek çok aday çıkmıştır. 5.5 ay süren 118 birleşimde Cumhurbaşkanı seçimi için yapılan 115 turda sonuç alınamamış ve ülke 5 ay 6 gün Cumhurbaşkanı olmadan yönetilmiştir.¹⁶

TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı'nın, "1923'ten Günümüze Cumhurbaşkanı Seçimleri" çalışmasına göre, Cemal Gürsel'in rahatsızlığı sırasında yeni Cumhurbaşkanı'nın kim olacağı tartışmaları başlamıştır.

"Cemal Gürsel'in Cumhurbaşkanlığı sağlık nedenleriyle sona erdirilince Türk Silahlı Kuvvetleri, hem Hükümete hem de muhalefet partilerine kendi adaylarının Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay olduğunu yazılı olarak bildirdi. Yeni bir darbe korkusu taşıyan Adalet Partisi frenleyici bir güç olarak, 27 Mayıs darbecilerinin içinde olmamakla birlikte, sonradan onlara destek veren Sunay'ı doğal karşıladı; CHP, Sunay'a kendi adayı gözünü baktığını, başka aday göstermeyeceğini ve bu konuda kararlı olduğunu kamuoyuna duyurdu".¹⁷

28 Mart 1966 tarihinde yapılan seçimde, Sunay 650 üyeli TBMM'de 477 üyenin oyu ile Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Bu seçimde Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Genel Başkanı Alparslan Türkeş de Cumhurbaşkanlığı için adaylığını koymuş ve 11 oy alabilmiştir. Beşinci Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın Cumhurbaşkanlığı 28 Mart 1973'te sona ermiştir. (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi, 14.02.2015)

"28 Mart 1973'te görevi sona erecek olan Cevdet Sunay, yeni Cumhurbaşkanı'nın kim olacağına ilişkin siyasi liderlerle yaptığı birebir görüşmeleri tamamlayınca, önce kuvvet komutanları ile daha sonra da Genelkurmay Başkanı Orgeneral Faruk Gürler ve Başbakan

¹⁵(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

¹⁶(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

¹⁷(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

Ferit Melen ile görüştü. Böylelikle yol haritası ortaya çıktı; Gürler, Cumhurbaşkanı tarafından kontenjan senatörlüğüne getirilecek, 13 Mart günü de Parlamento tarafından Cumhurbaşkanlığına seçilecekti". (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

Genelkurmay Başkanı Faruk Gürler, aday olmak amacıyla görevinden ayrılarak 6 Mart 1973'te Cumhurbaşkanı'nca Kontenjan Senatörü seçilmek suretiyle TBMM üyesi olmuştur.13 Mart'ta seçim süreci başlamış, Adalet Partisi (AP) ve DP, Gürler'in adaylığına karşı çıkararak kendi adaylarını göstermiştir. CHP ise seçimlere katılmama kararı almıştır. Gürler'in karşısında Adalet Partili üyelerce aday gösterilen Tekin Arıburun ve DP'li üyelerce aday gösterilen Ferruh Bozbey'li yer almıştır. Arıburun ve Gürler, ilk altı turda seçilmek için gerekli oyu sağlayamayınca 21 Mart'ta adaylıktan çekilmişlerdir. (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

"En çok oy alan iki adayın çekilmesi üzerine iki büyük parti, bir ara çözüm üzerinde anlaşarak görevdeki Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın görev süresini iki yıl uzatacak Anayasa değişikliği üzerinde anlaştı. Ancak bu değişiklik, Millet Meclisi ve Senato tarafından reddedildi".¹⁸

Sunay'ın görev süresinin uzatılmaması üzerine, siyasi parti liderleri yeni aday tespiti için görüşmelere başladı. Uzlaşma arayışları neticesinde AP, CHP ve Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP), Anayasa Mahkemesi Başkanı Muhittin Taylan ismi üzerinde uzlaştı; ancak Cumhurbaşkanı Sunay'ın, Taylan'ı kontenjan senatörü olarak atamayı reddetmesi üzerine başka bir aday arayışına girdiler. Nitekim AP, CHP ve CGP halen Senato üyesi olan Fahri Korutürk'ün adaylığı üzerinde anlaşma sağladı. Korutürk, 6 Nisan 1973'teki oturumda yapılan 15. tur oylamada gerekli olan oy çoğunluğunu sağlayarak, 365 oyla Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 6. Cumhurbaşkanı Korutürk'ün görev süresi, 6 Nisan 1980'de sona ermiştir. (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

"Fahri Korutürk'ün görev süresi sona ererken, Cumhurbaşkanı seçimine yönelik tartışmalar çok önceden başladı. 22 Mart 1980'de başlaması gereken turlar, aday olmaması nedeniyle 25 Mart tarihine ertelendi, aday çıkmayınca Mardin Bağımsız Milletvekili Nurettin Yılmaz aday oldu, turların başlamasını sağlayarak ilk iki turdan sonra da çekildi". (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

¹⁸(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

“Başta CHP ve AP olmak üzere, pek çok partinin bir aday etrafında uzlaşma sağlayamadıkları seçimde, turların devamı boyunca pek çok aday çıktı. 5.5 ay süren 118 birleşimde Cumhurbaşkanı seçimi için yapılan 115 turda sonuç alınamadı ve ülke 5 ay 6 gün Cumhurbaşkansız kaldı”. (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

“Meclis’te gerçekleşen turlarda CHP adayı Muhsin Batur ile AP’nin adayı Saadettin Bilgiç arasında çekişme yaşandı. Daha sonra bu çekişme, Batur ile Faik Türün arasında oldu. Sonunda 99. turda Muhsin Batur senatörlükten ve adaylıktan çekildi. Tek aday AP adayı Faik Türün’ün ise Meclis ve Senato birleşik toplantısı yapılamadığından seçim şansı olmadı”.¹⁹

Celal Bayar’ın ardından seçilen Cumhurbaşkanlarının siyasal kimliklerine bakıldığında ise; Cemal Gürsel, darbe sonucu yönetime el koymuştur ve Kara Kuvvetleri komutanıdır.

Cevdet Sunay da yine darbe aracılığı ile yönetime el koymuştur ve dönemin genelkurmay başkanıdır.

Fahri Korutürk ise Deniz Kuvvetleri komutanıdır. Cumhurbaşkanlığı seçimlerine bağımsız aday olarak katılmıştır.

2.2.3. 1982 Anayasasında Cumhurbaşkanlığı Kimliği ve Cumhurbaşkanlığı Seçimleri

Türkiye Cumhuriyeti tarihi, demokrasi açısından utanç verici bir durum olarak sık sık yapılan askeri darbelerle doludur. 1945’li yıllardan sonra başlayan çok partili hayata geçiş ile birlikte, Türkiye’de farklı siyasal görüşler, mecliste temsil edilmeye başlanmıştır. Özellikle 1960 askeri darbesinin ardından hazırlanan 1961 anayasasının getirmiş olduğu görece olarak biraz daha özgür olan ortam sayesinde yeni siyasal kimlikler, milliyetçi, radikal sol, radikal İslam, İslamcı vb. merkez sağ ve merkez sola nazaran daha uç sınırlarda yer alan siyasal partiler, etkili olmaya başlamışlardır.

¹⁹(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

1970'li yıllarda kurulan koalisyon hükümetleri de ekonomik olarak halkın sorunlarına tam anlamıyla çare olamamıştır. Öğrenci hareketleri başlamış, hükümet karşıtı protestolar yaygınlaşmış ve istikrarsız bir dönem geçirilmiştir. Protestoların silahlı şiddet eylemlerine dönüşmesi sonucu birçok vatandaş hayatını kaybetmiştir. Bu gerekçelerle askeri yönetim, bir kez daha darbe yaparak yönetime el koymuştur.

“1980 sabahı başlayan ve “Bayrak Harekâtı” adı verilen müdahale ile Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) yönetime el koyar. Müdahale herhangi bir direnme ile karşılaşmadan amacına ulaşmıştır. Darbe, emir komuta zinciri içinde, yukardan aşağı, yani hiyerarşik bir düzen içinde gerçekleşmiştir” (Tanör, 2002: 26).

12 Eylül 1980 askeri müdahalesinden sonra Türk toplumu politikadan arınma sürecine girmiştir. Politik katılmanın sınırlandırılması 1982 Anayasası ve 1980 – 1983 arasında Milli Güvenlik Kurulu (MGK) tarafından çıkartılan kararlarla gerçekleşmiştir. Darbenin ardından siyasal partiler kapatılmış ve siyasi parti liderlerine siyasal yasak getirilmiş ve bazı siyasetçiler hapis cezasına çarptırılmıştır(Sarıbay, 1998: 95).

16 Ekim 1981 tarihinde politik partilerin kapatılmasına ilişkin yasa yayınlanmıştır. Buna göre “12 Eylül 1980 tarihine kadar kurulmuş olan ve faaliyetleri MGK'nın 7 numaralı bildirisi ile yasaklanmış bulunan bütün partiler tüm merkez, il, ilçe ve diğer şube teşkilatları, kadın ve gençlik kolları, temsilcilik, mahallî ve diğer adlarla kurulan her türlü yardımcı kuruluş feshedilmiştir. Feshedilen politik partilerin taşınır ve taşınmaz bütün malları Hazineye devredilmiştir”.(Resmi Gazete, 16.10.1981, Sayı: 17486 (Mükerrer).

1980 müdahalesini gerçekleştiren askeri yönetim gerekçesinde, partilerin uzlaşmaz tutumlarının ülkede aşırı kutuplaşmalara ve politik şiddete yol açtığını belirtmiştir. Bu amaçla askeri yönetim 12 Eylül günü açıklanan 7 numaralı bildiriyle politik parti faaliyetlerinin durdurulması kararı alınmış, parlamentoyu kapatmış ve milletvekillerinin dokunulmazlıklarına son vermiştir. Ayrıca dönemin S. Demirel, B. Ecevit, A. Türkeş ve N. Erbakan gibi parti liderleri tutuklanarak geçici süreyle ikamet edilecekleri yerlere sevk edilmiştir. (Resmi Gazete, 12. 09 1980, Sayı: 17103)

“29 Ekim 1980 günü MGK Genel Sekreterliğinin yayınladığı bildirden sonra Bülent Ecevit, Cumhuriyet Halk Partisi(CHP) Genel başkanlığından istifa etti. Siyaset yasağını çiğnediği gerekçesiyle sürekli olarak tutuklanıp cezaevine konuldu”(Bila,1999:357).

Darbe hükümeti, günümüze kadar geçerliliğini koruyan 1982 anayasasını hazırlattı ve demokratik olmayan bir seçimle bu anayasa halka oylatıldı. 7 Kasım 1982 yılında yapılan Halkoylamasıyla %91.37 evet oyuna karşılık, %8.63 hayır oyuyla kabul edildi. Bu oylamanın sonucunda darbeyi yapan genelkurmay başkanı, çok geniş imtiyazlar elde ederek aynı zamanda Cumhurbaşkanı oldu.

1980 askeri darbesinin ardından 1982 yılında kabul edilen anayasa ile Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin nasıl yapılacağı ve Cumhurbaşkanı adayında olması gereken nitelikler 1982. Anayasasının 101.maddesinde düzenlenmiştir. Anayasanın 101.maddesi üzerinde daha sonra bazı değişiklikler de yapılmıştır.

1982 anayasasının 101.maddesinde değişiklik yapılmadan önceki hali şu şekildedir:

Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kırk yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim yapmış kendi üyeleri veya bu niteliklere ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip Türk vatandaşları arasından yedi yıllık bir süre için seçilir. Cumhurbaşkanlığına Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri dışından aday gösterilebilmesi, Meclis üye tamsayısının en az beşte birinin yazılı önerisiyle mümkündür. Bir kimse, iki defa Cumhurbaşkanı seçilemez. Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer.²⁰

2007 yılında yapılan anayasa değişikliğinin ardından Cumhurbaşkanı seçimi ve Cumhurbaşkanı aday nitelikleri değiştirilmiştir.

31/5/2007 tarihli ve 5678 sayılı Kanun'un çerçeve 4 üncü maddesiyle; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 101 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 101 – Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim yapmış Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya bu niteliklere ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip Türk vatandaşları arasından, halk tarafından seçilir. Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir. Cumhurbaşkanlığına Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri içinden veya Meclis dışından aday gösterilebilmesi yirmi milletvekilinin yazılı teklifi ile mümkündür. Ayrıca, en son yapılan milletvekili genel

²⁰ (Çevrimiçi) <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/1982ilkson.pdf>,20.11.2016

seçimlerinde geçerli oylar toplamı birlikte hesaplandığında yüzde onu geçen siyasi partiler ortak aday gösterebilir. Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer.”²¹

Anayasa değişikliğinin ardından Cumhurbaşkanının meclis yerine halk tarafından seçilmesine karar verilmiştir. Cumhurbaşkanı seçilebilecek kişinin yükseköğrenim mezunu olması şartında bir değişiklik yapılmamıştır.

1982 anayasa referandumunun ardından siyasi partilerin yeniden kurulmasına izin verilmiştir. Daha önce kurulmuş ve askeri darbe sonucu kapatılan birçok siyasi partinin yeniden kurulmasına izin verilmemiş ve eski parti liderleri siyasi yasaklı olarak hayatlarını cezaevlerinde sürdürmek zorunda bırakılmışlardır. .Ancak Milli Güvenlik Konseyi'nin yayınladığı “31 Mayıs 1983 tarih ve 79 sayılı kararıyla Adalet Partisi'nden Süleyman Demirel, Cumhuriyet Halk Partisi'nden Deniz Baykal, Büyük Türkiye Partisi'nden Hüsamettin Cindoruk ve daha birçok siyasetçi, Çanakkale de bir cezaevinde zorunlu olarak gözetim altında tutulmuşlardır”.

6 Kasım 1983'de yapılan genel seçime yalnızca milli güvenlik konseyinin izin verdiği partiler katılabilmişlerdir. Yeni kurulan ve teşkilatlanmalarını yurt çapında tamamlayamayan birçok siyasi parti seçime katılamamıştır. Doğru Yol Partisi, Sosyal Demokrasi Partisi ve Refah partisi gibi partilerin seçime katılmalarına izin verilmemiştir.

Turgut Sunalp'in liderliğindeki Milliyetçi Demokrasi Partisi, Necdet Calp'ın liderliğindeki Halkçı Parti ve Turgut Özal'ın liderliğindeki Anavatan Partisi seçime katılmışlardır.

1980 askeri darbesinin ardından bir süre siyasi yasaklar devam etti. 1987 yılında siyasi yasaklıların çoğunun yasakları kaldırıldı. Sosyal demokrat, Sol, Siyasal İslami temsil eden Refah Partisi, merkez sağı temsil eden Doğru Yol Partisi gibi birçok siyasal parti tekrar kuruldu.

1980 askeri darbesinin izleri, günümüze kadar devam etmiştir. Darbenin ardından hazırlanan 1982 anayasası, üzerinde bir takım değişiklikler yapılmış olmasına rağmen halen geçerliliğini korumaktadır.

²¹ (Çevrimiçi) <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/1982ilkson.pdf>,20.11.2016

1990'lı yıllar Türkiye'de koalisyonlu ve istikrarsız yıllar olarak anıldı. 1990'lı yıllarda yapılan genel seçimlerde(1991,1995 ve 1999 yılları) hiçbir parti tek başına iktidar olma fırsatını elde edemedi. Bunun doğal sonucu olarak da 9 farklı koalisyon hükümeti kurulmuştur. Siyasal anlamda da Siyasal İslami temsil eden Refah Partisi yükselişe geçmiş, merkez sağ ise bölünmüş durumdadır. Anavatan Partisi ve Doğru Yol Partisi merkez sağı temsil ederken, Milliyetçi Hareket Partisi de Milliyetçi kesimi temsil etmiştir. Sol da dağılımlık göze çarpmaktadır. Sosyal Demokrat Halkçı Parti ve Cumhuriyet Halk partisi de solu temsil etmiştir.

1990'lı yıllarda Türkiye, ekonomik ve siyasal anlamda buhranlı bir dönem geçirmiştir. Siyasal İslam'ı temsil eden Refah Partisinin yükselmesi rejim tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. 1997 yılında tarihe post modern darbe olarak geçen 28 Şubat darbesi yapılmıştır.

2002 yılına kadar olan süreçte Türkiye'de büyük ekonomik krizler yaşanmıştır.

Bu dönemde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde 1982 anayasasının 102.maddesine göre yapılmıştır. 1961 anayasasının da bulunan Cumhurbaşkanlığı seçilme şartları 1982 anayasasında da korunmuştur. Ancak 1982 anayasasında Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili iki farklı temel nokta bulunmaktadır. Bu farklılardan birincisi, "Cumhurbaşkanı seçilebilmek için, anayasada belirtilen diğer niteliklere sahip bulunan ancak TBMM üyesi olmayan Türk vatandaşlarının da seçilebilmesidir". Bu hüküm önceki anayasalarda yer almayan ve ilk kez düzenlenen bir hükümdür. Getirilen 2.yenilik ise 1961 anayasasında düzenlenen menfi şartın daha ileri noktaya taşınmasıdır. 1982 anayasasına göre, "bir kişi en fazla bir dönem Cumhurbaşkanı olarak seçilebilecektir" (Tavaş, 2007).

1980 askeri darbesinin baş mimarı olan Genel Kurmay Başkanı Kenan Evren, referandum ile Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. Kenan Evren TBMM'de Cumhurbaşkanı olarak seçilmemiştir. "2709 sayılı T.C. Anayasasının halkoyu ile kabulü sonucu Anayasanın Geçici 1'inci maddesi uyarınca Cumhurbaşkanı sıfatını kazanmıştır".

"31 Ekim 1989'da yapılan seçim, 1982 Anayasasına göre TBMM'de yapılan ilk seçim oldu. ANAP'ın Meclis'teki sandalye sayısı yalnızca kendi oylarına dayanarak Cumhurbaşkanı seçmeye yeterli olduğu için, ANAP Genel Başkanı ve Başbakan Turgut Özal Cumhurbaşkanlığı için aday oldu. Ancak ANAP'ın oylarının il genel meclisi seçimlerinde

düşmesi (yüzde 21,8) sebebiyle, hem siyasi partiler hem de kamuoyunun önemli bir kesimi, Turgut Özal'ın aday olmasına karşı çıktı. Cumhurbaşkanının, seçmen çoğunluğuna dayanarak seçilebilmesi için partiler arası uzlaşma ile belirlenmesi gerektiği ileri sürüldü".²²

6 Kasım 1989 tarihinde görev süresi son bulan Kenan Evren yerine, oylamanın üçüncü turunda 285 milletvekilinden 263 oy alan Turgut Özal 8. Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Aynı partiden aday olan parti içi muhaliflerden Fethi Çelikbaş ise 14 oy almıştır. Muhalefet ise seçimi boykot ederek oylamaya katılmamıştır. (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

"İktidar ile muhalefet arasında gerilimin en üst düzeye çıktığı bu seçimin en önemli özelliği seçimin yalnız bir partinin katılımı ile gerçekleşmiş olması ve seçimin meşruiyet tartışmalarına konu olmasıydı. 9 Kasım 1989'da göreve başlayan Turgut Özal'ın 17 Nisan 1993'te vefatı üzerine Cumhurbaşkanlığı makamı boş kaldı". (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı'nın, "1923'ten Günümüze Cumhurbaşkanı Seçimleri" çalışmasına göre, "Turgut Özal'ın vefatı üzerine yeni Cumhurbaşkanı seçiminin 1. turu 8 Mayıs 1993'te yapıldı. Seçimde DYP-SHP koalisyon Hükümetinin Başbakanı Süleyman Demirel, hükümet ortağı SHP'nin desteğini alarak aday oldu. Muhalefetin Demirel'e karşı ortak bir aday çıkarma girişimleri sonuç vermedi, partiler ayrı ayrı aday gösterdi. Seçimde MHP'nin de büyük bir bölümünün desteğini alan Demirel, 16 Mayıs 1993'te 3. turu yapılan seçimde 244 oy alarak Cumhurbaşkanı seçildi". (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

"Süleyman Demirel'in 9. Cumhurbaşkanı olarak seçildiği Cumhurbaşkanı seçimleri, cumhuriyet tarihinde belki de gerilimin en az olduğu seçim olmuştur". (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

"16 Nisan 2000'de başlayacak olan Cumhurbaşkanlığı seçimi yaklaşırken 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in yeniden seçilmesine olanak verecek Anayasa değişikliği (5+5) gündeme geldi. Anayasa'nın 101. maddesinde önerilen değişikliğin amacı, Cumhurbaşkanının görev süresini 5 yıla indirmek ve bir kimsenin iki kez seçilmesinin önünü açmaktır. DSP, MHP ve ANAP'ın gündeme getirdiği değişiklik önermesine, DYP'den de

²²(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

destek gelmesine rağmen Anayasa değişikliği için yeterli oy çokluğu sağlanamadı”. (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

Bunun ardından ortak aday arayışına giren koalisyon ortakları, Meclis üyeleri arasında bir aday üzerinde anlaşma sağlayamayınca, dönemin Anayasa Mahkemesi Başkanı Ahmet Necdet Sezer’in adaylığı üzerinde uzlaşmıştır. Doğru Yol Partisi ve Fazilet Partisi de Sezer’in adaylığını desteklemiştir. Buna rağmen çeşitli partilerden milletvekilleri, adaylıklarını devam ettirmişlerdir. (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

*“Ahmet Necdet Sezer, 3. tur oylamada 330 oy alarak Cumhurbaşkanı seçildi. Bu seçim, partiler arasındaki uzlaşmanın, Cevdet Sunay ve Fahri Korutürk’ün seçilmesinden sonraki üçüncü örneğini oluşturdu. TBMM’de yer alan siyasi partilerin tamamı tarafından desteklenen Sezer, 1982 Anayasası döneminde Meclis dışından seçilen ilk Cumhurbaşkanı oldu”.*²³

1980 askeri darbesinin ardından seçilen Cumhurbaşkanılarından ilki olan Kenan Evren, genelkurmay başkanıdır. Sivil bir siyasetçi değildir. Darbe sonucunda Cumhurbaşkanı olmuştur.

Turgut Özal, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde darbe sonucu seçilmeyen ikinci Cumhurbaşkanıdır. Siyasi kimlik anlamında merkez sağ temsil eden Anavatan Partisinden gelmektedir. Sağ kimlikle bilinmektedir.

Süleyman Demirel de, sivil olarak Cumhurbaşkanlığına seçilen 3.siyasi liderdir. Demirel’in Siyasi kimliğine bakıldığında ise Demokrat Parti, Adalet Partisi ve Doğru Yol Partisi gibi merkez sağ partilerinde siyaset yaptığı görülmektedir.

Ahmet Necdet Sezer, Anayasa mahkemesi başkanlığı yapmış, hukukçu kimliği ile tanınan bir Cumhurbaşkanıdır. Siyasi kimlik anlamında ise herhangi bir siyasi parti ile bağı olmamıştır.

²³(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015

2.2.4. 2007 Anayasa Referandumunu ve Cumhurbaşkanlığı Seçim Biçiminin Değişimi

2007 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimleri çok fazla tartışılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde cumhurbaşkanları sürekli olarak TBMM tarafından seçilmiştir. 2007 yılında Cumhurbaşkanlığı seçimi ise son kez TBMM'de yapılmıştır.

“Ahmet Necdet Sezer’in görev süresinin bitimi yaklaşırken, Cumhurbaşkanlığı için adaylar açıklanmaya başladı. İktidar partisi AK Parti, aday olarak Abdullah Gül’ü gösterdi, aynı partiden Ankara Milletvekili Ersönmez Yarbay da adaylığını açıkladı. Cumhurbaşkanı seçiminden önce tartışılan konu ise Meclis’in açılabilmesi için 367 milletvekilinin katılımına ihtiyaç olup olmadığıydı. Cumhurbaşkanı seçiminin ilk turunda oturuma 361 milletvekili katıldı, CHP Milletvekili Kemal Anadolu’n en az 367 milletvekilinin Genel Kurul salonunda bulunması gerektiğini ve Meclisin açılmamış sayılacağını ileri sürmesi üzerine oturumu yöneten Meclis Başkanı Bülent Arınç usul tartışması açtı. Tartışma sonunda Başkan’ın tutumu oylamaya sunuldu ve onaylandı. Daha sonra seçime geçildi ve Abdullah Gül, 357 oy alarak Cumhurbaşkanı seçilmek için gerekli 367 oya ulaşamadı”. (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

Cumhurbaşkanı seçiminin ilk turu tamamlandıktan sonra, Genelkurmay Başkanlığı gece saat 23.25’te Türk Silahlı Kuvvetleri adına kendi internet sitesinde bildiri yayınlamıştır. 27 Nisan Bildirisi (e-muhtıra) Hükümet tarafından sert bir şekilde eleştirilmiştir.

CHP, “Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin oylamanın iptali ve yürütmenin durdurulması için aynı gün Anayasa Mahkemesi’ne başvurdu. Mahkeme, Meclis’in toplantı yeter sayısının 367 olması gerektiği yolunda karar aldı. Mahkemenin ilk turu iptal etmesi üzerine, seçimin ilk turunun 6 Mayıs’ta yenilenmesine karar verildi. Ancak oturuma 358 milletvekili katıldığı için, Gül adaylıktan çekildi ve Cumhurbaşkanlığı seçimi sonuçsuz kaldı. Bu durumda Anayasa’nın 102. maddesi gereğince, TBMM seçimlerinin derhal yenilenmesi gerekiyordu. 3 Mayıs’ta zaten bu yönde karar alındığı için, Cumhurbaşkanlığı seçimi genel seçimlerin sonrasında bırakıldı”.

“22 Temmuz 2007 milletvekili seçimlerinde, sadece siyasal partiler ve siyasal liderler değil, aynı zamanda 27 Nisan bildirisinin ve dolayısıyla Abdullah Gül’ün de oylandığı iddia edildi”. (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi,14.02.2015)

Erken seçim kararının ardından Anayasa'da önemli değişikliklere gidildi. "21 Ekim 2007 tarih ve 5678 sayılı Kanunla, Anayasa'nın 96. maddesinde yeni bir düzenleme yapılarak, TBMM'nin yapacağı seçimler dâhil bütün işlerinde üye tamsayısının üçte biri ile toplanabileceği hükme bağlandı. Ayrıca Cumhurbaşkanı seçimleri, 7 yerine 5 yılda bir yapılacak ve Cumhurbaşkanı halk tarafından seçilecek. Bunun üzerine Cumhurbaşkanı Sezer, hem kanunun iptali için Anayasa Mahkemesine başvurdu hem de kanunu halk oylamasına sundu". (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi, 14.02.2015)

Mecliste yapılan tartışmaların ardından anayasa da Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini de öngören bir dizi değişiklik TBMM'de kabul edildi. Anayasa değişikliğinin yürürlüğe girmesi için 21 Ekim 2007 tarihinde halk oylamasına sunuldu.

Halkoyuna sunulan 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un tam metni şöyledir:

"MADDE 1: 7.11.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 77'nci maddesinin birinci fıkrasında geçen 'beş' ibaresi 'dört' olarak değiştirilmiştir."

"MADDE 2: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 79'uncu maddesinin ikinci fıkrasında geçen 'seçim tutanaklarını' ibaresinden sonra gelmek üzere ve cumhurbaşkanlığı seçimi tutanaklarını' ibaresi; son fıkrasında geçen 'halkoyuna sunulması' ibaresinden sonra gelmek üzere 'Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi' ibaresi eklenmiştir"

"MADDE 3: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 96'ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir"

"Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dâhil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasa'da başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tam sayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz"

"MADDE 4: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 101'inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim yapmış Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya bu niteliklere ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip Türk vatandaşları arasından, halk tarafından seçilir. Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir. Cumhurbaşkanlığına Türkiye Büyük Millet Meclisi

üyeleri içinden veya Meclis dışından aday gösterilebilmesi yirmi milletvekilinin yazılı teklifi ile mümkündür. Ayrıca, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde geçerli oylar toplamı birlikte hesaplandığında yüzde onu geçen siyasi partiler ortak aday gösterebilir. Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer”.

“MADDE 5: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 102'nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir”:

“Cumhurbaşkanı seçimi, Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından önceki altmış gün içinde; makamın herhangi bir sebeple boşalması halinde ise boşalmayı takip eden altmış gün içinde tamamlanır. Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış bulunan iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur.

İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin ölümü veya seçilme yeterliğini kaybetmesi halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların çoğunluğunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanı seçilmiş olur. Cumhurbaşkanı göreve başlayıncaya kadar görev süresi dolan Cumhurbaşkanının görevi devam eder. Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir”.

2007 Ekim ayında yapılan halk oylamasında %68.95 evet oyu ile değişiklikler kabul edilmiştir.

Abdullah Gül, anayasa değişikliğinin ardından 28 Ağustos 2007'de yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde üçüncü tur oylaması sonucunda 448 oyun 339'unu alarak Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Diğer bir tartışma konusu ise Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin ne kadar olacağına ilişkin oldu. “Tartışma 19 Ocak 2012'de 6271 sayılı Kanunla noktalanmıştır. Kanunla, Abdullah Gül'ün görev süresi yedi yıl olarak belirlenmiştir”.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, siyasi kimlik anlamında Siyasal İslam'ı benimseyen Refah Partisi kökenli bir liderdir. AKP'nin kurulmasının ardından bu partide genel başkanlık ve başbakanlık görevlerinde bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TELEVİZYON HABERLERİNDE KİŞİLİK, KİMLİK VE SİYASAL KİMLİKLERİN SUNUMU VE TÜRKİYE'DE 2014 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM SÜRECİNİN TELEVİZYON HABERLERİNDE KİMLİK İNŞASI

3.1. Televizyon ve Siyaset İlişkisi

Medya ve siyaset ilişkileri, iletişim alanında çok çalışılan konuların başında gelmektedir. Medya kuruluşlarının sahipleri ile siyasetçiler arasındaki ilişkiler, kamuoyu tarafından sorgulanabilmektedir. Medya kuruluşlarının sahiplerinin siyasetçilerle bir ilişkisinin olmadığını, medyanın tarafsız bir şekilde olup biteni aktardığını iddia eden görüşler vardır. Bu görüşe karşı olanlar ise; medyanın kesinlikle tarafsız olmadığı ve medya kuruluşlarının sahipleri ile siyasetçiler arasında yakın ilişkiler olduğunu iddia ederler.

Medya ve siyaset günümüzde birbirine eklemlenmiştir. Medya ve siyasetin gündem belirleme anlamında ilişkileri vardır. Medya gündemini genellikle siyasetçiler belirler. Siyasal örgütlenmelerin olabilmesi iletişim teknolojilerine bağlıdır. Siyasi gelişmelerin büyük kısmı iletişim süreçleriyle gerçekleşmektedir. İletişimin siyaset üzerinde bu kadar belirleyici olmasının sonucu olarak hükümetlerde iletişim süreçlerini kontrol etme eğilimi oluşturmuştur. Bu nedenle medya sistemleri, devletlerin siyasal sistemlerine göre düzenlenen alanlar olmuştur. Siyasal sistem ile medya arasında güçlü bir ilişki söz konusudur (Yaşın, 2013: 29).

Amerikalı siyaset bilimci Richard Fagen, kitle iletişim araçlarının toplum ve siyaset üzerindeki önemini vurgulamak adına; “Eğer iki bin kişiyi, kitle iletişim araçlarında kilit noktalara yerleştirebilecek bir düzenbazlık şebekesi kurabilme imkânı olsa, Amerika'nın tümünü ve dünyanın büyük bir kısmını ABD Başkanı'nın öldüğüne inandırmak içten bile değildir!” şeklinde bir açıklamada yapmıştır. Fagen'in 50 yıl öncesinde belirttiği gibi medya, stratejik bir öneme sahiptir ve bu önemi de gelişen teknolojiye paralel artarak devam etmektedir(Fagen, 1966: 42).

Siyasetçiler, varlıklarını devam ettirebilmek için medyanın desteğine ihtiyaç duyarlar. Siyasetçiler, kendi siyasal kampanyalarını sürdürebilmek ve kamuoyunu

sürekli olarak bilgilendirmek için medyayı etkin bir şekilde kullanırlar. Farklı siyasal rejimlerde de olsa, her siyasal iktidar, medyayı kontrol etme eğilimindedir.

Öte yandan siyasetçilerin mi medyayı kontrol ettiği yoksa medyanın mı siyasetçileri kontrol ettiği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Siyasetin oluşumunda ve yönlendirilmesinde medya, çok büyük bir etkiye sahiptir. Siyasetin medya eliyle yönlendirildiğine dikkat çeken Thomas Meyer, "Medya Demokrasisi" isimli kitabında, medya ile siyaset arasındaki ilişkiyi ortaya çıkartmıştır. Meyer'e göre "Siyaset alanı, medya sisteminin etkisi altında girer girmez önemli ölçüde değişir. Medya sisteminin kurallarına bağımlı hale gelir. Medya sisteminin mantığı siyaseti sömürgeleştirirken, yalnızca siyasalın betimlenme şeklini ya da diğer sistemlerle ilişkisini yeniden yapılandırmaz; siyasal süreci 'üretim' düzeyinde, yani siyasal alanın benzersiz bir yaşam biçimi olarak ortaya çıktığı düzeyde etkiler. Medya mantığının kuralları, siyasal mantıktaki kurucu faktörleri, birçok durumda onlara yeni anlamlar vererek ve medya yasalarından alınan yeni öğeler ekleyerek yeniden kalıba döker. Bu anlamda sömürgeleşme; siyasetin, medya sisteminin mantığını nerdeyse koşulsuz teslim alması demektir..." "Medya sistemi, siyaseti sömürgeleştirirken bunu zorla yapmamaktadır, siyasetçinin iktidar olabilmek amacıyla medyayı kullanmak istek ve arzusu sömürüye boyun eğme sonucunu ortaya çıkartmaktadır". (Meyer, 2002: 72)

Yine benzer bir görüşte de; siyasilerin medyaya olan bağlılığı hakkında görüşler ileri sürülmüştür. *"Tüm siyasal sistem, medyaya bağımlıdır ve siyasilerin meşruiyetlerini sağlamada, sistemin işleminde, medya olmadan bir siyasal sistemin var olması düşünülemez. Kitle iletişim araçları, gerek gündeme getirdikleri konular gerekse haber değerleri ile güncel siyasetin tam ortasında yer almaktadır"*. (İnal, 1999: 19-21)

İletişim alanındaki yaptığı çalışmalarla tanınan Herman ve Chomsky ise medya ve çıkar grupları arasındaki ilişkiye dikkati çeker. Herman ve Chomsky, "medyanın kendini denetleyen ve finanse eden güçlü toplumsal grupların çıkarlarına hizmet ettiğini ve onların lehine propaganda yaptığını savunmaktadırlar" (Chomsky ve Herman, 2004: 15).

Günümüzde internet teknolojileri ve farklı iletişim ortamları gelişme göstermesine rağmen, televizyon en etkili kitle iletişim aracı olma işlevini sürdürmektedir. Siyasetçiler, televizyon kanalları aracılığı ile seslerini daha büyük kitlelere ulaştırabilmektedirler.

Televizyon kanalı sahipleri, hükümetle olan ilişkileri nedeniyle ve kendi menfaatlerini sürdürebilmek amacıyla hükümetleri destekleyici yayınlar yapabilmektedirler.

“Halka mesajlar ve simgeler ileten bir sistem oluşturan medya, bireyleri eğlendirmek, bilgilendirmek ve toplumun kurumsal yapısı ile bütünleştirecek değerleri, inançları ve davranış biçimlerini onlara sunmaktadır. Devlet bürokrasisinin iktidar aygıtlarını elinde tuttuğu ülkelerde, medya üzerinden uygulanan sistemli propaganda, egemen seçkinlerin çıkarına hizmet etmektedir” (Chomsky ve Herman, 2004: 35).

Televizyon kanalı sahipleri, hükümetlerle kendi çıkarları çatıştığı durumlarda hükümetler aleyhine yayınlar yapabilmektedir. Genellikle de yasama gücünü elinde bulunduran hükümetler, televizyon kanalı sahipleri üzerinde de tersi yönde baskı kurabilmektedirler.

“Siyasal kurumlar ile medya arasındaki ilişkiler, temelde medyanın siyasal etkilerden ne kadar korunduğu ve özerk olduğu sorusunu akla getirmektedir. Bir başka deyişle, iletişim kurumlarının ne kadar özerk olduğu ve bu özerkliğin nasıl sağlandığı, ne tür yöntemlerle ve ne ölçüde kısıtlandığı sorunu konunun en önemli kısmını oluşturmaktadır. Genel olarak bakıldığında, kitle iletişim araçları üzerinde en çok denetim kurmaya çalışan siyasal aktörler arasında, iktidar partileri olduğu görülmektedir. Hükümetler, uyguladıkları politikaların halka aktarılmasında olumlu rol üstlenmeleri için kitle iletişim araçlarını kontrol altına almak isterler. Tarihsel gelişiminin içerisinde kitle iletişim araçları ve siyasal iktidarlar arasındaki ilişkilere bakıldığında, hükümetlerin hangi yolla olursa olsun, medyanın kendi yanlarında ya da denetimlerinde olmasını sağlamak için kayda değer ölçüde çaba sarf ettikleri görülmektedir.”(Aziz, 2007: 102)

Globalleşmenin bir sonucu olarak da dünya siyasetinde etkili olan büyük aktör ülkeler de medyayı kendi menfaatleri doğrultusunda yönlendirmek istemektedirler. Bunu sağlamak adına da kitle iletişim araçları, son derece etkili bir şekilde propaganda amaçlı olarak yönlendirilmektedir.

Kitle iletişim araçları, enformasyon anlamında güçlü, egemen ülkelerden gelen bilgileri yoğun bir şekilde işler. “Kitle iletişim araçları, özellikle radyo ve televizyon aracılığıyla ekonomik yönden gelişmiş ülkelerin olgularını aktararak, onların siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşantılarına özgü bilgiler

vermektedirler. Söz konusu araçlar; gelişmekte olan ülke insanının, kendi gelenekleri üzerinde değişik yönden düşünmesini sağlayarak, ülkede “değişik entelektüel iklim” yaratmaktadırlar. Böylelikle bir ülkenin gerçek gündemi manipüle edilmekte ve başka ülkelerin gündemi az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin gündemi haline gelmektedir”. (Aziz,2007:102) Bu yaratılan “değişik entelektüel iklim” aracılığı ile de küresel çapta etkili olan ülkeler, gelişmekte olan ülkeler üzerindeki hegemonyalarını sürdürmeye devam edebilmektedirler.

Medyanın, bireylerin dünya görüşlerinin şekillenmesinde ne derece etkili olduğu üzerinde de çalışmalar yapılmıştır. Giddens, “medyanın bireyin dünyaya ilişkin anlayışını biçimlendirmede çok büyük bir öneme sahip olduğuna dikkat çekmiştir. İleri sanayileşmiş toplumlarda insanlar, siyasi bilgi ve değerlerin çoğunu kitle iletişim araçlarından almaktadırlar. Gazeteler, haber dergileri ve özellikle radyo ve televizyonlar, siyasal kültürün aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadırlar. Birçok ülkede oldukça evrensel olan radyolar ve siyasal değerlerin şekillendirilmesinde önemli bir potansiyele sahip televizyonlar, yaygın olarak kullanılmaktadır. Özellikle genç insanlar arasında kullanılan internet, siyasal fikir ve değerleri etkileyen önemli bir araç haline gelmektedir”.(Giddens, 2008: 208) (Ethridge ve Handelman, 2008: 66)

3.2. Türkiye’de Televizyon Kanallarının Organizasyon Yapıları

Türkiye’de televizyon yayıncılığı, ilk televizyon yayınlarının başlamasının ardından özellikle 1990’lı yıllarda hızlı bir gelişme göstermiştir. Türkiye’de ilk televizyon yayın şebekesi kurma girişimleri 1949 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinde (İTÜ) başlamıştır. İlk televizyon deneme yayını ise 9 Temmuz 1952 tarihinde yine İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından Maçka Maden Fakültesi binası yayın stüdyolarından yapılmıştır.50’li yıllarda televizyon yayıncılığı istenilen etkiyi Türkiye’de gösterememiştir TV yayıncılığı alanında ilk büyük adım 1962 yılında Alman hükümeti ile Dışişleri Bakanlığı arasında Türkiye’de bir eğitim televizyonu merkezi kurulmasını öngören anlaşma ile atılmıştır. Bu çalışmaların sonucu olarak 01.05.1964 tarihinde TRT televizyonu kurulmuştur. Ankara’daki bu televizyon ilk yayını 31 Ocak 1968 tarihinde siyah beyaz olarak gerçekleştirmiş ve bu yayınlar haftada üç gün olarak devam ettirilmiştir. 30 Ağustos 1971 tarihinde TRT ile İTÜ’nün yaptığı işbirliğiyle İstanbul’da Ankara bağlantılı televizyon yayını başlamış, hemen

arkasından bu yayın şebekesine Eylül ayında İzmir’de bağlanarak bu kentte yapılan Akdeniz Oyunları ile ilk şehirlerarası naklen yayın gerçekleştirilmiştir. Yayın şebekesine 3 Aralık 1971 tarihinde Eskişehir, 14 Nisan 1972 tarihinde Balıkesir dâhil edilmiştir. 1974 yılında televizyon yayınları Türkiye yüzölçümünün %28’ine, nüfusun %55’ine ulaşır hale gelmiştir. 1977 yılına gelindiğinde ise televizyon yayınları Türkiye yüzölçümünün %60’ına, nüfusun %81’ine ulaşır hale gelmiştir. Türkiye’de 1984 yılında renkli televizyon, 6 Ekim 1986 tarihinde ise ikinci kanal (TV-2) yayınına başlanmıştır. 2 Ekim 1989 tarihinde TRT-3 televizyonu ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu’daki 22 ili kapsayan GAP-TV yayına başlamıştır. 28 Şubat 1990 tarihinden itibaren ilk kez uydu teknolojisi kullanılarak TRT-INT, 30 Temmuz 1990 tarihinde eğitim kanalı olarak TRT-4 yayına geçmiştir. Bu dönemde TRT’nin televizyon yayını 5’i yurt içi, 1’i yurt dışı olmak üzere 6 kanala ulaşmıştır. 1980’lerde hızla gelişen uydu teknolojisinin dünyada iletişim alanında getirdiği yenilikler Türkiye’de de köklü değişikliklere neden olmuştur. 21 Mart 1984 tarihinde TÜRKSAT A.Ş. tarafından işletilen Gölbaşı yer istasyonundan, Atlantik üzerinde bulunan İntelsat uydusu ile yurt dışına ilk televizyon canlı yayını yapılmıştır.²⁴

1986 yılında ise “İntelsat uydusundan tüm Türkiye’ye yayın yapılmaya başlanmış ve hemen sonrasında TÜRKSAT projesi başlatılmıştır”.(www.rtuk.org.tr,Erişim Tarihi: 11.06.2016)

“Bütün bu gelişmeler yanında Anayasa’nın 133 üncü maddesi ve 2954 sayılı yasanın engeline karşın 01 Ekim 1990 tarihinde Magic Box adlı şirket, Star 1 adıyla Almanya çıkışlı olarak Eutelsat uydusu üzerinden televizyon yayınına başladı. Bu yayın Türkiye’de radyo ve televizyon yayıncılığında yeni bir dönemin başlangıcı ve özel radyo ve televizyonların yayınının önünü açan bir adım olmuştur”. (www.rtuk.org.tr,Erişim Tarihi: 11.06.2016)

“Bu ilk televizyonun hemen ardından 27 Ocak 1992 tarihinde Star 1 televizyonunun da sahibi olan Uzan Grubunun Tele-10 adlı ikinci televizyonu ve 1 Mart 1992 tarihinde Show TV, Cine 5, HBB ve Kanal 6 televizyonu, bu televizyonları ise TGRT, Kanal D ve STV izlemiştir. O dönem Cine 5, Türkiye’nin ilk şifreli ve paralı kanalı olma özelliği ile diğer televizyonlardan farklı bir konumda yer almıştır”.(www.rtuk.org.tr, Erişim Tarihi: 11.06.2016)

Türkiye’de radyo ve televizyon yayıncılığı yapma yetkisi başlangıçta 1982 Anayasasının ilk haline göre sadece kamu yayıncısı olan TRT’ye verilmiştir. “Ancak özel televizyon ve radyoların yayın hayatına girmesi ile gelişen fiili süreçle

²⁴ (Çevrimiçi) www.rtuk.org.tr/Icerik/DownloadReport/3691,11.06.2016

Anayasanın 133. maddesinde yapılan değişiklik ile radyo ve televizyon yayınları üzerindeki kamu tekeli ortadan kaldırılmış, özel radyo ve televizyon yayınlarının yapılmasına olanak sağlanmıştır”.

Türkiye’deki televizyon kanalı sayısı da her geçen gün artmaktadır.

“Türkiye’de Ulusal Karasal Televizyon Yayın lisans başvurusuna sahip 24 yayıncı bulunmaktadır. Bu kuruluşlardan 21’i aktif olarak yayın hayatına devam etmektedir. Bunların 20’si (T1) lisansının yanında uydu, 19’u ise kablo üzerinden yayın yapmaktadırlar. Ulusal Karasal Televizyon Yayıncısı kuruluşlardan 19’u İstanbul merkezli yayın yapmakta iken birer tanesi Ankara ve Bursa illeri merkezli yayın yapmaktadırlar. Öte yandan (T1) lisansına sahip olmasına rağmen 3 yayıncı kuruluş, günümüzde yayında değildir”. (www.rtuk.org.tr,Erişim Tarihi: 11.06.2016)

“Türkiye’de Bölgesel Karasal Televizyon Yayın lisans başvurusuna (T2) sahip 17 yayıncı kuruluş vardır. Ancak bu kuruluşlardan 15’i aktif olarak yayındadır. Aktif yayın yapan bu yayın kuruluşlarının 11’i (T2) lisansının yanında uydu, 5’i ise kablo üzerinden de yayın yapmaktadırlar”.(www.rtuk.org.tr,Erişim Tarihi: 11.06.2016)

“Türkiye’de Yerel Karasal Televizyon Yayın lisans başvurusuna (T3) sahip 205 yayıncı kuruluş vardır. Bu kuruluşlardan 183’ü aktif olarak yayındadır. Öte yandan T3 lisans başvurusuna sahip olmasına rağmen 22 yayıncı kuruluş günümüzde aktif olarak yayında değildir. Aktif yayın yapan bu yayın kuruluşlarının 4’ü (T3) lisans başvurusunun yanında sadece uydu, 17’si sadece kablo üzerinden, 12’si ise hem uydu hem de kablo üzerinden yayın yapmaktadırlar. Türkiye’de yerel televizyon yayıncılığında 8 yerel televizyon yayıncısı ile 81 il arasında Muğla en öndedir. Yerel yayıncı sayısı ülkenin batısında ve güney kıyı şehirlerinde yoğunlaşmıştır. Bölge olarak Akdeniz Bölgesi en fazla yerel televizyon yayıncı kuruluşuna sahiptir. Ülkenin batısından doğusuna, güneyinden kuzeyine gidildikçe yerel televizyon yayıncı sayısı azalmaktadır. Bunların yanında şehirlerin ekonomik gelişmişliği de yerel televizyon yayıncı sayısını etkilemektedir”.(www.rtuk.org.tr,Erişim Tarihi: 11.06.2016)

Günümüzde televizyon kanalları, genelde büyük sermaye grupları tarafından kontrol edilmektedir. Televizyon kanallarının sahipleri, televizyon yayıncılığı dışında farklı alanlarda da ekonomik faaliyet göstermektedirler.

Türkiye’de de televizyon kanalı sahipleri, televizyon dışında çeşitli alanlarda iş yapmaktadırlar. Büyük sermaye sahibi olan televizyon kanalı sahipleri, televizyon dışındaki iş faaliyetleri nedeniyle hükümetlerle yoğun ilişki içerisinde olmaktadır.

“Türkiye’de, 80’li yıllara kadar, çoğunlukla gazetecilik mesleğinden gelen ailelerin hâkim olduğu medya sektörü, değişen teknolojik koşullar ve yönetimden

kaynaklanan sorunlar sebebiyle, medya dışında faaliyet gösteren büyük sermaye gruplarının yönetimine geçmeye başlamıştır. 1990 yılında ilk özel TV istasyonunun yayına başlaması ve görsel yayıncılıkta devlet tekelinin kırılması ile birlikte, medya sektörü plansız ve kontrolsüz bir büyüme trendine girmiştir.(<http://www.byegm.gov.tr>,Erişim Tarihi,13.03.2015)

Günümüzde Türk medya sektörünün öncü kuruluşları aynı zamanda ülkenin önde gelen sermaye gruplarının sahipliğindedir. Yurt dışında ve yurt içinde medya gurupları, yabancı medya şirketleriyle ortaklıklar kurmaktadır.²⁵

Türkiye'deki özel televizyon kanallarının sahipleri, genellikle holding şeklinde örgütlenmişlerdir. Medya dışında özellikle finans, iletişim, inşaat, turizm ve diğer birçok alanda da medya sahiplerinin şirketleri bulunmaktadır. Özellikle bu iş modeli nedeniyle siyasal iktidarlar ile medya sahipleri arasında yakın ilişkiler ortaya çıkmaktadır.

3.2.1. KANAL D, ATV VE Star TV TV Kanallarının Sahiplik Durumu

Kanal D televizyonun sahiplik durumuna bakıldığında Türkiye'nin en büyük medya grubuyla karşılaşmaktadır. "Doğan Yayın Holding, 1997 yılından bugüne gazete, dergi ve kitap yayıncılığı, televizyon, radyo yayıncılığı ve program yapımıcılığı, internet, basım, dağıtım ve yeni medyayı içeren geniş bir alanda faaliyet göstermektedir. Grubun içerik üreten kurumları; gazeteler, dergiler, kitap yayıncıları, televizyon kanalları, radyo istasyonları, yeni medya girişimleri, müzik ve prodüksiyon şirketlerinden oluşmaktadır. Bunların yanında gruba ait D-Smart adında bir dijital medya platformu vardır. Kanal D ve CNN Türk grubun ulusal yayın yapan televizyon kanallarıyken Kanal D Romanya ve Euro D yurtdışında yayın yapan TV kanallarıdır. Türkiye'nin en büyük medya gruplarından biri olan Doğan Medya Grubu'nun, Doğan Burda Dergi ve Doğan Egmont Yayıncılık adı altında yaklaşık 55 dergi yayınlayan iki kuruluşu vardır."²⁶

²⁵(Çevrimiçi)http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/Bir_Bakista_Turk_Medyasi_TR.pdf, 12.12.2015)

²⁶(Çevrimiçi)<http://www.kanald.com.tr>, 12.12.2015

ATV, “Çalık holding bünyesinde yer almaktadır. Çalık Holding bünyesinde olan Turkuvaz Medya Grubu, radyo, televizyon, internet, gazete, kitap ve dergi yayıncılığı, gazete-dergi basımı, medya dışı ürünlerin satışı, yurt çapında gazete ve dergi dağıtımı alanlarında hizmet vermektedir. Pazar büyüklüğü ve reklam payı açısından Türkiye'nin en büyük iki medya kuruluşundan biri olan Turkuvaz Medya Grubu'nun bünyesinde 22 şirket bulunmaktadır”.²⁷

Star Televizyonu da sıklıkla sahiplik durumu değişen televizyon kanallarından biridir. İlk olarak Uzan grubuna bağlı olarak yayın hayatına başlayan Star televizyonu, daha sonraki yıllarda Doğan Medya grubuna geçmiş, 2011 yılında da Doğuş Medya Grubu tarafından satın alınmıştır. “Doğuş Yayın Grubu 1999 yılında Türkiye'nin ilk tematik kanalı olan NTV'nin satın alınmasıyla kurulmuştur.

Doğuş Yayın Grubu, 8 TV kanalı, 4 radyo istasyonu, orijinal ve lisanslı aylık dergileri olan 27 markayı içerisinde barındırmaktadır. Bunların yanında grup NTV Yayınları adı altında kitap yayıncılığı yapmaktadır. Grubun sahip olduğu kanallardan Star TV TV, 1990 yılında yayın hayatına başlamış olup 2011 yılında Doğuş Grubu'na geçmiştir. Kral FM ise 1992 yılında kurulmuş olup 2008 yılında gruba dâhil olmuştur”²⁸

3.3. Haber Kavramı Ve Televizyon Haberciliği

Haberin tarihçesi, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar, yaşadıkları bölgelerde ya da dünyanın herhangi bir bölgesinde meydana gelen olaylar hakkında bilgi sahibi olmak istemişlerdir. Bu isteğin sonucunda da haber kavramı ortaya çıkmıştır.

Haberin tanımı ile ilgili olarak çok sayıda ifade kullanılmıştır. “Haber; Acele kaleme alınmış edebiyattır” diyen Tokgöz (1994; 127), haber olgusunu “Belirli bir yer ve zaman içinde gerçekleşen olayların, bu olayların varlığından ya da içeriğinden haberdar olmayanlara aktarıldığı rapor” olarak tanımlamaktadır (Tokgöz, 1994; 127).

Bir başka tanımlamada ise haber; “aynı zamanda, henüz olmuş, ya da önceden olmakla birlikte, henüz ortaya çıkmış bir konudaki taze bilgidir”. “Herhangi bir konuda yeni bilgidir”. “Hikâyenin hikâyesidir”. “İlginç olan, bilmek, işitmek,

²⁷ (Çevrimiçi)http://www.atv.com.tr, 12.12.2015

²⁸ (Çevrimiçi)http://www.ntv.com.tr, 12.12.2015

okumak, öğrenmek isteyebileceğimiz her şeydir". "İngilizcedeki North (Kuzey), East (Doğu), West (Batı) ve South (Güney) kelimelerinin baş harflerinden (NEWS) meydana geldiği bilinen haber, her yönde meydana gelen olaylar olarak da tanımlanmaktadır "(Uyguç ve Genç, 1998: 107, Kaptan, 1999: 48).

Haber, "ilgi çekici bir olayın, bir durum, düşünce, eğilim veya kanının doğru, anlaşılır ve çabuk şekilde yayınlanır bir metin haline getirilmesidir" (Kaptan, 1999: 1).

"Okuyucu, izleyici ya da dinleyici için önemli olan, yakın zamanda meydana gelmiş ya da ortaya çıkarılmış bir olaya ilişkin bilgidir. Tarihin kabaca yazılmış ilk müsvedesidir" (Alemdar, Zeynep, 1990: 15)

"Okuyucuların öğrenmek istedikleridir. Okuyucunun şahsi işlerine, onun toplumla ilişkilerine, refahına ilgi duyan, belirli bir zamana ait olan ve okuyucunun/izleyicinin ilgisini çeken herhangi bir şeydir. Olan her şey haberdır. Olayın kendisi değil, o olayın bilgisinin aktarımı, bildirimidir" (Parsa, 1993: 31).

Çok fazla sayıda ve birbirinden farklı haber tanımı yapılması haberin ne olduğu konusunda karışıklık oluşturmaktadır. Haber teriminin net olmadığını vurgulayan Çebi, (2002: 11) ise düşüncesini şöyle açıklamaktadır: "İletişim çalışmaları alanında; haberi belirleyen etmenler üzerine odaklanan araştırmacılardan her biri değişik yönlerden konuyu ele almış olsalar da haber, henüz tam olarak anlaşılamayan ve içinden çıkılamayan bir olgudur" (Çebi, 2002: 11).

Haberin ne olduğu ile ilgili olarak dünyanın farklı ülkelerinde çok sayıda tanımlama yapılmıştır. Bunun doğal sonucu olarak da; Haberin ne olduğunu tanımlamak güçtür ve bu güçlük şu şekilde dile getirilmektedir: "Haber nedir?" sorusuna somut bir yanıt vermek olası değildir. Haber kuşkusuz sosyal bir olaydır. Bütün sosyal olaylarda olduğu gibi herkesin ve her kesimin onaylayabileceği kesin bir tanımlama yapılamaz (Bülbül, 2001: 75).

3.4. Televizyon Haberciliği

Televizyon ilk kez yayın hayatına başladığı günden beri televizyon haberciliği olgusu var olmakla birlikte, ilk akşam haberleri, CBS televizyonu tarafından resmen 15 Ağustos 1948 tarihinde başlamıştır (Marilyn j.Matelski, Aktaran Kars, 2013: 110).

Televizyonların haber bültenlerinde yayınlanan haberler, haber haline gelene kadar bir dizi süreçten geçmektedir. Haber, olan bir olayın haber değeri adı verilen bir dizi kıstas göz önünde bulundurularak aktarılmasıdır. Haber değeri, bir olayın kamuya aktarılacak niteliklere sahip olup olmadığının ölçütü olarak kullanılan ve yıllar içinde gelişmiş belli başlı kavramlara işaret eden genel bir tanımlamadır. Geleneksel haber değerlerine bakıldığında yedi başlık altında toplanabilir. Bunlar; etki (bir olayın ne kadar çok insanı etkileyeceği), güncellik (yeni gerçekleşmiş olayların önceliği), yakınlık (coğrafi olarak bulunulan yere daha yakın olayların önemi), tanınmışlık (kamu tarafından tanınan, bilinen kişilerle ilgili olayların haber konusu olması), ilginçlik (“normal” kabul edilenin dışında gerçekleşen tuhaf olayların dikkat çekiciliği), çatışma (uyumun değil, durumlar ya da kişiler ile ilgili çelişkilerin, çatışmaların bilinme isteği), yürürlük (hali hazırda haber olmuş olaylarla ilgili diğer konuların da haber olma değeri içermesi) olarak özetlenebilir (DeFleur & Dennis, 2002: 80-82).

Televizyon haberlerinin oluşturulmasında haber değeri kriterleri göz önünde bulundurulmaktadır.

Bir olay, eylem ya da durumun haber olabilmesi için çok aşamalı haber eleme süreçleri bulunmaktadır. Bir haber ancak bu haber seçim ve eleme süreçlerini geçebilirse haber olarak yayınlanabilmektedir. Haber eleme süreçlerinde haberin oluşmasına katkı sağlayan kişilerin habere müdahale etmesi söz konusudur. Haberin yayınlanacağı televizyon kanallarının yayın politikaları da haberlerin oluşum süreçlerini etkilemektedir.

Haber kavramı ile ilgili olarak sıklıkla dile getirilen bir diğer konuda haberin doğruluğudur. Televizyon haberlerinin haberleri ne kadar doğru bir şekilde aktardığı konusunda tartışmalar, televizyon haberciliğinin tarihi kadar eskidir. Stuart Hall’a göre, “televizyon haberleri bize, yalınlıkla olup biteni anlatmamaktadır. Bir hammadde olan olayı, bir ürün olan habere dönüştüren kurumsal ajandır. Neyin haber değeri taşıdığına karar veren, görünmez unsurlar, ideolojik ve mesleksek dizgeler vardır ve haber ya da bilgi her zaman bu dizgeler içinde eklemlenir ve iletilir”(Hall, Aktaran Kars, 2013: 110).

Televizyon kanallarının sermaye yapıları ve sahiplik durumu da haberlerin oluşmasını etkilemektedir. Ulusal yayın yapan televizyon kanallarının, hem yayıncılık alanında birden çok iletişim aracına sahip oldukları hem de pek çok farklı

sektöre yayılmış geniş ölçekli holdinglere bağlı olarak örgütlendikleri bilinmektedir. Bu örgütlenme biçimlerine ve siyasal/ideolojik konumlanmalarına göre yayın politikalarını belirlemektedirler. Bu nedenle, hangi televizyon kanalını izlediğimizde hangi görüşlerin seslerinin duyulduğu, haberlerin nasıl kurgulandığı, ne tür görsellerin kullanıldığı, haber dilinin ve söyleminin hangi ideolojilerle eklemlendiği izleyicilerin zihninde hali hazırda oluşmuş belirli şablona denk gelmektedir. Bu yüzden, herhangi bir televizyon kanalında izlenen haberin öğeleri, o haber kanalının sürekli takipçileri olan izleyicileri şaşırtmaz. İzleyicilerin çoğunluğu, kendi düşünce yapılarına uygun düşen medyayı takip etmeyi seçer; medya ile kurdukları ilişkiler seçici algı, seçici maruz kalma ve seçici alıkoyma gibi belirli seçici süreçler sonucunda gerçekleşir. İnsanlar, bu seçici süreçler aracılığıyla bilişsel uyumlarını korumaya eğilimlidir. Kısaca, hali hazırda edinmiş oldukları değerleri, inançları, görüş açıları ve dünyayı algılama biçimleri ile örtüşen kanalları takip etmeye, yine bu kanallarda yayınlanan haberlerden kendi düşüncelerine uygun olanları hafızalarında tutma eğilimindedirler (Lazarsfeld, Berelson & Gaudet 1968; Festinger, 1957; Klapper, 1960).

İzleyiciler, haberleri takip ederken genellikle alışkanlık haline getirdikleri bir televizyon kanalından haberleri izlemeye devam ederler. İzleyiciler kendi ideolojik/siyasal görüşlerine yakın televizyon kanallarından haberleri takip etme eğilimindedirler.

Televizyon haberlerinin siyasal iktidarlar ile ilgili haberleri ne şekilde sundukları konusunda çok sayıda araştırma yapılmıştır. Televizyon kanallarının sahiplerinin dünyada ve Türkiye’de sadece yayıncılık işleriyle uğraşmadıkları, aynı zamanda farklı kollarında da iş yaptıkları bilinen bir gerçektir. “Medya dolaylı ve doğrudan topluluk içinde yaşayan herkesi etkilemektedir. Medya siyasi kesim için de oldukça önemli bir yere sahiptir. Seçkin veya sıradan her insanın bilgisinin, tutum ve davranışlarının, ideolojinin temel kaynağı medya söylemidir. Medya, politika, meslek temsilcileri ortak bir söylem oluşturmaktadırlar”(van Dijk 2000).

“Kitle iletişim aracının iletilerinin son çözümlemede, ekonomik ve siyasal seçkinlerin işine yarayan bir ideolojik ve simgesel dünya kurmakta olduğunu göstermektedir. Ancak bu, doğrudan değil, dolaylı yollarla, yani dilsel, görsel ve retorik mekanizmalar, ideolojik ve mesleksel dizgeler aracılığı ile gerçekleşir”. (Kars, A.g.e:110) Seçim dönemlerinde siyasal adaylar, televizyon haberlerinde propaganda amaçlı olarak yer almak istemektedirler. Türkiye’de ve diğer birçok ülkede

Televizyon kanalları da habercilik ilkeleri ve RTÜK kanunu/farklı ülkelerdeki RTÜK benzeri kuruluşlar gereği, açık bir şekilde bir adayı ya da siyasal partiyi destekleyemezler ya da bir aday/siyasal parti aleyhinde aleyhte propaganda faaliyetinde bulunamazlar. Bu durumda televizyon kanalları, dolaylı yollarla ilişkili oldukları aday ya da siyasal partiler hakkında haberler aracılığı ile propaganda faaliyetlerini sürdürürler.

“Televizyonun kurduğu ideolojik ve simgesel dünya, belli sorunlar ortaya koymakta ve gündemleri belli biçimde formüle etmekte; başka sorunları ve gündemleri ise, dışarıda bırakmaktaysa, bunu açık sansür uygulamaları ile değil, dilsel ve retorik yollarla, örtük kurumsal ve dilsel varsayımlar ve dizgeler aracılığı ile yapmaktadır”(Kars, A.g.e:110). Özellikle televizyon haberlerinde haber metinlerin yazımı, sözcük seçimi ve haberin içeriği, haberlerin anlamını değiştirebilmektedir. Örtülü ya da açık olarak bir grubu, siyasal partiyi ya da siyasal liderleri ön plana çıkarabilmekte ya da tersi bir şekilde grup, siyasal parti ve siyasal lideri itibarsızlaştırabilmektedir.

“2000’li yılların başından günümüze dünya genelinde bilgi akışının hızlanması ve bilgi çağından katılım çağına geçiş haber akışını önemli ölçüde değiştirerek hızlandırmış ve genelde habercilik özelde televizyon haberciliğinin niteliğinde belirgin değişimler yaratmıştır. Televizyon haberlerinin sunduğu dış dünya ve yansıtılan gerçeklik çoğunlukla çarpıtılmıştır. Modern demokrasilerde elektronik basının en önemli işlevi vatandaşları günlük gelişmelerden haberdar etmek, kamuoyunu aydınlatmak, kamuoyu oluşturmaktır” (Alemdar, 1990: 33). Televizyon haberlerinde haber olarak sunulan enformasyonun ne kadar gerçeği yansıttığı tartışmalıdır.

“Gerçekliğin bilinçli olarak yanlış temsili ve yeniden üretimiyle algılanan yeni bir dış dünya anlayışıyla karşı karşıya bulunuyoruz” (Fiske, 1991: 57).

Baudrillard, insanın gerçekliği nasıl algıladığı ile ilgili çarpıcı bir tespitte bulunmuştur: “Görüntü çağı içinde imgelerle yaşayan ve düşünebilen insanoğlu, dış gerçekliği kameranın lensleri aracılığıyla alıyor ve anlamlandırmaya çalışıyor” (Baudrillard 2000) iddiasında bulunmuştur. Fiske ise; “televizyon izleme süresine vurguda bulunarak; günümüzün bireyinin 1 saat boyunca televizyondan izlediği görüntü miktarı, endüstrileşmemiş bir toplumun bireyinin ömrü boyunca izlediği

görüntü miktarına eşittir” (Fiske, 1991: 59)tespitinde bulunarak; televizyonun gerçekliği algılamamız üzerindeki etkisine dikkat çekmiştir.

Yine Baudrillard’a göre; “İçinde yaşadığımız çağda imge ve gerçek iç içe geçmiştir ve bu olgusal gerçeği televizyon haberleri fazlasıyla kullanmaktadır. Televizyon haberi artık kendini olayın yerine koymakta ve görüntünün mutlak egemenliğiyle haberin kendisi bir gösteri halini almaktadır” (Baudrillard, 2000: 139).

Haberlerin söylemi nasıl oluşturulmaktadır? Tüm bu yollar, haber söylemi olarak adlandırılmakta ve televizyon haberlerinde gerçeğin yeniden üretimi ve kurgulanmasını sağlamaktadır. (Kars, 2013:110)

“Televizyon, kullandığı sözel ve göstergesel dil ile tüm gündelik pratikleri, spordan siyasete, sanattan eğlenceye bireyin içinde biçimlendiği, kendini yeniden ürettiği toplumsal olguları anlamlandırmakta ve tanımlamaktadır. Bu anlamlandırma, iktidarın(yani egemen sınıf ve kesimlerin) söylemi içinde kurgulanmakta, sözel ve göstergesel tüm teknikler, bağımlı sınıf ve kesimlerin rızasının üretimine yarayacak biçimde kullanılmakta ve sistemin sarsılmazlığı, teklifi konusunda genel oydaşma yaratmayı öngörmektedir”(Oktay, Aktaran Kars, 2013:112)

Haber söylemi konusundaki çalışmaları ile tanınan Van Dijk, “Söylem tiplerini, başlıkları, enformasyon miktarını ve başlığını, konuların seçimini ya da sansür edilmesini ve retorik işlemlerin doğasını belirleyen sembolik seçkinler ve onların söylemidir demektedir. Seçmecı haber kullanımı, tekdüze haber temposu ve öykü başlığının seçimi yoluyla kitle iletişim araçları, hangi haber aktörlerinin kamuya yeniden sunulacağına, onlar hakkında ne söyleneceğine karar verir”(Teun A, Van Dijk, aktaran Kars, 2013:112).

Teknolojideki gelişime paralel olarak haber alma kaynakları da çeşitlenmiştir. Özellikle internet günümüzde yaygın olarak haberleri öğrenme amaçlı olarak da kullanılmaktadır. Ancak televizyon haberciliği, kendisini yenileyerek, yapısal bazı değişikliklerle günümüzde haber öğrenmede en etkili kitle iletişim aracı olma işlevini sürdürmeye devam etmektedir.

3.5. 2014 Yılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve Adaylar

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan itibaren 2014 yılına kadar olan dönemde cumhurbaşkanlığı seçimleri, meclis tarafından milletvekillerinin oylamaları sonucunda dolaylı seçim yöntemi ile yapılıyordu. Bir istisna olarak; 1980 yılında askeri darbeye yönetimi el koyan Genel Kurmay Başkanı Kenan Evren, 1982 yılında referanduma sunulan anayasa değişikliğine geçici bir madde eklenerek referandum sonucunda seçilmiştir. Ancak bu referandumun demokratik bir düzen içinde yapılmadığı bilinmektedir. Bu yüzden Kenan Evren'in halk oylaması ile seçildiğini söylemek doğru olmayacaktır. 2007 yılında yapılan anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesinin önü açılmıştır.

Halkın oyuyla ilk Cumhurbaşkanlığı seçimi 2014 yılında gerçekleştirilmiştir. Seçim tarihi, Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilk turu 10 Ağustos 2014 Pazar günü, seçimin ikinci tura kalması durumunda ise ikinci oylama 24 Ağustos 2014 Pazar günü olarak belirlenmiştir.

10 Temmuz 2014 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimine 3 aday katılmıştır.

Adaylar, Ak Parti Eski Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, Halkların Demokratik Partisi Lideri Selahattin Demirtaş ve Cumhuriyetçi Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve diğer birkaç küçük partinin ortak çatı adayı Ekmelettin İhsanoğlu'dur.

Çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu, seçimlere 5 partinin desteği ile aday olarak başladı ancak daha sonraki aşamada küçük partilerin destekleri ile beraber bu sayı 13'e yükselmiştir. Ekmelettin İhsanoğlu gittiği bütün illerde seçim çalışmalarını 13 partinin örgütlerinin ortak çalışmaları ile yürütmüştür.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adaylar ve bu adayları destekleyen partiler şunlardır:

Recep Tayyip Erdoğan'ı destekleyenler:

“Adalet ve Kalkınma Partisi, Anavatan Partisi “

Ekmelettin İhsanoğlu 'nu destekleyenler:

“Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Demokratik Sol Parti, Liberal Demokrat Parti, Demokrat Parti, Bağımsız Türkiye Partisi, Büyük Birlik Partisi,

Devrimci Halk Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, Doğru Yol Partisi, Kadın Partisi, Halk ve Adalet Partisi, Türk Parti”.

Selahattin Demirtaş’ı destekleyenler:

“Demokratik Bölgeler Partisi, Devrimci Sosyalist İşçi Partisi, Emek Partisi, Emekçi Hareket Partisi, Ezilenlerin sosyalist Partisi, Halkların Demokratik Partisi, Sosyalist Demokrasi Partisi (SDP), Sosyalist Yeniden Kuruluş Partisi (SYKP), Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi (YSGP)”.

3.5.1. Cumhurbaşkanı Adayı Recep Tayyip Erdoğan

Cumhurbaşkanı adayı Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili olarak aşağıda yer alan bilgiler Cumhurbaşkanlığının resmi sitesinden alınmıştır.

“Aslen Rizeli olan Recep Tayyip Erdoğan 26 Şubat 1954’te İstanbul’da doğdu. 1965 yılında Kasımpaşa Piyale İlkokulu’ndan, 1973 yılında ise İstanbul İmam Hatip Lisesi’nden mezun oldu. Fark dersleri sınavını vererek Eyüp Lisesi’nden de diploma aldı. Üniversiteyi Marmara Üniversitesi İktisadî ve Ticarî Bilimler Fakültesi’nde okuyan Erdoğan, bu okuldan 1981 yılında mezun oldu”.²⁹

“Lise ve üniversite yıllarında Millî Türk Talebe Birliği öğrenci kollarında aktif görev alan Recep Tayyip Erdoğan, 1976 yılında MSP Beyoğlu Gençlik Kolu Başkanlığı’na ve aynı yıl MSP İstanbul Gençlik Kolları Başkanlığı’na seçildi. 1980 yılına kadar bu görevlerini sürdüren Erdoğan, siyasi partilerin kapatıldığı 12 Eylül döneminde, özel sektörde bir süre müşavirlik ve üst düzey yöneticilik yaptı”.(<http://www.tccb.gov.tr>,Erişim Tarihi, 25,01.2016)

1983 yılında kurulan Refah Partisi ile fiilî siyasete geri dönen Recep Tayyip Erdoğan, 1984 yılında Refah Partisi Beyoğlu İlçe Başkanı, 1985 yılında ise Refah Partisi İstanbul İl Başkanı ve Refah Partisi MKYK üyesi olmuştur.(<http://www.tccb.gov.tr>,Erişim Tarihi, 25,01.2016)

27 Mart 1994 yerel seçimlerinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı seçilmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan, 12 Aralık 1997’de Siirt’te okuduğu bir şiir nedeniyle hapis cezasına çarptırılmış ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevine son verilmiştir.

²⁹ (Çevrimiçi) <http://www.tccb.gov.tr/receptayyiperdogan/biyografi/>,25.01.2016

“Erdoğan, 4 ay kaldığı cezaevinden çıktıktan sonra 14 Ağustos 2001’de arkadaşlarıyla birlikte Adalet ve Kalkınma Partisi’ni (AK Parti) kurdu ve Kurucular Kurulu tarafından AK Parti’nin Kurucu Genel Başkanı seçildi. Erdoğan’ın Genel Başkanlığındaki Ak Parti, 2002 yılı genel seçimlerinde üçte iki parlamento çoğunluğuyla tek başına iktidara geldi”(<http://www.tccb.gov.tr>,Erişim Tarihi, 25,01.2016)

Hakkındaki mahkeme kararı nedeniyle 3 Kasım 2002 seçimlerinde milletvekili adayı olamayan Erdoğan, yapılan yasal düzenlemeyle milletvekili adaylığının önündeki yasal engelin kalkması üzerine, 9 Mart 2003’te Siirt ili milletvekili yenileme seçimine katılabildi. Bu seçimde oyların yüzde 85’ini alan Erdoğan, 22. Dönem Siirt Milletvekili olarak parlamentoya girmiştir. (<http://www.tccb.gov.tr>,Erişim Tarihi, 25,01.2016)

15 Mart 2003 tarihinde Erdoğan, Başbakanlık görevini üstlenmiştir.

“Recep Tayyip Erdoğan, 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde %46,6 oy alarak Ak Parti’nin Genel Başkanı olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin 60. Hükümeti’ni kurmuş ve tekrar güvenoyu almıştır”.

“Recep Tayyip Erdoğan, 12 Haziran 2011 seçimlerinden de ve % 49,8 oy alarak 61. Hükümeti kurmuştur. .

10 Ağustos 2014 Pazar günü halkın oyları ile 12. Cumhurbaşkanı seçilmiştir.³⁰

3.5.2. Cumhurbaşkanı Adayı Ekmelettin İhsanoğlu

Cumhurbaşkanı adayı Ekmelettin İhsanoğlu,1943 yılında Kahire’de doğmuştur. İhsanoğlu, Mısır Ayn Şems Üniversitesi Fen Fakültesi’nden mezun olduktan sonra El-Ezher Üniversitesi’nde akademik hayata başlamıştır. Türk kültürünü küçük yaşta aile çevresinde tanıyan İhsanoğlu, Kahire Milli Kütüphanesi’nde ve Ayn Şems Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde Osmanlı kültürü ve edebiyatı ile ilgili araştırma ve eğitim çalışmaları yapmıştır.³¹

³⁰ (Çevrimiçi) <http://www.tccb.gov.tr/receptayyip Erdogan/biyografi/>,25.01.2016

³¹ (Çevrimiçi) (<http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=3212>, 27.01.2016)

1974'te Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nde doktorasını tamamladıktan sonra, İngiltere'de Exeter Üniversitesi'nde doktora sonrası çalışmalar yapmıştır. İslâm ve Batı kültürüyle yakından teması olan İhsanoğlu, 1984'te profesör olmuştur.

“İhsanoğlu, 24 yıl boyunca İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi'nin genel direktörlüğünün yürüttü. Bu görevinin yanı sıra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü ile Türk Bilim Tarihi Kurumu'nun başkanlığını ve İstanbul Üniversitesi Bilim Tarihi Müze ve Dokümantasyon Merkezi müdürlüğü görevlerinde bulundu”

1 Ocak 2005'te devraldığı İKÖ genel sekreterliğini 2014 yılında İyad bin Emin Madani' ye devretmiştir. Örgütün, seçimle göreve gelen ilk genel sekreteri ve ilk Türk genel sekreteri olma özelliklerini taşımaktadır.³²

3.5.3. Cumhurbaşkanı Adayı Selahattin Demirtaş

Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş, “1973 yılında Palu'da doğdu, ilkokul ve liseyi burada bitirdi. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra bir süre serbest avukatlık yaptı. Ardından İnsan Hakları Derneği'nin Diyarbakır Şube yönetiminde görev aldı. Dönemin İHD Başkanı Osman Baydemir'in belediye başkanı seçilmesinin ardından, İHD Diyarbakır Şube Başkanlığı'na seçildi. Aynı dönemde, Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve Uluslararası Af Örgütü Diyarbakır Şubesi derneklerinin kurucuları arasında yer aldı”³³

2007 yılında Demokratik Toplum Partisi'nde (DTP) aktif siyasi mücadelesine başlayan Demirtaş, aynı yıl gerçekleştirilen genel seçimlerde, DTP ve Türkiye demokrasi güçlerinin ortak 'Bin Umut Adayları' Diyarbakır listesinden 23. Dönem Milletvekili seçilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde oluşturulan DTP grubuna katılmış ve 34 yaşında partinin grup başkanvekilliğini görevini üstlenmiştir. 2009 yılında DTP'nin kapatılmasını izleyen süreçte, milletvekillerinin Barış ve Demokrasi Partisi'ne (BDP) geçişi sonrası 2010 yılında toplanan olağanüstü kongrede Selahattin Demirtaş ve Gültan Kışanak BDP'nin yeni eş başkanları seçildiler. 2011 Türkiye genel seçimlerine ise bu defa 18 ayrı demokrasi hareketi ve BDP'nin

³² (Çevrimiçi)(<http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=3212>, Erişim tarihi, 27.01.2016)

³³ (Çevrimiçi) <http://www.hdp.org.tr/parti/parti-yonetimi/es-genel-baskanlar/15,12.02.2016>

desteklediği Emek, Demokrasi ve Özgürlük Blokunun Hakkâri aday olarak giren Demirtaş, 24. Dönem Milletvekili seçilmiştir. (www.hdp.org.tr, Erişim Tarihi, 12.02.2016)

“22 Haziran 2014 tarihinde, bileşenleri arasında BDP'nin de bulunduğu Halkların Demokratik Kongresi'nin partilileşme sürecinde kurulan ve seçim sonrası Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) Eş Genel Başkanlığına Figen Yüksekdağ ile birlikte seçildi”. (www.hdp.org.tr, Erişim Tarihi, 12.02.2016)

3.6. Çalışmanın Çözümleme Yöntemi ve Amacı

Bu çalışmada içerik ve söylem analizi kullanılmıştır. İçerik ve söylem analizi birbirini destekleme amaçlı olarak kullanılmıştır. Öncelikli olarak nicel bir içerik çözümlemesi yapılmıştır. İncelenen televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili ne kadar haber yayınlanmıştır? Cumhurbaşkanlığı adayları haberlerde ne sıklıkla verilmiştir? Cumhurbaşkanı adaylarının haber niteliği ve kanallara dağılımı nasıldır? Cumhurbaşkanı adaylarının haberlerdeki veriliş sırası nasıldır? Şeklindeki sorulara ana haber bültenlerinin metinleri incelenerek yanıt aranmıştır.

İkinci olarak da söylem analizi yapılarak, Televizyon kanallarının seçimle ilgili haberleri yansıtırken Cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimlikleri ile ilgili anlamı nasıl yeniden ürettiklerini saptamak amacıyla haberlerdeki cümle yapılarını ve sözcük seçimlerini belirlemeye yönelik mikro çözümleme yöntemine başvurulmuştur.

Bu bağlamda; araştırmanın evrenini ulusal ölçekli yayın yapan özel televizyon kanalları oluşturmaktadır. Bu evreni temsil eden 3 televizyon kanalı seçilerek incelenmiştir.

Televizyon kanalları; kanalların sahiplik durumu, büyük sermaye/holding içinde olmaları, siyasal tercihlerin sahipliği etkilemesi ve seçim dönemlerinde haber bültenlerinin reytinglerine bakılarak Kanal D, ATV ve Star TV TV olarak belirlenmiştir.

Televizyon kanallarında yayınlanan ana haber bültenlerinin 3 Temmuz 2014 ile 4.5.6.7 Ağustos 2016 tarihleri arasında Total de 5 günlük ortalama reytingleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: Reyting Ölçümleri

KANAL ADI	RATING	SHARE
KANAL D	2,19	12,02
ATV	1,83	9,67
Star TV	1,22	6,64

Kaynak: (Medyatava.com, Erişim tarihi,05.01.2015)

Örnekleme olarak belirlenen televizyon kanallarının, analiz birimini oluşturacak haber bültenleri ise; seçime girecek adayların Yüksek Seçim Kurulu tarafından açıklandığı 3 Temmuz 2014 tarihi ve seçim yasakların başlamasının öncesindeki 4 gün 4, 5, 6 ve 7 Ağustos 2014 tarihlerinde olmak üzere toplam 5 gün yayınlanan ana haber bültenleri ile sınırlandırılacaktır.

3.6.1. İçerik Analizi

Sosyal bilimlerde içerik analizi yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. İçerik çözümlenmeleri konusunda çalışmalar, 20.yüzyılın ortalarından itibaren Lasweel, Berelson gibi araştırmacıların kullanımlarıyla geliştirilmiştir.

Berelson, “içerik çözümlenmesini, iletişimin yazılı/açık içeriğinin nesnel, sistematik ve sayısal tanımlarını yapan bir araştırma şekli olarak tanımlayarak, çözümlenme yönteminin niceliksel yanına vurgu yapmıştır”. Kavramlaştırmanın bu şekilde yapıldığı dönemlerde içerik çözümlenmeleri özellikle tek sözcük çözümlenmeleri olarak uygulanmaktaydı. Öncelikle belli başlı kavramlar sayılarak, bunların ne kadar yoğunlukta var oldukları belirlenmeye çalışılmıştır. Gökçe'nin belirttiğine göre de bu yoğunluk, bir konuya ya da sembole karşı duyulan ilginin kanıtı olarak görülmekteydi.(Gökçe, 1994: 21)

İçerik çözümlenmelerinin tekniği konusunda Kracuaer, niceliksel içerik çözümlenme tekniğini önerirken, araştırmalarda incelenen metnin özellikleri konusunda daha özenli davranılması gerektiğini söylemiştir. (Aktaran Gökçe, 1994: 19)

İçerik çözümlenmesi yönteminin amacı, metinlerin içerikleri hakkında sistematik veriler kazanarak ve yinelenebilir çıkarımlar yaparak, iletişimin açık açık

özelliklerinden açık olmayan içerik özelliklerine yönelik çıkarımlar yapmak olarak genişletilmiştir.(Aktaran Gökçe, 1994: 23)

İçerik çözümlemesi sonuçta “sosyal gerçekliğin yazılı/açık içerik özelliklerinden içeriğin yazılı/açık olmayan özellikleri hakkında çıkarımlar yapmak yoluyla sosyal gerçekliği araştıran yöntemdir”. (Aktaran Gökçe, 1994: 23)

Fiske’ye göre içerik çözümlemelerinde anlamlandırmanın düzansalsal düzeyinin çözülmesi söz konusudur. (Fiske,1996:176)

Fiske’ye göre “ayrıca düzansaldaki içerik çözümlemesini toplumsal değerlerden kaynaklanan yan anlamlarla ilişkilendirerek bazı genel yasalar ortaya koymak mümkündür”. (Fiske,1996:187)

İçerik çözümlemeleri, haberlerde geliştirilen çeşitli konuların sürelerini ve sıklıklarını sayarak haberlerin metinsel özelliklerinin bulunmasında çok sık kullanılmaktadır. Özellikle haberlerde tarafsızlık soruları çevresinde çözümlemeler yapan Glasgow Medya Grubunun uygulamalarında içerik çözümlemelerinin gelişkin örnekleri kullanılmaktadır. GUMG, yaptığı çalışmalarla, televizyon haberlerinde işçi grevlerinden ekonomik krize kadar pek sorunlu konunun sunumunu tarafsızlık, nesnellik, dengelilik gibi öğelerin varlığı/yokluğu çerçevesinde çözümlenmiştir. Bu tür çözümlemeler, televizyon haberlerinin görsel öğelerinin sayılmasıyla da giderek gelişmektedir. (Timisi, 2003: 24).

3.6.2. Söylem Analizi

Televizyon haberlerinin çözülmesinde söylem analizi ilk başvuru yöntemlerinden biridir. “Haber içinde sözcük seçimleri, söylem içinde güç/iktidar ilişkilerinin temsilinin nasıl gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Haber metinlerinde alternatif açıklamalar, farklı görüşler tamamen dışlanmasa da bu karşıt ya da alternatif açıklamalar çoğu kez inanılır bir konuma yerleştirilmez ve egemen söylemlerin içinde eritilir. Bu sayede karşıt olabilecek açıklamalar olayları çerçeveselendirecek ve tanımlayacak bir konuma ulaştırılmaz”(İnal, 1996: 100-119)

Michel Foucault'a göre söylem, “tüm dünyayı ve insanları şekillendiren ancak sınırları belirlenebilecek ve sarsılabilecek olan düşünceler, inanışlar, yargılar, değerler, semboller, kelimeler, harfler, kurumlar, normlar, gelenekler ve dilden

oluşan ve içerisinde birçok hiyerarşik yapıyı ve güç ilişkisini barındıran dev bir organizmadır”(Baş, 2008: 25)

Söylem analizi söylemi temel almakta ve günlük ifadelerin, cümlelerin ve metinlerin söylenme bağlamında incelenmesine dayanmaktadır. “Post Modernizm’in bir ürünü olarak söylem analizi sosyal psikoloji ve "simge bilim" (semiotics) çerçevesinde ortaya çıkmıştır. Söylem analizi yazılı ya da sözlü biçimde kullanılan dilin detaylı olarak analiz edilmesidir. Söylem analizi çözümler sunmaz fakat problemi daha kavrayıcı bir şekilde anlama imkânı sunmaktadır. Söylem analizinin asıl odaklandığı nokta şahısların kendi dünyalarına anlam katabilmek için dili nasıl kullandıklarıdır. Söylem analizindeki amaç bir şeyin temelinde olan tutumları göstermek değildir. Söylemin kendisini, yapısını ve fonksiyonlarını incelemek ve farklı birey ve zamana göre sonuçlarını saptamaktır. Söylem analizinin ana kavramları anlam bilimsellik (semantik), söz dizinsellik (sentaks) ve göstergebilim (semyoloji) dir. Söylem analizi "Kim neyi söylüyor" sorusunu araştırmak değildir. Söylem analizi, söylenen cümlelerin anlamını bir başka deyişle gerçek değerini belirlemek ve anlatılmak isteneni açığa çıkartmaktır” (Baş, 2008: 28).

Söylem analizi, değişik bakış açılarını anlamada önemli çıkarımlar elde etmemize yarayan bir analiz yöntemidir. Bu analiz yönteminde ifadeler ya da cümleler davranışa ilişkin duygusal, bilişsel ve davranışsal olmak üzere üç farklı boyutta ele alınmaktadır.

Söylem analizi, alan olarak çok farklı konulara yönelebilen, metnin görünen yüzünden çok metnin yazarının fikrini anlamaya çalışan ve metin dışındaki sembollere, geleneklere, normlara ve şekillere odaklanabilen bir analiz yöntemidir.

“Söylem analizinin türleri bakımından en çok üzerinde durulanı "eleştirel söylem analizi" türüdür” (Baş, 2008: 30).

Van Dijk'in tanımına göre, “eleştirel söylem çözümlemesi; toplumsal sorunlara yönelen, iktidar ilişkilerinin söylemsel karakterini ortaya çıkarmaya odaklı, söylemi tarihsel ve ideolojik bir işleyiş olarak gören ve bundan hareketle, metin ve toplum arasındaki ilişkiyi yorumlayıcı ve açıklayıcı bir çerçevede kurmaya çalışan bir çözümleme yöntemidir”(Baş 2008: 30). Bu analiz yönteminde Van Dijk, metnin

anlam bilimsel yapısının hem bir dizi tümce düzeyinde (mikro yapı) hem de metnin bütünü düzeyinde (makro yapı) incelenebileceğini belirtmektedir.

Eleştirel söylem analizi politik amaca hizmet eden konular dışındaki konuların araştırılmasını reddetmektedir. Ayrıca bu analiz yönteminde çok fazla yorum kullanılmamaktadır.

Haber bir söylem olarak ele alan Van Dijk'ın çözümlemesi "makro ve mikro olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Makro yapılar, tematik ve şematik analiz olmak üzere iki boyuta sahiptir. Tematik analiz, haber başlıkları, alt başlıkları ile haber girişi ve spotlardan oluşur. Tematik yapı, esas itibarıyla bir haberin makro örgütlenmesini ifade eder. Bu anlamda haberin makro düzeyde içeriğinin resmi temsilleri olarak haberin anlamını karakterize eder" (Dursun, 2007: 109, Aktaran, Şen: 149).

Şematik analiz ise durum ve yorumdan oluşmaktadır. "Haber metninin incelenmesinin temel ölçütleri, arka plan bilgisi, bağlamsal bilgi, sonuçlar ve haber kaynaklarıdır. Durum bölümünde, hikâye örgüsü incelenir. Durum hakkında bilginin tamam olup olmadığına bakılır. Ana olayın işleniş biçimi ile sonuçlar incelenir. Arka plan bilgisi, olayların sosyal ve politik yönünü ifade eder. Yorum bölümünde ise, haber kaynakları ve habere konu olmuş olayın taraflarının sözlü tepkileri incelenir" (Dursun, 2007: 109, Aktaran, Şen: 149).

Mikro düzeyde ise; "sözcük seçimleri, cümle yapıları, cümleler arasında kurulan nedensellik ilişkileri ile retorik incelenir. Cümle yapılarında, cümlenin basit ya da karmaşık, aktif ya da pasif gibi dil bilimsel özellikleri incelenir. Sözcük seçimleri ise ideolojik yapılanma bağlamında oldukça önemlidir. Örneğin bir kişinin "terörist" ya da "özgürlük savaşçısı" olarak adlandırılması, gazetecinin veya gazetenin ideolojik tercihini ortaya koyar" (Dursun, 2007: 109, Aktaran, Şen: 149).

Eleştirel yaklaşıma göre haber, "ya olayın çarpıtılmış bir bilgisi ya da gerçekliğin yeniden inşası olarak karşımıza çıkmaktadır". (Dursun, 2007: 109, Aktaran, Şen: 149)

Eleştirel yaklaşımlar, haber metinlerindeki yapısal yanlılığa vurgu yapmakta, yapısal yanlılık kavramından yola çıkarak iktidar sahibi kişi ve kurumların söylemlerinin haber metinlerde kurulma biçimlerini ortaya koymayı hedeflemektedir. M. Ayşe İnal, yapısal yanlılık kavramını şöyle açıklamaktadır: "*Yapısal yanlılıktan kastedilen tüm haber kuruluşlarının günlük pratikleri içinde güç ve iktidar sahibi kurum ve kuruluşların ürettikleri durum tanımlarını yeniden kurmaları olgusudur. Siyasal, ekonomik, askeri ve sembolik seçkinlerin söylemleri, haber metinleri dolayımı ile meşruiyet kazanmakta ve var olan toplumsal yapıya yönelik rızanın oluşumunda etkili olmaktadır*". (İnal, 1995: 113)

"Eleştirel haber metin çözümlemelerinde haber bir söylem olarak ele alınmaktadır. Toplumda güç ve iktidar sorununa yönelik farklı yaklaşımların temelinde, toplumsal ve ekonomik yapıya getirilen bir eleştiri vardır. Siyasal yapı üzerinde kurulan hegemonya sürecinde medya metinleri önemli bir rol oynamaktadır. Bu süreçte toplumsal rıza, metinsel pratikler ve bu metinlerin okunma pratikleri dolayımı ile kurulmaktadır. Bu noktada, haberi ve tüm medya metinlerini bir söylem olarak kavramayı gerektirmektedir. Bu söylem, toplumdaki iktidar sahibi kişi ve kurumların, başka bir ifadeyle sembolik seçkinlerin söylemini yansıtmaktadır" (İnal, 1996: 93).

"Haberin retoriğinde kafiye ve çağrışım gibi sesli işlemler, anlatım koşutluğu gibi söz dizin işlemleri ile kıyas ve mecaz gibi anlam bilimsel işlemler, haberin inandırıcılığını arttırmaya yöneliktir. Benzer biçimde, haber anlatımlarında abartma veya küçültme işlevi gören kelimeler kullanılabilir, cümlelerde zıtlıklar, anlatımda doruk noktası oluşturmak için öne çıkarılabilirler. Yine belli yazılara ve tavırlara canlılık getirilebilir, bir gösteriyi şiddet çerçevesinden anlatmak için, askeri yazılardan ödünç alınan hücum, savunma gibi karşılaştırma ve mecazlar kullanılabilir. Benzer şekilde muhabirler, doğruluğunu önemsemeden sürekli rakam ve sayı verirler. Haberikna edici olması için olayın taraf ve tanıklarından alıntılar yapılır. Tırnak içinde yapılan alıntılar vasıtasıyla muhabirler kendileri yorum katmaksızın olayı yorumlamış olurlar". (van Dijk, 1988: 28)

Fowler da, haberde yer alan cümle yapılarını etkin ve edilgen olmak üzere ikiye ayırmaktadır. "Etkin cümle yapıları, haberin odağına eylemin faili alınmak istendiğinde ve faile açık bir sorumluluk yüklendiğinde kullanılmaktadır. Edilgen

cümle yapıları ise eylemin failinin silindiği durumlarda yani sorumluluk bir faille yüklenmeyecekse tercih edilmektedir. Cümle yapılarının etkiden edilginе dönüştürülmesinin ideolojik bir etkisi bulunduğunu belirten Fowler, önemli olan bir dönüştürme işleminin ise “isimleştirme” olduğuna dikkat çekmektedir. İsimleştirmenin, yüklem olmadığı için katılımcıları ortadan kaldırma etkisinden dolayı iktidar ilişkilerini gizleme ve potansiyel olarak “gizemleştirici ve şeyleştirici” etkisi bulunmaktadır”. (Dursun, 2001: 171)

Edilgen cümle yapısı, “cümlede eyleme değil de önemli bir siyasetçiye, kişiye vurgu yapılacaksa kullanılmaktadır” (Dursun,2001: 172).

“Televizyon haberinde kullanılan altyazı, gazete haberindeki başlıkla aynı işleve sahiptir. Tırnak içinde verilen alıntılarla muhabirler kendi yorumlarını katmaksızın olayı yorumlamış olmaktadır” (van Dijk, 1988).

“Haberin retoriğinde sayısal verilerin, abartıların kullanılması ikna ediciliği, inandırıcılığı arttırmaya yöneliktir” (van Dijk, 1988).

3.7. 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçiminde TV Haber İncelemeleri

3.7.1.İçerik Analizi Uygulaması

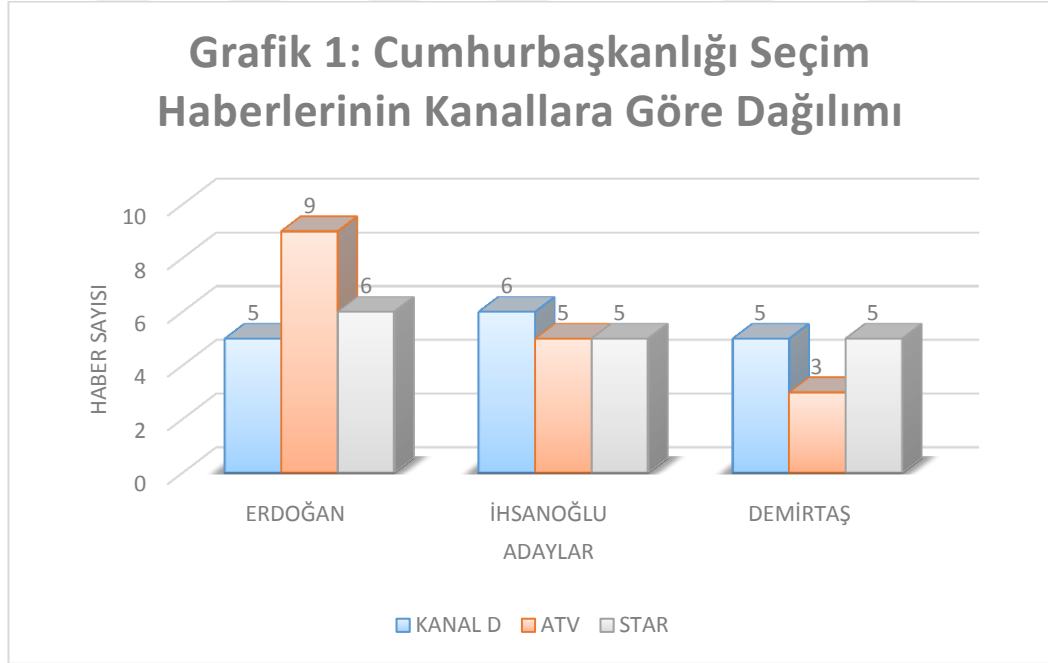
“Televizyon Haberlerinde Siyasal Kimliklerin Sunumu: 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Örneği “ isimli tez çalışmasının bu bölümünde Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili TV haberlerine İçerik Analizi uygulanmıştır.

Araştırmanın örneklemini Kanal D, ATV ve Star TV’de 3 Temmuz 2014 ile 4-7 Ağustos 2014 tarihleri arasında yayınlanan ana haber bültenlerinin Kam Spiker, KJ ve haber gövde metinleri oluşturmuştur.

Televizyon kanallarının seçim ile ilgili içeriklerinin analiz edilebilmesi için kodlama formu geliştirilmiştir. İzleme ve kodlama işlemleri için örnek çalışmalar incelenmiş ve uzun bir araştırmanın ardından pratiğe dökülmüştür. Bütün veriler spss istatistik programı ile çözümlenmiştir. Örneklem olarak seçilen televizyon kanallarına ait haber metinlerinden oluşturulan kodlama formuna ekler kısmında ulaşılabilir. İçerik analizi yapılırken; Kanal D, ATV ve Star TV televizyonlarında yayınlanan ana haber bültenleri incelenmiştir.

Cumhurbaşkanlığı seçim haberlerinin üç televizyon kanalına dağılımı nasıldır? Cumhurbaşkanlığı adaylarının haberlerdeki verilmiş sırası nasıldır? Cumhurbaşkanlığı adaylarına haberlerde ayrılan süreler ne kadardır? Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde siyasal parti isimlerinin haberlerdeki tekrarlanma sayısı ne kadardır? Cumhurbaşkanlığı adaylarının isimlerinin haberlerdeki tekrar sayısı ne kadardır? Cumhurbaşkanlığı adaylarının mitingleri haber bültenlerinde ne kadar süre ile kendi sesleri ile verilmiştir? Sorularına haber bültenlerinin Cumhurbaşkanlığı adaylarının kamuoyuna sunulmasında ne derece tarafsız olduklarını anlamak adına yanıt aranmıştır. İçerik analizi verileri, ayrıca söylem analizi verilerini daha iyi değerlendirebilmek adına söylem analizi kısmında da dikkate alınmıştır.

3.7.1.1. Cumhurbaşkanlığı Seçim Haberlerinin Kanallara Göre Dağılımı

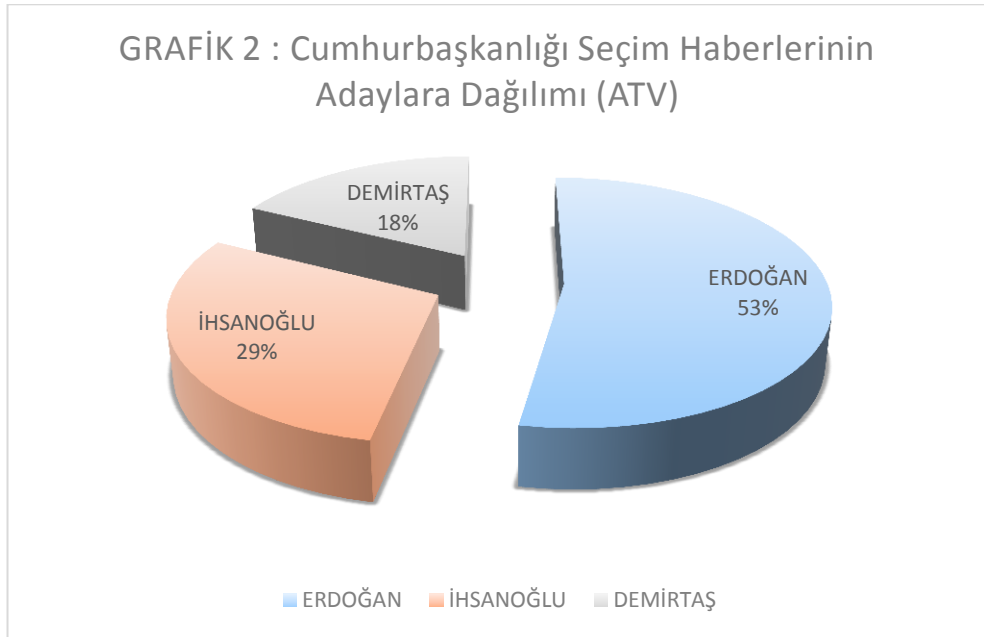

Grafik 1: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM HABERLERİNİN KANALARA GÖRE DAĞILIMI

2014 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçiminde Cumhurbaşkanı adayları ile ilgili hangi Kanal D a ne kadar haber yapıldığı, televizyon kanallarının sahiplik durumu ve adaylar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak adına önemlidir. Televizyon kanalları, Cumhurbaşkanlığı adaylarının kamuoyuna sunulmasına adaylara eşit imkânlar sunmamıştır. Grafik 1 de adaylarla ilgili 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde incelenen Üç Kanal D a seçim ile ilgili haberlerde Cumhurbaşkanı adayları ile ilgili ne kadar haber yaptıkları tespit edilmiştir. Adaylarla ilgili 3 televizyon kanalında toplam 49 haber yayınlanmıştır. Haberlerin kanallara göre dağılımı her bir kanal ayrı olarak Grafik 2, Grafik 3 ve Grafik 4 de detaylı olarak gösterilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı seçimi boyunca her aday, kendi kampanyalarının daha fazla kitleye duyurulması amacıyla televizyonlarda yayınlanan haber bültenlerinde daha fazla yer almak istemiştir. Televizyon kanalları habercilik ilkeleri gereği, adaylara eşit süre ayırmalı, tarafsız olmalıdır. Ancak televizyon kanallarının, haberlerde adayların kamuoyuna sunulmasında bu ilkelere ne kadar bağlı kaldıkları tartışmalıdır.

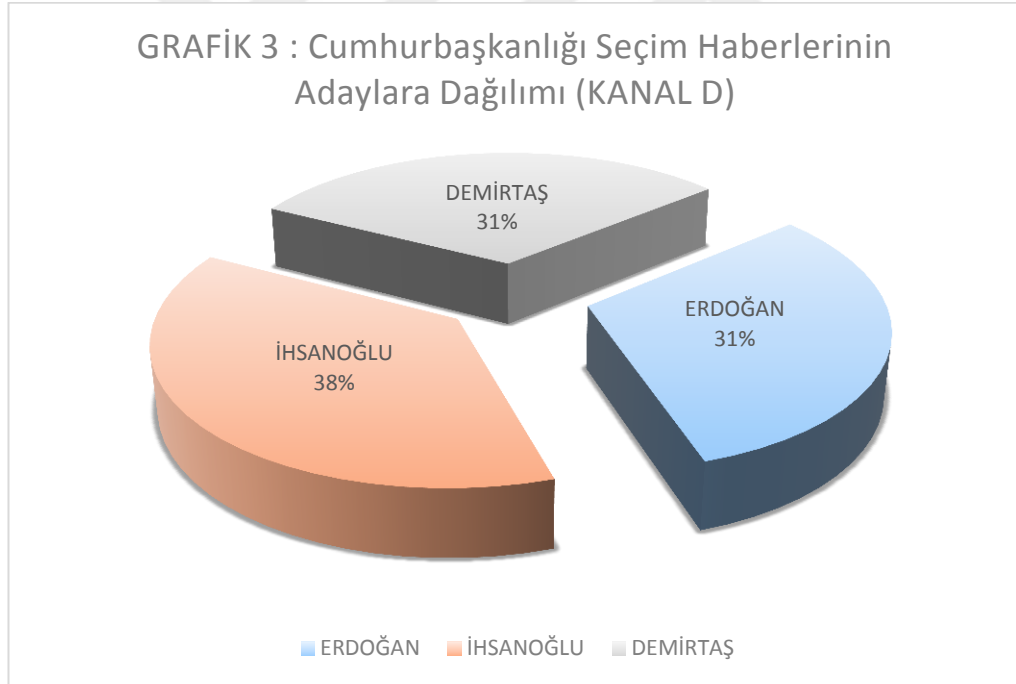
3.7.1.2. Cumhurbaşkanlığı Seçim Haberlerinin Adaylara Dağılımı(ATV)

Grafik 2: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM HABERLERİNİN ADAYLARA DAĞILIMI(ATV)

ATV'de 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde Erdoğan toplam yayınlanan 17 seçim ile ilgili haberlerde 9 haberle %53 oranıyla ilk sırada yer alırken, Çatı Aday İhsanoğlu, toplam yayınlanan 17 seçim ile ilgili haberlerde 5 haberle %29 oranıyla 2. Sırada ve Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ise toplam seçim ile ilgili yayınlanan 17 haberde 3 haberle %18 oranıyla son sırada yer almışlardır. ATV, Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan'a seçim haberlerinde haber sayısı bağlamında diğer adaylardan daha çok yer vermiştir.

3.7.1.3. Cumhurbaşkanlığı Seçim Haberlerinin Adaylara Dağılımı(Kanal D)

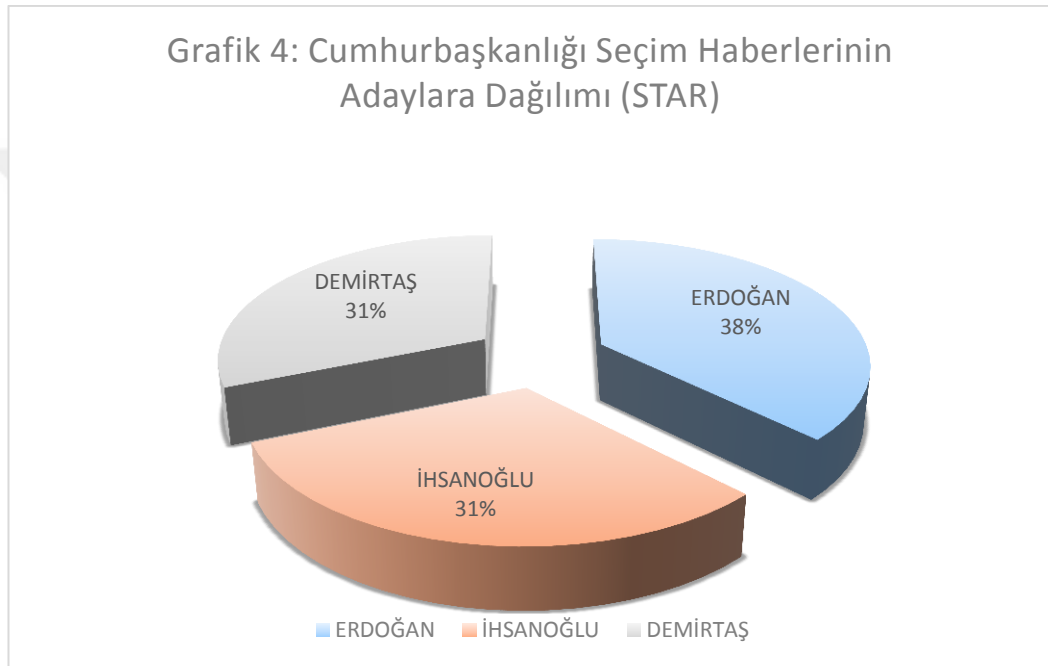

Grafik 3: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM HABERLERİNİN ADAYLARA DAĞILIMI(KANAL D)

Kanal D 'de 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde İhsanoğlu, seçim ile ilgili toplam 16 haberde 6 haberle %38 oran ile ilk sırada yer alırken, Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan seçim ile ilgili toplam 16 haberde 5 haberle %31 oranıyla ve diğer aday

Demirtaş da seçim ile ilgili 16 haberde 5 haberle %31 oran ile İhsanoğlu'ndan sonra gelmişlerdir. Kanal D Cumhurbaşkanlığı seçim haberlerinde haber sayısı bağlamında İhsanoğlu'na diğer adaylardan daha fazla yer vermiştir.

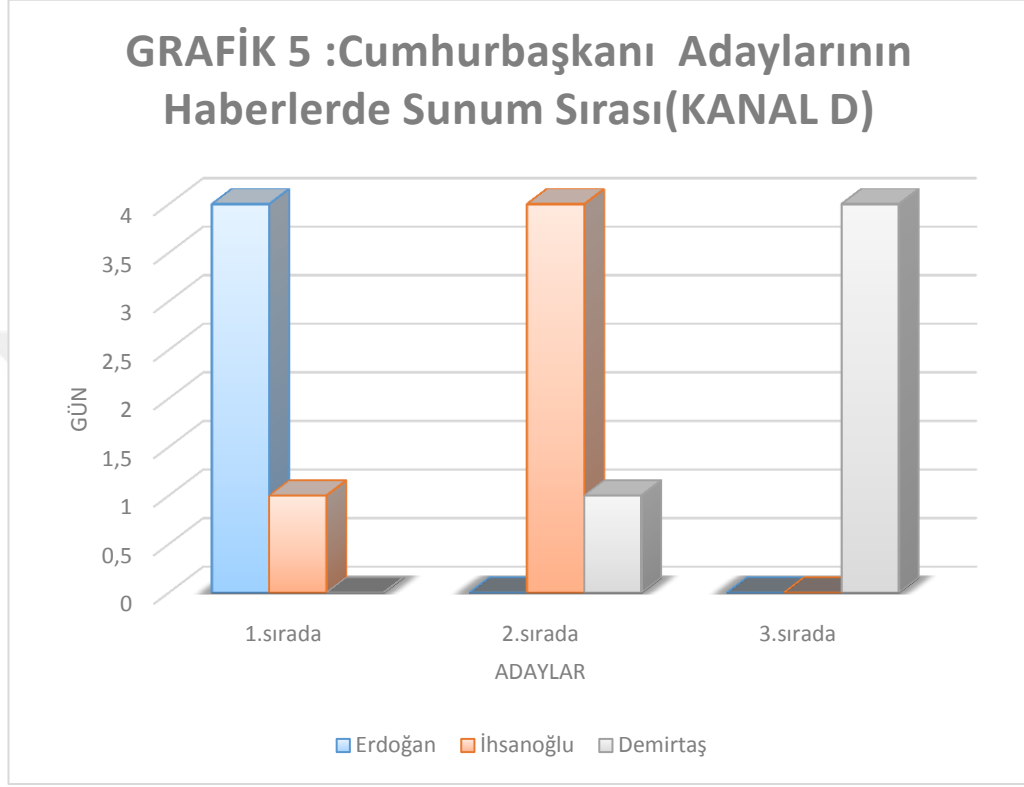
3.7.1.4. Cumhurbaşkanlığı Seçim Haberlerinin Adaylara Dağılımı(Star TV)

Grafik 4: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM HABERLERİNİN ADAYLARA DAĞILIMI(Star TV)

Star'da 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde Erdoğan, seçim ile ilgili toplam 16 haberde 6 haberle %38 oran ile ilk sırada yer alırken, Çatı Aday İhsanoğlu ve Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ise seçim ile ilgili 16 haberde 5 er haber ve %31 oran ile Erdoğan'dan daha az yer almışlardır. Star televizyonu Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ve Demirtaş'a eşit sayıda haberlerde yer vermiştir. Erdoğan ile ilgili haber sayısı diğer adaylardan fazladır.

3.7.1.5. Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerde Sunum Sırası(Kanal D)

Grafik 5: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDE SUNUM SIRASI (Kanal D)

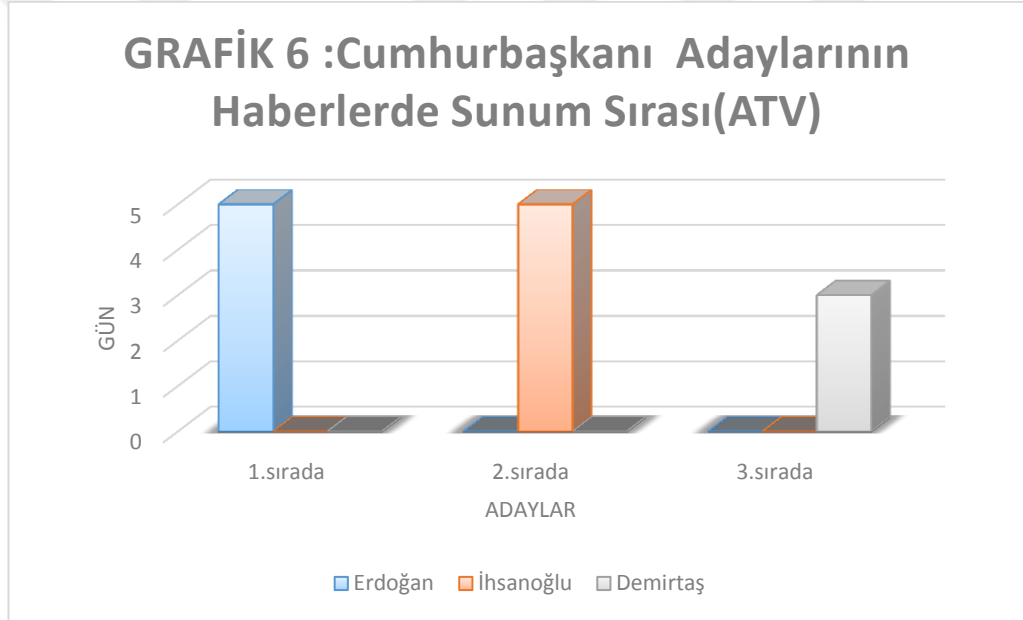
Cumhurbaşkanlığı ile ilgili seçim haberlerinde adayların haberlerdeki verilmiş sırası da önemlidir. Haberlerde ilk sırada verilen adayların, bilinirlik ve izlenme oranı daha fazladır. Ayrıca haberlerde ilk sırada verilen aday ile ilgili haberler izleyici tarafından daha dikkatli bir şekilde takip edilmektedir. İlk haberden sonra gelen haberlerde ise izleyicinin televizyon kanalını değiştirme ya da haberleri izlememe ihtimallerini doğmaktadır. Cumhurbaşkanlığı adaylarının haberlerde sunum sırası bu açıdan önemlidir.

Kanal D 'de 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde Cumhurbaşkanlığı adaylarından Erdoğan incelenen 5 günlük sürede 4 gün boyunca haberlerde ilk sırada yer almıştır. İncelemeye alınan süreçte 1 gün de Erdoğan hakkında herhangi bir haber verilmemiştir. Cumhurbaşkanı adaylarından çatı aday İhsanoğlu ile ilgili

incelemeye alınan sürede 1 gün 1.sırada 4 günde 2. Sırada haberlerde yer almıştır. Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ise incelemeye alınan 5 günlük süreçte 1 gün 2.sırada 4 günde 3.sırada haberlerde yer almıştır.

Cumhurbaşkanlığı adaylarından Demirtaş ile ilgili Kanal D televizyonu, adayı genellikle seçim ile ilgili haberlerde son sırada vermiştir. Erdoğan ve İhsanoğlu ile ilgili haberlerde Kanal D daha dengeli bir tutum sergilemiştir.

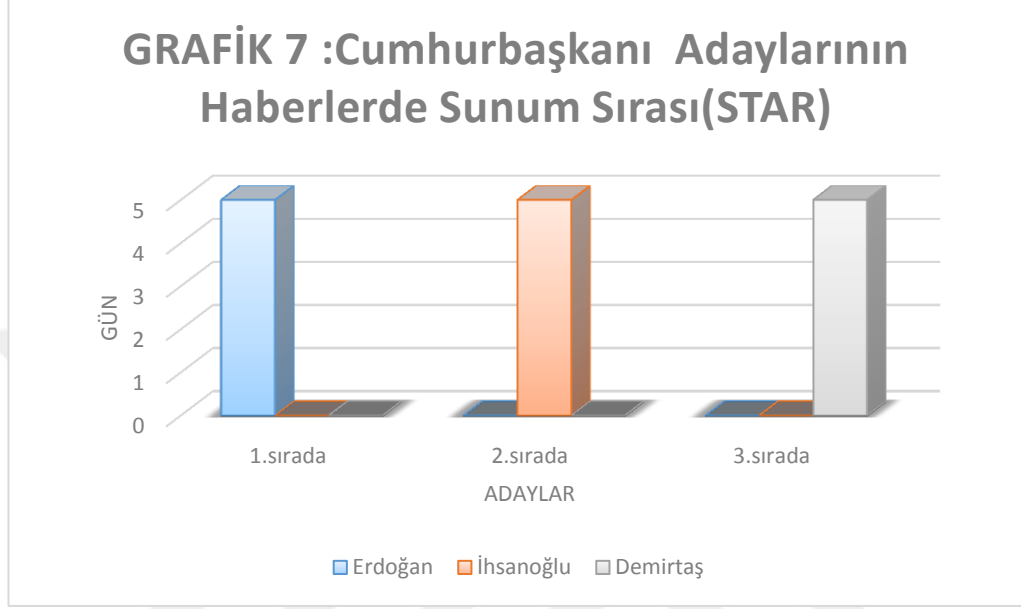
3.7.1.6. Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerde Sunum sırası(ATV)

Grafik 6: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDE SUNUM SIRASI (ATV)

ATV'de 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan, incelemeye alınan 5 günde de 5 defa ilk sırada yer almıştır. Cumhurbaşkanlığı adaylarından İhsanoğlu ile ilgili haberlerde ATV'de 5 gün boyunca 2. Sırada yer almıştır. Cumhurbaşkanlığı adaylarından Demirtaş ise incelemeye alınan 5 gün boyunca 3 gün süresince 3. Sırada haberlerde verilmiştir. İncelemeye alınan 5 günlük süreçten 2 gün de de Demirtaş hakkında haber verilmemiştir. ATV, haberlerin sıralamasında Erdoğan'ı ön plana çıkartmıştır.

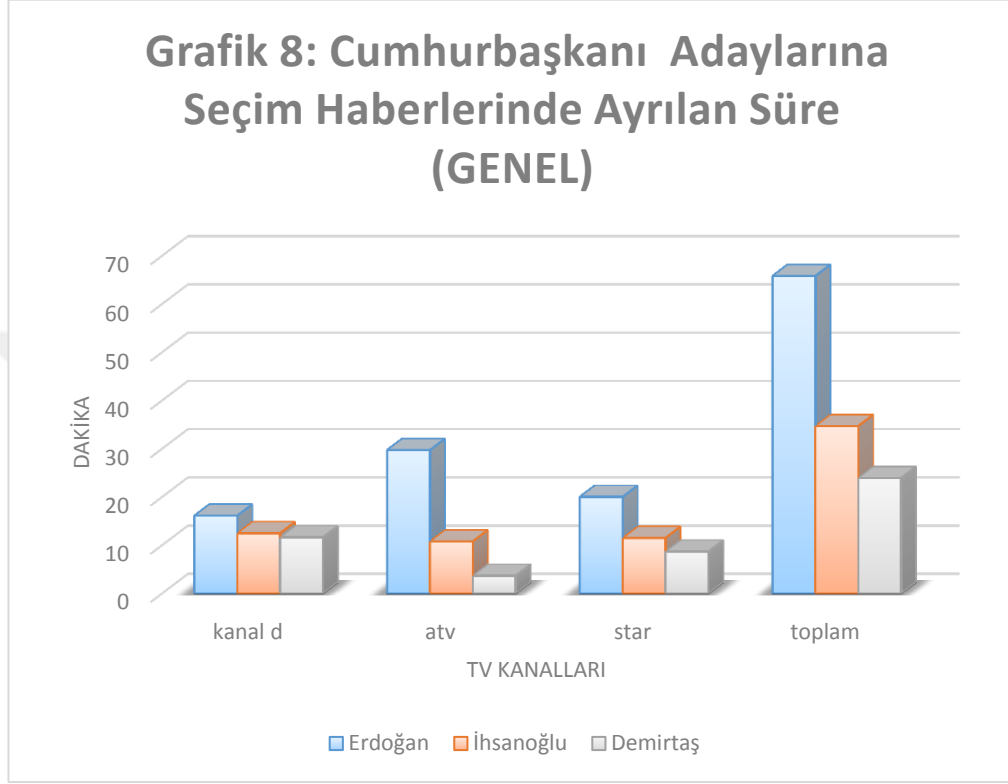
3.7.1.7. Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerde Sunum Sırası(Star TV)

Grafik 7: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDE SUNUM SIRASI (Star TV)

Star'da 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde Cumhurbaşkanlığı adaylarından Erdoğan, incelemeye alınan 5 günlük sürede 5 gün 1. Sırada, Cumhurbaşkanlığı adaylarından İhsanoğlu, 5 gün boyunca 2. Sırada ve Cumhurbaşkanlığı adaylarından Demirtaş da incelemeye alınan 5 günlük süreç boyunca seçim ile ilgili haberlerde 3. Sırada verilmiştir.

3.7.1.8. Cumhurbaşkanı Adaylarına Seçim Haberlerinde Ayrılan Süre (GENEL)

Grafik 8: CUMHURBAŞKANI ADAYLARINA SEÇİM HABERLERİNDE AYRILAN SÜRE (GENEL)

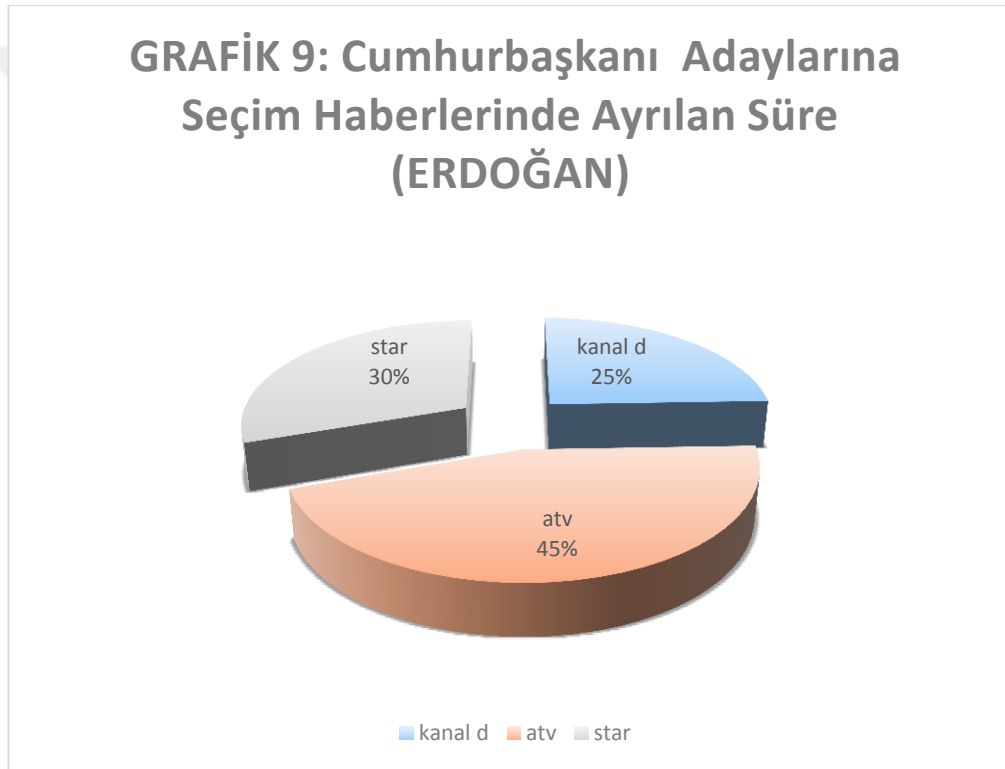
Televizyon kanalarında yayınlanan haberlerde Cumhurbaşkanlığı adaylarına haberlerde ne kadar süre verildiği, adayların kamuoyuna nasıl sunulduklarını anlayabilmek adına önemlidir.

Televizyon kanaları, bazı adaylara daha fazla süre ayırarak, o adayın kamuoyu tarafından daha fazla bilinmesine aracılık edebilmektedir. Bir başka deyişle de bir adayı da daha az süre ile ekranlarda göstererek o aday ile ilgili kamuoyunun tam olarak bilgi almasına engel olabilmektedir.

Televizyon kanallarının bütün adaylara eşit süre ayırması gerekmektedir. Ancak pratikte bunun uygulanmadığı yapılan inceleme sonucunda da ortaya çıkmıştır.

Bu grafikte toplu olarak 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde Cumhurbaşkanlığı adaylarına ayrılan süreler gösterilmiştir. Grafik 9, Grafik 10 ve Grafik 11’de televizyon kanallarının Cumhurbaşkanlığı adaylarına haberlerde ne kadar süre ayırdıkları detaylı bir şekilde gösterilmiştir.

3.7.1.9. Cumhurbaşkanlığı Adaylarına Seçim Haberlerinde Ayrılan Süre (ERDOĞAN)

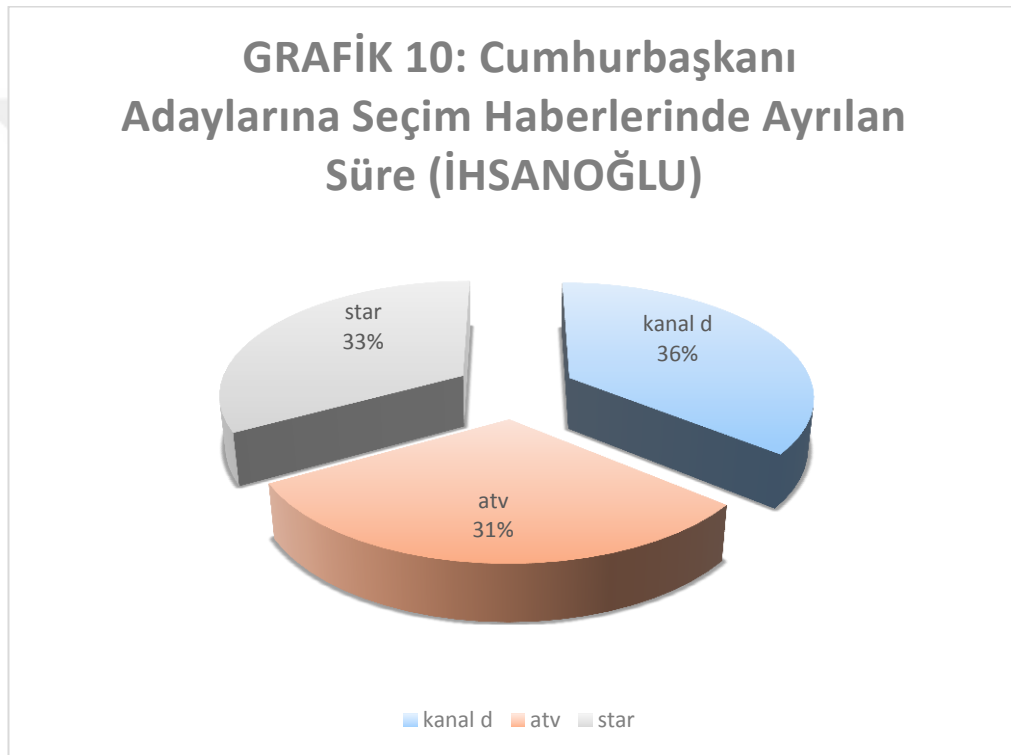

Grafik 9: CUMHURBAŞKANI ADAYLARINA SEÇİM HABERLERİNDE AYRILAN SÜRE (ERDOĞAN)

Cumhurbaşkanlığı adaylarının 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde kanalların adaylara ayırdığı süreler incelendiğinde toplam tüm adaylara üç televizyon kanalında 124 dakikalık süre ayrılmıştır. ATV’de seçim ile ilgili toplamda 44,1 dakikalık haber yapılmış ve bu haberler içerisinde de Erdoğan ile ilgili haberlere ayrılan süre 29,7 dakika ve %45 oran ile ilk sırada, Star televizyonunda seçim ile ilgili toplamda 40,12 dakika haber yapılmış ve Erdoğan ile ilgili haberlere ayrılan

süre 20 dakika %30 oran ve Kanal D de seçim ile ilgili haberlere ayrılan süre 40,14 dakika ve Erdoğan ile ilgili haberlere ayrılan süre 16,09 dakika %25 oranında süre ayrılmıştır. ATV televizyonu Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'a diğer iki adaydan daha fazla süre ayırmıştır.

3.7.1.10. Cumhurbaşkanı Adaylarına Seçim Haberlerinde Ayrılan Süre (İHSANOĞLU)

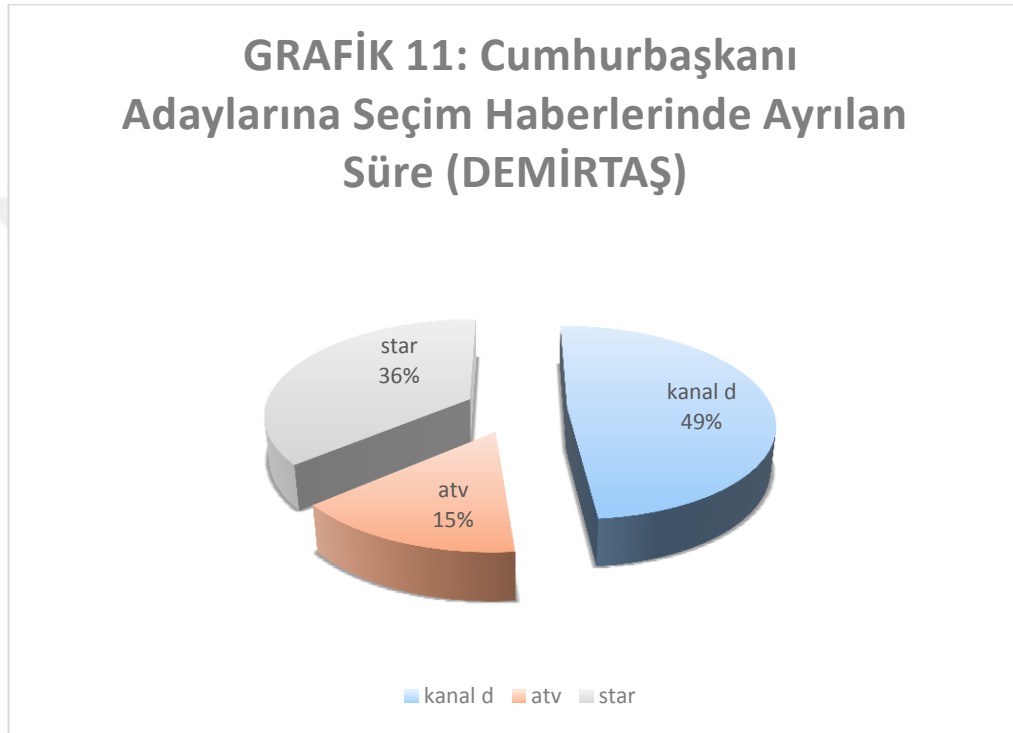

Grafik 10: CUMHURBAŞKANI ADAYLARINA SEÇİM HABERLERİNDE AYRILAN SÜRE (İHSANOĞLU)

Cumhurbaşkanlığı adaylarının 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde kanalların adaylara ayırdığı süreler incelendiğinde Kanal D televizyonunda toplam seçim haberlerine ayrılan süre 40,14 dakika İhsanoğlu ile ilgili seçim haberlerine 12,45 dakika ve %36 oranında, Star televizyonunda seçim ile ilgili toplamda 40,12 dakika ve İhsanoğlu ile ilgili haberlerde 11,47 dakika ve %33 oranında ve ATV televizyonunda seçim ile ilgili haberlere ayrılan toplam süre 44,1 dakika ve İhsanoğlu ile ilgili seçim haberlerine de 10,75 dakika ve %31 oranında süre

ayrılmıştır. Kanal D televizyonu, Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile ilgili ATV ve Star televizyonlarından daha fazla süre ayırmıştır.

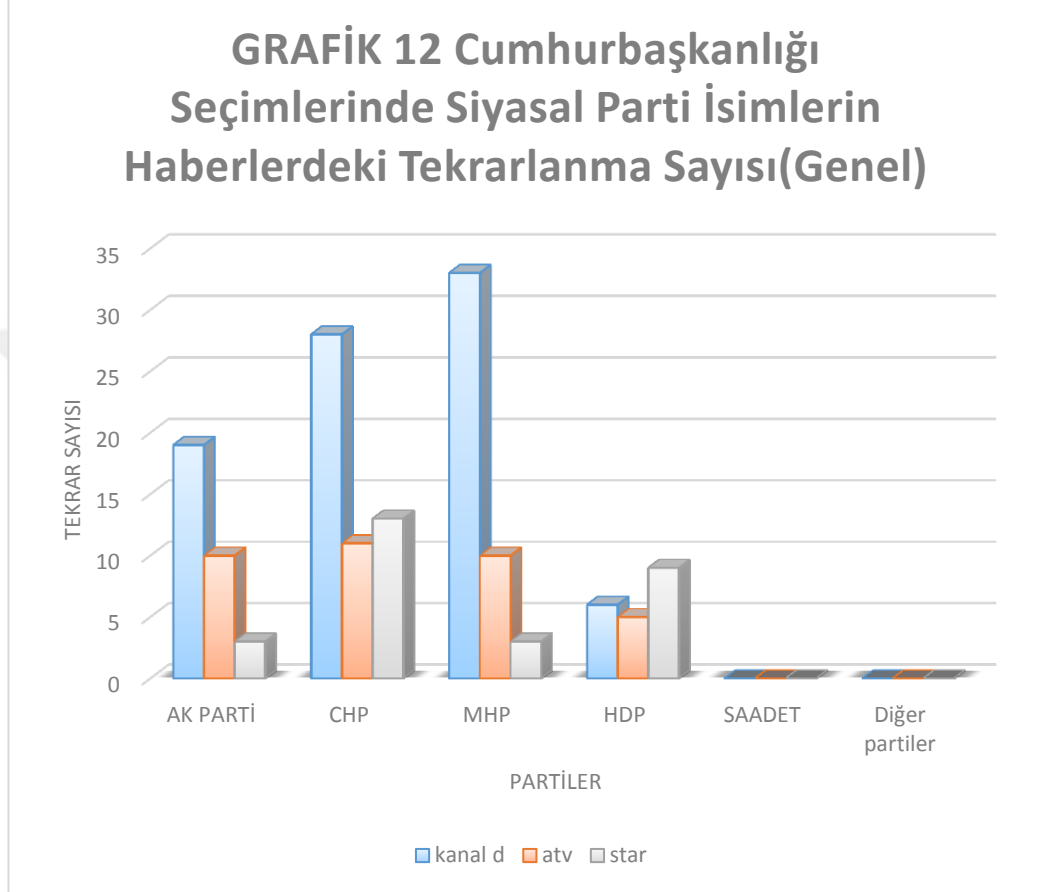
3.7.1.11. Cumhurbaşkanı Adaylarına Seçim Haberlerinde Ayrılan Süre (DEMİRTAŞ)

Grafik 11: CUMHURBAŞKANLIĞI ADAYLARINA SEÇİM HABERLERİNDE AYRILAN SÜRE (DEMİRTAŞ)

Cumhurbaşkanlığı adaylarının 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde kanalların adaylara ayırdığı süreler incelendiğinde Kanal D televizyonunda toplamda 40,14 dakika, Cumhurbaşkanlığı adaylarından Demirtaş'a Kanal D de ayrılan süre 11,6 dakika ve %49 oranında, Star TV TV de toplam seçim ile ilgili haberlere ayrılan süre 40,12 dakika ve Cumhurbaşkanlığı adaylarından Demirtaş ile ilgili haberlere ayrılan süre 8,65 dakika ve %36 oranında ve ATV' de toplamda 44,1 dakika Cumhurbaşkanlığı adaylarından Demirtaş'a ise 3,65 dakika ve %15 oranında süre ayrılmıştır. Demirtaş'a süre bazında en çok yer veren televizyon kanalı Kanal D 'dir. Demirtaş'a haberlerde en az yer veren televizyon kanalı süre bazında ATV'dir.

3.7.1.12. Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(GENEL)

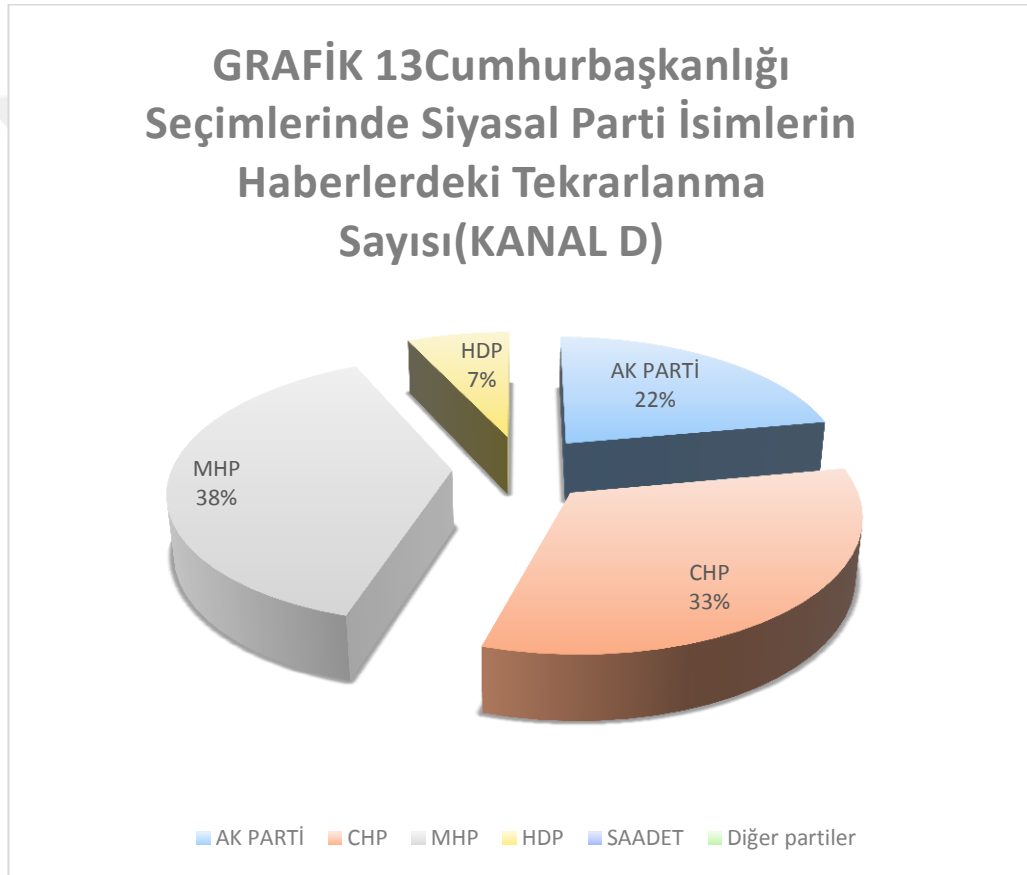

Grafik 12: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(GENEL)

2014 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adaylar parti desteklerini alarak seçime katılmışlardır. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Cumhurbaşkanlığı adayları, birden fazla siyasi partinin ortak ittifakı olarak seçime katılmışlardır. Erdoğan, Ak Parti'nin, İhsanoğlu, CHP ve MHP'nin, Demirtaş da HDP'nin destek verdiği aday olarak seçime katılmıştır. Seçimlerde birçok küçük partide adaylara destek vermiştir. Cumhurbaşkanlığı ile ilgili seçim haberleri verilirken sadece adaylarla ilgili seçim haberlerine yer verilmemiştir. Özellikle çatı aday olarak bilinen İhsanoğlu ile ilgili, CHP ve MHP'de İhsanoğlu'na destek amaçlı olarak mitingler düzenlenmişlerdir. İhsanoğlu'nun kendi yaptığı mitingler dışında CHP ve MHP liderlerinin yaptığı mitinglerde haberlere yer almıştır. Parti isimlerinin

haberlerdeki tekrar sayıları ile televizyon kanallarının hangi adaya ne kadar sıklıkta yer verdiği tespit edilmek istenmiştir. Siyasal partilerin ne sıklıkta haberlerde kullanıldığı araştırılmıştır. Grafik 13, Grafik 14 ve Grafik 15'de parti isimlerinin televizyon haberlerindeki tekrar sayıları detaylı olarak belirtilmiştir.

3.7.1.13. Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(Kanal D)

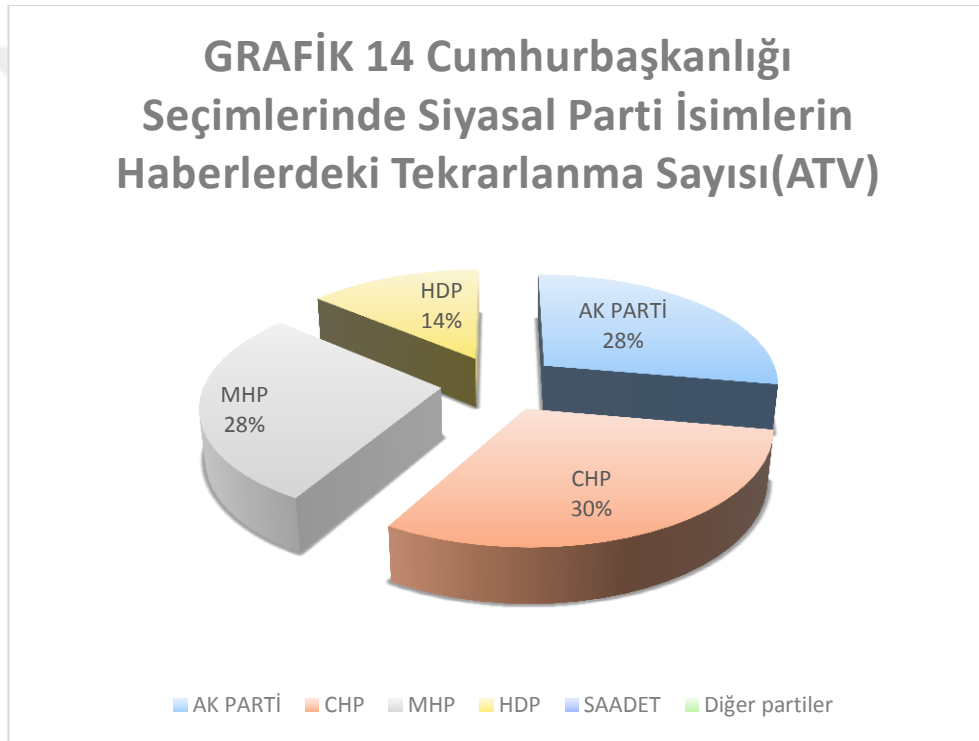

Grafik 13: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(Kanal D)

Cumhurbaşkanlığı adaylarını destekleyen partiler ile ilgili haberler kapsam içine alınmıştır. 3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde kanalların partilere ayırdıkları süreler incelendiğinde Kanal D siyasal parti isimlerini toplamda 86 kez kullanılmıştır. MHP ismi ilgili 33 kez haberlerde %38 oranında, CHP ile ilgili haberlerde 28 kez % 33 oranında, Ak Parti ile ilgili 19 kez haberlerde %22 oranında ve HDP ile ilgili

haberlere 6 kez de %7 oranında yer verilmiştir. Diğer partiler ile ilgili herhangi bir kullanım söz konusu olmamıştır. Çatı adayı destekleyen parti liderleri CHP ve MHP liderlerinin yapmış oldukları mitingler nedeniyle haberlerde yer verildiği görülmektedir. Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgili sadece Ak parti haberi yapıldığından dolayı, Ak Parti, diğer partilerin gerisinde kalmıştır.

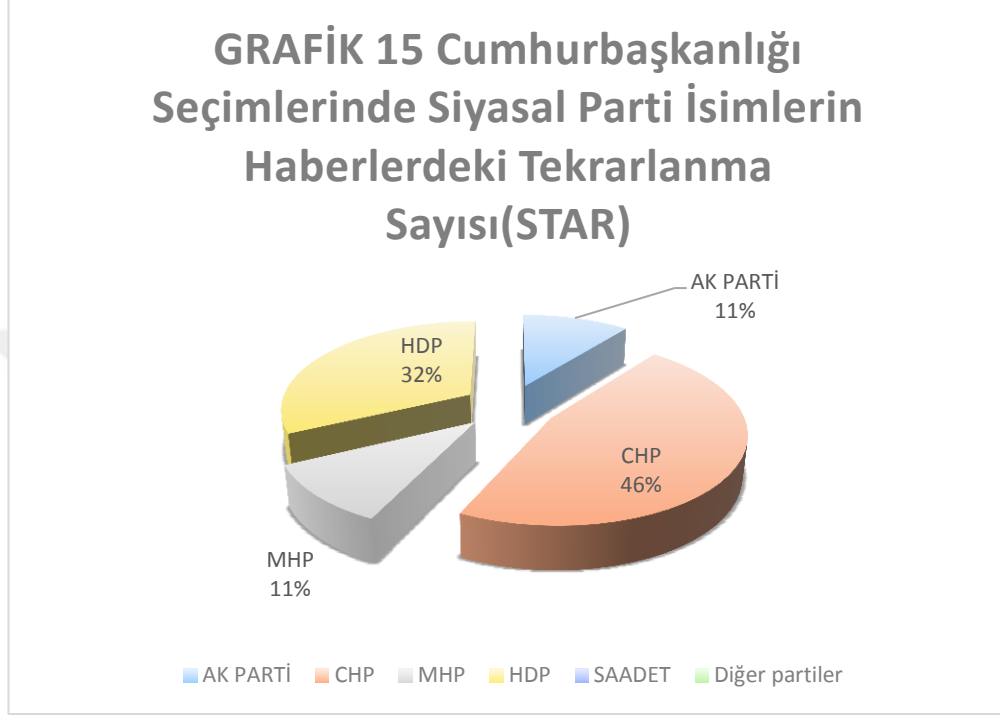
3.7.1.14. Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(ATV)

Grafik 14: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(ATV)

3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde kanalların parti isimleri kullanımları incelendiğinde ATV'de toplam 36 kez parti ismi kullanılmıştır. MHP ismi 10 tekrar ile haberlere %28 oranında, CHP ismi 11 tekrar ile haberlerde % 30 oranında, Ak Parti ismi 10 tekrar ile haberlerde %28 oranında ve HDP ismi 5 tekrar ile haberlere de %14 oranında yer verilmiştir. Diğer parti isimleri haberlerde kullanılmamıştır. ATV'de parti isimlerinin tekrar edilmesinde bir denge gözetilmiştir.

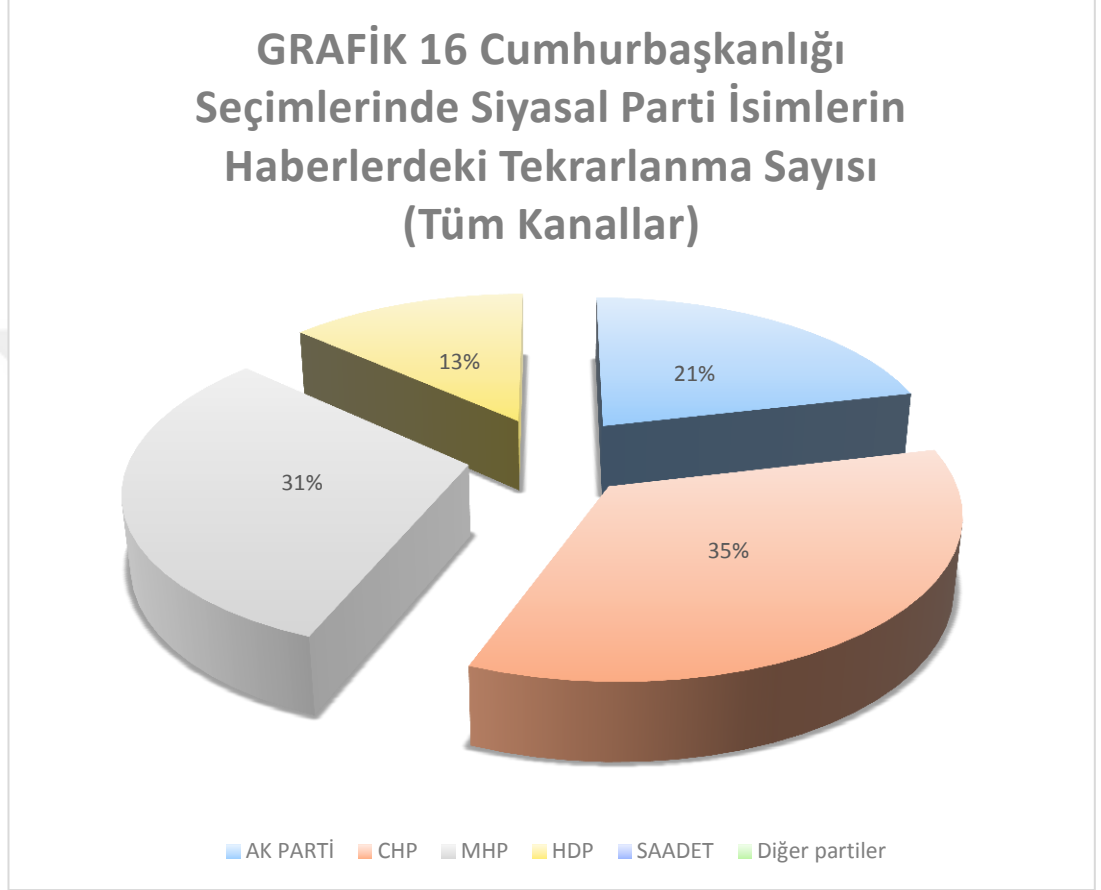
3.7.1.15. Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(Star TV)

Grafik 15: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(Star TV)

3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde kanalların partilere ayırdıkları süreler incelendiğinde Star da parti isimleri toplamda 28 kez de MHP ismi 3kez haberlerde %11 oranında, CHP ismi 13 kez haberlere % 46 oranında, Ak Parti ismi 3 kez ilgili haberlerde %11 oranında ve HDP ismi 9 kez ilgili haberlere de %32 oranında yer verilmiştir. Diğer parti isimleri haberde kullanılmamıştır.

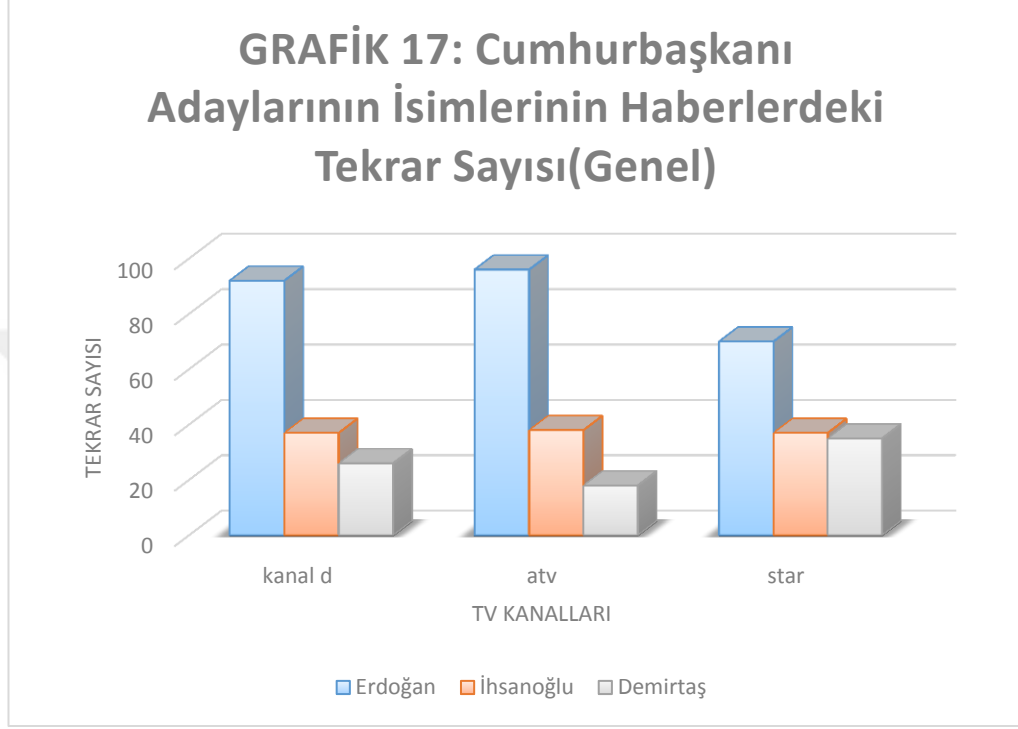
3.7.1.16. Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(TÜM KANALLAR)

Grafik 16: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(TÜM KANALLAR)

Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde parti isimlerinin tüm televizyon kanalları genelinde kullanım frekansına bakıldığında ise CHP'nin %35 oranında ilk sırada, MHP'nin %31 oranında 2. Sırada ve Ak Parti'nin %21 oranında 3. Sırada ve HDP'ninde %13 oranında son sırada yer aldığı görülmektedir. CHP ve MHP'nin isim fazla yer almasının bir nedeni de Cumhurbaşkanı adayı, İhsanoğlu'nun her iki partinin ortak adayı olmasından kaynaklanmaktadır.

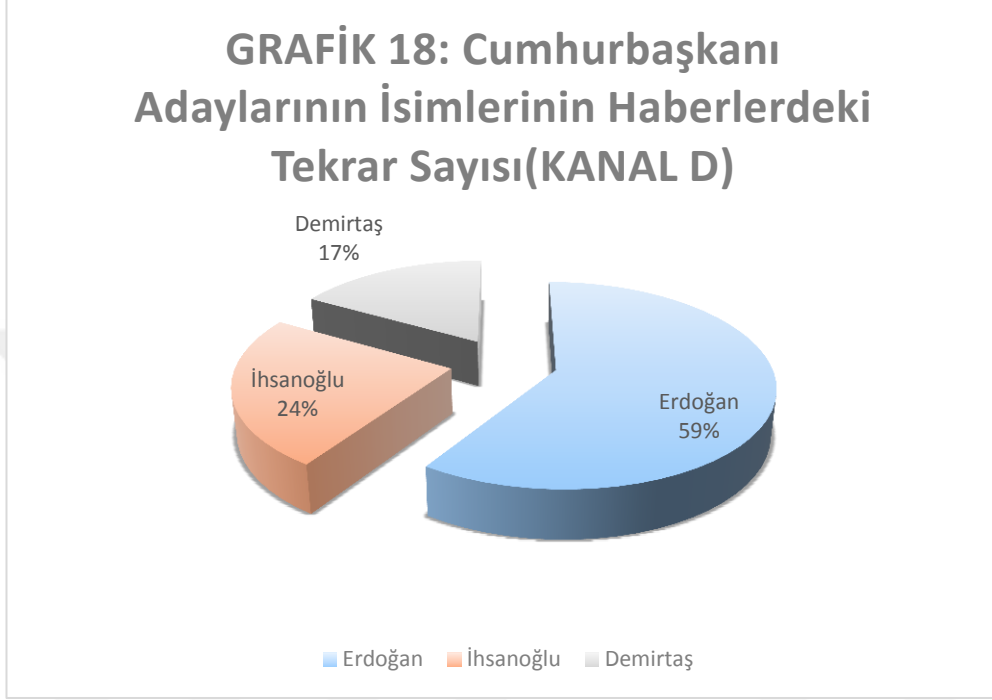
3.7.1.17. Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasal Parti İsimlerinin Haberlerde Tekrarlanma Sayısı(GENEL)

Grafik 17: CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE SİYASAL PARTİ İSİMLERİNİN HABERLERDE TEKRARLANMA SAYISI(GENEL)

Bu tabloda toplu olarak Cumhurbaşkanlığı adaylarının incelemeye alınan süreçte haberlerde isimlerinin tekrar sayıları gösterilmiştir. Televizyon haberlerinde Cumhurbaşkanlığı adaylarının isimlerinin tekrar edilmesi, adayların kamuoyu nezdinde bilinirliğinin sağlanmasında etkilidir. Grafik 16, Grafik 17 ve Grafik 18'de adayların isimlerinin haberlerdeki frekansı detaylı bir şekilde gösterilmiştir.

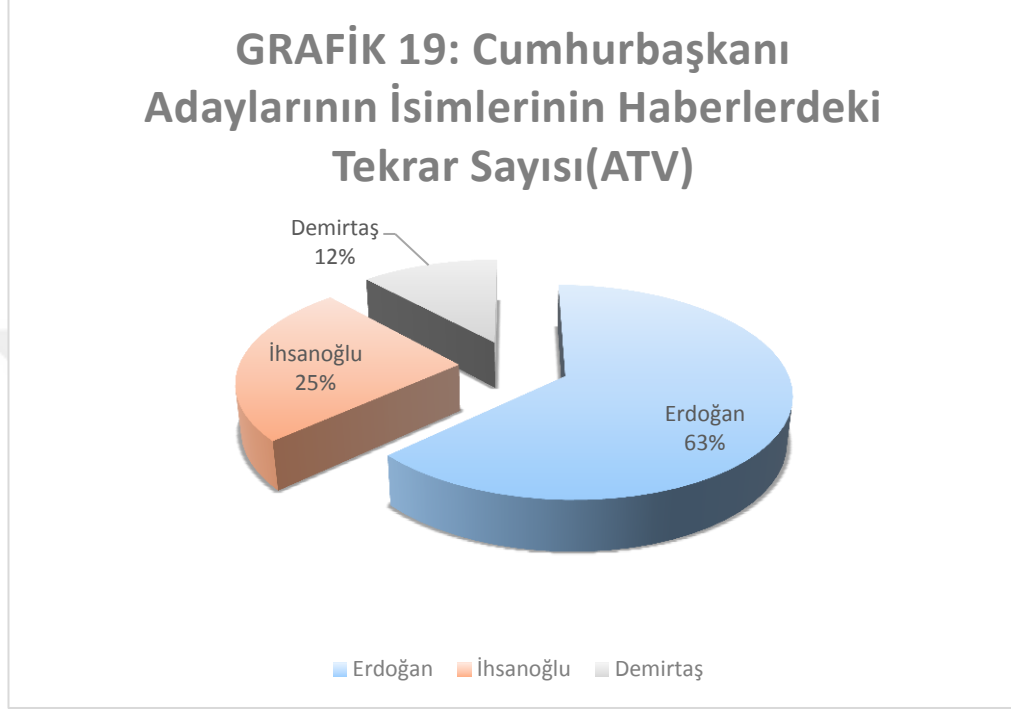
3.7.1.18. Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerdeki Tekrar Sayısı(Kanal D)

Grafik 18: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDEKİ TEKRAR SAYISI(Kanal D)

3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde Kanal D televizyonda Erdoğan isminin tekrarı 92 kez %59 oranında ilk sırada yer alırken, İhsanoğlu ismi 37 kez %24 oranında 2. Sırada ve Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ise 26 kez %17 oranında 3. Sırada yer almıştır.

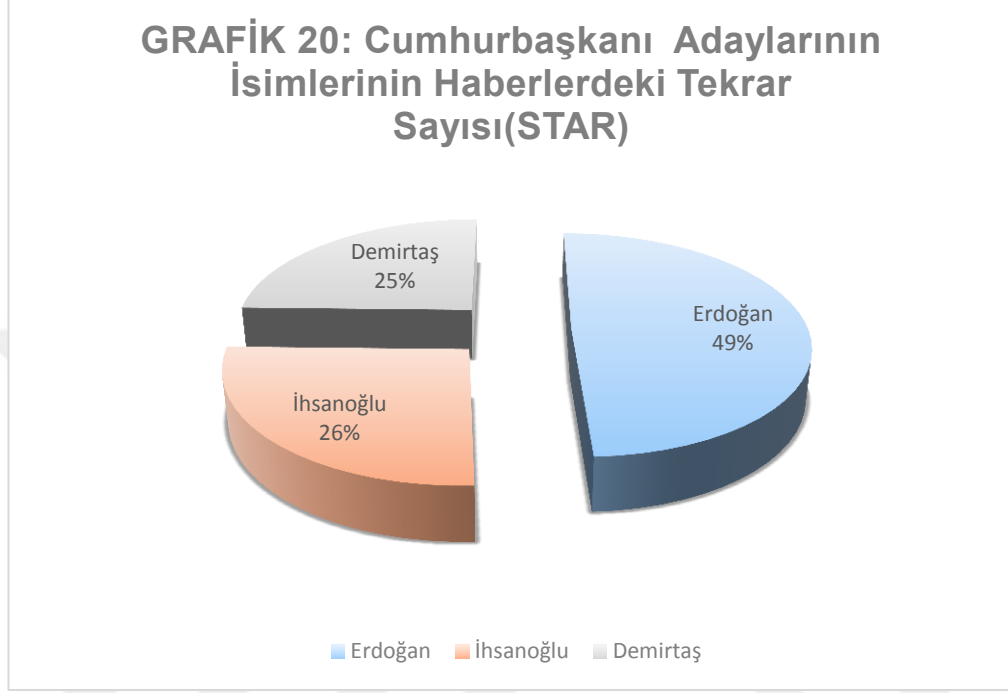
3.7.1.19. Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerdeki Tekrar Sayısı(ATV)

Grafik 19: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDEKİ TEKRAR SAYISI(ATV)

3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde ATV televizyonda Erdoğan isminin tekrarı 96 kez %63 oranında ilk sırada yer alırken, İhsanoğlu ismi 38 kez %25 oranında 2. Sırada ve Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ise 18 kez %12 oranında 3. Sırada yer almıştır.

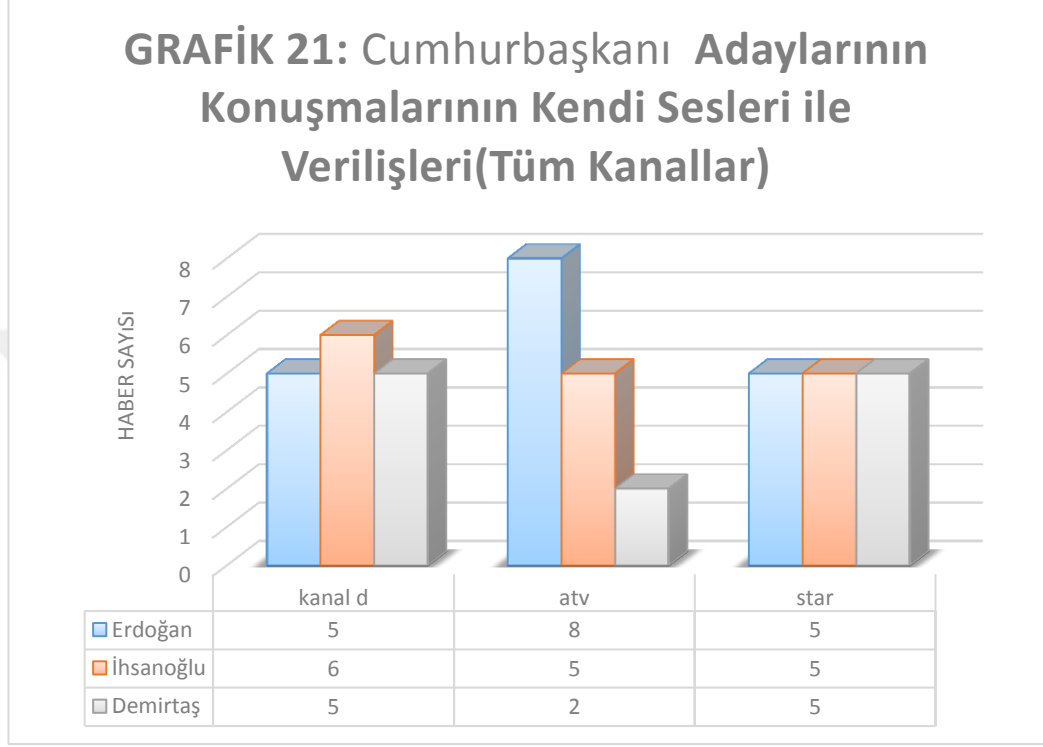
3.7.1.20. Cumhurbaşkanı Adaylarının Haberlerdeki Tekrar Sayısı(Star TV)

Grafik 20: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ HABERLERDEKİ TEKRAR SAYISI(Star TV)

3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde Star TV televizyonda Erdoğan isminin tekrarı 70 kez %49 oranında ilk sırada yer alırken, İhsanoğlu ismi 37 kez %26 oranında 2. Sırada ve Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ise 35 kez %25 oranında 3. Sırada yer almıştır.

3.7.1.21. Cumhurbaşkanı Adaylarının Konuşmalarının Kendi Sesleri ile Verilişleri(TÜMKANALLAR)

Grafik 21: CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ KONUŞMALARININ KENDİ SESLERİ İLE VERİLİŞLERİ(TÜMKANALLAR)

3 Temmuz 2014 ve 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihlerinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili haberlerde incelemeye alınan 5 günlük süreç boyunca Cumhurbaşkanlığı adaylarından Erdoğan ile ilgili Kanal D de 5 haberde Erdoğan'ın kendi sesi ile haber hazırlanmış, ATV'de 8 haber ve Star TV TV de 5 haber Erdoğan'ın kendi sesiyle hazırlanmıştır. Cumhurbaşkanlığı adaylarından İhsanoğlu ile ilgili olarak ise Kanal D de 6 haber, Star TV TV de 5 haber ve ATV de 5 haber İhsanoğlu'nun kendi sesiyle aktarılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı adaylarından Demirtaş ile ilgili Kanal D de 5 haberde, ATV de 2 haberde ve Star TV TV de 5 haberde adayın kendi sesi ile haber hazırlanmıştır.

3.7.2. Söylem Analizi Uygulaması

“Televizyon Haberlerinde Siyasal Kimliklerin Sunumu: 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Örneği “ isimli tez çalışmasının bu bölümünde Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili TV haberlerine Söylem Analizi uygulanmıştır. Söylem analizi yapılırken mikro çözümleme yöntemine başvurulmuştur.

Mikro çözümleme yönteminde; Cumhurbaşkanlığı adayları ile ilgili TV haberlerinde kullanılan etkin, edilgen cümle yapıları, sözcük seçimleri ile abartma, küçültme, kıyas, mecaz gibi haberin retorikine ilişkin öğelerin saptanması amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini Kanal D, ATV ve Star TV’de 3 Temmuz 2014 ile 4-7 Ağustos 2014 tarihleri arasında yayınlanan ana haber bültenlerinin Kam Spiker, KJ ve haber gövde metinleri oluşturmuştur. Bu bağlamda Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili haberde Cumhurbaşkanı adaylarının haberlerdeki sunum biçimleri incelenmiştir.

Televizyon kanallarında Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili yayınlanan ana haber bültenleri incelenirken; haber metinlerindeki, etken-edilgen cümle yapıları ve bu yapılardaki kişilik, kimlik ve siyasal kimliğe ait açık ve gizli söylemlerin haber metinlerinde nasıl kullanıldığına ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Etkin cümle yapıları, haberin odağına eylemin faili alınmak istendiğinde ve faile açık bir sorumluluk yüklendiğinde kullanılmaktadır(Dursun, 2001: 171) Bu bağlamda incelenen haberlerde Cumhurbaşkanlığı ile ilgili olarak adaylara bir sorumluluk yüklenip yüklenmediğini ve Cumhurbaşkanı adaylarının haberin odağında olup olmadığını saptanması amaçlanmıştır.

Edilgen cümle yapısı, cümlede eyleme değil de önemli bir siyasetçiye, kişiye vurgu yapılacaksa kullanılmaktadır. (Dursun,2001: 172) Bu nedenle araştırma kapsamında ilgili haberlerde eyleme değil de Cumhurbaşkanı adaylarının kendisine bir vurgu yapılıp yapılmadığının ortaya koyulması hedeflenmiştir.

Haberin retorikinde sayısal verilerin, abartıların kullanılması ikna ediciliği, inandırıcılığı arttırmaya yöneliktir (van Dijk, 1988). Bu bağlamda Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili televizyon haber bültenlerinde yayınlanan haberlerde kullanılan

sayısal veriler ve abartıların olup olmadığı varsa bunların neler olduğunun saptanması amaçlanmıştır. Böylece Haber dilinde Cumhurbaşkanı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimlikleri ile ilişkili söylemlerin var olup olmadığının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Televizyon haber bültenlerinin Cumhurbaşkanı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimlikleri ile ilgili tarafsız olup olmadığının saptanması mikro analiz çalışmamızın bir diğer hedefidir. Bu nedenle, araştırmacı Van Dijk'in de belirttiği gibi, " muhabirler, doğruluğunu önemsemeden sürekli rakam ve sayı verirler. Haberin ikna edici olması için olayın taraf ve tanıklarından alıntılar yapılır. Tırnak içinde yapılan alıntılar vasıtasıyla muhabirler kendileri yorum katmaksızın olayı yorumlamış olurlar. (1988: 28). Bu çerçevede Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili yayınlanan ana haber bültenlerinde haber metinlerinde spikerler ve muhabirler kendi yorumlarını dâhil edip etmediklerini; spikerler ve muhabirlerin Cumhurbaşkanı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimlikleri ile ilgili herhangi bir yorum yapıp yapmadıklarının ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Haber bültenlerinde "Sözcük seçimleri ise ideolojik yapılanma bağlamında oldukça önemlidir. Örneğin bir kişinin "terörist" ya da "özgürlük savaşçısı" olarak adlandırılması, gazetecinin veya gazetenin ideolojik tercihini ortaya koyar. (Dursun, 2007: 109, Aktaran, Şen: 149).

Bu nedenle, Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili yayınlanan haber bültenlerindeki metinlerin ideolojik aktarımı olup olmadığı var ise bunun Cumhurbaşkanları adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimlikleri ile bir ilişkisi olup olmadığı araştırılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili yayınlanan haber bültenlerinde Cumhurbaşkanları adayları ile ilgili **askeri söylemler** kullanılıp kullanılmadığı, eğer kullanıldıysa Cumhurbaşkanı adaylarının kişiliği, kimliği ve siyasal kimliğine ilişkin haber metinlerine nasıl yansıtıldığı, haber metinlerinde Cumhurbaşkanları adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimlikleri ile ilgili olarak **özel bir sözcük** seçimi yapıp yapılmadığı da incelenmiştir.

Haber metinlerinde kullanılan pekiştirmeler, yinelemeler ve yeniden anlam üretmeler Cumhurbaşkanları adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimliğine ilişkin olarak haberlerde nasıl verilir vermediği de incelenmiştir.

Haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarının kişilikleri ile ilgili bir sunum olup olmadığını ortaya çıkarmak adına da Mccrea ve Costa'nın 5 Faktör Kişilik Kuramı modeli dikkate alınmıştır. Haber metinlerinde bu model bağlamında kullanılan nitelermeler araştırılmıştır.

Haber metinlerinde kişilik ile ilgili kullanılan sıfatlar, vurgular Tablo 6'da gösterilen Mccrea ve Costa'nın Beş Faktör Kişilik Kuramındaki kişilik nitelermeleri temel alınarak incelenmiştir.

Televizyon kanallarındaki haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarının kişilikleri ile ilgili kullanılan ve vurgulanan nitelermelerin Goldberg'in aşağıdaki Tablo 7 de belirtmiş olduğu pozitif kutup ve negatif kutup da olup olmadığı da ortaya çıkartılmıştır.

Haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayları ile ilgili etnik kimlik, din ve mezhep ile ilgili bir kimlik kullanımının olup olmadığını ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Haberlerde kimlikle bağlantılı olarak sunumlar ise, ulus kimlik, etnik kimlik, din ve mezhep ile ilgili kullanımlar açısından değerlendirilmiştir.

Televizyon ana haber bültenlerindeki kimlik ile ilgili sunumların TV kanalları arasında farklı sunulup sunulmadığının ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Kimlik ile ilgili olarak da yine aynı şekilde mikro çözümleme yöntemi bağlamında haber metinlerindeki ve haber başlıklarındaki kimlik ile kullanılan gizli ve açık söylemler incelenmiştir.

Haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayları ile ilgili siyasal kimlik sunumlarının da ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarının siyasal kimlikleri ile ilgili özel bir vurgu yapıp yapılmadığı araştırılmıştır.

Haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayları ile ilgili siyasal kimlik sunumlarının TV kanalları arasında farklı bir şekilde sunulup sunulmadığının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Siyasal kimlik ile ilgili olarak mikro çözümlene yöntemi bağlamında haber metinlerindeki ve haber başlıklarındaki siyasi kimlik ile kullanılan gizli ve açık söylemlerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Tablo 7: Mccrea ve Costa 5 faktör kişilik Kuramı Nitelemeleri

Dışadönüklük (extraversion)	Açıklık (openness)	Duygusalılık (emotional stability)	Geçimlilik (agreeableness)	Sorumluluk (conscientiousnes)
Cana yakın	Yaratıcı	Rahat	Alçak gönüllü	Sistemli
Enerjik	Analitik	Özgüvenli	İş birliğine inanan	Azimli
Neşeli	Başka görüşlere açık	Sabırlı	Samimi anlayışlı	Başarma yönelimli
Heyecan arayan ve baskın	Duyarlı	Eleştiriye açık	Şüpheli	Hırslı
Mesafeli	Geleneksel	Strese toleranslı	Dik başlı	Titiz
Sakin	Tutucu	Endişeli	İnatçı	Plansız
İçedönük	Gerçekleri savunan	Gergin	Rekabetçi	Erteleyen
Yalnızlığı tercih eden	İlgisiz	Çekingen	İhtiyatlı	Dikkati kolay dağılan

Tablo 7: Golberg'in Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Boyutlarına Göre Kişileri Tanımlamak İçin Kullanmış Olduğu Sıfatlar

Boyutlar	POZİTİF KUTUP (+)		NEGATİF KUTUP (-)	
Dışa Dönüklük	Şevk	İddiacılık	Mesafelilik	Kötümserlik
	Konuşkanlık	Hırs	Teslimiyetçilik	Pasiflik
	Girişkenlik	Canlılık	Tutukluk	Uyuşukluk
	Kendiliğindenlik	Mizah	Sükunet	
	Enerjiklik	Cesaret	Çekingenlik	
	Etkileyicilik	Açık	Utangaçlık	
		Yürekli		
Duygusal Dengesizlik	Şen Şakraklık	Öz Saygı		
			Korku	Kolay Aldatılabilirlik
			Karasızlık	Müdahalecilik
			Duygusalılık	Çekememezlik
Uyumluluk	Alçak Gönüllülük	Doğallık	Vurdumduymazlı	Düşüncesizlik
	İşbirliği	Ahlaklılık	Kavgacılık	Önyargı
	Cana Yakınlık	Metanet	Bencillik	Hilebazlık
	Esneklik	Samimiyet	Kendini	Düşmanlık
			Beğenmişlik	
	Empatiklik		İnatçılık	Cimrilik
	Cömertlik		Buyurganlık	Kaypaklık
	Hoşgörü		Kibirlilik	
	Nezaket		Hoyratlık	
			Asabiyet	
			Zalimlik	
Öz Disiplin			Gösterişçilik	
			Aksilik	
	Kararlılık	Mantık	Gayesizlik	Miskinlik
	Organizasyon Yetene	Ağırbaşlılık	Düzensizlik	Uyumsuzluk
	Dikkat	Ölçülülü	Düşüncesizlik	Kararsızlık
	Etkililik	Kanaatkarlı	İhmalcilik	Ciddiyetsizlik
	Israrcılık		Kayıtsızlık	
Hassasiyet		Tutarsızlık		
Gelişime Açıklık	Güvenilirlik			
	Entelektüalite	Bilgelik	Beceriksizlik	Anlayışsızlık
	Zeka	Yaratıcılık	Sığlık	
	Derinlik	Merak	Ahmaklık	
	Anlayış			

Kaynak: (Goldberg, 1990; Aktaran; Clark, 2007: 62)

3.7.2.1. Kanal D

3.7.2.1.1. 3 Temmuz 2014 Kanal D Ana Haber Bülteni

3 Temmuz 2014 tarihli Kanal D ana haber bülteninin söylem analizi aşağıdadır. Söylem analizi yapılırken haberin Flaşı(Kam Spiker), Haberin Gövdesi ve KJ ler ve haberde kullanılan görüntüler dikkate alınmıştır.

“Kam Spiker: Türkiye, bugün cumhurbaşkanlığı seçimini konuşuyor. Adaylık için başvuru süresi bugün sona erdi. Türkiye, seçime üç adayla gidiyor. Ak Parti başbakanın istifa etmeyeceğini duyururken muhalefet ise istifa çağrılarını bugün devam etti. Siyasetin köşk gündemine birazdan döneceğim. “

Haberde Cumhurbaşkanı adayı olan Erdoğan ile ilgili rakip adayların ve Erdoğan'a muhalif olan siyasal parti liderlerinin istifa söylemi güçlü bir şekilde vurgulanmıştır. Cumhurbaşkanı adayı ve aynı zamanda başbakan olan Erdoğan'ın istifa etmesi gerektiği şeklindeki muhalefetin iddiaları aynen tekrarlanarak haberin söylemi haline getirilmiştir.

“Kam Spiker: Ve köşk gündemi. İstanbul'da bugün çok önemli ve anlamlı bir görüşme vardı. Muhalefetin çatı adayı Ekmelettin İhsanoğlu, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ü ziyaret etti. Ziyaret Tarabya'daki Huber Köşkünde yapıldı. Ekmelettin İhsanoğlu, çok eski dostum dediği Gül'ün yanından zafer işareti yaparak ayrıldı.”

Seçim ile ilgili ilk haberde Çatı Aday ön plana çıkartılmıştır. “Çok anlamlı bir görüşme vardı” şeklindeki bir cümle ile izleyicinin dikkati Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile dönemin mevcut Cumhurbaşkanı Abdullah Gül arasındaki görüşmeye çekilmiştir. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve İhsanoğlu'nun iki eski dost oldukları haberde vurgulanarak Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun “Duyarlı”, “İşbirliğine İnanan” kişiliği ön plana çıkartılmıştır. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün çatı adayı desteklediği şeklinde bir vurgu yapılmıştır. İhsanoğlu'nun Gül'ün yanından zafer işareti yaparak ayrılması; Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun seçimler konusunda “rahat” ve “özgüvenli” biri olduğunu vurgulamak amacıyla haberlerde yinelenmiştir.

“Haberin Gövdesi: Adaylık ile ilgili neler söylendi size? “Artık o kadarını da söylemeyelim.” Konuştukları dostu ile arasında kaldı ama belli ki memnundu. Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile yaptığı görüşmenin ardından Huber Köşkünden zafer işareti yaparak ayrıldı. İhsanoğlu, bugün İstanbul da Tarabya'ya gitti. Cumhurbaşkanı Gül'ü ziyaret etti. Görüşme 50 dakika sürdü. Açıklama ise İhsanoğlu'ndan geldi. Sözlerine dostum diyerek başladı. İhsanoğlu daha sonra aracına bindi zafer işareti yaptı. Uzun uzun poz verdi. “

Haberde çok açık bir şekilde Cumhurbaşkanı adayı hakkında yorum yapılmıştır, “belli ki memnundu” sözü haberde ön plana çıkartılmıştır. Haberin

detayında İhsanoğlu'nun kendi sözleri ile görüşme sonrası yaptığı açıklama ekrana getirilmiştir. Haberlerde adayın kendi sesiyle söylediklerinin aktarılması anlamı daha güçlü hale getirmiştir.

“İhsanoğlu patronlar kulübünü ziyaret etti. TÜSİAD başkanı ile görüştü. Ankara’da ise bugün CHP ve MHP bir kez daha yüksek seçim kurulundaydı. Çatı adaya destek veren diğer 3 parti ile ilgili YSK’ya yeni bir başvuru metni verdiler. Böylece İhsanoğlu’nun 2 değil 5 partinin adayı olduğunun altını çizdiler. “

İhsanoğlu ’nu destekleyen parti sayısı haberde özellikle belirtilmiştir. Sayılar, kullanılarak haber de bahsedilen adayın birçok partinin adayı olduğu söylemi ön plana çıkartılmıştır.

Haberin görüntüleri incelendiğinde İhsanoğlu'nun zafer işareti yaptığı görüntü defalarca ekranda tutulmuştur. Tekrarlama ile adayın seçim sonucunda zafer elde edeceği algısı izleyici de pekiştirilmek istenmiştir. Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun seçimler ile ilgili olarak “rahat” olduğu ve “endişeli” olmadığı haberlerde net bir şekilde gösterilmiştir. İhsanoğlu'nun kendi sesinin haberlerde kullanması ile de haberin söylemi daha güçlü hale getirilmiştir. Etken bir haber dili kullanılmıştır.

“KJ: İhsanoğlu, Gül’ü ziyaret etti.

KJ: İhsanoğlu, TÜSİAD’ı ziyaret etti.”

KJ’lerde nesnel bir anlatım dili kullanılmıştır.

3 Temmuz 2014 tarihli bir başka haber de de yine Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu’na yer verilmiştir.

“Kam Spiker: Bir hatırlatma yapalım. Çatı aday İhsanoğlu, bu akşam ilk söyleşisini saat 9 da CNN Türk’te gazeteci Taha Akyol’un “Eğrisi Doğrusu” programına veriyor. Bu İhsanoğlu’nun ilk özel röportajı olacak. “

Bu haber de de Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun katılacağı bir TV programı ile ilgili bir programın açık açık tanıtımı yapılmıştır.

3 Temmuz 2014 tarihli Kanal D ana haber bülteninde yer alan haber Cumhurbaşkanı Adayı Selahattin Demirtaş ile ilgilidir.

“Kam Spiker: HDP’nin Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş’ta bugün seçim turundaydı. KESK, Körler Derneğinde konuştu. Hedefinde hem çatı adayı aday gösteren CHP ve MHP, hem de başbakan Erdoğan vardı. “

Demirtaş ile ilgili haberde daha dengeli bir söylem ile haber oluşturulmuştur.

“Köşk sürecinde hükümetle çözüm sürecine ilişkin pazarlık yaptıklarına ilişkin iddiaları bir kez daha yalanladı. HDP adayı Demirtaş, Ankara’ da seçim

turlarındaydı. İlk durağı KESK'Tİ. Alkışlar ve zılgıtlar eşliğinde kürsüye çıktı. Rakibine başbakan Erdoğan'a seslendi. Demirtaş HDP'nin aday özelliklerini sıraladı. Ekmelettin İhsanoğlu'nun o özellikleri taşımadığını söyledi.”

Haberin gövdesinde Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ile ilgili kişiliğe ait bir söylem kullanılmamıştır. Haberin genelinde nesnel bir anlatım söz konusudur.

“KJ: Aday Demirtaş STK'ları ziyaret etti.

KJ: CHP VE MHP 'ye çatı eleştirisi.

KJ: Başbakana açıklama yap çağrısı.”

Haber ile ilgili KJ'lerde de de nesnel bir anlatım söz konusudur.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de de Demirtaş'ın kendi görüntüsü ve sözleri kendi sesinden ekrana getirilmiştir. Etken cümle yapısı kullanılarak, Demirtaş haberin odağına yerleştirilmiştir.

“Kam Spiker: HDP gibi CHP ve MHP de de gündem Cumhurbaşkanlığı. Adaylığını açıklayan Cumhurbaşkanı adayı başbakan Erdoğan'ın istifa etmesi gerektiği belirtiliyor. İktidar yetkileri böyle bir zorunluluk yok diyor ama muhalefet ise ısrarcı.

Başbakan Erdoğan'a istifa et çağrısı sözde kalmadı. CHP, Yüksek Seçim Kurulunun kapısını da çaldı. CHP İstanbul milletvekili Mahmut Tanal, Erdoğan'ın istifa etmesini istedikleri dilekçeyi YSK'ya verdi.

Mecliste muhalefetin ana gündemi artık Cumhurbaşkanlığı seçimi. Başbakan Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığı adaylığına hem MHP hem de CHP sözcülerinin itirazları sürüyor. “

3 Temmuz 2014 tarihinde yayınlanan Kanal D ana haber bülteninin başlangıcında Muhalefetin, Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın başbakanlıktan istifa etmesi gerektiği şeklindeki çağrısı vurgulanmıştı. Bu haberde ise haber bültenin başlangıcında verilen haber detaylandırılmıştır. Etken cümle yapısı kullanılarak, “muhalefetin başbakana istifa et “ çağrısı özellikle haberde vurgulanmıştır. CHP ve MHP sözcülerinin açıklamaları da yine kendi seslerinden verilerek, haberde verilmek istenilen anlam güçlendirilmiştir.

“KJ: Muhalefetin seçimi Köşk seçimi.

KJ: Başbakanlıktan istifa etmeli.

KJ: Muhalefetin gündemi köşk seçimi”

Habere ilişkin KJ'lerde de de etken cümle yapısı kullanılarak, muhalefet partilerin söylemi yeniden üretilerek pekiştirilmiştir.

3 Temmuz 2014 tarihinde yayınlanan Kanal D ana haber bülteninde Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile ilgili olarak daha fazla sayıda haber hazırlanmıştır. Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'na destek veren CHP ve MHP'li

yetkililerinin açıklamalarının haber yapılması, süre anlamında diğer Cumhurbaşkanları adayları Erdoğan ve Demirtaş aleyhine bir durum oluşturmuştur.

Kanal D ana haber bülteninde 4 Ağustos 2014 tarihinde yayınlanan haberler incelendiğinde de;

“Kam spiker: Başbakan Erdoğan, dün akşam da İstanbul Maltepe meydanında halka seslendi. Gündeminde Gazze, köşk seçimi, hedefinde çatı aday İhsanoğlu, CHP lideri Kılıçdaroğlu ve MHP genel başkanı Devlet Bahçeli vardı. Daha seçime bir hafta var. Monşerde sigortalar attı diyen Erdoğan, vasiyetini de açıkladı.”

“Erdoğan’ın hedefinde çatı aday vardı” söylemi askeri bir söylemdir. Kanal D ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan’ın hedefinde sürekli olarak birilerinin olduğu söylemi kullanılarak, Erdoğan’ın “gergin” ve “hırslı” biri olduğu şeklinde Goldberg’in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında adayı negatif kutupta sunan kişilik nitelendirmeleri ön plana çıkartılmıştır.

“Haber Gövdesi: Hedefinde çatı adayı Ekmelettin İhsanoğlu vardı. Sözleri çok sertti. Erdoğan dün İstanbul’daydı. İlk kez Anadolu yakasında deniz doldurularak yapılan Maltepe meydanında konuştu. Gündeminde çatı adayı İhsanoğlu’yla girdiği istiklal marşı polemikliği vardı. Bu yüzden de konuşmasına istiklal marşının ilk 10 kıtasını okuyarak başladı. Erdoğan kalabalığa İhsanoğlu’nun Mehmet Akif Ersoy’un kabrini ziyaretinde çekilen videoyu izlettirdi. Konuştukça batıyor dedi.

Sadece İhsanoğlu değil MHP ve CHP liderleri de hedefindeydi. Gazze’de gündemindeydi Erdoğan’ın. İsrail’i Nazilik yapmakla suçladı.

Mitinge yaklaşık 1 milyon kişi katıldı. Maltepe sahilindeki miting için özellikle büyükşehir belediyesinin otobüsleri de görevlendirildi. Binlerce insan taşıyorlar buraya. Gün boyunca taşımaya devam ettiler.

Miting alanı büyük olunca farklı giriş noktalarına da polis noktaları konuldu. Güvenlik önemleri hayli sıkıydı. Maltepe hava sahası da ulaşıma kapatıldı. (Erdoğan: İstanbul’daki başbakan olarak son mitingim) böyle dedi. Vasiyetini de açıkladı.

Kanal D ’de yayınlanan Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgili haberde özellikle askeri söylem kullanılması dikkat çekicidir. Yine bu haberde Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgili olarak “hedefinde çatı aday vardı”, “sözleri çok sertti”, “Sadece İhsanoğlu değil MHP ve CHP liderleri de hedefindeydi” gibi sözlerle Erdoğan’ın “Gergin” olduğu söylemi bu haberde de tekrar edilmiştir. Maltepe Meydanın deniz doldurularak yapılması ve büyükşehir belediyesinin otobüslerinin miting alanına sürekli insan taşınması da olumsuz bir söylemle izleyiciye aktarılmıştır. Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan’ın mitingi nedeniyle hava sahasının kapatılması da haberde vurgulanarak, aşırı güvenlik önlemi alındığı ve miting nedeniyle İstanbulluların sorun yaşadıkları belirtilmiştir.

“KJ: Vasiyeti İstanbul’a defnedilmek

KJ: Monşerde sigortalar attı.

KJ: Konuştukça batıyor.”

KJ: Maltepe hava sahası kapatıldı.

KJ: İsrail Nazilik yapıyor. “

Haberde yayınlanan KJ'lerde de haberin gövde metninde yer alan özellikler ön plana çıkartılmıştır. Erdoğan'ın kişiliği ile ilgili “Gergin” betimlemesi yapılmıştır.

Haberin görüntülerine bakıldığında da miting ile ilgili görüntülerden ziyade, belediye otobüslerinin miting alanına taşıdığı kişiler, miting ile ilgili alınan güvenlik önlemleri, sıkı tedbirler ön plana çıkartılmıştır.

Erdoğan'ın miting de ne söylediği ile ilgili detaylı bilgiler haberde yer almamıştır.

3.7.2.1.2. 4 Ağustos 2014 Kanal D Ana Haber Bülteni

4 Ağustos 2014 tarihli Kanal D ana haber bülteninde yayınlanan bir diğer haber de Cumhurbaşkanı adayı Ekmelettin İhsanoğlu ile ilgilidir.

“Kam Spiker: Cumhurbaşkanı adayı Ekmelettin İhsanoğlu ise bugün Ankara'nın ilçelerini gezdi. Rakibi Erdoğan'ın rejimi değiştirmeye çalıştığını şir polemigi ile de gündemi değiştirmeye çalıştığını söyledi”

“Hedefinde kendisini dil sürçmeleriyle eleştiren rakibi Erdoğan vardı. İhsanoğlu'na göre başbakanın asıl amacı gerçek gündemi saklamak.

Çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu, seçim turlarına devam ediyor. Bugün Ankara'da ve başkentte ilk kez açık havada halka hitap ediyor. Başkentte gittiği her yerde uzun bir konvoy eşlik etti çatı aday İhsanoğlu'na. En önde ise Türk bayraklı atlılar vardı. Pursaklardan sonra Erdoğan'ın semti Keçiören'deydi. Sık sık dostluk işareti ile selamladı vatandaşları. Uzaktan akrabası olduğunu söyleyen bir kadın mitinge İhsanoğlu'nun babasının fotoğrafı ile gelmişti. Seçimin son virajında mesajlarını iyice sertleştirdi İhsanoğlu.”

“Gittiği her yerde uzun bir konvoy eşlik etti İhsanoğlu'na” söylemi ile İhsanoğlu'nun her gittiği yerde kalabalık tarafından karşılandığı söylemi vurgulanmıştır. Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile ilgili olarak; “Sık sık dostluk işareti ile selamladı vatandaşları “ şeklindeki bir söylemle “cana yakın”, “alçak gönüllü” bir kişilik ön plana çıkartılmıştır.

Görüntüler incelendiğinde de İhsanoğlu'nun kendi sesinden açıklamalarına haberin söylemini güçlendirmek amacıyla uzun uzun yer verilmiştir. İhsanoğlu'nun açıklamalarının daha iyi anlaşılması için de ekrana ayrıca yazılı olarak verilmiştir.

“KJ: Erdoğan’a sert ama Sakin Eleştirdi.”

KJ de açık açık İhsanoğlu’nun kişiliği ile ilgili olarak “sakin” gibi nitelermeler kullanılmıştır.

4 Ağustos 2014 tarihinde yayınlanan bir diğer haber de Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ile ilgilidir.

“Kam Spiker: Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş’ta bugün Ağrı’da dün de TRT ekranlarında konuştu. TRT’yi ince bir üslupla eleştiren Demirtaş, Erdoğan’ı da ülkeyi bölünmeye götürmekle suçladı. “

Demirtaş ile ilgili olarak bu haberde Demirtaş’ın TRT’yi “ince bir üslupla eleştirdi” şeklinde sunulması, Demirtaş’ın eleştiri yaparken bile “işbirliğine inanan”, “samimi anlayışlı” bir aday olduğu vurgulamaya yöneliktir.

“Olanların hepsi planlı bir oyun dedi. Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş’ta seçim çalışmalarını aralıksız sürdürüyor. Bugün Ağrı’da dün de diğer adaylar gibi TRT ekranlarındaydı. Konuşmasına TRT ye manidar bir teşekkür konuşması ile başladı. Kurduğu her cümle imalı her cümle eleştiri yüklüydü.

İsim vermedi birilerinin kendi adaylığından rahatsız olduğunu öne sürdü.”

Haberde etken bir anlatım dili seçilmiştir. Haberde Demirtaş ile ilgili seçilen sözler özenle seçilmiştir. “Kurduğu her cümle imalı her cümle eleştiri yüklüydü” şeklindeki cümle ile Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş’ın “sistemli” ve “samimi anlayışlı” bir kişiliği olduğu haberde belirtilmiştir.

“KJ: Ülkeyi bölünmeye götürüyor.

KJ: TRT ekranında TRT’yi eleştirdi. Demirtaş TRT’yi rakibi Erdoğan’ı da eleştirmeye bugün Ağrı da devam etti.

KJ: Mezhepçilik, ırkçılık yapıyor.

KJ: Çankaya uğruna...

KJ: Adaylığım onları rahatsız ediyor.”

KJ’lerde kullanılan söyleme baktığımızda Demirtaş’ın kendi sözlerini ya aynen aktararak ya da yeniden üretip daha da güçlendirerek kullanıldığı görülmektedir.

Haberde kullanılan görüntülerde adayın kendi kişisel sesinden aktarmalar yapılarak, adayın konuşmalarının daha etkili olması sağlanmıştır.

4 Ağustos 2014 tarihinde yayınlanan haberde; Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ‘nu destekleyen CHP lideri Kılıçdaroğlu ile ilgilidir.

“Kam spiker: CHP lideri Kılıçdaroğlu, dün akşam Hatay’daki mitingde konuştu. O da başbakanı bölücülük yapmakla suçladı. Ne kadar bölmeye kalkarsa kalksın bölünmeyeceğiz dedi”

Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu’nun yanı sıra, bu adayı destekleyen parti liderlerinin mitingleri ve konuşmaları da Kanal D ana haber bültenlerinde yayınlandı. Bu durumdan ötürü, çatı aday İhsanoğlu lehine daha fazla sayıda habere yer verilmiştir.

Yine bu haberde de etken bir haber dili kullanılarak, Kılıçdaroğlu’nun söylemi güçlendirilmiştir.

“CHP lideri Kılıçdaroğlu, dün akşamüzeri Hatay’a gitti. Başbakan Kemal sloganları ile karşılandı. Gündemi cumhurbaşkanlığı seçimi idi.

“ Erdoğan’a verilecek her oy haram” böyle dedi Erdoğan’ı mezhep çatışması çıkarmakla suçladı. Kılıçdaroğlu, ithamlarını daha da ağırlaştırdı. Erdoğan’ı Ortadoğu da akan kandan sorumlu tutu. “

Haberin detayın da etken bir yapı da Kılıçdaroğlu’nun kendi sözleri kendi sesinden verilerek, söylem güçlendirilmeye devam edilmiştir.

“KJ: Erdoğan’ı bölücülük yapmakla suçladı.

KJ: Peygamberimiz bir... Ehlibeytimiz bir...”

KJ: Erdoğan’a verilecek her oy haram

KJ: Mezhep çatışması çıkartmak istiyor.

KJ: Çankaya’ya çıktığı gün kavga çıkar””

Haberdeki başlıklara baktığımızda da Kılıçdaroğlu’nun sözlerinin aynen aktarıldığı ve anlamın bu şekilde pekiştirildiği görülmektedir. Kimlik anlamında Mezhep tartışmaları ile ilgili Kılıçdaroğlu’nun söylemi haberde yinelenecek anlam güçlendirilmiştir.

Haberin görüntülerine baktığımızda da Kılıçdaroğlu’nun konuşmaları genellikle kendi sesiyle verilerek, söylemin güçlendirildiği, zaman zaman tekrarlara yer verilerek anlamın pekiştirildiği görülmektedir. Kılıçdaroğlu ile ilgili seçilen görüntülere de kamera açılarına dikkat edildiği ve Kılıçdaroğlu’nun sunulan siyasal kimliği ile örtüşen görüntülere yer verildiği açıkça görülmektedir.

4 Ağustos 2014 tarihinde Kanal D ’de yayınlanan haberde MHP lideri Bahçeli’nin mitingine yer verilmiştir.

“Kam spiker: MHP lideri Bahçeli ise dün Afyon’daydı. Seçim yarışının adil olmadığını vurguladı Bahçeli. İhsanoğlu ’nu Erdoğan ile yarışa sokmam dedi. “

Haberin Flaşında Bahçeli'nin sözleri aynen alınarak, etken bir anlatım dili ile haber yeniden üretilerek anlam güçlendirilmiştir.

“Ekmelettin İhsanoğlu tanınmıyormuş, tanınmasın dedi. Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde üslubun davranışların ülkeyi iyiye götürmediğini söyledi. MHP lideri devlet Bahçeli dün Afyon Kara hisardaydı. Kentteki son durağa İhsaniye oldu. Bir vatandaş önünü kesti.

O vatandaşın bir isteği daha vardı.

Bahçeli daha sonra ilçe meydanına geçti. Mini bir miting yaptı.

Sonra sözü cumhurbaşkanlığı seçimlerine getirdi. “

Haberin detayında da Bahçeli'nin mesajlarını güçlendirmek ve pekiştirmek için etken bir anlatım tarzı ile Bahçeli'nin sözleri ön plana çıkartılmıştır.

“KJ: Tanınmasın ne var?

KJ: Kediler bu kez trafoya giremez”.

KJ: Erdoğan hiçbir şey bilmez.

KJ: Emniyet güçleri ne hale geldi”

KJ: Bu yarışta adalet var mı?”

Haberde kullanılan KJ'lerde de Bahçeli'nin söylemi genellikle ya aynen aktarılarak, ya da yeniden üretilip güçlendirilerek sunulmuştur.

3.7.2.1.3. 5 Ağustos 2014 Kanal D Ana Haber Bülteni

5 Ağustos 2014 Kanal D ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgilidir.

“Kam spiker: Başbakan Erdoğan'ın Fethullah Gülen ile ilgili açıklamaları da bugün çok konuşuldu. Kanal 24'e konuk olan Erdoğan, eğer 17 Aralık başarılı olsaydı Gülen'in başka bir havayla Türkiye'ye döneceğini söyledi. Başbakan, partisinin dağılması yorumlarına da cevap verdi.”

Haberin flaşında Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın genel başkanı olduğu parti ile ilgili dağılma iddiaları gündeme getirilmiştir. Haberde nesnel bir dil kullanılmamıştır.

“Erdoğan: Fethullah Gülen başka havayla gelecekti. Fethullah Gülen için böyle dedi. Gülen'in Ekmelettin İhsanoğlu'na destek olarak yorumlanan son açıklaması soruldu. Erdoğan: Bu işin zaten nerede tezgâhlandığı belli. Bunu biz söyledik. Şimdilerde ne kadar gerçek olduğu ne kadar doğru olduğu ortaya çıktı. Dün Cumhurbaşkanı Gül ile verdiği bu fotoğrafta Ak partinin geleceği tartışılıyor. Görüşmenin içeriği soruldu mahrem dedi Erdoğan. “

Haberin detayında Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın Fethullah Gülen ile ilgili kendisine sorulan sorulara verdiği yanıtlar yer almıştır. Erdoğan'ın Fethullah Gülen ile ilgili sorulara verdiği cevap, Abdullah Gül ile ilintili gibi haberlerde sunulmuştur. Hemen ardından da Ak Partideki gelişmelere ilişkin bir cümle kurulmuştur.” *Dün Cumhurbaşkanı Gül ile verdiği bu fotoğrafta Ak partinin geleceği tartışılıyor.*” Haberde seçilen metinler özenle seçilmiştir. Haberde Ak parti de bir çatlak olduğu söylemi, vurgulanmıştır.

“Partisinin geleceği ile ilgili hassasiyetini anne gibi vurgusu ile anlattı. Partiye herhangi bir zarar gelmemesi için seçim sonrası yapılması gerekenleri anlattı. Vakit kaybetmeden MKYK'yı toplamak, hızla kongreye gitmek onlardan bazıları. Dün Cumhurbaşkanı olarak başbakanlık merdivenlerinden çıkan Gül dâhil eğer Erdoğan seçilirse yeni başbakan kim olacak gül dâhil kimse bilmiyor. Erdoğan isim zikretmedi ancak milletvekilleri olmayan isimler için seçim sonrası kongreyi gündeme getirdi. Seçim kampanyası sadece sözlerle değil reklamlarla da devam ediyor. “

“Gül dâhil eğer Erdoğan seçilirse yeni başbakan kim olacak gül dâhil kimse bilmiyor” sözü Ak Parti de tüm yetkinin Erdoğan'da olduğu, Erdoğan'ın tek bilen kişi olduğu, “Dik Başlı” ve “Hırslı” bir kişiliğe sahip olduğu vurgulanmıştır.

“Erdoğan: Yapımcılar çok memnun kaldı... Yapımcılar memnun kaldı ama YSK o reklamı durdurdu.

Erdoğan. 16 Türk devletini temsil eden yıldız var... Ezan sesi, dua ve seccade de var. MHP'nin dini istismar ediyor diyerek başvurduğu YSK, 4 üyeye karşı 6 üyenin oyuyla reklamı yasakladı.”

Haberin detayında MHP'nin, Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgili çekilen reklam ile ilgili “dinin istismar edildiği” şeklindeki söylemi, haberin dilinde de aynen kullanıldığı görülmektedir. Kimlik anlamında “*Ezan sesi, dua ve seccade de var.*” Erdoğan'ın seçim kampanyasında kullandığı İslam dinine ait sembollerle Müslüman kimliğini ön plana çıkartmaya çalıştığı ve dini istismar ettiği şeklindeki muhalefet parti liderlerinin iddiaları haberlerin dili haline getirilmiştir.

“KJ: Ak Partinin geleceği ne olacak?

KJ: Seçimden sonrasını anlattı.

KJ: YSK son reklam filmini yasakladı.”

Habere ilişkin KJ lerde de Ak parti ile ilgili bir belirsizlik, bir kargaşa varmış gibi bir söylem, pekiştirilerek güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de Erdoğan'ın konuşma yaptığı görüntüler, çok kısa bir şekilde verilmiştir. Haber görüntülerin de de Ak parti de bir

belirsizlik, bir güven sorunu olduğu söylemi, pekiştiriliyor ve haber yeniden üretilerek bu söylem kuvvetlendirilmiştir.

Yine bu haber de Erdoğan ile ilgili seçilen görüntülerde Erdoğan'ın sinirli, tedirgin, kaygılı olduğu görüntüler özellikle seçilmiştir. Erdoğan ile ilgili verilen haberlerde Erdoğan'ın sözlerini ön plana çıkarmaktan ziyade, partide bir karışıklık, bir kavga ve çatışma var söylemi tercih edilmiştir.

5 Ağustos 2014 tarihinde yayınlanan Kanal D ana haber bültenindeki haber Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ile ilgilidir.

“Kam spiker: Çatı Aday Ekmelettin İhsanoğlu, seçim çalışmalarına Eskişehir’de devam etti. Fazla basılan 18 milyon oy pusulasını hatırlatıp kimin elinde diye sordu. Kendisine yönelik proje iddialarına da yanıt veren İhsanoğlu, evet bu bir milli mutabakat projesi. Büyük Ortadoğu projesi değil dedi.”

Kanal D de yayınlanan bu haberin flaşında da İhsanoğlu'nun sözleri etken bir haber dili kullanılarak ön plana çıkarılmıştır. Adayın sözleri, yeniden üretilerek ve güçlendirilerek haberin flaş cümlesi oluşturulmuştur.

“İhsanoğlu: AGİT seçimle ilgili raporunu yayınladı. 18 milyon pusula fazla basılmış...18 milyon fazla oy pusulası basıldığını söyledi pusulaların akıbetini sordu Çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu, bugün Eskişehir’deydi. Büyük ilgiyle karşılandı. Belediyeyi ziyaret etti. Sonra basın toplantısı yaptı. Seçim sistemi için adaletsiz ifadesini kullandı. Mağdur olan biziz dedi. Gazeteciler İhsanoğlu’na şiir meselesini sordu. Rakibi Tayyip Erdoğan’ın üslubunu eleştirdi. Sonraki durağı Atatürk kültür merkezi idi.”

Haberde adayı olumlama anlamında “Büyük ilgiyle karşılandı” şeklinde bir cümle kullanılmıştır. Adayın kendi sesi, sürekli ve tekrar tekrar verilerek, aynı zamanda etken bir cümle yapısı ile aday İhsanoğlu, haberin odağına yerleştirilmiştir. Adayın söylemleri, haberde yeniden üretilerek güçlendirilmiştir.

“KJ: Mağdur olan biziz.

KJ: Millet korku içinde

KJ: Zekâ olsa espriyi anlar.

KJ: Saçma pespaye

KJ: 18 milyon fazla pusula nerede?

KJ: Bu bir milli mutabakat projesi “

Haberde yer alan başlıklara baktığımızda da yine İhsanoğlu'nun kendi sözleri, yeniden üretilerek pekiştirme amaçlı, ekrana getirilmiştir. Başlıklar özellikle seçilmiştir.

Kanal D de yayınlanan 5 Ağustos 2014 tarihli haberde Cumhurbaşkanlığı adaylarından Selahattin Demirtaş'a yer verilmiştir.

“Kam spiker: Cumhurbaşkanı adaylarından Selahattin Demirtaş ise Van’da miting yaptı. Erdoğan’a yüklendi. Onun kışkırtmalarına kapılmayın o Alevileri yuhalatınca siz gidin Alevilere sarılın. Bu devlet bu kafayla giderse 2 değil 50 parçaya bölünecek diye uyardı”.

Haberin Flaşında yine Cumhurbaşkanı adayı, Demirtaş’ın sözleri ön plana çıkarılmıştır. Adayın kişiliği ile ilgili “o Alevileri yuhalatınca siz gidin Alevilere sarılın” şeklindeki Demirtaş’ın sözleri haberin flaşı haline getirilmiş ve bu söylemle Demirtaş’ın “başka görüşlere açık”, “gerçekleri savunan” bir lider olduğu vurgulanmıştır.

“Demirtaş sözleri. Demirtaş’ın sözlerinin hedefi rakibi Erdoğan’dı. Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş Van’ daydı. İlk olarak belediyeyi ziyaret etti. Sonra miting alanına geçti. Yeni bir hikâye yazacağız dedi. Kardeşlik mesajları ile devam etti. Tahriklere kapılmayın uyarısı yaptı. “

Haberin detayında yine Demirtaş’ın kendi sesinden sözleri, yeniden üretilerek, Demirtaş’ın kardeşlik, birlik ve beraberlik mesajı verdiği söylemi “Kardeşlik mesajları ile devam etti. “cümlesi ile ön plana çıkarılmıştır. Bu cümle ile Demirtaş’ın “alçal gönüllü”, “samimi anlayışlı” biri olduğu örtülü bir şekilde haberde vurgulanmıştır. Haberde karşıtlıklardan faydalanılarak, rakip Cumhurbaşkanı adayı olumsuzlanmıştır.

“KJ: Yeni bir hikâye yazacağız”

KJ: Koltuk niye hırsızın oluyor.

KJ: Demirtaş’tan kardeşlik mesajları

KJ: Erdoğan’ın tahriklerine kapılmayın”

Haberin başlıkları incelendiğinde de Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş’ın kendi cümleleri, ya yeniden üretilerek ya da pekiştirerek ön plana çıkarılmıştır.

Kanal D de yayınlanan 5 Ağustos 2014 tarihli haberde Cumhurbaşkanlığı adaylarından Çatı adayı destekleyen CHP lideri Kılıçdaroğlu’na yer verilmiştir

“Kam spiker: CHP lideri Kılıçdaroğlu, seçim otobüsü ile İstanbul’da şehir turu attı. Çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu’na oy istedi. Başbakan Erdoğan’a da afişleri üzerinden çok sert yüklendi. “

Milletin anasını belleyenlerin adayı demek lazım recep Tayyip Erdoğan için... Kılıçdaroğlu, Erdoğan’ın seçim afişlerini hatırlattı. Bu sert çıkışı yaptı. Kılıçdaroğlu İstanbul’daydı. Atatürk havalimanında konuştu. Erdoğan’ın kampanya için destek istemesini eleştirdi. Kılıçdaroğlu daha sonra seçim otobüsüne bindi. İstanbul turu attı.

“Bakırköy’den başlayarak mahalle mahalle dolaştı. Ekmelettin İnsanoğluna oy istedi.

Muhabir: Kılıçdaroğlu’nun ikinci durağı Bahçelievler. Buradan halkı selamlıyor. Kılıçdaroğlu EsenYurt’ta da seçmene seslendi.

Kılıçdaroğlu, gelmeden önce konuşmaya yapacağı meydanda bayrak krizi yaşandı. Bir binaya asılan dev Türk bayrağı indirildi.

İddiaya göre apartman sahipleri belediye ile sorun yaşamamak için bayrağı indirdi bayrak daha sonra CHP liler tarafından meydan da dalgalandırıldı. Aynı binanın üst katından bu kez ak parti bayrağı sallandırıldı Bu işin arkasında birileri var

CHP lideri daha sonra çorluya geçti.”

Haberin flaşında ve gövdesinde Kılıçdaroğlu’nun Erdoğan ile ilgili söylemleri, etken haber dili kullanılarak, haberde ön plana çıkarılmıştır.

Yine haberin içeriğinde bir binada asılan bayrak ile ilgili olarak “aynı binanın üst katından “bu kez Ak Parti bayrağı sallandırıldı.” şeklinde edilgen bir yapı da haber oluşturularak, bayrak ile ilgili olarak başka kişiler hedef gösterilmiştir. Türk bayrağının indirilip bunun yerine Ak Parti bayrağı asılması “bu kez Ak Parti bayrağı sallandırıldı.” Olarak haberde verilmesi dikkat çekicidir.

“KJ: Erdoğan’a çok sert sözler

KJ: Seçim otobüsü ile şehir turu attı.

KJ: Yüzde 50 nin üzerini istiyorum.

KJ: Bayrak krizi yaşandı. “

Haberin başlıklarında da Kılıçdaroğlu’nun söylemleri ön plana çıkartılmıştır. Haberde nesnellik söz konusu değildir.

Haberdeki görüntüler incelendiğinde de Kılıçdaroğlu’nun kendi sesinden vermiş olduğu mesajlar, haberin odağına yerleştirilmiştir. Kılıçdaroğlu’nun mesajları, haberin dili haline getirilmiştir. Kılıçdaroğlu’nun söylemi, haberde yeniden üretilerek pekiştirilmiştir.

Kanal D de yayınlanan 5 Ağustos 2014 tarihli haberde Cumhurbaşkanlığı adaylarından İnsanoğlu ’nu destekleyen MHP lideri Bahçeli’nin mitingi haber yapılmıştır.

“Kam spiker: MHP lideri Devlet Bahçeli, dün Burdur’da bugün de Karabük’te konuştu. AK Partililere seslendi. Erdoğan’ın Çankaya çıkmasıyla sosyal hareketler başlarsa siz de sorumlu olursunuz dedi.”

Bahçeli. Yine de Tayyip Erdoğan diye birsiniz... Ak partililere seslendi. MHP genel başkanı Devlet Bahçeli, çatı aday Ekmelettin insanoğluna destek için il il geziyor. Dün Burdur’daydı. Gittiği her yerde konuştu. Çıktığı kürsüde TRT’yi eleştirdi.

Bahçeli bugün de Karabük'teydik. Böyle dedi ve orada da Ak Parti seçmenine seslendi.”

Haberin içeriğine baktığımızda haberin flaşında ve detaylarında Bahçeli'nin söylemi haberin odak noktası yapılmıştır. Etken bir cümle yapısı tercih edilerek, Bahçeli'nin verdiği mesajlar söylem olarak haberin dili haline getirilmiştir

“KJ: Ak Partililere seslendi.

KJ: TRT den hesap sormazsam namerdim.

Haberde yer alan başlıklarda da yine Bahçeli'nin sözleri, yeniden üretilerek, haberin detayında verilen mesajları güçlendirme amaçlı olarak kullanılmıştır.

Haberin görüntülerinde de Bahçeli'nin kendi sesinden konuşmaları aktarılmıştır. Kendi ses tonuyla verdiği mesajlar, haberin detaylarında da güçlendirilmiştir.

3.7.2.1.4. 6 Ağustos 2014 Kanal D Ana Haber Bülteni

6 Ağustos 2014 Kanal D Ana haber bülteninde yayınlanan haber, Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ile ilgilidir.

“Kam spiker: Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ta Diyarbakır'daydı. Rakibi Erdoğan'a yüklendi. Tek dil tek ırk dayatması çok tehlikeli, tek ırk olacaksa tek yürek olalım dedi. “

“Erdoğan'ı böyle eleştirdi. Uyardı. Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş, bugün Diyarbakır'daydı. Demirtaş'a fazla basılan 18 milyon oy pusulası soruldu. Sonra bazı siyasi parti temsilcileri ile biraya geldi. Demirtaş tekçiliğe bir kez daha vurdu yaptı. Ve Hitler'i hatırlattı. Türkiye ile devam etti.”

Haberin flaşında ve detayında Demirtaş'ın tek yürek olalım söylemi ön plana çıkartılmıştır. *“Tek dil tek ırk dayatması çok tehlikeli, tek ırk olacaksa tek yürek olalım”* şeklindeki Demirtaş'ın konuşmaları haberde verilerek “Demirtaş'ın “işbirliğine inanan”, “samimi anlayışlı”, “alçak gönüllü” biri olduğu vurgulanmıştır.

Haberin söyleminde dolaylı yönden, Demirtaş'ın mesajlarının karşıtı olarak da Erdoğan odak noktasına yerleştirilmiştir. Haberde Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın, Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın tek dil ve tek ırk söylemini eleştirmesi özellikle belirtilmiştir. Kimlik anlamında Türk kimliğine karşı çıkan Demirtaş'ın söylemi haberlerde yinelenmiştir.

“KJ: Teklik çok tehlikeli.

KJ: Tekçilik çok tehlikeli.

KJ: Teklik olacaksa tek yürek olalım.

KJ: 18 milyon oy pusulası nerede?”

Haberin KJ'lerinde de Demirtaş'ın söylemi alıntılanarak pekiştirilmiştir. .

6 Ağustos 2014 Kanal D Ana haber bülteninde yayınlanan haber, Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu 'nu destekleyen CHP lideri Kılıçdaroğlu ile ilgilidir.

“Kam spiker. CHP lideri Kılıçdaroğlu, da dün akşam Çorlu'daki miting de seçmene seslendi. Barıştan yana iseniz çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu, savaştan yanaysanız Recep Tayyip Erdoğan tercih önünüzde dedi. CHP lideri, veda turuna çıkan Cumhurbaşkanı Gül ile bir araya geldi. “

Haberin flaşında İhsanoğlu'nun barıştan yana, Erdoğan'ın ise savaştan yana olduğu şeklindeki Kılıçdaroğlu'nun söylemi, Erdoğan'ı olumsuzlama amaçlı olarak haberin de söylemi haline getirilmiştir.

“KJ: O sözleri açıkladı. Dünkü bu sözleri büyük tepki aldı.

KJ: Din ticareti yapıyor.

KJ: Anlatacak anlayacak kapasiten yok.

KJ: Ben neysem oyum.

KJ: Genel merkez de Gül ile vedalaştı”

Haberin başlıklarında da yine Kılıçdaroğlu'nun Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan karşıtı söylemi vurgulanmıştır.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de Kılıçdaroğlu'nun kendi sesinden konuşmalarına ağırlık verildiği görülmektedir. Bu şekilde Kılıçdaroğlu'nun vermiş olduğu mesajlar, haberde güçlendirilerek yeniden sunulmuştur. CHP liderinin Cumhurbaşkanı Erdoğan ile ilgili “savaşçı”, “uzlaşmaz” ve “tek adam” şeklindeki ithamları haberde yinelenerek ön plana çıkartılmıştır.

6 Ağustos 2014 Kanal D Ana haberde yayınlanan haber, Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu 'nu destekleyen MHP lideri Bahçeli ile ilgilidir.

“Kam spiker: MHP lideri Bahçeli'de bugün hem Kırıkkale hem de Çorum'da miting yaptı.

Başbakanı etnik köken ve doğum yerlerine göre ayrımcılık yapmakla suçladı. Pekâlâ, sen necisin diye sordu.”

Haberin flaşında yine siyasal kimlik ve kişilik üzerinden yaşanan tartışma ön plana çıkartılmıştır. Erdoğan'ı etnik ayrımcılık yapmakla suçlayan Bahçeli'nin söylemi, haberde güçlendirilerek verilmiştir.

“KJ: Seçim yarışı adil değil.

KJ: Bu ülkede alevi de yaşıyor Sünni de.

KJ: Dilinin altındakini niye söylemiyorsun?

KJ: Atatürk memleket evladı.

KJ: Allah sana uzun ömür versin.”

Haberin başlıklarına bakıldığında kimlik tartışmalarına ilişkin, Bahçeli'nin Erdoğan ile ilgili söylemlerinin yinelenerek kullanılmış olduğu görülmektedir.

Kanal D yayınlanan haber görüntülerinde genellikle liderlerin kendi sözlerinden haberde ön plana çıkarılmak istenilen kısım ile habere başlanılmaktadır. Daha sonraki aşamada ise haber metni, istenilen şekilde bu söylem üzerinden devam ettirilmektedir. Haber metinlerinde nesnellik söz konusu değildir.

3.7.2.1.5. 7 Ağustos 2014 Kanal D Ana Haber Bülteni

7 Ağustos 2014 Kanal D Ana haber bülteninde yayınlanan haber, Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgilidir.

“Kam spiker: Gelelim siyasetin gündemine. Cumhurbaşkanlığı seçimi için son düzlüğe girildi artık. Başbakan Erdoğan, bugün Ankara’da ve Malatya’ da konuştu. Sabah iş adamlarıyla bir araya geldi. Kendisi hakkında suç duyurusunda bulunan Bolu savcısı Zekeriya öze sert çıktı. Paralel yapıyla mücadelenin köşke çıksa da devam edeceğini söyledi. Malatya mitingini de hedefinde muhalefet ve çatı aday İhsanoğlu vardı.”

Kanal D ana haber bülteninde askeri terimler çok fazla kullanılmaktadır. Erdoğan ile ilgili haberlerde “hedefinde çatı aday ve Zekeriya öz vardı” şeklindeki bir haber dili ile Erdoğan’ın sürekli olarak saldırgan ve “gergin” biri olduğunu haberde ön plana çıkarılmak istenmiştir.

“Bugün doğuda Malatya ve Gaziantep’teydi Erdoğan. Ama dün akşam batıda Muğla’daydı. Muğla mitingi öncesinde Yatağan ve Yeniköy termik santrallerindeki özelleştirilmeye karşı çıkan işçiler eylem yapmak istedi. Polis müdahale etti. 58 kişiyi gözaltına aldı.”

Bu haberin gövdesinde de Erdoğan ile ilgili haberin içerisine, “Muğla mitingini öncesinde Yatağan ve Yeniköy termik santrallerindeki özelleştirilmeye karşı çıkan işçiler eylem yapmak istedi Polis müdahale etti. 58 kişiyi gözaltına aldı.” Erdoğan karşıtı olumsuz olan başka bir haber dâhil edilmiştir. Bu şekilde izleyici de Erdoğan ile ilgili olumsuz bir intiba bırakma ve Erdoğan’ın mitingini nedeniyle bile işçilerin gözaltına alınabildiği söylemi ön plana çıkarılmaktadır.

“Erdoğan güne Ankara’da Türkiye Odalar ve Borsalar birliğinde başladı. Yanında beş bakanıyla 7.Türkiye Ticaret ve Sanayi Şurasına katıldı. Köşke çıksam da bir şey

değişmeyecek dedi. Özellikle de paralel yapıyla mücadelenin altını çizdi. İsim vermedi ama sözlerinin hedefi belliydi. Kendisi hakkında suç duyurusunda bulunan Bolu savcısı Zekeriya öze yüklendi.

”Öz konusunda işlem yapmamakla suçladığı Hâkimler ve Savcılar Kuruluna da tepkiliydi Erdoğan. Kriptolu telefonlarının dinlendiğini hatırlattı. İş adamlarına da konuşun çağrısı yaptı.

Sonra Malatya’da meydana çıktı Erdoğan. Çatı adayı destekleyen CHP ve MHP liderini sert sözlerle eleştirdi.”

Bu haberin devamında da Erdoğan’ın herkese tepkili olduğu vurgusu haber söyleminde ön plana çıkarılmaktadır. Yine Erdoğan ile ilgili haberde askeri terim kullanılmış, sanki herkes Erdoğan’ın hedefindeymiş gibi bir söylem ile haber oluşturulmuştur.

“KJ: İş adamları konuşmuyor, konuşun!”

KJ: Monşer aklıyla üslup dersi.

KJ: “Bir savcı çıkıp edep dışı...”

KJ: Alçakça bir ihanet var.”

Haber başlıklarında da Erdoğan ile ilgili, saldırgan, herkese yüklenen ve çok “gergin” olan bir kişi şeklinde sunulmuştur.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de eylem görüntülerinin, polis müdahalesinin detaylı bir şekilde haberde işlendiği görülmektedir. Erdoğan’ın mitinginde asıl vermek istediği mesajlar ise haberde önemsizleştirilmiş ve haberde bu mesajlara hiç değinilmemiştir.

7 Ağustos 2014 Kanal D Ana haberde yayınlanan haber, Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile ilgilidir.

“Kam spiker: Çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu ’da Samsun’da sivil toplum kuruluşları ile bir araya geldi. Rakibi Erdoğan’ı milleti ayırıştırarak suçladı. Seçmene ülkeyi birleştirelim yoksa sen şusun busun diye lakap takan din adına ortalarda dolaşan birini mi seçeceksiniz diye sordu.”

Kanal D ana haber bülteninde dikkat çekici bir şekilde İhsanoğlu ile ilgili mesajlar haberde özenle aktarılmıştır. İhsanoğlu ile ilgili herhangi bir olumsuz söyleme bu haberde de yer verilmemiştir.

“KJ: Makam için milleti ayırıştırıyor.

KJ: Pehlivan hakem olmaz.

KJ: Ülkenin böyle hafifliklere tahammülü yok. Rakibine yüklenmeye İsrail ile devam etti.

KJ: İsrail mallarını ben mi getirdim?

KJ: Mührü doğru yere basın. “

Haberin başlıklarında da İhsanoğlu'nun en önemli propaganda amaçlı sözleri ön plana çıkartılmıştır. İhsanoğlu 'nu destekleyici, olumlayıcı başlıklar haberin dili haline getirilmiştir.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de özellikle bu haberde bir vatandaşın “Bu millet diktatörü göndermek için karar verecek sayın başbakanım” sözü ön plana çıkartılmıştır. Haberde bir gönderme yapılmıştır. Bu kişinin bağrışması duyulabilir olmasına rağmen ekranda alt yazı ile tekrar desteklenerek ve yeniden üretilerek anlam daha güçlü hale getirilmiştir.

7 Ağustos 2014 Kanal D Ana haber bülteninde yayınlanan haber, Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ile ilgilidir.

“Kam Spiker: Rakibi Erdoğan'ı kendi sözleri ile vurdu. Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş dün Adana'daydı. Öyle dedi ve birlik beraberlik mesajı verdi.”

“Mitingin ardından CNN Türk'te Tarafsız Bölge programına katıldı. Kendisinin Zaza ve Kılıçdaroğlu'nun Alevi olduğuna vurgu yapan başbakan Erdoğan'a yanıt verdi. Seçimin ikinci tura kalması durumunda nasıl bir yol izleyeceğini anlattı. Demirtaş bugün de Ankara'daydı. Veda turlarına devam eden Gül ile mecliste bir araya geldi.”

Haberin detayında Erdoğan ile ilgili olarak Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın etnik kökeni ve Kılıçdaroğlu'nun mezhebi hakkında iddia edilen Zaza ve Alevi terimleri haberde ön plana çıkartılmıştır. Erdoğan'ın bu dini ve etnik kimlikler aracılığı ile ayrımcılık yaptığı şeklindeki Demirtaş'ın söylemi haber de de yeniden üretilerek sunulmuştur.

“KJ: Irkçılıkta rekora gidiyor.

KJ: Koltuk uğruna...

KJ: Demirtaş benim soy ismin olmaktan çıktı.

KJ: Kutuplaşmayı oya dönüştürüyor.

KJ: İkinci tura kalmazsam

KJ: Gül ile vedalaştı.”

Haberin başlıklarında da Demirtaş'ın söylemi yeniden üretilerek daha güçlü bir hale getirilmiştir.

7 Ağustos 2014 Kanal D Ana haber bülteninde yayınlanan haber, Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu 'nu destekleyen CHP lideri Kılıçdaroğlu ile ilgilidir.

“kam spiker: CHP’nin dün akşam Bağcılar’da CHP lideri Kılıçdaroğlu’nun da konuşma yapacağı halk konserine izin verilmedi. Ama CHP lideri yasağa rağmen seçmene seslendi. Yasağın bize sökmez diyerek Erdoğan’a yüklendi. “

Bu haberde de edilgen bir dil kullanılarak, yasakların sebebi Erdoğan olarak sunulmuştur.

“Yasak getirilen yer Bağcılar meydanıydı. Çok öfkeliydi. CHP dün akşam İstanbul Bağcılar meydanında halk konseri düzenleyecekti. Kılıçdaroğlu’ da etkinliğe katılacak seçmenlere seslenecekti ama izin verilmedi. Konser iptal edildi ama Kılıçdaroğlu Bağcılarda konuşmaya kararlıydı.

Kalabalıktan sandığa gitme sözü aldı. Nasıl bir Cumhurbaşkanı istediklerini anlattı.

Erdoğan’ın çatı aday İhsanoğlu’na yönelik sözlerine de tepkiliydi.

Kılıçdaroğlu, bugün de Eskişehir’e gitti.”

Haberde edilgen bir cümle yapısı kullanılarak, bütün olumsuzluklar, Erdoğan’a yüklenmiştir. Kılıçdaroğlu ’nu sinirlendiren, öfkeliendiren kişi de yine Erdoğan olarak gösterilmiştir.

“KJ: Yasağın bize sökmez.

KJ: Kılıçdaroğlu yasağa rağmen konuştu. Hedefi Erdoğan’dı. Toplumunu bölüyor dedi.

KJ: Bölücü başı, diktatör bozuntusu.

KJ: Cumhurbaşkanı halkını bölmemeli.”

Haberin başlıklarında da Kılıçdaroğlu’nun söyleminin yeniden üretilerek güçlendirildiği görülmektedir.

7 Ağustos 2014 Kanal D Ana haberde yayınlanan haber, Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ’nu destekleyen MHP lideri Bahçeli ile ilgilidir.

“Kam spiker: MHP lideri devlet Bahçeli ise Kırşehir’deydi. O da Erdoğan’ı ayrımcılık ile suçladı. Alevi olduğu zaman Cumhurbaşkanı olmaz mı sen kimsin kimliğin karışık kaynağın bulaşık dedi.”

Bahçeli’nin kendi sesinden cümleleri, “sen kimsin karışık kaynağın bulaşık” cümlesi ile haberde aynen alıntı yapılarak Bahçeli’nin söylemi ile haberin söylemi eşitlenmiştir. Kimlik anlamında da Bahçeli’nin “karışık” söylemi haberde vurgulanmıştır. Dini kimlik üzerinden tartışmalar, Alevi ve Sünni tartışmaları ile birlikte etnik kimliğe ait tartışmalarda haberlerde yinelenerek vurgulanmıştır.

“KJ: Gülene çağrı. Erdoğan ile yüzleş.

KJ: Erdoğan’ı ayrımcılık ile suçladı. Erdoğan’ı bir kez daha ayrımcılık yapmakla suçladı. Senin gerçek kimliğin ne? Bilen yok dedi.

KJ: Erdoğan’a sen kimsin?

KJ: Erdoğan’a başbakanlıkta kal”

Haberin başlıklarında da yine Bahçeli'nin söylemi pekiştirilerek" güçlendirilmiştir.

3.7.2.2. ATV

3.7.2.2.1. 3 Temmuz ATV Ana Haber Bülteni

3 Temmuz 2014 tarihli ATV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgilidir:

"Kam Spiker: Başbakan Erdoğan'ın, Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin kampanya süreci netleşti. Erdoğan, mitinglerine kurtuluş savaşının başladığı Samsun'dan start verecek. 40 ile gidecek olan Erdoğan, o illerde iftar yemeklerine de katılacak."

Haberin söyleminde Erdoğan'ın mitinglerine Samsun'dan başladığına dikkat çekilerek, seçimlerin en az milli mücadele kadar önemli olduğu vurgusu yapıldı. Erdoğan'ın 40 ilde miting yapacağı belirtilirken, sayılarla haberin etkisi artırıldı. Ayrıca haberin giriş cümlesinde Erdoğan'ın iftar yemeklerine de katılacağı özellikle vurgulanarak Erdoğan'ın Müslüman kimliği vurgulanmıştır.

Haber Gövdesi: Başbakan Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı seçim kampanyasına hız verdi. Erdoğan seçim startını Mustafa Kemal'in milli mücadeleyi başlattığı Samsun'dan verecek

Haberin gövdesinde Erdoğan'ın mitinglerinin milli mücadele kadar önemli olduğu açık bir şekilde vurgulanmıştır. Seçimlerle milli mücadele arasında doğrudan bir bağ kurulmuştur.

"İkinci durak ise yine milli mücadelede önemli bir durak olan Erzurum olacak. Başbakan kampanya boyunca Büyükşehirlerin tamamında miting düzenleyecek. Bazı illeri de ziyaret edecek. Miting düzenleyeceği toplam il sayısının 40'ı bulması bekleniyor. Tüm illerde miting saati aynı olacak. Saat tam 16.00 da kürsüye çıkacak."

Haberin gövde metninde de Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın seçim programı abartılı bir anlatımla izleyiciye aktarılmıştır. Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın seçim ile ilgili hazırlamış olduğu program ve söylem haberin dili haline getirilmiştir. Milli mücadele yıllarındaki Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün milli mücadeleyi başlattığı güzergâhlar ile Erdoğan'ın seçim kampanyası sırasında takip edeceği güzergâhlar arasında bağ kurulmuştur. Bu bağlamda, milli mücadele de ikinci durak olan Erzurum'u Erdoğan'ın da seçim ziyareti kapsamında ziyaret edeceği haberde özellikle vurgulanmıştır.

Bu haberde Erdoğan," Dik başlı", "azimli" gibi örtülü nitelermelerle; tüm zorluklara rağmen mücadele eden, cesur ve korkusuz bir kişilik ile ön plana çıkartılmıştır.

"Halkla birlikte iftar yemeklerine katılacak. Erdoğan, seçim kampanyasının tanıtımını ise 10 bin kişinin katılımı ile gerçekleştirecek büyük bir törenle İstanbul da yapacak. "

Haberin devamında ise Erdoğan'ın halk ile birlikte iftar yemeklerine katılacak olmasının belirtilmesi, Erdoğan'ın "alçak gönüllü" bir kişiliğe sahip ve aynı zamanda halkla iç içe olan biri olduğunu belirtmek için kullanılmıştır. İftar yemeklerini haberde tekrar tekrar kullanarak da Erdoğan'ın muhafazakâr, Müslüman kimliğine örtülü vurgu yapılmıştır. Seçim kampanyasının büyük bir katılımı ile gerçekleşecek olmasını belirtmesi de Erdoğan'ın seçim kampanyalarını olumlu gösterme amacıyla özellikle seçilmiştir.

Erdoğan'ın halkın içinden biri olduğu, halkın ve milletin adamı olduğu söylemi haberde sıklıkla örtülü bir söylemle tekrar edilmiştir.

Erdoğan, Çankaya için Türkiye turuna çıkıyor

Muhabir ile Canlı Bağlantı: *"Başbakan Erdoğan, başbakanlık çalışma ofisinde çalışırken kurmayları çok değil 500 metre ilerideki cumhurbaşkanlığı çalışma ofisinde hummalı bir hazırlık yapıyor. 10 Temmuz da açıklanacak vizyon belgesi için çalışmalar son sürat devam ediyor. Başbakan yardımcısı Beşir Atalay başkanlığında oluşturulan ekip, 10 Temmuz'da açıklanacak vizyon belgesi için kampanyanın ana hatlarını da netleştirdi. Her seçime ayrı bir seçim bildirgesi ile giren Ak Parti bu seçimlerde cumhurbaşkanlığı vizyon belgesi hazırlayarak giriyor. Başbakan Erdoğan kampanya süresince yeni Türkiye vurgusu öne çıkaracak. Yeni anayasa vaatleri arasında önemli bir yer tutacak. Kampanyada parti değil, aday vurgusu ön plana çıkarılacak. Kampanya da Erdoğan için resim ve slogan da bulundu. Milletın adamı Recep Tayip Erdoğan. Başbakan her yerde yeni Türkiye'nin istiklal mücadelesinin lideri diye anons edilecek. Erdoğan'ın kampanyası için ayrı bir seçim şarkısı hazırlanmayacak. 30 Mart seçimlerinde büyük beğeni toplayan dombıra Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı seçim kampanyasında da kullanılacak."*

Haberde Erdoğan'ın seçim programını anlatması amacıyla muhabir ile canlı bağlantı yapılmıştır. Muhabir, Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın seçim programını anlatırken, partideki çalışmalar ile ilgili abartılı bir dil kullanmıştır. Cumhurbaşkanı adayının seçim kampanyasının dili haberlerde aynen benimsenerek aktarılmıştır. Haberın söylemi ile Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın seçim söylemi birbirini tamamlamıştır.

Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın seçim kampanyalarında kullanacağı söylemler, haberde de pekiştirme amaçlı olarak kullanılmıştır. Erdoğan'ın "alçak gönüllü",

“azimli” halkın sorunlarına sürekli olarak ilgi gösteren, halkı için hiç durmadan çalışan biri olduğu söylemi haberin dilinde örtülü bir şekilde verilmiştir.

Haberde kullanılan görüntülere bakıldığında da seçilen görüntülerin özellikle seçildiği, Erdoğan ve milli mücadele yılları arasında doğrudan bir bağ kurulduğu görülmektedir. Erdoğan’ın milletin adamı olduğu tezini güçlendirmek amaçlı, Erdoğan’ın halk ile iç içe olduğu görüntüler defalarca gösterilmiştir. Bu esnada Erdoğan’ın seçimlerde kullanmış olduğu dombıra müziği de habere coşku katılması amacıyla haber boyunca sıklıkla kullanılmıştır.

Habere ait KJ’lerde ile ilgili olarak;

KJ:40 ilde miting yapacak.

16 da kürsüye çıkacak her ilde miting yapacak.

KJ: 40 ilde miting yapacak.

KJ: Yeni Türkiye vurgusu

KJ: Erdoğan’ın seçim kampanyası. Meydanlarda yine dombıra rüzgârı esecek Erdoğan mitinge Samsun’dan başlayacak.

Haberde kullanılan KJ’lerde de haberin flaşında ve gövdesinde verilen mesajlar daha güçlü bir şekilde pekiştirilmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın seçim söylemi, haberlerin odağına yerleştirilmiştir.

3 Temmuz 2014 tarihinde ATV ana haberde yayınlanan bir diğer haber yine Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgilidir.

“Kam Spiker: Başbakan Erdoğan, adaylığının açıklandığı toplantıda herkesi duygulandıran bir anısını anlatmıştı.20 yıl öncesinde Erdoğan’ın seçim çalışmaları sırasında küçük bir çocuğu Erdoğan’ın yanına gelmiş ve annesinin bileziğini vermişti. Erdoğan o günü hiç unutmadığını söylemişti. A haber o kız çocuğunu buldu. Rizeli Nihal Karataş hem o anı anlattı hem de hayalini.

Seçim ile ilgili ikinci haber yine Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgilidir. Bu haberde duygusallık ön plana çıkarılarak, izleyiciyle Erdoğan arasında bir bağ kurulması amaçlanmıştır. Haberin söylemi duygusal bir söylem üzerine kuruludur. Haberde yine etken haber dili kullanılmıştır. ATV haberin o kızı bulması da özellikle dikkat çekicidir. ATV haber, sanki Erdoğan’dan talimat almış ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın bahsetmiş olduğu kişiyi bulmuş ve bu kişiyle ilgili bir haber hazırlamıştır. Bu haberde yine Erdoğan’ın kişiliği ile ilgili olarak “*Erdoğan o günü hiç unutmadığını söylemişti*” şeklindeki söylem ile Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın “Duyarlı” ve “samimi anlayışlı biri olduğu haberlerde dile getirilmiştir.

Habere ait KJ'lerde değerlendirildiğinde de aynı söylemin burada da devam ettiği görülmektedir.

“KJ: O kızı A haber buldu.

Başbakanın anlattığı duygu dolu anının kahramanı.”

“Haberin Gövdesi: Nihal Karataş, Erdoğan için dua ediyor. Erdoğan için tek hayali de Cumhurbaşkanı köşkte görmek.”

Haberde duygusal bir şekilde Nihal Karataş ile Erdoğan arasında bağ kurulmuştur. Özellikle haberde Nihal Karataş'ın “Erdoğan'ı köşkte görmek istediği şeklindeki sözleri vurgulanmıştır.

Haberde kullanılan görüntülerde de duygusal görüntüler seçilerek haber hazırlanmıştır. İzleyiciyle duygusal bağ kurularak, haberin odağına yerleştirilen Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı olmasını hemen herkesin istediği şeklindeki söylem pekiştirilmiştir.

İki haberde de Erdoğan ile ilgili herhangi bir olumsuz söylem söz konusu değildir.

3 Temmuz 2014 tarihli ATV ana haber bülteninde yer alan haber Cumhurbaşkanı adayı Ekmelettin İhsanoğlu ile ilgilidir.

“Kam Spiker: CHP ve MHP'nin çatı adayı Ekmelettin İhsanoğlu, günü İstanbul'da geçirdi. Önce TÜSİAD yöneticileri ile bir araya geldi. Sonra Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ü ziyaret etti. Çıkışta ise zafer işareti yaptı.”

Haberin flaşında çatı aday ile ilgili Erdoğan haberinde olduğu gibi aday lehine abartılı bir anlatım yoktur.

“Haberin Gövdesi Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile Tarabya köşkünde yaptığı görüşmenin ardından köşkten zafer işareti yaparak ayrıldı.

Seçim çalışmaları için İstanbul'a gelen İhsanoğlu öğle saatlerinde Tarabya köşküne geldi. Cumhurbaşkanı ile yaklaşık 50 dakika süren görüşmesinden basına bir kare görüntü yansıdı. Köşkten ayrılırken basın ordusu onu bekliyordu.”

Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile 11.Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün dostluğuna haberde değinilmiştir. İhsanoğlu ile Gül'ün görüşmenin içeriğine ilişkin kısa açıklamalar ile yetinilmiştir.

“Merak edilen İhsanoğlu’nun adaylığı konusunda Abdullah Gül’ün yorumuydu. “Artık o kadarını da söylemeyeyim değil mi? Bilezik Hikâyesi de İhsanoğlu’na soruldu. Kendi sesiyle “saatim var benim” dedi. İhsanoğlu’nun bir sonraki durağı ise TÜSİAD’tı.

Çatı aday, işadamları ile bir araya geldi. İhsanoğlu TÜSİAD ile görüşürken CHP ve MHP genel başkan yardımcıları ile diğer 5 parti genel başkanının İhsanoğlu için imzaladığı adaylık belgesini YSK ya teslim etti. “

Haber de aday ile ilgili, üç farklı haber birleştirilmiştir. TÜSİAD ile yaptığı görüşmeye ilişkin herhangi bir detay haberin içeriğinde mevcut değildir. Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu’nun Erdoğan ile ilgili soruya verdiği yanıt haber de özellikle vurgulanmıştır. İhsanoğlu’nun Abdullah Gül ile ilgili konuşması hakkında da detaylı bilgi haberde verilmemiştir.

Aynı habere ait KJ’lerde değerlendirildiğinde ise;

“KJ: İhsanoğlu’ndan zafer işareti.

KJ: İhsanoğlu gül ile görüştü

KJ: Çatı aday Gül ile görüşmesinden böyle ayrıldı

KJ: İhsanoğlu TÜSİAD’a gitti.”

KJ’lerde etkili bir anlatım dili yoktur. Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile ilgili yapılan bu haberde birkaç gelişme tek bir haberde birleştirilmiş ve gelişmelere ilişkin ayrıntılı bilgiler haberlerde yer almamıştır.

Habere ait görüntüler değerlendirildiğinde ise haberin görüntülerin de de İhsanoğlu ile ilgili Erdoğan haberinde olduğu gibi özel görüntüler seçilmemiştir.

3 Temmuz 2014 tarihinde ATV haberde yayınlanan bir diğer haber de Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş ile ilgilidir.

“Kam Spiker: HDP’nin Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş’ta turlarını sürdürüyor. Demirtaş, bugün Mimarlar Odası ile Altı Nokta Körler Derneğini ziyaret etti.”

“Perfore: HDP’nin adayı Demirtaş’ta ziyaretlerini sürdürüyor. Demirtaş, bugün KESK genel kuruluna katıldı. Demirtaş’ın kendi sesiyle: “ biz artık Türkiye’nin yönetimine halk gelsin deme zamanı gelmiştir” .HDP Batman milletvekili Leyla Akata, bölgeden çıkan petrolden illere pay verilmesini istemişti. Demirtaş, o teklife destek verdi. Demirtaş sadece güneydoğu ya da doğu değil diğer bölgelerden çıkan ürünler içinde o bölgelerin pay almasını istedi. Demirtaş daha sonra Altı Nokta Körler Derneğini ziyaret etti.”

Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ile ilgili haberde adayın ziyaret ettiği yerler özellikle vurgulanmıştır. Türkiye’de kamuoyunca tepkiyle karşılanan bir HDP milletvekilinin açıklamaları, bu haberle ilgili olmamasına rağmen, haberde verilerek, Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş’ın seçim kampanyası ile ilgili olan bu haberin içeriği

anlamsızlaştırılmıştır. Haberde Demirtaş'ın seçim çalışmaları ve konuşmaları ile ilgili bilgilere yer verilmemiştir.

Haberde Demirtaş, örtülü bir şekilde önemsiz biri gibi sunulmuştur.

“KJ: Demirtaş KESK'e gitti.

KJ: Seçim kampanyasını anlattı.

KJ'lerde de etkili bir anlatım dili yoktur. Çok önemli olmayan Cümleler, KJ olarak seçilmiştir.

3.7.2.2.2. 4 Ağustos ATV Ana Haber Bülteni

4 Ağustos 2014 ATV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgilidir:

“Kam spiker: Ak Partinin Cumhurbaşkanı adayı ve başbakan Erdoğan, dün akşam saatlerinde tarihi İstanbul mitinginde kürsüye çıktı. Maltepe'deki devasa miting alanında buluşan İstanbullulara seslendi. Konuşmasının en dikkat çekici bölümü vasiyetini ilan ettiği kısım oldu. Erdoğan, çatı aday ve çatı adaya destek veren muhalefete de çok sert sözlerle yüklendi.”

Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın mitingi için “tarihi İstanbul mitingi” şeklindeki bir söylem, mitingin çok önemli olduğunu vurgulamak için özellikle seçilmiş bir cümledir. “Maltepe de devasa” miting cümlesi ile de mitingin çok kalabalık olduğu abartılı bir ifade ile haberde yer almıştır.

Yine Erdoğan'ın rakiplerine çok sert sözlerle yüklendiği şeklindeki söylem, Erdoğan'ı daha güçlü gösterme amacıyla kullanılmıştır. Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın “dik başlı”, ve kararlı bir kişiliği olduğu haberde örtülü bir anlatımla vurgulanmıştır.

“Başbakan Erdoğan, tarihi İstanbul mitinginde vasiyetini milyonlarla paylaştı. Deniz doldurularak inşa edilen Maltepe meydanını ilk kez kullanan Erdoğan, alana helikopterle geldi. Erdoğan'a ailesi ve torunları da eşlik etti. Maltepe meydanındaki mitingde insan seli vardı. 2.5milyon İstanbulluya seslenen Erdoğan, konuşmasına istiklal marşının 10 kıtasını okuyarak başladı. Mitingi Erdoğan ailesi de en ön saflarda izledi. Erdoğan'ın köşk seçimine tam bir hafta kala düzenlendiği mitingde çatı aday hedefledi. Erdoğan İhsanoğlu'nun uluslararası görevde olduğu dönemi hatırlattı. Erdoğan konuşmasının devamında da İhsanoğlu'na sert sözlerle yüklendi. Erdoğan konuşmasında İhsanoğlu'nun bildiği yabancı diller konusuna da değindi. Ve istiklal marşı polemliği. Erdoğan, Ekmelettin İhsanoğlu 'nu bu kez esprili bir dille eleştirdi. Maltepe Meydanı çok kalabalıktı. Hava da çok sıcaktı. Sık sık baygınlık geçirenler oldu. Sedyeler, sahra çadırına fenalaşanları insanlar taşıdı. O anlardan biride Erdoğan konuşurken kayda geçti. Erdoğan sözlerini başladığı gibi müzik eşliğinde bitirdi.”

Haberin içeriğine bakıldığında yine “mitingde insan seli vardı”, “2,5 milyon İstanbulluya seslenen” şeklindeki cümlelerle mitingin çok kalabalık olduğu haberde yinelenerek sürekli olarak vurgulanmıştır.

İhsanoğlu'na “sert sözlerle yüklendi” “Esprili bir dille eleştirdi” bu cümlelerde Erdoğan'ın gerektiği durumlarda ve hak edildiğini düşündüğü kişilere karşı çok sert ‘dik başlı’ olabileceği ancak eleştiri yaparken bile “duyarlı” biri olduğu söylemi haberlerde kullanılmıştır.

4 Ağustos 2014 ATV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgilidir:

“Kam spiker: Bugün Ankara’da bir izdiham vardı. Yüzlerce kişi bankalara akın etti. Ve başbakan Erdoğan’ın seçim kampanyasına bağış yapmak için birbirleri ile yarıştı.”

Bu haberde de Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın seçim kampanyası için vatandaşların bankalara akın ettiği ve izdiham yaşandığı şeklindeki söylem, daha fazla vatandaşın bağış yapmasını sağlamaya yönelik bir söylemdir.

“Kimi öğrenci harçlığını getirdi. Kimi ise bayram harçlıkları ile dolu kumbarasını. Kuyrukta ev kadınları da vardı emeklilerde.”

Haberin detayında da yine her kesimin adeta bağış yapmak için birbiri ile yarıştığı şeklindeki bir söylem ön plana çıkarılarak; yeni bağışların yapılması için örtülü bir şekilde propaganda yapılmıştır.

“Başbakan Erdoğan’ın seçim kampanyasına destek olmak isteyen Sincanlılar, banka önlerinde kuyruk oluşturdu.7 den yetmişe her yaştan katılım vardı. Önemli olan miktar değil destek dediler. Erdoğan’a destek için saatlerce kuyrukta beklediler. Kuyruk bitmek bilmedi. Mesai saati de yeterli olmadı. Bağışlarını yapamayan Sincanlılar yarın bir kez daha kuyruğa girecekler. Bağış için sıranın kendilerine gelmesini bekleyecekler.”

Yine bu haber metninde de abartı cümleler kullanılarak, bağış konusunda vatandaşların Erdoğan'a destek olmak için adeta seferber oldukları şeklindeki bir söylem haberde kullanılmıştır.

4 Ağustos 2014 ATV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ile ilgilidir:

Kam spiker: Muhalefetin çatı adayı Ekmelettin İhsanoğlu, günü Ankara da geçirdi. Seçim turuna çıktı. Kameralara yine ekmekle poz verdi. Keçiören’de konuşurken de sözü istiklal marşı gafına getirdi.

ATV de çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu ile ilgili yayınlanan haberlerde genellikle vurgusuz, özensiz cümleler seçilerek, haberin içeriği önemsizleştirilmektedir. Söylem, daha yalın bir dille kurulmaktadır.

“Çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin son haftasına başkent Ankara’da girdi. Ankara sokaklarında seçim turu attı. Havaalanında atlıların karşıladığı İhsanoğlu’nun seçim turu 11 ayrı noktada devam etti. İhsanoğlu, Keçiören’deki konuşmasında istiklal marşı gafını düzeltmeye çalıştı.”

Haberin detayında da İhsanoğlu’nun İstiklal marşı konusunda daha önceden bir gaf yaptığı ve bu gafı düzeltmeye çalıştığı iddia edilerek, adaya ayrılan süre içerisinde aday ile ilgili olumsuz bir söylem ön plana çıkartılmıştır.

4 Ağustos 2014 ATV ana haberde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ile ilgilidir:

“Kam spiker: Köşkün diğer adayı Selahattin Demirtaş ise Ağrı’da çıktı kürsüye. Çankaya seçimini kazanamazsak 2015 genel seçimlerinde iktidara yürüyeceğiz dedi ama bana karakaşım kara gözüm için oy vermeyin dedi.”

“Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş, köşk yarışının son haftasına Ağrı’da başladı. Konuşmasında seçimi kazanamama ihtimalini değerlendirdi. Demirtaş Ağrı halkına Pazar günü sandık başına gidin çağrısı yaptı ve oy istedi.”

Bir diğer Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ile ilgili haber de de Demirtaş’ın yapmış olduğu mitinglerin içeriğine ilişkin bilgiler haberde yer almamıştır.

3.7.2.2.3. 5 Ağustos ATV Ana Haber Bülteni

5 Ağustos 2014 ATV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgilidir:

“Kam spiker: Başbakan Erdoğan, köşke çıkması durumunda Ak Partinin akıbeti ile ilgili bir değerlendirmede bulundu. Ama yine partinin başına kimin geleceğini işaret etmedi. Sadece genel başkan ile başbakanın aynı isim olması gerektiğini söyledi. Devamında da seçilirse nasıl bir Cumhurbaşkanı olacağının ayrıntılarını anlattı.”

“Başbakan Erdoğan, köşke çıkması durumunda Ak Partinin geleceğinin ne olacağı sorusuna bu yanıtı verdi. Yerine geçecek başbakanın aynı zamanda parti genel başkanı olması gerektiğini söyledi.

Erdoğan seçildikten hemen sonra Ak Partinin en yetkili karar olma organı merkez karar yürütme kurulunu toplayacağını ve o toplantıda halefinin belirleneceğini vurguladı. Hükümet ile köşk arasındaki uyumdan bahsederken Abdullah Gül dönemini örnek verdi.

Başbakan bir kez daha köşke çıktığı zaman aktif Cumhurbaşkanı portresi çizeceğini dile getirdi.

Erdoğan, Pazar günü yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimine yüksek katılım beklediğini söyledi. Gurbetçi oyların düşük kalmasını ise randevu sistemine bağladı. Ve YSK'ya tepki gösterdi.

Başbakan yarıştaki rakiplerini eleştirdi. Konuyu paralel yapıyla mücadele ve Fethullah Gülen'in bedduasına getirdi."

ATV'de yayınlanan bu haber de de Erdoğan'ın söyleminin yeniden üretilerek, güçlendirilerek haberin söylemi haline getirildiği gözlemlenmektedir.

"KJ: Partimin boğulmasına izin vermem

Erdoğan kendinden sonraki dönemle ilgili konuştu.

KJ: Hükümet köşk uyumu önemli.

Erdoğan: genel başkan, başbakan olursa güçlü olur.

KJ: Aktif cumhurbaşkanlığı mesajı

Başbakan ile haftada bir değil sık görüşeceğim

KJ: Erdoğan'dan beddua yanıtı

İsrail'i lanetleyen bir şey duydunuz mu?

KJ: Erdoğan'dan YSK ya tepki

Randevu alma olayı her şeyi alt üst etti"

Haberin başlıklarının da Erdoğan'ın söylemini güçlendirme amaçlı, yeniden üretilerek haberde kullanıldığı görülmektedir.

Haber görüntüleri incelendiğinde de Erdoğan ile ilgili görüntülerin özenle seçildiği, haberde Erdoğan'ın açıklamalarının kendi sesinden genellikle verildiği görülmektedir.

5 Ağustos 2014 ATV ana haberde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ile ilgilidir:

"Kam spiker: Seçime artık 5 gün var. Çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu da seçim turlarını sürdürüyor. İhsanoğlu Eskişehir'de konuştu bugün. Seçimden galip ayrılacağını söyledi. Herkesi oy vermeye davet etti."

"Çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu, seçim turu için bugün Eskişehir'deydi. Farklı partilerin temsilcileri tarafından karşılanan İhsanoğlu önce büyükşehir belediye başkanı Yılmaz Büyükerşen'i ziyaret etti. İhsanoğlu ziyaretin ardından esnafla buluştu.

Ekmelettin İhsanoğlu, Eskişehirliyle sohbet ederken oyunuzda sahip çıkın uyarısı yaptı ve ardından kameraların karşısına geçti.

Daha sonra sivil toplum kuruluşları ile bir araya gelen çatı aday köşk yarışından galip çıkan taraf olacağını iddia etti."

Çatı aday ile ilgili bu haber de de yine İhsanoğlu'nun mitingi ile ilgili olarak genel bilgilere yer verilmiştir. Mitinglerin içeriği ile ilgili çok detaylı ve kapsamlı bilgilere yer verilmemiştir.

“KJ: Çatı aday Eskişehir’de

İhsanoğlu: Pazar günü kazanacağımdan eminim

KJ: Çatı aday Eskişehir de

İhsanoğlu, yılmaz Büyükerşen’i ziyaret etti.

KJ: Çatı aday Eskişehir’de

Herkes sandığa gitsin oyunu kullansın”

Haber ile ilgili başlıklarda da İhsanoğlu'nun yapmış olduğu açıklamaların önemli olmayan kısımları başlık haline getirilmiştir.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de haberde mitinglerle ilgili görüntü seçiminde çok dikkatli davranılmadığı gözlemlenmektedir. Miting ile ilgili görüntülerde çok sık değişiklik yapılmaktadır. Birbiriyle bağlantısı olmayan farklı miting görüntüleri hızlı geçişlerle ekranlara getirilmiştir.

5 Ağustos 2014 ATV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ile ilgilidir:

“Kam spiker: Köşkün diğer adayı Selahattin Demirtaş ise Van’daydı.

Ekmelettin İhsanoğlu'nun temsil ettiği çatıyı çok sert bir dille eleştirdi. Demirtaş bana değil kendinize oy vereceksiniz diyerek herkesten oy istedi.

“Köşk adayı Selahattin Demirtaş, çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu'na bu sözlerle yüklendi. Vanlılara seslenirken birlik beraberlik vurgusu yaptı. Demirtaş sadece Van’dan değil tüm Türkiye’den oy istedi.”

Bu haber de de yine Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ile diğer aday İhsanoğlu arasında çok sert bir polemik yaşanmış gibi bir söylemle haber oluşturulmuştur. Haber de iki aday arasında büyük bir tartışma var söylemi, güçlendirilmiştir.

“KJ: Demirtaş çatıya yüklendi.

Birlik ve beraberlik çağrısı yaptı oy istedi.”

Haberin başlığında da yine, Demirtaş ile diğer aday arasındaki gerilim, yeniden üretilerek haberin söylemi haline getirilmiştir.

5 Ağustos 2014 ATV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgilidir:

“Kam spiker: Başbakan Erdoğan, seçim arifesinde yoğun mesai yapıyor. Başbakan Erdoğan dün gece Ak Parti genel merkezinde gece geç saatlere kadar çalıştı. Evine gitmek istediği sırada bir büyük sürprizle karşılaştı.”

Bu haber de de “yoğun mesai yapıyor”, gece geç saatlere kadar çalıştı” gibi ifadelerle Cumhurbaşkanı aday ve aynı zamanda başbakan olan Erdoğan’ın sürekli olarak çalıştığı söylemi, haberde yeniden üretilerek vurgulanmıştır. Erdoğan’ın “Azimli”, “titiz” ve “başarma yönelimli” bir kişiliğe sahip olduğu belirli aralıklarla haberlerde ön plana çıkartılmıştır.

“Gece yarısı Ankara’nın subay evleri semtini sloganlarıyla inleyenler, Cumhurbaşkanı aday Erdoğan’a seçim sürecinde destek veren komşuları.

Erdoğan Ak Parti genel merkezindeki çalışmalarını bitirip evine dönüyordu.

Yol kenarında kendisini bekleyen kalabalığı gördü. Konvoyu durdurdu. Aşağı indi. Başbakan Erdoğan kendisine destek olan mahalleliyi sessiz olmaları konusunda uyardı. Tek istekleri Erdoğan ile aynı karede yer alabilmektir. Başbakan onları kırmadı.

Kalabalık arasındaki küçük erkek çocuğu, Erdoğan’ın dikkatini çekti. Başbakan çocuğu sevdi ve ardından mahalleliye veda etti. Kalabalık Erdoğan’ı evine alkışlarla uğurladı.”

Propaganda amaçlı olarak özel hazırlanmış bir haber. Haberde Cumhurbaşkanı aday Erdoğan ile ilgili “sevgi seli” gibi ifadelerle Erdoğan’ın halk ile olan buluşması ve halka yakın ilgi göstermesi haberin söylemi haline getirilmiştir. Erdoğan’ın “alçak gönüllü” biri olduğu bu haber ile dile getirilmiştir.

KJ: Mahalleli yolunu kesti

Başbakan Erdoğan’a komşularından sevgi seli.

KJ: Erdoğan’a komşularından destek

Başbakan mahalleli ile tek tek fotoğraf çekti.

Haberin başlıklarında da Erdoğan’ın halkla olan ilgisi, tek tek tokalaşması vurgulanmıştır. Erdoğan’ın “alçak gönüllü” ve halkın içinden biri olduğu haberin söylemi haline getirilmiştir.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de Erdoğan ile ilgili görüntülerin özenle seçildiği, kamera açlarına dikkat edildiği görülmektedir. Erdoğan’ın halk ile olan buluşmasında detay görüntüler verilerek, Erdoğan’ın milletin adamı, halkla iç içe bir siyaset yaptığı ön plana çıkartılmıştır.

3.7.2.2.4. 6 Ağustos ATV Ana Haber Bülteni

6 Ağustos 2014 ATV ana haberde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgilidir:

“Kam Spiker: Ak Partinin Cumhurbaşkanı adayı başbakan Erdoğan, seçimlere 4 gün kala yoğun temposunu sürdürüyor. Şu dakikalarda Muğla’da konuşuyor ama bugün önce Aydın’daydı. Fethullah Gülen’i kelimenin tam karşılığı topa tuttu. Erdoğan, gülenin son bedduasını dengesi bozulmuş sözleri ile değerlendirdi. Hedefinde CHP MHP ve iki partinin birlikte kurduğu çatı aday İhsanoğlu da vardı.”

Haberde “yoğun temposunu sürdürüyor”, şeklindeki cümle ile Erdoğan’ın çok çalıştığı haberde yeniden üretilerek güçlü bir şekilde vurgulanmıştır. Erdoğan, etken cümle yapısıyla haberin odağına yerleştirilmiştir. Erdoğan’ın çok çalışkan “başarma yönelimli” ve “azimli” bir kişiliği olduğu haberlerde dile getirilmiştir.

“Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, aydında kürsüye çıktı ve muhalefete yüklendi. Ardından reklam filmini YSK’ya şikâyet eden MHP’yi halka şikâyet etti.

Başbakan çatı adayı da eleştirdi. Cumhurla Cumhurbaşkanı’nın kucaklaşmasını engellemeyecekler dedi.

Başbakan sözlerinin devamında Ekmelettin İhsanoğlu’nun paralel yapının adayı olduğunu söyledi ve Pensilvanya’yı hedef aldı.

Başbakan Erdoğan, HDD’nin de hükümetin oluşturduğu özgür ortamı kötüye kullandığını söyledi.”

Haberin gövdesinde de dil incelendiğinde etken cümle yapısının Erdoğan ile ilgili haberlerde sürekli olarak kullanıldığı görülmektedir. Erdoğan’ın kendi söylemi, haberde güçlendirilerek, haberin söylemi haline getirilmiştir.

“KJ: HDP’ ye tepki

Erdoğan: tehditle kendi adaylarına oy toplama gayretinde.

KJ: MHP ezandan rahatsız olmuş

Erdoğan: YSK ya başvurup reklam filmini şikâyet etti.

KJ: Ekmel, Pensilvanya’nın adayı.

Erdoğan: bu ekmeli tezgâha sürenlerin başında o var.

KJ. Gülene sert sözler

Erdoğan: çıkmış yine beddua ediyor, dengesi bozulmuş

KJ: Milletle kucaklaşamıyorlar

Erdoğan: CHP ve MHP çatı adayın ismini telaffuz edemiyor.

Haberin başlıklarında da Erdoğan’ın kendi sözleri kullanılarak haberin söylemi kuvvetlendirilmiştir.

6 Ağustos 2014 ATV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgilidir:

“Kam spiker: Başbakan bugünkü ege turu öncesinde Ankara’daydı. Türkmenlerle buluştu. Özellikle muhalefetten gelen hükümet Iraktaki Türkmenlere yardım etmiyor eleştirilerine yanıt verdi.”

Suriye’de yaşanan gelişmelerle ilgili olarak Hükumete ve Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan’a yönelik olarak; rakip adaylar ve muhalefet partileri tarafından Türkmenlerle ilgili yapılan eleştirilere cevap mahiyetinde bir haber hazırlanmıştır.

“Kılıçdaroğlu ‘nu hedef aldı. Ama güne damga vuran görüntü, toplantının hemen başında kayda geçti.”

Haberin detayında vurgulanacak bilgiler için izleyicinin dikkatini çekmeye yönelik cümleler kullanılmıştır.

“Başbakan Erdoğan güne oldukça keyifli başladı”.

“Seçim çalışmalarına YAŞ toplantıları nedeniyle 2 günlük ara vermişti. Kampanya çalışmalarına bugün başkente düzenlenen Yörük Türkmenleri Cumhurbaşkanını seçiyor etkinliği ile geri döndü. Salona girişinde alışılanın dışında bir görüntü kayda geçti. Başbakan Erdoğan, Türk dünyası temsilcileri ile halay çekti.”

Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan’ın Türk dünyası temsilcileri ile birlikte halay çekmesi, haberin söylemi haline getirilmiştir. Erdoğan’ın halkın içinden biri olduğu, “alçak gönüllü”, “samimi” ve “neşeli” bir kişiliği olduğu haberlerde dile getirilmiştir.

“Salonda da büyük bir coşku vardı.

Erdoğan kürsüye seçim kampanyasında da kullandığı dombıra şarkısının orijinal müziği ile çıktı.

Konuşmasına muhalefetin hükümet Türkmenlere yardım etmiyor eleştirilerine yanıt vererek başladı.”

Salon ile ilgili abartılı ifadeler kullanılmıştır.

Haberde etken cümle yapısı kullanılmıştır. Haberin söyleminde muhalefet ve rakipler, Erdoğan’ın hedefinde şekline ifadelerle muhalefet ile ilgili edilgen bir cümle yapısı kullanılmıştır. Türkmenlerle ilgili olarak, Erdoğan’a yöneltilen eleştiriler, muhalefetin hatası gibi sunulmuştur.

“Başbakan konuşmasının ardından Yörük Türkmen kıyafeti giydi.”

Haberde yine Erdoğan ile ilgili Halkla ilişkiler çalışması yapılmıştır.

“KJ: Erdoğan Türkmenlerle buluştu.

Başbakan, Türk dünyası temsilcileri ile halay çekti.

KJ: Kılıçdaroğlu denen adam

Erdoğan: hakkı söylemek er kişinin işi her kişinin değil

KJ: Bunlar Pensilvanya'nın uşakları

Erdoğan: Bahçeli ve Kılıçdaroğlu'nun hiç sesi çıktı mı?

KJ: Erdoğan'a sürpriz destek

CHP'li sayan köşk seçiminde başbakanı destekliyor.

KJ: Türkmen kıyafeti giydi.

Erdoğan'a verilen plakette TC Cumhurbaşkanı ibaresi

KJ: Erdoğan Türkmenlerle buluştu.

Başbakan kürsüye dombıra müziği eşliğinde çıktı.

KJ: Muhalefete Türkmen tepkisi

Erdoğan: bunların çapları ve vatan sevgileri bu kadar”

Haberin başlıklarına da Erdoğan'ın kendi sözleri yeniden üretilerek, anlamı daha güçlü hale gelecek şekilde haber başlıklarına yansıtılmıştır.

6 Ağustos 2014 ATV ana haberde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ile ilgilidir:

“Kam spiker: Çatı aday İhsanoğlu, seçim çalışmalarını bugün İstanbul'da sürdürdü.

Alevi cemaati temsilcileri ile bir aradaydı. İhsanoğlu, dün ayaküstü birisinin sözlü saldırısına uğramıştı. Organizasyon bozukluğu, İhsanoğlu 'nu sinirlendirdi.

Çatı aday ile ilgili bu haberde yine haberin içeriğine mitingde yaşanan olumsuz bir gelişme eklenmiştir. Çatı adayı olumsuz gösteren ifadeler yer verilmiştir. İhsanoğlu bu haberde “gergin” ve “endişeli” bir şekilde sunulmuştur.

“KJ: Beni buraya niye getirdiniz?

Çatı aday MHP ve CHP' lileri böyle fırçaladı.

KJ: İhsanoğlu, Alevilerle buluştu.

Cumhurbaşkanı her kesim ile eşit mesafede olmalı.

KJ: Dine saygı nerede kaldı

İhsanoğlu, Türkiye tarihinde böyle söylem görmedi”

Haber başlıklarında da, İhsanoğlu ile ilgili olumsuz ifadeler, yeniden üretilerek haberin söylemi haline getirilmiştir. İhsanoğlu'nun yaşadığı bir olay ile ilgili ifadelerden yola çıkılarak, İhsanoğlu'nun kişilik anlamında “çabuk sinirlenen” gergin” ve “endişeli” biri olduğu haberde belirtilmiştir.

3.7.2.2.5. 7 Ağustos ATV Ana Haber Bülteni

7 Ağustos 2014 ATV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgilidir:

“Kam spiker: Köşk seçimine 72 saat kala siyaset ısınmaya devam ediyor. Ak Parti cumhurbaşkanı adayı başbakan Erdoğan yine fazla mesaideydi. Az önce Malatya’da büyük bir kalabalığa seslendi.

Miting öncesinde de Ankara’da iş dünyası ile beraberdi.

İstiklal sürecek, paralel yapıyla mücadele devam edecek mesajlarını verdi.”

Haberin flaşında “Erdoğan yine fazla mesaideydi ”şeklindeki bir ifade ile Erdoğan’ın “azimli”, “başarmaya eğilimli” biri olduğu vurgulanmıştır. “Malatya’da büyük bir kalabalığa seslendi” şeklindeki ifadeleri ile de haberde nesnel bir dil kullanılmadığı görülmektedir.

“Başbakan Erdoğan, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin düzenlendiği 7. Ticaret ve Sanayi Şurasına başkanlık etti. İş dünyasına kendisi köşke çıksa da ekonomideki istikrarın süreceğini söyledi. Erdoğan, paralel yapı dinlemeleri servis ederek Türkiye cumhuriyetine alçakça ihanet etti dedi.”

“Başbakan CHP ve MHP’yi paralel yapıya karşı uyardı.

Erdoğan’ın hedefinde sosyal medya paylaşımları ile tepki çeken savcı Zekeriyya Öz de vardı.

HSYK’nın Savcı Öz ile ilgili işlem yapmamasına tepki gösteren başbakan Erdoğan, şantaj nedeniyle susanlar olduğunu söyledi.

Yargı mensuplarına milletin menfaati söz konusu iken boyun eğmeyin diye seslendi.

Erdoğan, belki de son kez başbakan olarak hitap ediyorum dediği TOBB kürsüsünden indi. Kendisine verilen plaketi kabul etti. Erdoğan akşamüstü Malatya’daydı. Hedefinde Kılıçdaroğlu vardı.

CHP liderinin gazeteci Amberin Zamanla birlikte katıldığı televizyon programını hatırlattı.

İslam’a hakaret ettiler dedi.

Ses tonu sertti.

Erdoğan, doğan medya grubunu İsrail’in yanında yer almakla suçladı.”

Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan’ın CHP lideri Kılıçdaroğlu ile birlikte bir televizyon programına katılan gazeteci Amberin Zaman’la birlikte yer almasını sert bir dille eleştirmesi haberde “Ses tonu sertti” gibi ifadelerle daha güçlü bir hale getirilmiştir. Erdoğan’ın gerektiği durumlarda çok sert olabileceği , “dik başlı, “duyarlı” olduğu vurgulanmıştır.

“Erdoğan, doğan medya grubunu İsrail’in yanında yer almakla suçladı” bu haberde de Cumhurbaşkanı Erdoğan, bir medya grubunu İsrail yanlısı olmakla itham etmiş ve ATV haberde başka bir medya grubuna ait Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın söylemini haberde ön plana çıkartmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın bir medya grubuyla ilgili olarak iddialarda bulunması da dikkat çekicidir.

KJ: Erdoğan savcı Öz’ü topa tuttu.

KJ: Paralel yapının hedefi Türkiye

Erdoğan: bunlarla mücadele yeni istiklal mücadelesidir.

KJ: Paralel yapının hedefi Türkiye

Dinlemelerinin servis edilmesi alçakça ihanet

KJ: Bizi sırtımızdan hançerlediler

Erdoğan: CHP ve MHP’yi de sırtlarından bıçaklayacaklar.

KJ: Erdoğan savcı özü topa tuttu.

Başbakana edep ve hayâ dışı saygısızlık yapılıyor.

KJ: HSYK’ ya savcı öz tepkisi

Erdoğan: paralel yapı birbirini koruma altına alıyor.

KJ: İslam’a hakaret ettiler.

Erdoğan: Kılıçdaroğlu ile amberin zamanı topa tuttu.

KJ: Edepsiz kadın

Erdoğan: gazeteci kılıklı militan, haddini bil haddini.

KJ: Doğan medyası İsrail’in yanında

Erdoğan: Radikal gazetesi İsrail saldırı altında diyor.

Haberin başlıklarında da Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın sözlerinin en etkili kısımları ön plana çıkartılmıştır. Haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Doğan medya grubunun bir gazetesi olan radikal gazetesi ile ilgili İsrail yanlısı olma iddiaları da başlık olarak haberlerde yer almıştır.

7 Ağustos 2014 ATV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ile ilgilidir:

“Kam spiker: Çatı aday seçim turlarını sürdürüyor. Ekmelettin İhsanoğlu, bugün Samsun’daydı.

Cumhurbaşkanı hakemdir dedi. Başkanlık sistemi tartışmalarına sert çıktı.

Haberin flaşında Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu’nun başkanlık sistemi tartışmalarına ilişkin söylemi ön plana çıkartılmış ve *“Başkanlık sistemi*

tartışmalarına sert çıktı” şeklinde bir ifade ile İhsanoğlu yine “gergin” ve “endişeli” bir kişilikte sunulmuştur.

“Haberin Gövdesi: Muhalefetin adayı Samsun’daydı. Bugün kente eşiyle birlikte gelen İhsanoğlu, güne esnaf ziyaretiyle başladı.

Kendisine ikram edilen çayı içerken tezgâhtar bir kızla aralarında geçen diyalogu anlattı.

Samsunlularla sohbet edip oy isteyen İhsanoğlu, düzenlendiği basın toplantısında adaylığını tarihi bir gelişme olarak nitelendirdi.

Çatı adaya başkanlık sistemi hakkındaki düşünceleri de soruldu.”

Haberin detayında İhsanoğlu’nun mitingi ve ziyaretleri ile ilgili detaylı bilgiler verilmemiştir.

KJ: Cumhurbaşkanı hakemdir.

Çatı aday İhsanoğlu: pehlivandan hakem olur mu?

KJ: İhsanoğlu’ndan esnaf ziyareti.

Tezgâhtar bir kızla aralarında geçen diyalogu anlattı.

KJ: İpi göğüsleyeceğim

İhsanoğlu: bu uzlaşma Türkiye’de tarihi bir gelişmedir.

KJ: Başkanlık sistemi tepkisi

İhsanoğlu: rejimin adı belli, anayasadaki sistem belli.

KJ: Ekmelettin İhsanoğlu 10 Ağustos için kendisine oy istedi.

Köşk içinde hakemlik benzetmesi yaptı.

Haberin başlıklarında Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu’nun açıklamalarından bir kesit abartılı olmayan ifadelerle yer almıştır.

7 Temmuz 2014 tarihli ATV haber bülteninde Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ile ilgili bir habere yer verilmemiştir.

3.7.3.3. Star TV

3.7.3.3.1. 3 Temmuz Star TV TV Ana Haber Bülteni

3 Temmuz 2014 tarihli Star TV ana haber bülteninin de yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adayları Erdoğan, İhsanoğlu ve Demirtaş ile ilgilidir.

“Kam Spiker: Cumhurbaşkanlığı adaylarının seçim takvimi bugün adaylık başvurusu ile başladı. Adaylar YSK’ya mal bildiriminde bulundu. Ancak mal beyanını açıklayan Başbakan ve HDP lideri Demirtaş oldu. “

Haberde mal beyanı açıklamaları ile ilgili İhsanoğlu'nun mal beyanını açıklamamasına dikkat çekilmiştir.

“Üç aday bugün mal varlıklarını YSK'ya bildirdi. Ancak sadece iki isim detayları açıkladı. Başbakan Erdoğan ve HDP lideri Demirtaş. Erdoğan'ın mal bildirimini avukatları yaptı.

Açıklanan mal varlıklarına ilk eleştiri CHP genel başkan yardımcısı Haluk Koç'tan geldi. Çatı aday İhsanoğlu ise mal beyanını sadece YSK'ya bildirdi. Detaylı açıklama yapmadı. Ancak yasaya göre adaylar mal varlıklarını sadece YSK'ya bildirmek zorunda. HDP'nin adayı Demirtaş'ta mal varlığını kamuoyuna açıklayan diğer aday oldu. “

Mal beyanı ile ilgili, CHP'li Haluk Koç'un eleştirileri kendi ses tonuyla haberde belirtilmiştir. Haber dili olarak adaylar arasında daha dengeli bir söylem ön plana çıkartılmıştır. Haberin detayında adayların mal varlıkları detaylı bir şekilde açıklandı.

Haberin görüntü seçimin de de CHP'li adayın kendi sesinden Erdoğan ile ilgili açıklamaları vermesi, dikkat çekicidir. Adaylar arasında bir denge gözetilmeye çalışılmıştır. 3 aday ile ilgili haberde bilgiler verildi. Haber dili açısından adaylar arasında bir denge gözetilmiştir.

“KJ: Adayların mal varlıkları.

Erdoğan, Demirtaş ve İhsanoğlu listeyi YSK'ya bildirdi.

KJ: Adayların mal varlıkları

Erdoğan, Demirtaş açıkladı. İhsanoğlu açıklamadı”

İhsanoğlu'nun mal beyanını açıklamaması haberin KJ sinde de belirtilmiştir.

3 Temmuz 2014 tarihli Star ana haber bültenindeki diğer haber Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgilidir.

“Kam Spiker: Başbakan Ankara programının ardından İstanbul'daki Anadolu Aslanları İş dünyasının Haliç Kongre Merkezindeki iftarına katılacak. Osman Terkan orada.”

“Spiker: Osman başbakan Erdoğan İstanbul'da pek çok programa katılıyor. Ama Cumhurbaşkanı adayı kimliği ile yapacakları belli oldu mu diye sordu.

Muhabir. Erdoğan Samsun ve Erzurum mitinglerinin ardından 10 Temmuz da İstanbul da bir miting düzenleyecek. Önemli bir miting. Bu mitingin ardından seçim kampanyasının şarkısı belirlenecek.

Seçim sloganı ve başbakan Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı geniş görüşlülük belgesi açıklanacak. Vizyon belgesi çok önemli başlıklar içeriyor. Bu geniş görüşlülük belgesi AB'den dış politikaya insan haklarına kadar birçok konuda açıklamalar içeriyor. Vizyon belgesi 10 Temmuzdaki mitingden sonra açıklanacak. Ve başbakan Erdoğan bu kapsamda seçim kampanyasına devam edecek. 30 büyük şehir gezecek. 30 büyük şehirde miting düzenleyecek. İlerleyen dakikalarda buraya gelecek. Buradaki iftar programına katılacak.”

Haberde canlı yayında Erdoğan'ın konuşma yapacağı yere bağlantı yapılmıştır. Canlı yayın bağlantısı, olayın çok önemli olduğunu durumlarda genellikle yapılmaktadır. Bu haber de izleyicinin dikkatini daha fazla çekmek amacıyla Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgili toplantıya canlı yayın bağlantısı yapılmıştır. Haber dili açısından bakıldığında daha nesnel bir dil ile hazırlanmış bir haber metnidir.

*“KJ: Başbakan İstanbul da
Erdoğan Haliç Kongre Merkezinde iftar programına katılacak*

KJ: Seçim programı hazır.

30 ilde miting düzenleyecek.

KJ: Seçim programı hazır

Erdoğan 10 temmuzda vizyon belgesini açıklayacak.”

KJ olarak da daha nesnel bir haber dili kullanılmıştır. Erdoğan'ı olumlu ya da olumsuz gösteren herhangi bir mesaja haberde yer verilmemiştir.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de dengeli tutumun görüntülerde de yer aldığı dikkat çekmektedir. Abartıdan özellikle kaçınılmıştır.

3 Temmuz 2014 tarihinde seçim ile ilgili yer alan haber Çatı adayı İhsanoğlu 'nu destekleyen CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgili görüşlerine ilişkindir.

“Kam Spiker: CHP, Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı adayı olduğu için başbakanlıktan istifa etmesi gerektiği görüşünde. Bu yüzden CHP bugün YSK'ya resmen başvuru yaptı. O saatlerde çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu, Huber köşkünde Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile görüştü.”

Çatı aday ile ilgili haberi, CHP' liderinin Erdoğan'ın başbakanlığından istifa etmesi gerektiğine ilişkin iddialarının yer aldığı haber ile birleştirerek sunulmuştur.

“Ekmelettin İhsanoğlu seçim çalışmaları için İstanbul'daydı. Tarabya köşkünde Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ü ziyaret etti. Görüşme konusunda çok şey konuştuk dedi ama detay vermedi. Haberciler de köşk önünde nöbetteydi. Kısa açıklamasının ardından köşkten zafer işareti yaparak ayrıldı. İstanbul'daki son durağı TUSİAD oldu.

Dün beş lider İhsanoğlu için destek bildirisi yayınlamıştı. O bildiri ve İhsanoğlu'nun adaylık dilekçesi bugün ayrıca YSK'ya teslim edildi.”

Haber dili olarak baktığımız da da nesnel bir söylem tarzı ile haber aktarılmıştır. Haberde abartılı cümlelerden kaçınılmıştır.

“KJ: Çatı aday Cumhurbaşkanı ile görüştü.

Zafer işareti yaparak ayrıldı.

KJ: Patronlardan destek istedi.

Çatı aday TÜSİAD'ı ziyaret etti.

KJ: YSK'ya resmen başvurdu.

Dilekçe 5 partinin ortak bildiri ile sunuldu”

KJ'lerde de dengeli bir tutum göze çarpmaktadır. Haber ile ilgili verilmesi gereken bilgiler KJ'lerde yer almaktadır.

Haberin görüntülerin de dengeli bir yaklaşım devam ettirilmiştir.

3 Temmuz 2014 tarihinde Star Ana Haber Bülteninde yayınlanan diğer haber Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ile ilgilidir.

“Kam Spiker: HDP'nin köşk adayı Demirtaş'ta bugün Ankara'da sivil toplum kuruluşları ve meslek odaları turundaydı. Hedefinde seçim öncesinde 81 ile gitmek olduğunu söyledi.

Demirtaş seçim çalışmalarına Ankara'da sivil toplum kuruluşları ve meslek odalarını ziyaret ederek başladı.

İlk durağı KESK genel kurulu oldu. Habercilerin sorularını yanıtladı. Seçim sürecince izleyecekleri stratejiyi anlattı. Altı Nokra Körler Derneği ve TMMOB' yı da ziyaret etti ve destek istedi. HDP yönetimi, hafta başında İstanbul' da toplanacak. Demirtaş'ın adaylığına destek veren kuruluşlarla ortak açıklama yapılacak. “

Haberin Flaşında ve gövde metninde herhangi bir olumlu ya da olumsuz bir söyleme rastlanmamıştır. Dengeli bir şekilde aday ile ilgili açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir.

“KJ: Demirtaş STK turunda.

HDP nin köşk adayı KESK ve TMMOB' u ziyaret etti.”

KJ'lere bakıldığında da haber de tarafsızlığın korunduğunu görülmektedir.

Haberde kullanılan görüntülerde incelendiğinde abartıdan uzak, haber amaçlı görüntülerin kullanıldığı görülmektedir. Haber, tarafsız bir dille hazırlanmış ve kurgulanmıştır.

3.7.3.3.2. 4 Ağustos Star TV TV Ana Haber Bülteni

4 Ağustos 2014 tarihinde Star Ana Haber Bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgilidir.

“KAM SPİKER: Başbakan dün İstanbul'da dev bir miting düzenlendi. Aynı zamanda Maltepe meydanında düzenlenen bu ilk mitingde belki de bu başbakan olarak İstanbul'daki son mitingim dedi. Ardından da bu şehirde defnedilmek en büyük

arzum sözleriyle vasiyetini açıkladı. İstiklal marşının 10 kıtasını okuduğu konuşmasındaysa rakibi İhsanoğlu ve muhalefete ise hisseli harikalar kumpanyası benzetmesini yaptı. Cemaate ise karşınızda Kasımpaşalı Erdoğan var diye seslendi”

Haberin flaşında Erdoğan’ın mitingini dev miting olarak tanımlayarak, Erdoğan’ın mitingi olumlu bir söylemle ile aktarılmıştır. Erdoğan’ın sözleri tekrar edilerek haberin söylemi oluşturulmuştur.

Kişilik olarak da Erdoğan’ın kendi söylemi olan Kasımpaşalılık şeklindeki kendi söylemi “haber de aynen kullanılarak Erdoğan’ın “Dik başlı”, olduğuna gönderme yapılmıştır.

“Başbakan Erdoğan Maltepe de 2 milyon kişiye hitap etti.”

Mitinge 2 milyon kişinin katıldığı iddiası Ak Parti kaynaklarının iddiasıdır. Haberde partinin söylemi aynen kullanılarak, haber üretilmiştir.

“Vasiyetini açıkladı sizlere veda etmiyorum dedi. Cumhurbaşkanı adayı ve başbakan Erdoğan Maltepe meydanında ilk kez mitingini yaptı. Vatandaşlar otobüs ve teknelerle Maltepe’ye akın etti. “

Haberin detayında yine “vatandaşlar otobüs ve teknelerle Maltepe’ye akın etti. “ sözleri ile Erdoğan’ın mitingi ile ilgili haberdeki pozitif söylem devam ettirilmektedir.

“Muhabir: Maltepe Meydanı aylar süren çalışmalar sonucunda tamamlandı.

Deniz doldurularak dev bir meydan oluşturuldu. Burası tam 171 futbol sahası büyüklüğünde. “

Miting alanına canlı bağlantı yapılarak, Miting ile ilgili bilgiler, sayılar detaylı bir şekilde verilerek Ak Parti’nin miting coşkusu, seçim kampanyası haberin dili haline getirilmiştir. Haberde objektiflik söz konusu değildir.

“Perfore:

Erdoğan, helikopterle indi alana. Yanında eşi emine Erdoğan ve torunları vardı. Yaklaşık 80 metrelik dev platformda yaptığı konuşmasına istiklal marşının 10 kıtasını okuyarak başladı.

Erdoğan, istiklal marşının 10 kıtasını okudu.

Bir ara dili sürçtü hemen düzeltti. Ardından muhalefeti ve çatı aday İhsanoğlu ‘nu hedef aldı.

Başbakan Erdoğan çatı aday İhsanoğlu ‘nu eleştirdi. Erdoğan, İhsanoğlu’nun istiklal marşını bilmediğini yineledi. Paralel yapı operasyonuna da değindi Erdoğan. Daha işimiz bitmedi dedi.

Başbakan Erdoğan Maltepe mitinginde sert konuştu.

Sizin karşınızda Kasımpaşalı recep Tayyip Erdoğan var. “

Haberin detayında Erdoğan, “çok sert konuştu, Sizin karşınızda Kasımpaşalı Erdoğan var” şeklindeki söylem ile Erdoğan’ın kişiliğine ilişkin “dik başlı, “azimli”, hırslı” gibi nitelermeler ön plana çıkarılmıştır.

“Miting sırasında zaman zaman izdiham yaşandı. Erdoğan fenalaşan bir kadına kürsüden yardımcı oldu. “

Haberin detayında Erdoğan’ın mitinginde yaşanan bir olayda bizzat kendisinin müdahale etmesini haberde vurgulaması da Erdoğan’ın insani yönünü ortaya çıkarma amaçlı olarak haberde belirtilmiştir. Bu söylem ile Erdoğan’ın “alçak gönüllü”, “samimi anlayışlı” nitelikleri vurgulanarak; yardımsever bir kişiliği olduğu ortaya konmuştur.

“Başbakan istiklal marşıyla başladığı konuşmasını Türkçe okuduğu Fatiha ile bitirdi”.

Başbakan Erdoğan’ın dini söylem üzerine kurulu sözleri, haberde tekrar edilerek izleyiciye sunulmuştur. Erdoğan’ın İstiklal Marşını okuması milliyetçilik ile ilgilidir Fatiha suresini okuması ise Müslüman kimliği ile ilgilidir. Haberde Erdoğan’ın milliyetçilik ile ilgili siyasal kimliği ve Müslüman kimliği pekiştirilerek yayınlanmıştır.

KJ: Vasiyetimden, beni İstanbul’a gömün

Veda etmiyorum

KJ: 80 metrelik özel sahne

Tercüman mı arıyoruz?

KJ: Hisseli harikalar kumpanyası

Cemaate mesaj

KJ: Mitingde izdiham

Haberin başlıklarına bakıldığında da Erdoğan’ın sözlerinin haberin odağına yerleştirildiği görülmektedir.

Haberde kullanılan görüntüler incelendiğinde de Erdoğan’ın mitingin haber saatine denk gelmesi nedeniyle canlı yayın yapıldığı, gün içerisinde mitingi takip eden muhabir ile de miting hakkında değerlendirmeler yapıldığı görülmektedir. Erdoğan’ın sözleri kendi sesinden, tekrar tekrar haberde kullanılarak, Erdoğan’ın söylemi haberde güçlendirilmiştir. Miting ile ilgili görüntülerde de kamera açılarından özellikle seçilen görüntüler ekrana verilerek, mitingin haber metninde vurgulanan kalabalık olduğu tezi, görüntülerle desteklenmiştir.

4 Ağustos 2014 tarihinde Star Ana Haber Bülteninde yayınlanan diğer haber Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ile ilgilidir.

“Kam spiker: İhsanoğlu da bugün Ankara’daydı. Uzun bir araç konvoyunun yanı sıra onu atlarla karşılamaya gelenler de vardı. Konuşmasında istiklal marşı polemiğine prompterden şiir okuma yarışması yapmıyoruz diyen çatı aday, bir kez daha Rabia işareti üzerinden başbakanı eleştirdi.

Haberin flaşında İhsanoğlu ‘nu uzun bir araç konvoyu karşıladı şeklindeki söylem, İhsanoğlu’nun mitinginin kalabalık olduğunu vurgulamak için seçilmiştir.

“Çatı aday İhsanoğlu, başkente gelişinde yüzlerce araçtan oluşan bir konvoy ile karşılandı.”

Haberde sayıların kullanılması, mitinge katılımın kalabalık olduğu söylemini güçlendirme amaçlı olarak kullanılmıştır.

KJ: Çatı aday atlarla karşılandı.

İhsanoğlu Ankara’yı ilçe ilçe dolaştı.

KJ: İstiklal marşı polemiği

Prompterde şiir okuma yarışması yapmıyoruz.

KJ: Çatı aday Ankara turunda.

Mısırdaki Rabia, Türkmenistan’daki Rabia değil mi?

KJ: Çatı adaya sürpriz.

Babası İhsan efendinin resmi hediye edildi.

Haberin başlıklarında da daha nesnel bir dille haber izleyiciye aktarılmıştır.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de Erdoğan haberi ile İhsanoğlu haberi arasında bir denge kurulmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir. İhsanoğlu’nun kendi sesinden bazı açıklamaları verilirken, ekranda yazıyla da bu açıklamalar, vurgulanmıştır.

4 Ağustos 2014 tarihinde Star Ana Haber Bülteninde yayınlanan diğer haber Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ile ilgilidir.

“Kam spiker: HDP adayı Selahattin Demirtaş’ta başbakana mezhep ve etnik kimlik ayrımcılığı yaptığını söyleyerek yükledi. Köken tartışmasına da hem Erbakan hem de Fethullah Gülen göndermesi ile yanıtladı.

Haberin Flaşında Demirtaş’ın Erdoğan ile ilgili etnik kimlik ve mezhep ile ilgili iddiaları aynen aktarılmıştır.

Demirtaş’ın meydanlardan yuhalatıyor dediği kişi başbakan Erdoğan. Bizden kastı da kendisi ve Kılıçdaroğlu.

Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş mitinglerine Ağrı’yla devam etti. Sözü Erdoğan’ın tek dil tek ırk söylemine getirdi.

Demirtaş çözüm sürecine de değindi. Kalıcı barışın teminatı biziz dedi.

Haberin söylemine bakıldığında tek dil, tek ırk, etnik ayrımcılık ve mezhep ile ilgili Demirtaş'ın iddiaları haberde tekrar edilerek bir söylem oluşturulmuştur. Kimlik tartışmaları, etnik kimlik ve dini kimlik üzerinden haberde aynen aktarılmıştır.

KJ: Mezhep polemiği

Kendimizi inkar ederek bugünlere gelmedik.

KJ: Demirtaş Ağrıda.

Başbakanın söylemi ülkeyi bölünmeye götürüyor.

KJ: Çözüm süreci

Kalıcı barışın teminatı biziz

Haberin başlıklarına bakıldığında mitingde öne çıkan adayın konuşmaları, değiştirilmeden başlık haline getirilmiştir.

4 Ağustos 2014 tarihinde Star Ana Haber Bülteninde yayınlanan diğer haber Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu 'nu destekleyen CHP lideri Kılıçdaroğlu ile ilgilidir.

"Kam spiker: Başbakana Cumhuriyet Halk Partisi lideri Kılıçdaroğlu da mezhep polemiği üzerinden yanıt verdi. Cumhurbaşkanı olacak kişinin vatandaşları bölmemesi lazım diyen CHP lideri, istiklal marşı polemiğini ise devam ettirdi.

Bu haberde de yine gündemde yer alan mezhep tartışmaları, Kılıçdaroğlu'nun söylemi tekrar edilerek haberde dile getirilmiştir.

Başbakan İzmir mitinginde Kılıçdaroğlu için Alevi, Demirtaş için de Zaza demişti. Kılıçdaroğlu, o sözlere Hatay'dan yanıt verdi. Kılıçdaroğlu Hataylılardan Ekmelettin İhsanoğlu'na destek istedi.

Kılıçdaroğlu'nun sözleri sertti.

Haberin detayında Erdoğan'ın başka bir mitingde kullanmış olduğu Kılıçdaroğlu için "Alevi" ve Demirtaş için "Zaza" söylemi tekrar izleyiciye hatırlatılmıştır. Haberde edilgen bir dil kullanılarak, Erdoğan karşı hedefe yerleştirilmiştir. Kimlik tartışmaları adaylar ve adaylara destek veren partiler üzerinden devam ettirilmiştir. Adayların söylemi haberde yinelenerek, kimlik tartışmaları haberlerde de sürdürülmüştür.

KJ: Kılıçdaroğlu'ndan Alevi cevabı

Kılıçdaroğlu Erdoğan'ın sözlerine Hatay da yanıt verdi.

KJ: Kılıçdaroğlu sert konuştu. Sen onu anlayacak kapasitede değilsin. Erdoğan'a İhsanoğlu ile birlikte televizyon karşısına çık çağrısı yaptı.

KJ: Canlı yayın çağrısı.

Yürek varsa Ekmel Bey ile televizyona çıkarsın

Haberin başlıklarına bakıldığında ise Kılıçdaroğlu'nun mitingde söylediği sözler, aynen alıntı yapılarak haberde aktarılmıştır.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de Kılıçdaroğlu'nun sözleri kendi sesinden aktararak, daha güçlü hale getirilmiştir.

4 Ağustos 2014 tarihinde Star Ana Haber Bülteninde yayınlanan diğer haber Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu 'nu destekleyen MHP lideri Bahçeli ile ilgilidir.

“Kam spiker: MHP lideri Bahçeli de Afyon’u ilçe ilçe gezerek sürdürdüğü gezi sırasında İhsanoğlu’nun doğum yeri üzerinden yapılan polemige cevap verdi. Sert cümleler kuran devlet Bahçeli, asıl hedefi Selanik’te doğan Atatürk dedi.

Haberin Flaşında yine kimlik üzerinden liderler arasında devam eden polemik, Bahçeli'nin sözleri haberde tekrar edilerek sunulmuştur. Doğum yeri ve Selanik ile ilgili Bahçeli'nin vurgusu haberin flaşı haline getirilmiştir.

4 Ağustos 2014 tarihinde Star Ana Haber Bülteninde yayınlanan diğer haber Cumhurbaşkanı adaylarının TRT’de yaptıkları konuşmalara ilişkindir.

“Kam spiker: Cumhurbaşkanı adayları sadece meydanlardan değil devletin televizyonundan da seçmenlere seslendi. 15 dakikalık sürelerinde Erdoğan 77 milyonu kucaklayacağını, İhsanoğlu halk çocuğu olduğunu anlattı Demirtaş ise TRT ye TRT ekranından sitem etti.

Haberin Flaşında Erdoğan ile ilgili “Erdoğan 77 milyonu kucaklayacağını” İhsanoğlu ise “halk çocuğu” şeklindeki söylemi haberde aynen kullanılmıştır. Haberde “Erdoğan 77 milyonu kucaklayacağını belirtti” ifadesi başlık haline getirilerek Erdoğan’ın “iş birliğine inanan”, “samimi anlayışlı” biri olduğu dile getirilmiştir. İhsanoğlu ile ilgili olarak da “halk çocuğu olduğunu” anlattı ifadesi ile “başka görüşlere açık”, “samimi anlayışlı” bir kişiliğine örtülü bir şekilde vurgu yapılmıştır.

KJ: TRT de 15 dakika

3 aday kendisini anlattı.

KJ: Çatı adaydan kedi göndermesi.

3 aday TRT de kendisini anlattı.

KJ: TRT’yi TRT den eleştirdi.

Demirtaş TRT ye esprili bir dille sitem etti.

Haberde denge gözetilmiş, 3 aday ile ilgili TRT’de yayınlanan görüntülerle ilgili, haber başlıkları ön plana çıkarılmıştır.

3.7.3.3.3. 5 Ağustos Star TV TV Ana Haber Bülteni

5 Ağustos 2014 tarihinde Star ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ile ilgilidir.

“Kam spiker: Cumhurbaşkanlığı yarışının diğer adayı Selahattin Demirtaş ise Van'daydı. Hedefinde hükümet vardı. Eleştirilerini paralel yapıya ilişkin yürütülen operasyon ve çözüm süreci üzerinden yaptı. Ve seçmenine bir de uyarısı vardı.

Star ana haber bülteninde Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş ile ilgili haberlerde haber olabildiğince objektif bir şekilde hazırlanmış ve haberde adayın söylemi aynen aktarılarak haber oluşturulmuştur.

Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş Van'da çözüm sürecini değerlendirdi. Hükümetin oyalama politikası götüğünü söyledi. Selahattin Demirtaş'ın seçim durağı Van'dı. Belediye ziyaretinde paralel yapıya yönelik ikinci dalga operasyonunu da değerlendirdi.

Selahattin Demirtaş mesajlarını Van mitinginde verdi.

Kentteki temaslarının ardından Selahattin Demirtaş halka hitap etti. Provokasyon uyarısı yaptı.

KJ: Provokasyonlar olabilir. Tuzağa düşmeyin.

KJ: İkinci bahara ertelenecek değil

KJ. Hepimizin boynunun borcu

Haber başlıklarında da Star Ana haber bültenlerinde adayın söyleminin doğrudan haber başlıklarına da yansıdığı görülmektedir.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de Demirtaş'ın konuşmalarının bir kısmı alt yazı ile ekrana da yansıtılmıştır. Anlamın daha güçlü hale getirilmesi amaçlanmıştır.

5 Ağustos 2014 tarihli Star Ana haber bülteninde Ak Parti hükümetinin etkili isimlerinden ve aynı zamanda başbakan yardımcısı olan Bülent Arınç ile 15 dakikalık bir söyleşi ile haber bülteni bitirildi. Süre olarak Ak Parti lehine tutum, bu haberle de devam ettirildi.

3.7.3.3.4. 6 Ağustos Star TV TV Ana Haber Bülteni

6 Ağustos 2014 Star TV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgilidir.

“Kam spiker: Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan, hem dünkü yayında hem de bugün Yörük Türkmenleriyle buluşmasında etnik köken ve IŞİD tartışmaları konusunda

değerlendirmelerde yaptı. Özellikle de muhalefete yüklenerek. Ama paralel yapıyla ilgili söyledikleri arasında çok çarpıcı bir cümlede kurdu. Bir bakanlar kurulu hazırlığı yapmış olduklarını da söyledi.

Star Ana Haber Bülteninde ilk haber olarak Başbakan ve Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın Doğu Medya grubunun diğer televizyon kanalı NTV'ye yaptığı röportaja yer verildi. Erdoğan'ın açıklamaları bu haberde de ön plana çıkartıldı.

Başbakan Erdoğan'ın etnik köken konusundaki söylemini, haberde yeniden üreterek daha güçlü bir hale getirilmiştir. Ayrıca paralel yapı ile ilgili haber metninde de “ çok çarpıcı bir cümle” kurdu şeklindeki ifade ile haberi daha dikkat çekici hale getirilmiştir.

“Başbakan Erdoğan'ın sözünü ettiği 17-25 Aralık operasyonları sonrası için yapılan planlar. Yani paralel yapının hükümeti devireceğini ve yerine gelecek bakanları bile belirlediğini söyledi. Ardından da paralel yapı operasyonunu hatırlattı. Hedefinde ise emniyet eski istihbarat daire başkanı ramazan Akyürek'in açıklamaları vardı.

Miting meydanlarında Erdoğan'ın etnik köken ve mezheplerden söz etmesi eleştiri konusu olmuştu. Başbakan Erdoğan'a NTV Star TV TV ortak yayınında buda hatırlatıldı.

Adana da durdurulan tırların aslında IŞİD'e silah taşıdığı iddiasını da yalanladı.

Başbakan bugünde Ankara da Yörük Türkmenleri ile buluştu.

Irak ve Suriye de Türkmenlere sahip çıkılmadığı eleştirilerine yanıtı sert oldu. Başbakan Ankara'dan Aydın'a geçti. Bu defa miting meydanında çatı aday İhsanoğlu'nun cemaat adayı olduğunu söyledi.”

Haberin detayında Erdoğan ile ilgili olarak, hedefinde, sert açıklamalarda bulundu, sert konuştu şeklindeki söylem, Erdoğan'ın kişiliği ile ilgili habere aktarılan ifadelerdir. Bu ifadelerle Erdoğan'ın gerektiği durumlarda “dik başlı”, “hırslı” ve “azimli” olabileceği vurgulanmıştır. Bu haberde bu ifadelerin ön plana çıkarılmasının sebebi, Erdoğan'ın bu konularda haklı olduğu ve karşı taraftaki kişilerinde bu söylemi hak ettikleridir. Kasıtlı olarak bu haberde Erdoğan ile ilgili bu söylemler ön plana çıkartılmıştır. Erdoğan'ın yeri ve zamanı geldiğinde sinirli, “inatçı” bir kişiliği olduğu vurgulanmıştır.

Haberin detayında etnik köken tartışmalarına da yer verilmiştir. Haberin içeriğinde Erdoğan'ın etnik kökeni ile ilgili bilgiler özellikle haberde yeniden üretilerek vurgulanmıştır

KJ: Aydın mitinginde konuştu.

KJ: paralel yapı operasyonu

Erdoğan: bunlar kabineyi bile kendilerine göre oluşturmuşlar

KJ: paralel yapı operasyonu

Erdoğan: nasıl bir baba evlat ki böyle bir ihanet yapıyorsunuz?

KJ: Mezhep polemği

Erdoğan: köken olarak Rizeliyim doğma büyüme İstanbulluyum.

KJ: Durdurulan mit tırları

Erdoğan: bunların anlattığı manada silah yardımı söz konusu değil

KJ: Durdurulan mit tırları

Erdoğan: yaptığımızı Türkmen kardeşlerimiz çok iyi bilir.

Haberin başlıklarında da Erdoğan'ın kendi etnik kökeni ile ilgili söyledikleri haberin başlığı haline getirilmiştir. Bu şekilde Erdoğan'ın söylemi haberde yeniden üretilerek güçlendirilmiştir. Türkmenlerle ilgili Erdoğan'ın sözleri yine haberde yeniden üretilerek söylem daha güçlü hale getirilmiştir.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de Erdoğan'ın etnik köken ve Türkmenlerle ilgili sözleri kendi sesinden verilmiştir. Kendi sesinden aktarıldığı zaman, haberin söylemi, adayın söylemi ile örtüştürülmüştür. Erdoğan'ın kimliği ile ilgili olarak da Rizeli olduğu ve aynı zamanda İstanbul'da doğduğu içinde İstanbullu olduğu haberde aynen alıntı yapılarak tekrar edilmiştir.

6 Ağustos 2014 Star TV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ile ilgilidir.

"Kam spiker: Çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu'nun gündeminin ilk sırasındaysa etnik kimlik tartışmaları vardı. İhsanoğlu, başbakan Erdoğan'ı eleştirip Türkiye cumhuriyetinin en üst makamı için yarışıyoruz. Buna yaraşır bir yarış yapalım dedi.

Bu haber de Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu'nun etnik kimlik ile ilgili tartışmaya dikkat çekilmiş ancak tartışmanın ne olduğu haberde belirtilmemiştir.

Ekmelettin İhsanoğlu, başbakanın Kılıçdaroğlu 'nu Alevi, Demirtaş'ı Zaza, İhsanoğlunu yabancı şeklindeki ifadelerini de hatırlatarak Erdoğan'ı ayrımcılık yapmakla suçladı. Çatı aday seçim meydanlarındaki üslubu eleştirdi.

Haberin detayında Erdoğan'ın diğer adayların etnik kökeni ile ilgili söyledikleri hatırlatılmaktadır. İhsanoğlu'nun Erdoğan'ı ayrımcılık yapmakla suçladığı haberde değişiklik yapılmadan yinelenmiştir.

KJ: Hedefinde başbakan vardı.

İhsanoğlu: dünyada bin tane farklı ırk var, millet var.

KJ: Hedefinde başbakan vardı.

İhsanoğlu: o makama yakışır bir yarış yapalım.

KJ: Ali İsmail heykelini ziyaret etti.

İhsanoğlu: suçluların cezalandırılmasını istiyoruz.

Haberde İhsanoğlu'nun etnik kimlik ile ilgili açıklamaları, çok detaylı bir şekilde verilmemiştir. İhsanoğlu'nun hedefinde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan olduğu için, haberde mümkün olduğu kadar Erdoğan karşıtı terimler ya da söylemler, daha sönük bir şekilde kullanılmıştır.

Haberin görüntüleri incelendiğinde de haberde İhsanoğlu'nun söylemini güçlendirici görüntüler kullanılmamıştır. İhsanoğlu ile ilgili haberlerde, verilmesi gereken yerler özet şeklinde aktarılmıştır.

6 Ağustos 2014 Star TV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından çatı aday İhsanoğlu 'nu destekleyen MHP lideri Bahçeli ile ilgilidir.

"Kam Spiker: Bahçeli, İhsanoğlu 'nu doğum yeriyle ilgili tartışmalarını da gündeme taşıdı. Mezhep polemiğini hatırlattı. Ardından başbakana sen necisin diye sordu.

Bu haberde de çatı Aday İhsanoğlu 'nu destekleyen MHP lideri Devlet Bahçeli'nin etnik kimlik ve mezhep ile ilgili tartışmalarla ilgili sözleri haberde tekrar edilerek aktarılmıştır.

KJ: Mezhep polemiği

Bahçeli: pekala sen necisin? Bunu bilen yok. kendisi de açıklamıyor.

Bahçeli'nin Erdoğan ile ilgili sözleri, haberin başlıklarında da öne çıkartılmıştır.

6 Ağustos 2014 Star TV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ile ilgilidir.

"Kam spiker: HDP adayı Selahattin Demirtaş ise çözüm süreci üzerinden konuştu. Öcalan'ın sabır taşı çatladı açıklamasını değerlendirerek.

Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş, Öcalan'ın sabır taşı çatladı açıklamasını değerlendirdi. Yasal adımlar atılmalı dedi.

Demirtaş, Diyarbakır' da sivil toplum kuruluşu temsilcileri ile bir araya geldi. Irak ve Suriye'deki iç savaş gündemindeydi.

Toplantı sonrası habercilerin 18 milyon yedek oy pusulası sorusunu da yanıtladı.

Star Ana Haber bülteninde Demirtaş ile ilgili verilen haberde çok detaylı bilgilere yer verilmemiştir. Demirtaş'ın mitingi ile ilgili özet bilgilere haberde değinilmiştir.

KJ: Demirtaş Diyarbakır'daydı.

YSK' nın bana eşit, adil bir ortam sunduğunu düşünmüyorum

KJ: Demirtaş Diyarbakır' daydı.

çözüm süreci yasal adımlarla ilerlerse güven verir.

KJ: Demirtaş Diyarbakır' daydı.

Çözüm süreci akamete uğrar diye kaygı duyuyoruz.

KJ: Demirtaş Diyarbakır' daydı.

Tekçi anlayış kırılmadığı müddetçe gerilimler devam edecek

Haberin başlıklarına bakıldığında da Star Ana haberin genel olarak adayın söylemini, aynen alıntılama yaparak başlık haline getirdiği gözlemlenmektedir.

3.7.3.3.5. 7 Ağustos Star TV TV Ana Haber Bülteni

7 Ağustos 2014 Star TV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ile ilgilidir.

“Kam spiker: Çatı aday Ekmelettin İhsanoğlu, Samsun'da seçim turundaydı. Esnafı dolaşip sorunlarını dinledi. O sırada sohbeta bir kişi müdahale edince gerilimli anlar yaşandı. Düzenlediği basın toplantısında da çatı adayın aklında o müdahale vardı.

Haberin flaşında mitingde yaşanan bir olay ön plana çıkartılmıştır. Haberin içeriği değiştirilerek haber daha güçsüz bir hale getirilmiştir.

7 Ağustos 2014 Star TV ana haber bülteninde yayınlanan haber Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ile ilgilidir.

“Kam spiker: HDP' nin Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş ise miting trafiğine Adana ile devam etti bugün.

Mezhep polemğine Gürcü olsan ne fark eder Ermeni olsan ne fark eder diye katıldı. Bu arada Arınç'a da TRT yanıtı verdi. Tabi kendisinin kurumu övdüğü sözlerine vurgu yaparak.

Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş, Arınç'ın açıklamalarına yanıt verdi.

Ciddiye almıyorum dedi.

Demirtaş Adana'daki mitingde ise rakiplerini eleştirdi. Başbakanı ırkçılık ile suçladı.

Ardından da provokasyon uyarısı yaptı.”

Haberde yine mezhep ve etnik unsur ile ilgili bir adayın söylemi aynen alıntı yapılarak haber geline getirilmiştir. Bu haber de de siyasal kimliklerden ziyade etnik köken ve mezhep ile ilgili tartışmalar ön plana çıkartılmıştır.

KJ: Arınç'a TRT cevabı

Kendisi komple şaka olduğu için onu ciddiye almıyorum.

KJ: Mezhep polemği

Gürcü olsan ne fark eder Ermeni olsan ne fark eder

Haberin başlıklarına bakıldığında da yine etnik köken ve mezhep ile ilgili Cumhurbaşkanı adayının sözlerinin haberde değiştirilmeden aynen haber başlığı haline getirildiği görülmektedir.

Medya Sahipleri ile Siyasal Liderler Arasındaki Çatışmaya Bir Örnek

Medya, sermaye ve iktidar sahipleri arasındaki ilişkileri ortaya çıkaran çok sayıda çalışma yapılmıştır. Türkiye’de televizyon kanalları sahipleri ile siyasal liderler arasında dolaylı ya da doğrudan çatışma yaşandığı gözlemlenmektedir.

2014 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de dönemin başbakanı ve aynı zamanda Cumhurbaşkanı adayı olan Erdoğan ile Türkiye’nin en büyük televizyon kanalına sahip Doğan Yayın Holdingin Onursal başkanı Aydın Doğan arasında miting meydanları ve televizyon kanalları aracılığı ile tartışmalar yaşanmıştır.

Cumhurbaşkanı adayı ve aynı zamanda başbakan olan Recep Tayyip Erdoğan, Aydın Doğan ile ilgili iddialarda bulunmuştur. Bu iddialara karşı da Doğan Yayın Holding’in onursal başkanı Aydın Doğan, sahibi olduğu televizyon kanalları aracılığı ile cevap vermiştir.

Cumhurbaşkanı olarak seçilen Recep Tayyip Erdoğan ile Aydın Doğan arasındaki tartışma, 2014 ve 2015 yılları arasında yapılan genel ve yerel seçimlerde de devam etmiştir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Aydın Doğan arasındaki tartışmalara ilişkin bir örnek Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanmıştır. Aynı haber, Aydın Doğan’ın onursal başkanı olduğu televizyon kanalları Kanal D ve CNN Türk televizyonlarında da Ana haber bültenlerinde yer almıştır.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, dün Hak-İş Genel Kurulu’nda Doğan Grubu ve Aydın Doğan’ı hedef aldı.

Erdoğan, "Ama Hilton Otelinin arkasındaki o araziye otel müsaadesi, rezidans müsaadesi verilseydi ey Doğan o zaman keyfin yerinde olacaktı. Sana müsaadeyi vermedik diye çılgına döndün, bak şimdi de orası doğal SİT alanı ilan edildi, bundan sonra da zaten alamazsın. Bunlar hükümet devirip, hükümet kuran zihniyetlerdir" derken, kendisi "Kasımpaşalıyım "deyince, "Ben de Kelkitliyim" diyen Aydın Doğan’a, "Kelkitli seninle yürümüyor, bizimle yürüyor" diye çıkıştı.

Erdoğan'ın sözlerine Doğan'dan bugün yanıt geldi. Erdoğan'ın Hilton ile ilgili sözleri için, "Çok yadırgadım" diyen Doğan, "**Sayın Cumhurbaşkanı hepimizin Cumhurbaşkanı. Hepimizin hakkını hukukunu koruması gereken bir makamda kendisi. Buna rağmen, bana karşı bu yandaş gazetelerin yaptıkları çirkin fotomontajlar, attıkları mütecaviz manşetler ve iftira dolu haberleri görmezden gelip, adeta onları teşvik edencesine beyanat vermesini garipsiyorum. Ben siyasi bir aktör değilim. Cumhurbaşkanı'nın siyasi rakibi hiç değilim. Siyasi içerikli bir konuşmada, daha önce de yaptığı gibi, bana yönelik ifadelerde bulunmasını anlamam mümkün değil. Sayın Erdoğan'ın Başbakanlığı döneminde yapılan, televizyonlardan canlı yayınlanan şeffaf bir ihale sonucu Hilton'u 10 yıl önce aldım. Sonrasında da kendisinden Hilton'la ilgili özel hiçbir şey istemedim. Sadece bir mülk sahibi olarak yasal haklarım ve ticari teamüller neye izin veriyorsa o çerçevede yetkili makamlara başvurularda bulundum. Bu benim en doğal hakkım. Ve sadece hakkımı istedim. Bu kadar basit. Benim Hilton diye bir davam yoktur. Aldığımdan bu yana da tek bir çivi çakmadım, tek bir ağaç kesmedim. Kesmeyi de düşünmedim ve düşünmem. Sayın Cumhurbaşkanı'nın bu konuyu hemen hemen her seçim öncesi gündeme getirmesi kendisi açısından belki anlam taşıyabilir ama ben yadırgıyorum açıkçası. Yayınlarımızı Hilton'a bağlamak hem yanlış hem de haksızlıktır"** ifadelerini kullandı.³⁴

Doğan Yayın Holdingin Onursal başkanı Aydın Doğan ile Cumhurbaşkanı Erdoğan arasında kimlikler üzerinden de tartışmalar sürdürülmüştür. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Kasımpaşalı kimliğini öne sürerek, Aydın Doğan'ın kararlılıkla üzerine gideceğini ifade etmiştir. Kasımpaşalı kimliği Cumhurbaşkanı tarafından sıklıkla dile getirilmektedir. Bu iddiaya karşılık olarak da Aydın Doğan, ben de Kelkitliyim diyerek Erdoğan'a meydan okumuştur.

3.8. Araştırmanın Genel Değerlendirmesi

"Televizyon Kanalarında Siyasal Kimliklerin Sunumu: 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Örneği " isimli bu tez çalışmasının 3.Bölümü'nde Türkiye'deki 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimi Döneminde Televizyon kanallarında yayınlanan ana haber bültenleri incelenmiştir.

³⁴(Çevrimiçi)http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/393265/Aydin_Dogan_dan_Erdogan_a_yanit_Durum_vahim.html,22.04.2015.

Araştırmanın evrenini ulusal sınırlar içinde yayın yapan özel televizyon kanalları oluşturmuştur.

Kanalların sahiplik durumu, büyük sermaye/holding içinde olmaları, siyasal tercihlerin sahipliği etkilemesi ve seçim dönemlerinde haber bültenlerinin reytingleri dikkate alınarak, çalışmanın örnekleme Kanal D, ATV ve Star TV olarak belirlenmiştir.

Örnekleme olarak belirlenen televizyon kanallarının, analiz birimini oluşturacak haber bültenleri ise; seçime girecek adayların Yüksek Seçim Kurulu tarafından açıklandığı 3 Temmuz 2014 tarihi ve seçim yasakların başlamasının öncesindeki 4 gün 4, 5, 6 ve 7 Ağustos 2014 tarihlerinde olmak üzere toplam 5 gün yayınlanan ana haber bültenleri ile sınırlandırılacaktır.

Araştırma'da içerik ve söylem analizi yöntemleri kullanılmış, haber içerisinde Cumhurbaşkanları adaylarının kişilik ile ilgili sunumlarının çözümlenmesinde ise, Mccrea, Costa ve Goldberg tarafından geliştirilen 5 Faktör Kişilik Kuramı modeli kullanılmıştır

İçerik ve söylem analizi yapılırken aşağıda ifade edilen iki hipotez temel alınmıştır:

H1: "Televizyon kanalları, haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarının kamuoyuna sunulmasında adaylarla ilgili kişilik, kimlik ve siyasal kimlik inşa ederler."

H2: "Televizyon kanalları haber bültenlerinde cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerinin sunumunda tarafsız değildiler."

Televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde; Cumhurbaşkanlığı adaylarını seçimlerle ilgili haberlerde nasıl sunulduğunu tespit etmek amacıyla bazı sorular sorulmuştur.

Televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili ne kadar haber yayınlanmıştır? Cumhurbaşkanlığı adayları haberlerde ne sıklıkla verilmiştir? Cumhurbaşkanı adayları ile ilgili haberlerin niteliği ve kanallara dağılımı nasıldır? Cumhurbaşkanı adaylarının haberlerdeki verilmiş sırası nasıldır? Şeklindeki sorulara ana haber bültenlerinin metinleri incelenerek yanıt aranmıştır.

Televizyon kanallarında yayınlanan ana haber bültenlerinde ayrıca söylem analizi yapılmış ve söylem analizi yapılırken de televizyon kanalları Cumhurbaşkanları adaylarını kamuoyuna nasıl sunmuştur? Televizyon kanalları

Cumhurbaşkanları adayları ile ilgili haberlerde adaylarla ilgili bir kişilik inşa etmişler midir? Televizyon kanalları karşılaştırıldığında Cumhurbaşkanları adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimlik sunumları farklılaşmış mıdır? Televizyon kanallarının haber metinlerinde kimlik ve siyasal kimlik kullanımları yer almış mıdır? Sorularına yanıt aranmıştır.

Televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerinin nasıl yansıtıldığı, kanalların haber bültenleri arasında adaylara yaklaşım farklarının saptanması ve adayların siyasal kimlik inşa sürecine televizyon haberlerinin katılıp katılmadığını ve nasıl yeniden ürettiklerini saptamak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Cumhurbaşkanının Türkiye’de ilk kez halk tarafından seçilecek olması nedeniyle bu araştırma adaylara ait kişilik, kimlik ve siyasal kimlik sunumlarının ne olduğunun saptanması ve 4. Güç olan medyanın tarafsızlığının değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

2014 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçiminde üç aday yarışmıştır. Adaylar, Recep Tayyip Erdoğan, Ekmelettin İhsanoğlu ve Selahattin Demirtaş’tır.

Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili olarak televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde toplamda 49 haber yayınlanmıştır. Bu bağlamda ATV’de toplam 17; Kanal D’de 16; Star Televizyonunda ise toplam 16 haber yayınlandığı görülmüştür.

Bu haberlerde adaylara ayrılan süre ve haber sayılarında da farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Bu bağlamda Kanal D’deki toplam 16 haberin dağılımı açısından baktığımızda aday İhsanoğlu, 6 haberle %38 oran ile ilk sırada; aday Erdoğan, 5 haberle %31 oranıyla ve aday Demirtaş, 5 haberle %31 oranıyla ile aday İhsanoğlu’ndan sonra gelmişlerdir.

Kanal D, Cumhurbaşkanlığı seçim haberlerinde haber sayısı bağlamında İhsanoğlu’na diğer adaylardan daha fazla yer vermiştir

ATV’deki toplam 17 haberin dağılımı açısından baktığımızda Erdoğan, 9 haberle %53 oranıyla ile ilk sırada; aday İhsanoğlu, 5 haberle %29 oranıyla ile 2. sırada ve aday Demirtaş, 3 haberle %18 oranıyla ile son sırada yer almışlardır.

ATV, Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan'a seçim haberlerinde haber sayısı bağlamında diğer adaylardan daha çok yer vermiştir. Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş'a haberlerde diğer adaylara göre daha az yer verilmiştir.

Star TV'deki toplam 16 haberin dağılımı açısından baktığımızda aday Erdoğan, 6 haberle %38 oran ile ilk sırada; aday İhsanoğlu, 5 haberle %31 oran ile ve aday Demirtaş, 5 haberle %31 oranıyla ile aday Erdoğan'dan sonra gelmişlerdir.

Star televizyonu Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ve Demirtaş'a eşit sayıda haberlerde yer vermiştir. Erdoğan ile ilgili haber sayısı diğer adaylardan fazladır

Araştırmada televizyon haber bültenlerinde Kanal D televizyonunda Cumhurbaşkanı adayı Ekmelettin İhsanoğlu, ATV televizyonunda Cumhurbaşkanı adayı Recep Tayyip Erdoğan ve Star televizyonunda Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgili daha fazla sayıda haber yayınlandığı tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgular, Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili haberlerde adaylarla ilgili haberlerin sürelerinde Televizyon kanalları arasında bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre; toplam tüm adaylara üç televizyon kanalında 124 dakikalık süre ayrıldığı görülmektedir.

Televizyon haber bültenlerinde Kanal D televizyonunda Cumhurbaşkanı adayı Ekmelettin İhsanoğlu'na, ATV televizyonunda Cumhurbaşkanı adayı Recep Tayyip Erdoğan'a ve Star televizyonunda Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'a daha fazla süre ayrılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili haber hazırlanan televizyon kanallarında Cumhurbaşkanlığı adaylarını destekleyen siyasal parti isimlerinin ne kadar tekrar edildiği de tespit edilmiştir.

Kanal D televizyonunda Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ı destekleyen parti AK parti ismi %22, ATV 'de %28, Star Televizyonunda %11 oranında tekrar edilmiştir.

Çatı adayı İhsanoğlu 'nu destekleyen iki büyük parti olan CHP ve MHP ise Kanal D 'de CHP %33 ve MHP ise %38 oranında tekrar edilmiştir. ATV televizyonunda MHP %28 ve CHP ise %30 oranında tekrar edilmiştir. Star televizyonunda CHP %46 ve MHP %11 oranında tekrar edilmiştir. Ak parti ise %11 oranında tekrar edilmiştir. Her 3 televizyon kanalı birlikte değerlendirildiğinde ise çatı

adayı destekleyen CHP ve MHP isminin bütün kanallarda diğer adaylardan daha sık tekrar edildiği görülmektedir.

Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş'ı destekleyen parti ismi HDP ismi ise Kanal D 'de %7, ATV'de %14 ve Star TV'de %34 oranında yer almıştır. Star TV'de HDP'nin ismi diğer iki kanaldan daha sık olarak tekrar edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı adaylarının isimlerinin haberlerdeki tekrarlanma sayıları karşılaştırıldığında ise; Erdoğan ismi Kanal D 'de % 59, ATV'de %63 ve Star TV'de %49 oranında tekrar edildiği tespit edilmiştir.

Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu'nun ismi Kanal D'de %24, ATV'de %25 ve Star TV de %26 oranında tekrar edilmiştir. Ancak Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu 'nu destekleyen CHP ve MHP liderlerinin mitingleri ile birlikte değerlendirdiğinde Cumhurbaşkanlığı seçim haberlerinde parti ismi ve aday ismi olarak her 3 TV kanalında da en sık çatı aday İhsanoğlu ve onu destekleyen partilerin isimleri tekrar edilmiştir.

Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş'ın ismi Kanal D televizyonunda %17, ATV'de %12 ve Star televizyonunda %25 oranında tekrar edilmiştir.

3 televizyon kanalında da Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş'ın kendi ismi ve onu destekleyen parti ismi daha az sayıda tekrar edilmiştir.

Televizyon kanallarındaki haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayları ile ilgili haberlerin hangi sırada verildiği de tespit edilmiştir.

Her 3 TV kanalında da Cumhurbaşkanı adayları ile ilgili yayınlanan haberlerde Erdoğan 1.sırada, İhsanoğlu 2.sırada ve Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ise 3.sırada yer verilmiştir.

Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş, her üç televizyon kanalında da haberlerde son sırada verilmiştir.

İçerik analizi verileri birlikte değerlendirildiğinde ise; televizyon kanallarının haber bültenlerinde Cumhurbaşkanlığı adaylarını kamuoyuna sunarken adayların kişiliği, kimliği ve siyasal kimliklerin sunumunda tarafsız olmadıkları görülmektedir.

Star TV'de yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayları arasında bir denge gözetildiği görülmektedir. Star TV'nin haber bültenlerinde

Cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerinin kamuoyuna sunumlarında tarafsızlık ilkesine en çok dikkat eden TV kanalı olduğu söylenebilir.

ATV'de yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın ön plana çıkartıldığı ve ATV televizyonunun Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerinin kamuoyuna sunumlarında haberleri tarafsız bir şekilde izleyiciye aktarmadığı söylenebilir.

Kanal D'de yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun ön plana çıkartıldığı ve Kanal D televizyonunun Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerinin kamuoyuna sunumlarında haberlerde tarafsız olmadığı söylenebilir.

Televizyon kanallarının ana haber bültenleri aracılığı ile Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Cumhurbaşkanlığı adayları ile ilgili kişilik, kimlik ve siyasal kimlik inşa edip etmedikleri söylem analizi verileri ile tespit edilmiştir.

Cumhurbaşkanlarının kişilik özellikleri ile kimlik ve siyasal kimlik sunumlarının değerlendirilmesi açısından ilgi çekici verilere ulaşılmıştır. Şöyleki;

Kanal D 'de yayınlanan ana haber bültenlerinde; Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgili olarak haberlerin genelinde Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında kullanılan nitelermeler kişiliği negatif kutupta gösteren nitelermelerdir.

Erdoğan'ın kişiliği ile ilgili olarak Kanal D , “ gergin”, “endişeli”, “inatçı”, “tutucu” ,”ilgisiz” şeklindeki nitelermeleri ön plana çıkartmıştır.

ATV'de yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgili haberlerin genelinde Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında kullanılan nitelermeler adayı pozitif kutupta gösteren nitelermelerdir.

Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın kişiliği ile ilgili olarak ATV, “sabırlı”, “azimli”, “dik başlı”, “başarma yönelimli”, “alçak gönüllü”, “neşeli”, “cana yakın” gibi nitelermelerle kişiliği ön plana çıkartılmıştır.

Star TV ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgili olarak Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında kullanılan nitelermeler adayı pozitif kutupta gösteren nitelermelerdir.

Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın kişiliği ile ilgili olarak Star TV, "azimli", "hırslı", "dik başlı", "öz güvenli", "alçak gönüllü" gibi nitelermeler kullanılmıştır.

Kanal D ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile ilgili olarak Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında haberlerde kullanılan nitelermelerde adayı negatif kutupta gösteren bir niteleme tespit edilememiştir.

İhsanoğlu'nun kişiliği ile ilgili olarak, "alçak gönüllü", "sakin", "başka görüşlere açık", "gerçekleri savunan", "azimli", "iş birliğine inanan", "sabırlı" gibi kişilik nitelermeleri haber bültenlerinde ön plana çıkartılmıştır. Bu nitelermeler kişilik anlamında adayı olumlu gösteren nitelermelerdir.

ATV ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile ilgili olarak Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında haberlerde kullanılan nitelermelerde adayı pozitif kutupta gösteren bir niteleme tespit edilememiştir.

İhsanoğlu'nun kişiliği ile ilgili olarak; "ilgisiz", "gergin", "endişeli", "dikkati kolay dağılan", "erteleyen", "plansız" gibi nitelermeler ön plana çıkartılmıştır. Bu nitelermeler kişilik anlamında adayı olumsuz gösteren nitelermelerdir.

Star TV ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile ilgili olarak Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında Cumhurbaşkanı adayını özellikle negatif kutupta ya da pozitif kutupta sunan nitelermeler tespit edilememiştir.

Kanal D ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ile ilgili olarak da Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında adayı negatif bir kutupta sunan nitelermeler tespit edilememiştir.

Cumhurbaşkanı adaylarından Selahattin Demirtaş'ın kişiliği ile ilgili olarak haberlerde "iş birliğine inanan", "samimi anlayışlı", "öz güvenli" gibi nitelermeler ön plana çıkartılmıştır.

ATV ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ile ilgili olarak Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında adayı pozitif kutupta sunan nitelermeler tespit edilememiştir. Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın kişiliği ile ilgili olarak haberlerde "gergin", "erteleyen", "ilgisiz", "endişeli" gibi adayı negatif kutupta sunan nitelermeler ön plana çıkartılmıştır.

Star TV ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ile ilgili olarak Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında Cumhurbaşkanı adayını özellikle pozitif ya da negatif kutupta sunan nitelermeler tespit edilememiştir.

Televizyan kanallarında yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarının kimliklerinin nasıl sunulduğu da tespit edilmiştir.

Kanal D televizyonunda ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan'ın kimliği ile ilgili özel bir sunum tespit edilememiştir. Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın kendi seçim kampanyalarında ön plana çıkarttığı "Müslüman" kimliği Kanal D ana haber bültenlerinde ön plana çıkartılmamıştır.

Kanal D televizyonunda yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun kimliğinin sunumu ile ilgili olarak özel bir çabanın sarfedilmediği görülmektedir. Rakip Cumhurbaşkanı adaylarının İhsanoğlu'nun kimliği ile ilgili iddiaları ve söylemlerine ilişkin haber hazırlanmış ve Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun bu iddia ve söylemlere verdiği yanıtlar haberlerde geniş bir şekilde yer almıştır.

Kanal D televizyonunda ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş'ın kimliği ile ilgili sunumlar tespit edilmiştir. Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın kimliği ile ilgili olarak rakip Cumhurbaşkanı adaylarının iddialarına ve söylemlerine, Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın vermiş olduğu yanıtlar haberlerde geniş bir şekilde yer almıştır. Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın Zaza kimliğinden ziyade Türkiye'nin birlik ve beraberliğini isteyen bir kişi gibi haberlerde sunulmuş ve Demirtaş'ın "Türkiye'li" kimliği haberlerde ön plana çıkartılmıştır.

ATV televizyonunda yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan'ın Müslüman kimliği ön plana çıkartılmıştır.

ATV televizyonunda yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun kimliği ile ilgili olarak rakip aday Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın İhsanoğlu'nun kimliğini belirsiz gösterme amaçlı olarak ortaya koyduğu iddialar haberlerin söylemi haline getirilmiştir. Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun doğum yeri ve Mısır Arap Cumhuriyeti vatandaşlığı ile ilgili iddiaları haberlerde geniş bir şekilde yer almış ve böylelikle Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun Türk kimliğinin tartışmalı olduğu haberlerde vurgulanmıştır.

ATV televizyonunda yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın kimliği Türkiye'yi bölmek isteyen bölücü terör örgütü pkk ile işbirliği yapan bir Kürt Milliyetçisi olarak sunulmuştur. Demirtaş'ın Müslüman kimliği ile ilgili olarak haberlerde olumsuz söylemler ön plana çıkartılmıştır.

Star TV de yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan'ın Müslüman kimliği ön plana çıkartılmıştır.

Star TV de yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu'nun kimliği ile ilgili özel bir sunum yapılmamıştır. Cumhurbaşkanı adayları arasında yaşanan kimlik tartışmaları da haberlerde tarafsız bir dille sunulmuştur.

Star TV de yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş'ın Kürt kimliği ön plana çıkartılmıştır. Rakip Cumhurbaşkanı adaylarının Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş ile ilgili iddiaları haberlerde tarafsız bir şekilde sunulmuştur.

Televizyon kanallarındaki ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanlığı adaylarının siyasal kimliklerinin nasıl sunulduğu tespit edilmiştir.

Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan'ın siyasal kimliğine ilişkin olarak Kanal D ana haber bültenlerinde özel bir haberin yapılmadığı görülmektedir. Seçim ile ilgili adaylar arasında yaşanan etnik kimlik, dini kimlik gibi tartışmalar haberlerde yer alırken, Erdoğan'ın bu kimliklerle toplumu ayrıştıran, toplumda kutupsallaşmaya yol açan biri olduğu şeklindeki diğer rakip adayların söylemleri, haberlerde yinelenerek, pekiştirilerek Erdoğan karşıtı bir söylem ile izleyiciye aktarılmıştır.

Kanal D de yayınlanan ana haber bülteninde Çatı aday İhsanoğlu'nun siyasal kimliğine değinilmemiştir. Çatı adayı ortak aday gösteren Milliyetçi Hareket Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisinin ideolojik kökenleri birbirinden farklıdır. Bu yüzden Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun siyasal kimliği gündeme getirilmemiş olabilir.

Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ın siyasal kimliği kamuoyunda Kürt Milliyetçisi olarak bilinmektedir. HDP'nin adayı olan Selahattin Demirtaş'ı destekleyen Sosyalist eğilimli partilerin tabanlarının olumsuz yönde etkilenmemeleri amacıyla Selahattin Demirtaş'ın Kürt milliyetçiliği söylemine Kanal D ana haber bültenlerinde yer verilmemiş olabilir.

ATV televizyonunda yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın milliyetçi siyasal kimliği vurgulanmıştır. Cumhurbaşkanı adayı

Erdoğan'ın kendi seçim kampanyalarında kullandığı milliyetçi seçim söylemleri haberlerde yenilerek ve pekiştirilerek vurgulanmıştır.

ATV ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun sık sık CHP ve MHP ile birlikte birçok farklı partinin ortak adayı olduğu vurgulanarak adayın siyasal kimliği ile ilgili olarak izleyicilerin zihninde bir belirsizlik amaçlanmış olabilir. Bir çok partinin çatı adayı olduğu sürekli olarak tekrarlanarak da siyasal kimlik anlamında İhsanoğlu'nun tutarsız biri olduğu vurgulanmak istenmiş olabilir. Siyasal kimlik anlamında, Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun cemaat lideri Fethullah Gülen ile bağlantısı olduğu söylemi haberlerde yer bulmuştur.

ATV ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş'ın siyasal kimliği ülkenin bölünmesini isteyen bir Kürt milliyetçisi olarak sunulmuştur. Haberlerde ayrıca PKK'nın Marksist Leninist ve dinsiz bir örgüt olduğu vurgulanarak, Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş, bu örgütle ilişkilendirilmiş ve izleyiciye haberlerde bu şekilde sunulmuştur.

Star Tv de yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan, milliyetçi bir siyasal kimlikte sunulmuştur.

Star Tv ana haber bülteninde Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu'nun siyasal kimliği ile ilgili bir haber yapılmamıştır. Rakip Cumhurbaşkanı adaylarının Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile ilgili iddiaları da tarafsız bir şekilde izleyice aktarılmıştır.

Star Tv ana haber bülteninde Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş'ın siyasal kimliği ile ilgili bir haber yapılmamıştır.

İçerik ve söylem analizi verileri birlikte değerlendirildiğinde televizyon kanallarında yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanlığı seçimi ve Cumhurbaşkanlığı adayları ile ilgili şunları söyleyebiliriz:

Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan, Kanal D'nin de sahibi olan Doğan Yayın Holding'e ait diğer gazeteler ve televizyonlarda yayınlanan haberlerle ilgili olarak; bu grubu açık açık İsrail yanlısı olmakla suçlamış ve Kanal D'yi eleştirmiştir. Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan, mitinglerinde bu grubu hedef almıştır. Kanal D ana haber bültenlerinde Erdoğan ve Doğan grubu arasındaki çatışma haberlerin söylemine de yansımış olduğu söylenebilir.

Kanal D televizyonunda yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın kişiliğini Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında negatif kutupta gösteren kişilik nitelermeleri ön plana çıkartılmıştır. Kanal D televizyonunda ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayları ve CHP ve MHP liderlerinin etnik kimlik, mezhep ve din tartışmaları, Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan karşı hedefe konularak hazırlanmıştır. Rakip adaylar ve rakip adayları destekleyen muhalefet parti liderlerinin söylemleri haberlerde ön plana çıkartılmış Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın Müslüman kimliği tartışmalı bir şekilde haberlerde sunulmuştur. Erdoğan'ın kişiliğini Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında negatif kutupta gösteren nitelermeler kullanılarak da Erdoğan'ın siyasal kimliğinin Türkiye'yi kutuplaştırdığı, ayırdığı şeklindeki rakip adayların iddiaları haberlerde ön plana çıkartılmıştır. Erdoğan'ın milliyetçilik ile ilgili söylemleri Kanal D ana haberde aday olumsuz sunma amaçlı olarak kullanılmış olduğu söylenebilir.

Kanal D ana haber bülteninde Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ile ilgili olarak Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında adayı pozitif kutupta gösteren kişilik nitelermeleri ön plana çıkartılmıştır. Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ile ilgili olarak ana haber bültenlerinde adayın kişiliğini Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında negatif kutupta gösteren kişilik nitelermeleri kullanılmamıştır. Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın etnik kimlik, din ve mezhep ile ilgili tartışmalarda Türkiye'nin birlik ve beraberliğini isteyen, kardeşlik mesajları veren söylemleri haberlerde tekrar edilmiştir.

ATV televizyonunda Cumhurbaşkanı adaylarından Erdoğan ile ilgili olarak Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında adayı kamuoyu nezdinde pozitif kutupta gösterecek kişilik nitelermeleri ön plana çıkartılmıştır. ATV televizyonunda yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgili olarak etnik kimlik, din ve mezhep ile ilgili olarak hazırlanan haberlerde Erdoğan'ın Müslüman kimliği ön plana çıkartılmıştır.

ATV televizyonunda Cumhurbaşkanı adaylarından İhsanoğlu ile ilgili olarak Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında adayı negatif kutupta gösteren kişilik nitelermeleri ön plana çıkartılmıştır. Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu ile ilgili kişilik, kimlik ve siyasal kimlikler haberlerde tarafsız bir şekilde sunulmamıştır. Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun doğum yeri ile ilgili tartışmalar haberlerde ön plana çıkartılmış ve kamuoyu nezdinde cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nun Türk

kimliğinin tartışılması amaçlanmış olabilir, adayın siyasal kimliğinin belirsizliğine vurgu yapıldığı söylenebilir.

ATV ana haber bülteninde Cumhurbaşkanı adaylarından Demirtaş ile ilgili olarak, Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında adayı negatif kutupta gösteren kişilik nitelermeleri ön plana çıkartılmıştır. Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın mitingleri ile ilgili olarak yapılan haberlerde genellikle mitinglerde yaşanan olumsuz durumlar ön plana çıkartılmıştır. Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın partisi HDP ile ilgili olarak haberlerde HDP ve terör örgütü PKK arasındaki ilişkiler sorgulanmış ve etnik kimlik üzerinden yaşanan tartışmalarda HDP'nin ve onun adayı Demirtaş'ın Türkiye Cumhuriyeti'ni bölmeyi amaçladığı haberlerde vurgulanmıştır. Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın kimliği ile ilgili olarak Zaza kimliği yerine Kürt kimliği haberlerde ön plana çıkartılmıştır. Mezhep ve din tartışmaları üzerinden Cumhurbaşkanı adayı Demirtaş'ın Müslüman kimliği tartışmalı bir şekilde haberlerde sunulmuştur.

Star TV'de yayınlanan haberlerde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan örtülü bir şekilde desteklenmiştir. Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın kişiliği ile ilgili Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında adayı pozitif kutupta gösteren nitelermeler haberlerde ön plana çıkartılmıştır. Star TV'de Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın Müslüman kimliği de haberlerde ön plana çıkartılmış ayrıca Erdoğan'ın milliyetçi siyasal kimliğine de vurgu yapılmıştır. Star TV'de yayınlanan haberlerde diğer Cumhurbaşkanı adayları İhsanoğlu ve Demirtaş ile ilgili haberler tarafsız bir şekilde hazırlanmıştır.

Televizyon kanallarında Cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilikleri ile ilgili bir sunum yapıldığı görülmektedir. Cumhurbaşkanlığı adaylarının kimlikleri ve siyasal kimlikleri ile ilgili haberlerde genellikle cumhurbaşkanı adayları arasında mitinglerde yaşanan tartışmalar üzerinden bir kimlik ve siyasal kimlik sunumu yapıldığı söylenebilir.

Televizyon kanalları haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerini kamuoyuna sunarken tarafsızlık ilkesini genellikle göz ardı etmişlerdir.

Haber bültenlerinde kimlik ve siyasal kimlik ile ilgili sunumlar daha çok miting meydanlarında Cumhurbaşkanı adaylarının kendi aralarında yapmış oldukları tartışmalar üzerinden yürütülmüştür. Televizyon kanalları, kendilerinin örtülü bir

şekilde destek verdikleri Cumhurbaşkanı adayları ile ilgili haberlerde, rakip adaylarının iddialarını etkisiz bir şekilde sunmuşlardır.

SONUÇ

Kimlik, siyasal kimlik ve siyaset kavramları ile siyasetin içindeki siyaseti belirleyen devlet, ulus, vatandaş gibi olguların sadece Türkiye de değil, dünyada da var olduğu bilinmektedir. İnsanlar, nasıl en iyi şekilde yönetilebilir sorusuna ise insanlığın ilk dönemlerinden itibaren yanıt aranmaktadır. İnsanların yönetim anlamında şu ana kadar keşfettikleri en iyi yönetim biçimi ise kuşkusuz demokrasilerdir.

Demokrasinin seçimler aracılığı ile yöneticileri belirlemek için bir araç olduğu söylenebilir. Yönetilen-yöneten ilişkisini demokrasi yönetim biçimi ile kurguladığımız zaman aramızdan biri yönetsin ya da birileri bizi yönetsin, kim olsun bunlar dediğimiz noktada belirli politikaların belirli siyasi partiler altında toplandığı gerçeği ile karşılaşılacaktır. Bu partilerin de kendilerini halka ifade etmeleri için ikna yöntemlerini kullanan bir çalışma yaptıklarını dolayısıyla halkı en iyi yönetici olabileceğine inandıranların seçildiğini, dünyada ve Türkiye’de görmekteyiz. Seçimle iş başına gelenler bir atama ya da kan bağı ile de gelmemektedir. Seçimler öncesinde ortaya konulan vaatler, projeler sonucunda seçmenler, kendilerinin vekillerini seçerek, yöneticileri belirlemektedirler.

Seçim denildiği noktada seçim ile ilgili farklı parametreler devreye girmektedir. Bu parametrelerin en önemlilerinden birisi de kimliktir. İşte bu bağlamda “kimlik” lerin siyaset yapmak üzere ortaya çıkan nedenlerden biri olduğu görülecektir. Dolayısıyla Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı seçimleri yapılmadan önce; Türkiye’deki cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili anayasa maddelerine bakıldığında da tüm bu kimlik ile ilgili olguların maddelere yansıdığı ortadadır. Türkiye’de Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar olan dönemde Cumhurbaşkanının halkın seçtiği vekiller aracılığı ile parlamento tarafından seçildiği bilinmektedir. 2007 yılından itibaren ise halkın Cumhurbaşkanını doğrudan seçiminin daha önemli olduğu düşünülerek 2007 yılında Cumhurbaşkanlığı seçim biçiminde değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişikliklerin ardından ilk defa partilerin aday gösterdikleri kişilerin halk tarafından seçilmesi sürecini başlatmıştır.

Yeni Cumhurbaşkanlığı seçimleri sürecinde farklı kitle iletişim araçları ile özellikle de televizyon haberleri aracılığı ile halka bilgi verilmiştir. Enformasyon aktarmanın bir aracı olan televizyon haber bültenleri, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde etkili bir şekilde kullanılmıştır. Televizyon haber bültenlerinin seçim

süreçlerinde önemli bir rol oynadığı; bu önemli rol oynama sürecinde televizyon kanallarının da olanı aktarmaktan öte, kendi bağımlı oldukları sermaye grubunun çıkarları ve görüşleri doğrultusunda haberleri biçimlendirdiği bu tez çalışmasında iddia edilmiştir. Televizyon kanallarının; adayların yönetici olarak ya da Cumhurbaşkanı olarak seçildikten sonra, kendi sermaye grupları lehine karar almalarını garantilemek açısından bazı adayları destekleyebilecekleri ve kimlik inşasını haber bültenleri aracılığı ile gerçekleştirecekleri varsayılmıştır.

Televizyon haber bültenlerinin seçmenlerin oy tercihlerini etkileme amaçlı olarak siyasal adayların kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerini nasıl inşa ettiklerini anlayabilmek adına iki hipotez geliştirilmiştir.

Bu hipotezlerden ilki “Televizyon kanalları, haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adaylarının kamuoyuna sunulmasında adaylarla ilgili kişilik, kimlik ve siyasal kimlik inşa ederler”

Hipotezlerden ikincisi ise “Televizyon kanalları haber bültenlerinde cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerinin sunumunda tarafsız değildirler.”

Bu çalışmada içerik ve söylem analizi kullanılmıştır. İçerik ve söylem analizinin birlikte kullanılmasının nedeni ise içerik analizinde ortaya çıkan sayısal verileri, haber metnindeki söylemlerle de desteklemektir. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde özel televizyon kanallarının örneklem olarak seçilmesinde ise, televizyon kanallarının sahiplik durumu ve televizyon kanallarının izlenme oranları dikkate alınmıştır. Bunun sonucunda örneklem olarak Kanal D, ATV ve Star televizyonları belirlenmiştir. Haber izlemelerinin yapıldığı tarihleri belirlerken de Yüksek Seçim Kurulunun Cumhurbaşkanlığı seçim takvimindeki tarihlerde göz önünde bulundurulmuş ve seçim kampanyalarının en yoğun olduğu hafta seçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı adaylarının YSK'ya başvuru için son gün olan 3 Temmuz 2014 tarihi ile seçim yasaklarının başlamasından önceki tarihler olan 4.5.6.7 Ağustos 2014 tarihleri belirlenmiştir. İçerik analizi yapılırken, Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili örneklem olarak seçilen televizyon kanallarındaki Cumhurbaşkanlığı adayları ile ilgili haber sayıları, Cumhurbaşkanlığı adaylarına televizyon kanallarında ayrılan süre, Cumhurbaşkanlığı adaylarının haberlerdeki veriliş sırası, Cumhurbaşkanı adaylarının partilerinin isimlerinin haberlerdeki tekrarlanma sayıları gibi kriterler dikkate alınmıştır. Söylem analizi yapılırken televizyon haber bültenlerinde

Cumhurbaşkanı adayları ile ilgili kişilik, kimlik ve siyasal kimlik ile ilgili kullanılan söylem ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Cumhurbaşkanlığı adaylarının kişilikleri ile ilgili olarak 5 faktör kişilik kuramında kişilik tanımlarında kullanılan kişilik ile ilgili sıfatlar, kimlik ile ilgili olarak da etnik kimlik, din ve dil gibi kimliğe ait ögeler haber bültenlerinde araştırılmıştır. Ayrıca televizyon haber bültenlerinde siyasal kimlikler de incelenmiştir.

Siyasal adaylarla ilgili kişilik, kimlik ve siyasal kimlik kavramlarının televizyon haber bültenlerinde nasıl kullanıldıkları ilgili Türkiye’de yeterli oranda çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma da siyasal adayların kişilikleri, kimlikleri ve siyasal kimliklerinin televizyon haberlerinde nasıl sunuldukları ortaya çıkartılmıştır.

Bu tez çalışmasının birinci bölümünde kişilik, kimlik ve siyasal kimlik kavramları detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Bireyler kişilikleri sebebiyle diğer bireylerden ayrılırlar. Kişilikleri sayesinde tanınırlar.

Kimlik ise kişilerin kendilerini tanımalarını sağlar.

Kimlikler sayesinde kendi benliğimizin farkına varırız. Diğer birey ve gruplarla olan benzer yanlarımız ve de farklı yanlarımız ortaya çıkar.

Seçimlerde aday olan siyasal parti liderlerin kimlikleri, seçmenlerin diğer adaylarla kendi destekledikleri aday arasında karşılaştırma yapma olanağı sunmaktadır. Kimlikler aracılığı ile siyasal parti liderleri ya da adaylar birbirinden ayrılmakta ve seçmen karşısına çıkabilmektedir.

Siyasal kimlikler ise siyasal bir topluluğa aidiyet ile ilgilidir.

Seçmenler, siyasal kimlik olarak kendileri ile benzeşen, ortak yönleri olan adayları seçme eğilimindedirler. Seçmenler kendileri ile aynı eğilimleri olan, siyasal kimlik anlamında örtüşen adayları kendi içlerinden çıkan birer temsilci gibi düşünmektedirler.

Siyasal parti liderleri de kendi kişilik, kimlik ve siyasal kimlikleri aracılığı ile seçmenlerin karşısına çıkmakta ve seçmen de bu kavramlar aracılığı ile adayları tanımakta ve seçimlerde oy kullanmaktadır.

Siyasal parti liderlerinin kendi kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerini seçmenlere duyurabilmesi farklı kitle iletişim araçları ile mümkün olabilmektedir. Türkiye’de

özellikle seçim dönemlerinde televizyon haber bültenleri etkili bir şekilde seçmenler ve adayları buluşturmaktadır. Adaylar, televizyon haber bültenleri aracılığı ile seçmen nezdinde kendi kişilik, kimlik ve siyasal kimliklerinin bilinmesini amaçlamaktadırlar.

Televizyon haber bültenleri hazırlanırken ise haber oluşturma süreçleri devreye girmektedir. Bu süreçte haberler titizlikle seçilmekte ve belli süzgeçlerden geçerek izleyici ile buluşmaktadır. Haberin oluşum aşamasında metinler oluşturulurken haber metnini hazırlayan muhabirler, editörler ve haberin yayınlanacağı televizyon kanalının kendi yayın politikaları dikkate alınmaktadır. İlke olarak tarafsız olması, tarafsız bir şekilde sunulması gereken haberler, genellikle bu ilkenin çok uzağında kalarak hazırlanmaktadır.

Televizyon haber bültenlerinde tüm görüşlerin nesnel bir şekilde yer alması gerekmektedir. Ancak pratikte televizyon kanallarında yayınlanan haber bültenlerinde tüm görüşlere yer verilmediği görülmektedir. Televizyon haber bültenlerinde egemen, yerleşik ve gücü elinde bulunduranların görüşlerine daha fazla yer verilmektedir.

Televizyon kanallarının sahiplerinin siyasal adaylar ve siyasal iktidar sahipleri ile dolaylı ya da doğrudan ilişkileri bulunmaktadır. Televizyon kanalları sahiplerinin siyasal adaylarla ilişkisinin boyutuna göre, adayların kişilik, kimlik ve siyasal kimlikleri haber bültenleri aracılığı ile olumlu ya da olumsuz bir söylem de izleyicilere aktarılmaktadır.

Eleştirel medya yaklaşımları medya sektörüyle siyasal/ekonomik iktidar merkezlerinin karşılıklı olarak bağımlılığı olduğu tezini ileri sürmektedirler.

“Geçiş Sürecindeki Demokrasilerde Seçim Dönemi Radyo-TV yayıncılığı “ başlıklı bir çalışmada seçim dönemlerinde yayıncılığın üç önemli işlevi yerine getirdiği belirtilmektedir. Bu işlevler, seçim dönemlerinde partilerin ve adayların halka doğrudan iletişim kurmasını sağlamak; siyasal adayları tanıtmak ve siyasal işleyiş ve seçimler açısından önemli konuların haber ya da benzeri özel programlarla işlenmesini sağlamak; son olarak da oy verme süreci, seçmen katılımı ve benzer yurttaşlık konularında seçmen eğitimi ile ilgili bilgilendirici olmaktır.

Aynı çalışma özellikle medyanın son iki işlevini yerine getirirken içerik konusunda önemli bir belirleyiciliğe sahip olduğunun altını çizerek, görsel medya için seçim dönemlerinde uyulması gereken yol gösterici ilkeleri belirlemektedir. Bunlar

arasında önemle altı çizilen ilkelerin ise “ doğru, dengeli ve tarafsız habercilik” ilkesi olduğu görülmektedir.

Öte yandan Neşe Kars'ın da belirttiği üzere özel televizyon kanallarının, haberleri kendi çıkarları doğrultusunda biçimlendirerek, halkın ilgisini o yöne çekmeye ve kamuoyu yaratmaya çalıştıkları da bir gerçektir. Gerçekte, özel televizyonların bu habercilik anlayışı izleyicilerde güvensizlik oluşturmaktadır. Bu kuramsal çerçevelerden hareket edilerek, seçilen televizyon kanallarının Cumhurbaşkanlığı adaylarını kamuoyuna sunarken bir yanlılık göstereceği ve kendi çıkarları doğrultusunda adayların kimlik, kişilik ve siyasal kimliklerini inşa edecekleri varsayılmış ve çalışma sonucunda da bu varsayımların büyük ölçüde doğru olduğu anlaşılmıştır.

Televizyon haber bültenleri, siyasal iktidarlar ile televizyon kanalı sahipleri arasındaki ilişkileri yansıtırken özenle hazırlanmaktadır. Tokgöz'ün bu konudaki tespitleri önemlidir.

Kurgusal metin olan haberlerin diğer kurgusal metinler gibi bir söylemi bulunmaktadır. Bu söylem içinde, bir yandan haberin söyleminin içinde yer alan anlatımla olaylar/gerçekler kurulup canlandırılmaktadır. Diğer yandan ise, haberlerin söylemi içinde egemen söylemler doğallaşmış, egemen ideoloji yeniden kurulmakta ve haberler anlatıcı tarafından kurgulanmaktadır. Gazetelerde, başlıklar, alt başlıklar, flaş/özet girişler, cümleler, spotlar, fotoğraflar, haberde anlatıcının ideolojisini yansıtmaktadır. Haber, iktidar seçkinlerinin görüşlerini yansıtmalarının yanında, aynı zamanda bir söylem olarak, haber kaynakları, anlatıcı ve hedef kitle arasında kurulan bir diyalogdur.

İncelenen televizyon kanalları Türkiye'de farklı alanlarda da faaliyet gösteren büyük sermaye gruplarının bünyesinde yer almaktadır.

İncelenen her üç TV kanalının sahiplik durumları incelendiğinde, televizyon kanallarının sahiplerinin sadece televizyon yayıncılığı işiyle ilgilenmedikleri görülmektedir. Bankacılık, telekomünikasyon, iletişim, otomobil, petro kimya endüstrisi vb. gibi diğer birçok alanda da televizyon kanallarının sahiplerinin şirketleri bulunmaktadır.

İncelenen televizyon kanallarından Kanal D televizyonunun onursal başkanı Aydın Doğan ve Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan arasında zaman zaman medya üzerinden atışmalar yaşanmıştır. Televizyon kanalı sahibi Aydın Doğan ile

Cumhurbaşkanı adayı ve aynı zamanda başbakan olan Erdoğan arasındaki tartışmalar sonucunda Doğan grubu bünyesinde bulunan televizyon kanalları ve gazetelere yüksek miktarda vergi cezaları kesilmiştir.

Cumhurbaşkanı adayı ve aynı zamanda başbakan olan Erdoğan hükümeti tarafından, hükümeti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı haberler aracılığı ile eleştiren Doğan Grubu yayınlarına karşı hükümet; caydırıcı olabileceği düşüncesiyle vergi cezaları aracılığı ile baskı kurmuştur.

Kanal D televizyonunda yayınlana ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan ile ilgili olarak Mcree ve Costa ve Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamındaki kişilik nitelendirmeleri genellikle adayı negatif kutupta gösteren nitelendirmelerden oluşmaktadır. Kanal D televizyonu, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde kişilik nitelendirmelerini etkili bir şekilde kullanarak Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın kimliği ve siyasal kimliğini de tartışmalı bir şekilde haberlerde aktarmıştır. Etnik kimlik, mezhep ve din üzerinden Cumhurbaşkanı adayları arasında yaşanan tartışmalar, haberlerde Erdoğan karşıtı bir söylemle sunulmuştur.

Kanal D televizyonu Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde tarafsızlığını koruyamamış ve yayınlarında çok acık bir şekilde Cumhurbaşkanı adayı İhsanoğlu'nu desteklemiştir.

İncelenen televizyon kanallarından ATV sahiplik durumu açısından oldukça ilginç bir televizyon kanalıdır. ATV televizyonu Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın iktidara geldiği dönemde el değiştirmiş ve kamu bankalarınınca verilen krediler aracılığı ile hükümetle iyi ilişkileri olan bir iş adamı tarafından satın alınmıştır. Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın hükümetlerinin faaliyetlerini destekleyici yayınları ile ön plana çıkan ATV televizyonu Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de çok açık bir şekilde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ı destekleyen yayınlar yapmıştır. ATV'de yayınlanan ana haber bültenlerinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kişiliği ile ilgili olarak Mcree ve Costa ve Goldberg'in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında adayı pozitif kutupta gösteren nitelendirmeler ön plana çıkartılmıştır. Haberlerde ayrıca Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Müslüman kimliği ön plana çıkartılmıştır. Siyasal kimlik olarak da Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın Milliyetçi oyları alabilmesi amacıyla haberlerde Erdoğan'ın Milliyetçi siyasal kimliği de ön plana çıkartılmıştır.

İncelenen televizyon kanallarından Star TV, Türkiye’de birçok farklı alanda faaliyet gösteren Doğuş Yayın Holding bünyesinde faaliyet göstermektedir.

Doğuş Yayın grubu bünyesinde yer alan Star TV’de yayınlanan haberlerde Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan örtülü bir şekilde desteklenmiştir. Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan’ın kişiliği ile ilgili olarak Mcrea ve Costa ve Goldberg’in 5 faktör kişilik kuramı bağlamında adayı pozitif kutupta gösteren nitelermeler haberlerde ön plana çıkartılmıştır. Star TV’de Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan’ın Müslüman kimliği de haberlerde ön plana çıkartılmıştır. Haberlerde Erdoğan’ın milliyetçi siyasal kimliğine de vurgu yapılmıştır. Star TV’de yayınlanan haberlerde diğer Cumhurbaşkanı adayları İhsanoğlu ve Demirtaş ile ilgili haberler tarafsız bir şekilde hazırlanmıştır.

Medya, sermaye ve İktidar ilişkilerinin Türkiye’de de tartışıması gerekmektedir.

Noam Chomsky, medyanın devlet ve şirketlerin elinden alınarak halkın denetimine geçmesini isteyen “İmediast” grubunun düşüncelerini paylaşmaktadır. Bu grubun düşünürlerine göre; medya kamunun çıkarlarına değil devletin ve şirketlerin çıkarlarına hizmet eder. Devlet ve sermayenin denetimi altındaki medya, geniş halk kitlelerine bu grupların istekleri çerçevesinde yayın yapmaktadırlar. İncelenen televizyon kanalları da halkın yararına değil, bağlı buldukları şirketlerin çıkarlarına hizmet etmişlerdir. Cumhurbaşkanı adayları ile ilgili ana haber bültenlerindeki yayınlarında tarafsızlığı koruyamamışlardır.

Kapitalist ekonominin gelişmesiyle birlikte “tüketim kültürünün” en büyük koruyucusu medya olmuştur. Kapitalizmin amacı da daha fazla kârdır. Ve bunun yolu da tüketimin özendirilmesi ve artırılmasından geçmektedir. Sermayenin denetimindeki medya, tüketiminin özendirilmesi yönünde sürekli olarak propaganda yapmaktadır. Medya kurumlarının şirketlerin eline geçmesi gerçek işlevini, yani haber ve bilgi verme işlevini kaybetmesine neden olmuştur.

İmediastlara göre medya, “basın özgürlüğü ve bağımsızlığı” kendilerinin tercih ettiği görüşlerin kamuoyuna hakim olması biçiminde yorumlayan yayıncıların ve televizyon patronlarının fiili denetimi altındadır. Eğer önlerine gelen malzeme kendi politik eğilimlerine uymuyorsa yasaklayabilirler ya da reddedebilirler

Noam Chomsky’nin belirttiği, medyanın siyasal iktidarlar üzerinde baskı kurabileceği tezi, Türkiye içinde geçerlidir. Ancak bu baskı çift taraflı olarak Türkiye’de yapılmaktadır. Mevcut siyasal iktidara karşı eleştiri yapan, haberlerde

hükümet icraatlarını açık açık eleştiren televizyon kanalları üzerinde siyasal iktidar baskı uygulamaktadır.

Öte yandan hükumete muhalefet eden siyasal parti ve bu partilerin liderleri üzerinde de hükumetle iyi ilişkileri olan televizyon kanalı sahiplerinin baskıları vardır. Televizyon kanalı sahipleri mevcut siyasal iktidarlar lehine haber hazırlatabilmektedirler.

Televizyon haber bültenlerinde Cumhurbaşkanlığı seçim döneminde Cumhurbaşkanları adaylarının kişilik, kimlik ve siyasal kimlikleri tarafsız bir şekilde izleyiciye aktarılmamıştır. Televizyon kanallarının yayın politikaları ve televizyon kanallarının sahiplerinin Cumhurbaşkanlığı adayları ile ilişkileri, haber metinlerine yansıtılmıştır.

Türkiye’de televizyon kanallarının sahipleri büyük sermayeye sahip farklı alanlarda da faaliyet gösteren kişilerdir. Bu yapı da özgür, tarafsız ve dengeli habercilikten bahsedilemez. Televizyon kanallarına sahip olma ile ilgili kanuni değişiklikler yapılmalıdır. Bu yeni kanun ile de televizyon kanalı sahipliğinde tekel oluşturabilecek güçlü yapılara izin verilmemelidir. Televizyon kanalları, halkın menfaatleri doğrultusunda yayın yapabilecek bir yapıya kavuşturulmalıdır. Televizyon kanalları haber bültenlerinde, en doğru haberleri zamanında ve tarafsız bir şekilde izleyici kitesine sunmalıdır.

KAYNAKÇA

- ADIVAR, A.:1961 “Interaction of İslamic and Western Thought in Turkey”, **Near Eastern Culture and Society**, Princeton.
- ADLER, A.:2008 **İnsanı Tanıma Sanatı**, (çev. Kamuran Sıpal), İstanbul, Say Yayınları.
- AKTAY, Y.:1998 “Kültürel Sahihlik Söylemleri ve Modernlik”, **Tezkire**, (Yaz-Güz 1998), Sayı: 14-15.
- ALEMDAR, K.:1990 **Medyanın Gücü Ve Demokratik Kurumlar**, İstanbul, Afa Yayınları.
- ALKAN, , Ö.:2001 “Resmî İdeolojinin Doğuşu ve Evrimi Üzerine Bir Deneme”, Modern Türkiye’de Siyasî Düşünce -Tanzimat ve Meşrutiyet’in Birikimi-, ed. Mehmet Ö. Alkan, Cilt: 1, İletişim Yay., İstanbul.
- ALTHUSSER, L.:2001 **İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları**, Çev. Yusuf Alıp-Mahmut Işık, İstanbul, İletişim Yayınları.
- ALTINYILDIZ, N.:2003 İmparatorlukla Cumhuriyet Arasındaki Eşikte Siyaset ve Mimarlık: Eskiye Muhafaza/Yeniye İnşa, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Muhafazakârlık**, Cilt 5, (Ed. Ahmet Çiğdem), İstanbul, İletişim Yayınları.
- ALTUNOĞLU, M.:2009 “**Kimlik ’in Modern İnşası, Kimlik Politikaları ve Türkiye’de Kimlik Tartışmaları**”, Gazi Üniversitesi SBE, yayımlanmamış Doktora Tezi.
- ALTUNTAŞ, N.:2004 “**Kısmi Kimliklerin Evrensel Konumlanması**”, Türkiye Günlüğü, (Kıs 2004), Sayı 79.

- ANTHONY,
D.SMİTH.:1999 **Milli Kimlik**,(Çev. Bahadır Sina Şener), İstanbul, İletişim Yayınları.
- ARSLAN, A.:2004 **Farabi İdeal Devlet**. Ankara, Vadi Yayınları.
- ASSMAN, Jan,
CZAPLICKA,
John:1995 “Collective Memory and Cultural Memory”, **New German Critique**, No. 65, Cultural History/ Cultural Studies, Spring-Summer.
- AYDIN, S,
EMİROĞLU K.:2003 **Antropoloji Sözlüğü**, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- AZİZ A.:2007 **Siyasal İletişim**, Ankara, Nobel Yayınevi.
- BALIBAR, E.:1995 **İrk, Ulus, Sınıf**(Çev. Nazlı Ökten),İstanbul, Metis Yayınları.
- BARLI, Ö.:2010 **Davranış Bilimleri ve Örgütlerde Davranış**, Erzurum, Aktif Yayınevi, Dördüncü Basım.
- BAUDRILLARD,
J.:2006 **Sessiz Yığınların Gölgesinde- Toplumsalın Sonu**, çev. Oğuz Adanır, 3. baskı. Ankara, Doğu Batı.
- BAUDRILLARD,
J.:1997 **Tüketim Toplumu**, çev. Hazal Deliçaylı, Ferda Keskin, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- BAUDRILLARD,
J.:2005 **Simulakrlar ve Simülasyon**, çev. Oğuz Adanır, 3. baskı, Ankara, Doğu Batı.
- BAUDRİLLARD,
J.: 2000 **Tam Ekran**”, çev.B. Gülmez, İstanbul, YKY Yayınları.
- BAUMANN ,G.:2006 **“Çok kültürlülük Bilmecesi: ulusal, etnik ve dinsel kimlikleri yeniden düşünmek”** s.36

- BAYDUR, M.:1994 **Küresel Dünyada Milliyetçilik**, İstanbul, İrfan Yayınları.
- BAYRAMOĞLU, A.:2001 **Türkiye’de İslami Hareket**, İstanbul, Patika Yayınları.
- BAYRİ, H.:2008 **Türkiye’de Kimlik Siyaseti Sorunu ve Ulusal Kimlik**, Atatürk Üniversitesi SBE, Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- BEKTAS, A.:2002 **Siyasal Propaganda**, İstanbul, Bağlam Yayınları.
- BEKTAŞ, A.:1996 **Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi**, İstanbul, Bağlam Yayınları.
- BELGE, M.:2001 “Mustafa Kemal ve Kemalizm”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce -Kemalizm-**, ed. Ahmet İnel, Cilt: 2, İstanbul, İletişim Yayınları.
- BENEDİCT, A.:1993 **Hayali Cemaatler -Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması**, (Çev.: İskender Başarır), İstanbul, Metis Yayınları.
- BERKTAY, F.:2006 **Tarihin Cinsiyeti**, İstanbul, Metis Yayınları.
- BILGRAMI, A.:2006 “Notes Toward the Definition of ‘Identity’”, **Daedalus**, Vol. 135, Number 4.
- BİLGİN, N.:2001 **İnsan İlişkileri ve Kimlik** İstanbul, Sistem Yayıncılık.
- BİLGİN, N.:2003 **Sosyal Psikoloji Sözlüğü Kavramlar, Yaklaşımlar**, İstanbul, Bağlam Yayınları.
- BİLGİN, N.:2007 **Kimlik İnşası**, İzmir, Aşina Kitaplar.
- BİLGİN, N.:1994 **Sosyal Bilimlerin Kavşağında Kimlik Sorunu**, İzmir, Ege Yay.

- BOBBİO, N.: 1996 **Left and Right: The Significance of a Political Distinction**, translated by Allan Cameron, Chicago, University of Chicago Press.
- BOSTANCI, M.:1998 “Etnisite, Modernizm ve Milliyetçilik”, **Türkiye Günlüğü**, (Mart-Nisan 1998), Sayı: 50.
- BOTTOMARE, T.:1987 **Siyaset Sosyolojisi**, (Çev. Erol Mutlu) Ankara, Teori Yayınları.
- BOZKURT, V.:2005 **Değişen Dünyada Sosyoloji**, 3. Baskı, İstanbul, Alfa Akademi.
- BUCHANAN, David A. “Organizational Behaviour, An Introductory Text”, Tertiary and HUCZYNSKI, Andrzej.:1997 Printing, UK: Prentice Hall Europe
- BUDAK, S.:2000 **Psikoloji Sözlüğü**, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- BURGER, J.M.:2006 **Kişilik: Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri**, (Çeviren: Erguvan-Sarioğlu, İ.D.), İstanbul, Kaktüs Yayınları.
- BÜLBÜL, R.:2001 **Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar**, Ankara, Nobel Yayınları.
- BYRON, R.: 1996) “Identity”, **Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology** içinde, Ed. Alan Barbard ve Jonathan Spencer, Routledge, London.
- CAHA, Ö.:1999 “Sol Siyasetin Anlamı”, **Düşünen Siyaset**, Temmuz–1999, Sayı: 7, Ankara.

- CAN, K.:1999 "Milliyetçilik ve MHP'nin Yükselişi", **Görüş Dergisi**, Sayı: 39, Mayıs-Haziran.
- CARR, E.:1999 **Milliyetçilik ve Sonrası**,(Çev. Osman Akınbay), İstanbul, İletişim Yayınları.
- CASPI,A., ROBERTS, B. W.:2001 "Personality development across the life course: The argument for change and continuity", **Psychological Inquiry: An International Journal for the Advancement of Psychological Theor**, 12(2), 49-66.
- CASTELLS, M.:2006 **Kimliğin Gücü- Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür**, 2. Cilt. (Çev.: Ebru Kılıç). İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- CELİK, N.:2001 "Kemalizm: Hegemonik Bir Söylem", **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce - Kemalizm-**, ed. Ahmet İnel, Cilt: 2, İstanbul, İletişim Yayınları.
- CEM, İ.:2000 **Soldaki Arayış**, İstanbul, Can Yayınları.
- CERULO, K.:1997 "Identity Construction: New Issues, New Directions", **Annual Review of Sociology**, Cilt 23.
- CEVİZCİ, A.:2002 **Felsefe Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Paradigma Yayınları
- CHOMSKY, N. HERMAN, E. S.:1998 **Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir?**, İstanbul, Minevra Yayınları.
- CHOMSKY, N. VE HERMAN, S. VD.:2004 **Medyanın Kamuoyu İmalatı**, İstanbul, Chiviyazıları Yayınevi.

- CLARK, L. A.:2005 "Temperament as a Unifying Basis for Personality and Psychopathology", **Journal of Abnormal Psychology**, 114(4), 505-521. doi:10.1037/0021-843X.114.4.505.
- CLONİNGER, C.Robert and SVRAKİC, Dragan M. :2000 "Personality disorders. B.J. Sadock ve V.A. Sadock, (Ed.), **Comprehensive Textbook of Psychiatry** (7th ed.)(235-298). Baltimore: Williams & Williams.
- COLE, Luella and MORGAN, John J.B.:2001 **Çocuk ve Gençlik Psikolojisi**, (Çev.: Belkıs Halim Vassaf), İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.
- CONNOLY, W.:1995 **Kimlik ve Farklılık: Siyasetin Açmazlarına Dair Demokratik Çözüm Önerileri**, Çev. Ferma Lekesizalın, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- CONNOLY, W.E.:1991 **Kimlik ve Farklılık: Siyasetin Açmazlarına Dair Demokratik Çözüm Önerileri**, (Çev.: Ferma Lekesiz alın). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- CRAIB, I:1998 **Experiencing Identity**, London, Sage Publications.
- CÜCELOĞLU, D.:1997 **İnsan ve Davranışı**, 7. Baskı, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- ÇAM E.:1998 **Siyaset Bilimine Giriş**, İstanbul, Der Yayınları, 5.Baskı.
- DOMENACH, Jean-Marie.:2003 **Politika ve Propaganda**, çev.: Tahsin Yücel, İstanbul, Varlık Yayınları.
- ÇAM, E.: 2000 **Siyaset Bilimine Giriş**, 7. Basım, İstanbul, Der Yayınları.
- ÇEBİ, M.:2002 **Haberi Anlamak**, Ankara, Gazi Kitabevi.

- ÇELİK,NUR B,: 2001 "Kemalizm: Hegemonik Bir Söylem", Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce -Kemalizm-, ed. Ahmet İnel, Cilt: 2, İletişim Yayınları, İstanbul
- ÇETİN, F. ve BASIM, H.N.:2013 "Örgütte Bireysel Farklılıklar, Kişilik ve Değerler", **Örgütsel Davranış** İçinde: Der. Sığı, Ü. ve Gürbüz, S., İstanbul, Beta Yayınları.
- ÇETİN, H.:2008 **Çağdaş Siyasal Akımlar**, Ankara, Orion Kitabevi.
- ÇİÇEK, C.: 2007 **İknanın Yapısı, Süreç, Amaç ve Yöntemleri**, Tablet Yayınları, Birinci Basım. Konya.
- DANGAÇ, G.:2007 "**İş Hayatında Farklı Kişilikler**", (Çevrimiçi)<http://www.kouemk.com> ,Erişim Tarihi: 24 Mart 2014.
- DEFLEUR, MELVİN L. & DENNIS, EVERETTE E.:2002 **Understanding Mass Communication: A Liberal Arts Perspective**. Boston, Houghton Mifflin Company.
- DOBB,M,:1981 **Kapitalizm Sosyalizm Azgelişmiş Ülkeler ve İktisadi Kalkınma**, Çev.: Mehmet Selik, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları
- DURSUN, D.:2002 **Siyaset Bilimi**, İstanbul, Beta Yayınları.
- EDGAR,A,SEDHWİCK,P.:2007 **Kültürel Kuramda Anahtar Kavramlar**, çev. Mesut Karaşahan, İstanbul, Açılım Kitap.
- EFİL, İ.:2006 **İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon**, Bursa,Alfa Akademi.

- ERDER, N.:2007 “**Türkiye’de Sosyal Demokrasi’nin İdeoloji Sorunsalı**”, (Çevrimiçi)www.sdd.org.tr ,Erişim tarihi:01.08.2015.
- EREN E.:2000 **Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi**”, İstanbul, Beta Yayınevi.
- EREN E.:2001 **Yönetim ve Organizasyon**, (Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar). İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- ERGUN, D.:2000 **Kimlikler Kışkacında Ulusal Kişilik**, Ankara, İmge Kitabevi.
- ERKAN, H.: 2000 **Yeniden Yapılanma**,Ankara, İmge Kitabevi Yayınları.
- ERNEST, G.:1998 **Milliyetçiliğe Bakmak**, (Çev.: S. Coşar, S. Özertürk, N. Soyarık), İletişim Yayınları, İstanbul.
- EROĞLU, F.:2011 **Davranış Bilimleri**, Beta Yayınları, İstanbul.
- EROĞLU, F.:2004 **Davranış Bilimleri**. 6.Baskı, İstanbul, Beta Yayınları.
- ERÖZDEN ,O.:1997 **Ulus-Devlet** ,Ankara,Dost yayınevi.
- FAGEN, R.:1996 **Communication and Politics**, Boston: Little, Brown and Co.
- FİSKE J (DER.):1991 “**Postmodernism and Television,Mass Media and Society**”, Edward Arnold,London.
- FRIEDMAN,
Lawrance M.: 2002 **Yatay Toplum**, çev. Ahmet Fethi, İstanbul, İş Bankası Kültür yayınları.
- FROMM, E.:1996 **Kendini Savunan İnsan**, (Çev. N. Arat), İstanbul, Say Yayınları.

- FULMER, R. M.:1983 **Practical Human Relations**. Revised Edition, Illionis, Homewood, Richard Dr. Irwin Inc.
- GELLNER ,E.:2008 **Uluslar ve Ulusçuluk** , İstanbul, Hil yayınevi .
- GİDDENS,A.:2008 **Sosyoloji**, Kırmızı Yayınları, İstanbul.
- GİRİTLİ, İ VE SARMAŞIK,J.:2001 **Anayasa Hukuku**, (Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Yeni Basım), (2. Baskı), Beta Basım Yayım, İstanbul.
- GOKÇE,G.:2002 “Türkiye’de Siyasetin Bürokrasi Üzerindeki Etkisi: Siyasallaşma”, **S.U. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Yıl:2, Sayı: 4, Ekim–2002, s.46
- GOLDBERG, L. R.:1995 “What the hell took so long? Donald W. Fiske and the Big-five factor structure”, Eds. Patrick E. Shrout ve Susan T. Fiske, **Personality Research, Methods, and Theory**, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- GOLDBERG, L.R.:1981 “Language and individual differences: The search for universals in personality lexicons”. In L. Wheeler (Ed.) **Review of Personality and Social Psychology** (Vol.2, pp.141-165). Beverly Hills, CA: Sage
- GORDON, M (Ed.):1999 Sosyoloji **Sözlüğü**,Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- GOREN, P.:2005 “Party Identification and Core Political Values”, **American Governance State**, Social Identities, cilt 16, sayı1, s. 119-133.
- GÖKA, E.:2006 **İnsan Kısım Kısım: Topluluklar, Zihniyetler, Kimlikler**, Ankara,Aşina Kitaplar.

- GÖKÇE, O., B. AKGÜN VE S. KARAÇOR, :2002 “3 Kasım Seçimlerinin Anatomisi: Türk Siyasetinde Süreklilik ve Değişim”, **S. Ü. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Yıl:2, Sayı: 4, Ekim
- GÖRMEZ, K.:1997 **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Ankara, Vadi.
- GÖZÜBÜYÜK,Ş.:2003 **Anayasa Hukuku**, (Son Değişikliklerle Güncelleştirilmiş 11. Basım),Ankara, Turhan Kitabevi.
- GÜLEÇ, C.:2004 **Politik Psikoloji Penceresinden Siyaset Ahlakı, Kimlik ve Laiklik**, Ankara, Ümit Yayıncılık.
- GÜNDOĞAN,A.:2002 **Devlet ve Milliyetçilik**. Aktaran: AKINCI, Abdul Vahap, Modern ulus-devletlerin doğuşu s.65 (Dumlupınar Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi-sayı:14 – 2012)
- GÜNEŞ, T.:1996 **Türk Demokrasinin Analizi**, (hazırlayan: Hurşit Güneş), Ankara,Ümit Yayıncılık.
- GÜNEY, S.:2009 **Davranış Bilimleri**, Ankara, Nobel Yayınevi.
- GÜNEY, S.:2012 **Örgütsel Davranış**, İstanbul,Nobel Yayınevi
- GÜRPINAR, D. “**Türk Solundan Elde Kalan II: 12 Eylül Sonrasında LaikçiliğininMalativeSol**”,(Çevrimiçi)http://www.tpe.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=149&Itemid=58, Erişim Tarihi: 10.10.2015.
- HABERMAS, Jürgen.: 2008 **Küreselleşme ve Milli Devletlerin Akıbeti**”; çev. Medeni Beyaztaş, İstanbul, Bakış Yayınları.
- HAKAN, M.:2000 “Kimlik Nedir?”, **Türkiye Günlüğü**, (Mart-Nisan 1995), Sayı 33, s.149.

- HEIDEGGER, M.:1997 **Özdeşlik ve Ayrım**, çev. Necati Aça, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- HEYWOOD, A.:2013 **Siyasi İdeolojiler Bir Giriş**,Çev:Ahmet.Kbayram v.d,Eylül Yayınları,Ankara.
- HİKMET, B.:1999 **CHP-1919 1999**,İstanbul,Doğan kitap.
- HOBBSAWM,E.:1996 “Identity Politics and The Left”, **New Left Review**, Vol. 217, 1996, s. 43
- HOGAN, R.:1991 “Personality and Personality Measurement”, **Handbook of Industrial and Organizational Psychology**, Vol: 2, pp: 873-919.
- HOGG, A. M.:2005 “**Social Identity**”, Handbook of Self and Identity içinde, Ed. Mark R. Leary ve June Price Tangney, The Guilford Press, New York, pp. 462-479.
- İNAL,A.:1999 “Medya, Dil ve İktidar Sorunu: İletişim Çalışmalarında Medya ve Siyaset İlişkisini Nasıl Tartışmalıyız?”, İletişim, **Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, Yaz 1999/3, s. 19-21.
- İREM,C.:2003 **Bir Değişim Siyaseti Olarak Türkiye’de Cumhuriyetçi Muhafazakarlık**, İstanbul, İletişim Yayınları.
- JOSE, J.:2010 “**Strangers in a Stranger Land: Political Identity in the Era of Journal of Political Sciences**, cilt 49, sayı 4, Ekim 2005, s. 882–897.

- KAHRAMAN, H.:2005 “CHP, Türk Sosyal Demokrasisi; Kavramlar, Kökenler ve Gelecek”, **Sosyal Demokrasi Platformu 1. Kitap**, (Yay. Haz: Erol Tuncer, Doç. Dr. Cavit Sidal, Hanife Yurtseven), Ankara, Sosyal Demokrasi Derneği Yayınları.
- KAPANİ, M.:1996 **Politika Bilimine Giriş**, 8. Basım, Ankara,Bilgi Yayınevi.
- KAPTAN, A.: 1999 **Radyo-Televizyon Haberciliği ve Metin Yazma-Röportaj Teknikleri**, İstanbul, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- KARA, İ.:1986 **Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi**, İstanbul,Risale Yayınları
- KARPAT, K.:1973 “İdeolog in Turkey After Revolution of 1960”, **Social Change and Politics in Turkey**, (ed: Kemal H. Karpata), Brill Leiden, 1973, s.1
- KARPAT, K.:2006 “Aydınlar ve Kimlik: Tarihsel Bir bakış ”**doğu-batı dergisi** Ankara, doğu batı yayınları,yıl9 sayı 35 , s61
- KARPAT,K.:1996 **Türk Demokrasi Tarihi: Sosyal, Kültürel, Ekonomik Temeller**,İstanbul, Afa Yayınları.
- KARS, N.:2012 **Televizyon Programı Yapalım Herkes İzlesin**,İstanbul, Derin Yayınları.
- KARS, N.:2013 **Haberin Tarihi, Kuramları, Söylemi ve Radyo-Televizyon Haberciliği**, İstanbul, Derin Yayınları.
- KEYMAN, E. F.:2000 **Küreselleşme, Devlet, Kimlik / Farklılık: Uluslararası İlişkiler Kuramını Yeniden Düşünmek.** (Çev.: Simten Coşar). İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- KNOUSE, Jessica.:2009 “From Identity Politics to İdeology Politics”, **Utah Law Review**, 2009, sayı 3, s. 749-795.

- KOÇEL, T.:2007 **İşletme Yöneticiliği**, 11. Baskı,İstanbul Arıkan Basım Dağıtım Ltd. Şti.
- KÖKNEL, Ö.:1993 **Davranış Bilimleri** . İstanbul, Yaylım Matbaası.
- KÖKNEL, Ö.:2005 **Kaygıdan Mutluluğa Kişilik**, İstanbul,Altın Kitaplar Yayınevi, On Yedinci Baskı.
- KÖSOĞLU, N:1998 **Türk Kimliği ve Türk Dünyası**, İstanbul, Ötüken Neşriyat.
- LACLAU, Ernesto, **“Aralığı Kapatmak: Siyasetin Öznesi”**, Siyasal Kimliklerin Oluşumu, yayına hazırlayan: Ernesto LACLAU, çev. Ahmet Fethi, İstanbul, Sarmal Yayınevi.
- ZAC Lilian.: 1995
- LAZARSELD, P. F., **“The people's choice: How the voter makes up his mind in a Presidential campaign”** (3. baskı.). New York: **Columbia University Press**.
- BERELSON, B., & GAUDET, H.:1968
- LİPSET, Seymour M.:1967 Stein Rokkan, ‘Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments: An Introduction’, Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives (Edit: Seymour M. Lipset, Stein Rokkan), **The Free Pres**, New York.
- LEWİS, B.:1984 **Modern Türkiye'nin Doğusu**, (çev.: Metin Kıratlı) Ankara,Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- MARDİN, Ş.:1958 “İslamcılık”, **Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, istanbul ,iletişim Yayınları,.
- MARDİN, Ş:1990 **Türkiye’de Toplum ve Siyaset Makaleler**,İstanbul, İletişim Yayınları.
- MARSHALL, G.:1999 **Sosyoloji Sözlüğü**, çev. Osman Akınhay ve Derya Kömürcü, Ankara Bilim ve Sanat Yayınları.

- MCCRAE, R.R. ve JOHN, O.P.:1992 "An Introduction to the Five Factor Model and Its Applications", Journal of Personality, 60, pp. 175-215.
- MCCRAE. R.R, ve P.T.:2003 "Personality in Adulthood: A Five-factor Theory COSTA, Perspective". Guilford Press.
- MCCRAE. R.R, ve COSTA, P.T.:1985 "Openness to Experience" (Hogan, R. and Hones, W.H. Perspectives in Personality: A Research Annual). USA: JAI Press.
- MEDINA, J.:2006 "Kimlik Sıkıntısı: Kimliksizlik ve Farklılık Sorunu", çev. Mehmet H. Doğan, **Cogito**, sayı 46, s. 33-59.
- MERT, N.:2007 **Merkez Sağın Kısa Tarihi**, İstanbul, Selis Kitaplar.
- MEYER, T.:2002) **Medya Demokrasisi: Medya Siyaseti Nasıl Sömürgeleştirir?** İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları.
- MIHÇIOĞLU, C.:1987 **Kamu Yönetimi Alanında Türkçe Terim Denemeleri**, Ankara, A.Ü. Bası Yayın Yüksekokulu Yayınları
- MILLER, D.:1995 **On Nationality**, Oxford, Oxford University Press.
- MORA, N.:2008 **Medya Çalışmaları, Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim**, İstanbul, Altkitap.
- NELSON, D. ve QUICK, J.:2000 **Organizational Behavior: Foundations, Realities and Challenges**, 3rd Ed., SouthWestern Publishing.
- NISBET, E, MYERS T.A.:2010 "Challenging the State: Transnational TV and Political Identity in the Middle East", **Political Communication**, sayı 27, s.347–366.

- NORBERT , V.:1999 **Gruplar Arası Davranışın Sosyal Psikolojik Analizi: Bireyci Bir Yaklaşımdan Sosyal Kimlik Yaklaşımına, Gruplar Arası İlişkiler ve Sosyal Kimlik Teorisi**, (Edit. Sibel Aysen Arnakoc)İstanbul, Alfa Yayınları.
- OGÜN,S.:2000 **Mukayeseli Sosyal Teori ve Tarih Bağlamında Milliyetçilik**,İstanbul,Alfa Yayınları.
- ORAN, B.:1994 **Devlet Devlete Karşı** , Ankara,Bilgi yayınevi.
- ÖZİPEK, B.: 2004 **Muhafazakarlık Akıl Toplum Siyaset**, Ankara, Liberte Yayınları.
- PALMER, H.:1991 **“The enneagram.”** New York: Harper Collins Publishers.
- PASSER, M.W. ve SMITH, RE.:2003 **“ The science of mind and behaviour”**. (2nd ed), New York, McGraw-Hill Companies, Inc.
- PEGGY A. THOİTS.:1983 **“Multiple Identities and Psychological Well-Being: A Reformulation and Test of the Social Isolation Hypothesis”** American Sociological Review, Vol. 48 (2), s. 174
- PIHL, Robert O. and CARON,Michelle.:198 **“The Relationship Between Geographic Mobility, Adjustment, and Personality”**, **Journal of Clinical Psychology**, Vol: 36, No: 1, pp: 190-194, Jan.
- PLOMİN R. & CASPİ, A.:1999 **“Handbook of Personality: Theory and Research. (2nd Ed.)**. Pervin, L. A., John, O. P. (Ed.), **Behavioral genetics and personality** (pp. 251-276).New York, Guilford
- PRATİBHA P.:1998 **“Temsil Stratejileri”**, **Kimlik: Topluluk, Kültür, Farklılık**, (Edit: Jonathan Rutherford), (Çev. Drem Sağlamer),İstanbul Sarmal Yayınları.

- RAMONET, I.:2000 **Medyanın Zorbalığı**, A. Derman (çev), İstanbul,Om Yayınları.
- REBER, S. A.:1985 **The Penguin Dictionary of Psychology**, London,Penguin Books.
- RİGEL, N.:2000 **Haber**, İstanbul,Der Yayınları.
- RİGEL,NURDOĞAN **Kadife Karanlık, İstanbul**,Su Yayınevi.
VD.:2005
- RİSO, D. R.:2003 **Kişilik Tipleri**, İstanbul: Kuraldışı Yayınları.
- RİSO, D. R.,
HUDSON, R.:2000) **Understanding the enneagram**, New York: Houghton Mifflin Company.
- ROACH, P.:2006 “Evolutionary Theory and Birth Order Effects on Big Five Personality Traits Among the Shuar of Amazonian Ecuador: The First Cross-Cultural Test”, **Doctorate Dissertation**, University of Oregon, Oregon.
- ROTHBART, M. K.,
AHADİ, S. A.,
EVANS, D. E.:2000 “Temperament and personality: Origins and outcomes”, **Journal of Personality and Social Psychology**, 78(1), 122-135. doi:10.1037/0022-3514.78.1.122
- RUTHERFORD,
J.:1998 **“Yuva Denilen Yer: Kimlik ve Farklılığın Kültürel Politikaları”**, Kimlik: Topluluk, Kültür, Farklılık, (Edit: Jonathan Rutherford), (Cev. İrem Sağlamer), Sarmal Yayınları, İstanbul, s. 19-20.
- RYCROFT, C.:1989 **Psikanaliz Sözlüğü**, çev. Sağman Kayatekin, Ankara, Ara Yayıncılık.

- SABUNCUOĞLU, Z. VE TÜZ, M.:2001 **Örgütsel Psikoloji**,Bursa, Ezgi Kitabevi.
- SALGADO, J.F., VİSWESVARAN, C.&ONES,D.S.:2001 “Predictors used for personnel selection: An overview of constructs, methods and techniques. In N. Anderson, D.S. Ones, H.K. Sinangil & C. Viswesvaran (Ed.), **Handbook of Industrial Work and Organizational Psychology** (Vol.1; p.165-199). London, SAGE Publication
- SALMONİ, Barak A.:2004 “İslamic Political Identity in Turkey”, Strategic Insights, Volume III, Issue 1 (January 2004),(Çevrimiçi) <http://www.ccc.nps.navy.mil/si/2004/jan/salmoniRvJan04.asp> (Erişim Tarihi: 20.05.2015)
- SANDIKÇIOĞLU, B,(2012), “Tarihsel Gelişim Süreci içinde Siyasal İletişim (2630)”, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2012, s. 5, (Çevrimiçi) <http://eogrenme.anadolu.edu.tr/eKitap/MEI105U.pdf>.Erişim Tarihi: 29.09.2014.
- SARIBAY, A:1998 **Türkiye’de Demokrasi ve Sivil Toplum, Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam**, (Der. Keyman, Fuat – Ali Yaşar Sarıbay), AnkaraVadi Yayınları.
- SARIBAY, A.:1985 **Türkiye’de Modernleşme ve Din Politikası ‘MSP Örnek Olayı’**, İstanbul,Alan Yayıncılık.
- SARIBAY, A.:1998 **Türkiye’de Demokrasi ve Sivil Toplum, Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam**, (Der. Keyman, Fuat – Ali Yasar Sarıbay), Ankara, Vadi Yayınları.
- SARIBAY, A.:1998 **Siyaset, Demokrasi ve Kimlik**, Bursa, Asa Kitabevi.

- SCHERMERHORN, **Organizational Behaviour**, Yedinci Baskı, ABD: John Wiley & Sons, Inc.
R. John, HUNT, & Sons, Inc.
James G.and OSBORN,
Richart N.:2002
- SCRUTON, R.:1996 “**A Dictionary of Political Thought**”,London, Macmillan Press.
- SERTAÇ S.:2012 ‘Siyasal Kültür, Siyasal İletişim ve Kamuoyu’ (2510), Anadolu Üniversitesi Yayını, 2012, s. 148, (Çevrimiçi) , <http://e-ogrenme.anadolu.edu.tr/eKitap/SOS207U.pdf> ,Erişim Tarihi: 29.09.2014.
- SEZEN, Seriye **Kamu Yönetimi Sözlüğü**, Ankara, TODAİE.
(Ed.):1998
- SHARMA, B.:1992 **Encylopaedic Dictionary of Sociology** volume 2., Anmol Publication, New Delhi.
- SLATTERY, M.:2007 “**Sosyolojide Temel Fikirler**”, (Cev: Umit Tatlıcan), İstanbul,Sentez Yayıncılık
- SMITH, A.:2009 **Milli Kimlik**, çev. Bahadır Sina Şener, 5. Baskı, İstanbul, İletişim.
- SMİTHH, A.:1999 **Toplumsal Değişme Anlayışı**, (Çev. Ülgen Oskay) Ankara ,Gündoğan Yayınları.
- SOMER, O. & GOLDBERG, **“The structure of Turkish trait descriptive adjective”**. **Journal of Personality and Social Pscyhology**, 76(3), 421-450.
L.R.:1999
- SOMER, O.:1998 “Türkçe’de kişilik özelliği tanımlayan sıfatların yapısı ve beş faktör modeli.” **Türk Psikoloji Dergisi**, 13(42),17-32

- SOYSAL, A.:2008 **“Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri: Bir Literatür Taraması”**,ÇimentoİşverenDergisi,(Çevrimiçi)[http://www.ceis.org.tr/dergiDocs/makale 129. pdf](http://www.ceis.org.tr/dergiDocs/makale%20129.pdf), Erişim Tarihi(21.09.2014).
- STATT, A.:2003 **“A Student’s Dictionary of Psychology”**, Taylor and Francis, Hove
- STETS, E. Jan, BURKE, J. Peter.:2005 **“A Sociological Approach to Self and Identity”**, Handbook of Self and Identity içinde, Ed. Mark R. Leary ve June Price Tangney, The Guilford Press, New York, s. 128-152.
- STETS, E. Jan, BURKE, J. Peter.:2000 **“Identity Theory and Social Identity Theory”**, **Social Psychology Quarterly**, volume 63, number 3, pp. 224-237.
- STRELAU, J.:2002 **Temperament A Psychological Perspective**, New York: Kluwer Academic Publishers.
- STRYKER, S.:2000 **“Identity Theory”**, Encyclopedia of Sociology volume 2 içinde, Ed. Edgar F. Borgatta ve Rhonda J. V. Montgomery, Macmillan Reference, New York.
- ŞİN, Engin F., Patricia K. WOOD.:1999 **“Citizenship and Identity**, London, Thousand Oaks, New Delhi, Sage Publications.
- TANOR, B.:2002 **Türkiye Tarihi 5 Bugünkü Türkiye 1980–1995**, (Yayın Yönetmeni: Sina Aksin)İstanbul, Cem Yayınevi.
- TEMEL BRİTANNİCA, İstanbul, Ana Yayıncılık A.Ş., s. 142-143. 1992
- TEZCAN, M.:1997 **Türk Kişiliği ve Kültür-Kişilik İlişkileri**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları,

- TİMİSİ, N.:2003 **Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi**, Ankara,Dost Kitapevi.
- TOK, N.:2003 **Kültür, Kimlik ve Siyaset**,İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- TOKGÖZ, O.:1994 **Temel Gazetecilik**. Ankara, İmge Kitabevi.
- TOURANE, A.:2000 **Modernliğin Eleştirisi**,(Çev. Hülya Tufan) İstanbul ,YKY.
- TOSUN, T.: 1999 **Türk Parti Sisteminde Merkez Sağ ve Merkez Solda Parçalanma**,İstanbul Boyut Kitapları.
- TUNÇ,H.:2008 “Demokrasi Türleri ve Müzakereci Demokrasi Kavramı”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, XII(1-2), 2008, s. 1115-1117.
- TUTAR, H.:2014 **Sosyal Psikoloji Kavram ve Kuramlar**,Sakarya, Seçkin Yayıncılık, İkinci Basım.
- TURAN, A.:2004 **Türkiye’de Seçmen Davranışı–Önceki Kırılmalar ve 2002 Seçimi**, İstanbul,Bilgi Üniversitesi Yayını.
- TÜRKEŞ, M.:2001 “Kadro Dergisi”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce - Kemalizm-**, ed. Ahmet İnel, Cilt: 2, İletişim Yay., İstanbul, s.470
- TÜRKÖNE,M.:2003 **Siyaset**, Ankara,Lotus Yayınevi.
- TÜTÜNCÜ, E.:2006 **CHP: 1965–1980 Türk Siyasal Yaşamında Ortanın Solu**, Antalya ,Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Yayınları.
- UYGUÇ,Ü VE GENÇ, A.:1998 **Radyo, Televizyon Haberciliği**,İstanbul, Avcıol Basım-Yayın.

- VATANDAŞ, C.:2003 “Psiko-Sosyal Bir Kavram Olarak Kimliğin Kimliği”, **Avrupa Günlüğü**, sayı 4, s. 241-254.
- VATANDAŞ, C.:2002 **Küreselleşme Surecinde Toplumsal Kimlikler ve Çok Kültürlülük**, İstanbul,Değişim Yayınları.
- WAGNER, J. P., “Reliability and validity study of a Sufi personality typology:
WALKER, R. E.:1983 The enneagram”. **Journal of Clinical Psychology**, 39 (5), 712–717.
- Y FURNHAM, A., “Do Personality Factors Predict Job Satisfaction?”,
PETRIDES, K.V., **Personality and Individual Differences**, 33, 2002, 1325-
JACKSON, C.J. ve 1342.
COTTER, T.:2002
- YAŞIN,C.:2013 **Medya ve Siyaset, Medya, Siyaset, Kültür**, (Ed: Ömer Özer), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, AÜ Yayın No: 2831,Eskişehir, Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1789, 1. Baskı.
- YILDIZ, A.:2001 **Ne Mutlu Türküm Diyebilene’ Türk Ulusal Kimliğinin Etno- Seküler Sınırları**,İstanbul İletişim Yayınları.
- YILDIZ, A.:2004 “Muhafazakarlığın Yerleştirilmesi ya da AKP’nin ‘Yeni Muhafazakar Demokratlığı’”, **Karizma**, Yıl: 5, Sayı: 17, İstanbul, 2004, s.42
- YILMAZ, A.:1996 **“Modernden Postmoderne Siyasal Arayışlar”**, Ankara, Vadi Yayınları.
- YILMAZ, A.:2001 **Çağdaş Siyasal Akımlar Modern Demokraside Yeni Arayışlar**,Ankara, Vadi Yayınları.

- YILMAZ, E. D.:2010 **Dokuz tip mizaç modeli 'ne göre çocuklarda karakter ve kişilik gelişimi**, İstanbul, Hayat Yayınları.
- YURDUSEV,A.:1997 **18. ve 19. Yüzyıllarda Avrupa'da Türk Kimliği**", **Cumhuriyet, Demokrasi ve Kimlik içinde**, Haz: Nuri Bilgin, İstanbul,Bağlam Yayınları.
- YÜCEKÖK,A.:1997 **Dinin Siyasallaşması: Din-Devlet İlişkilerinde Türkiye Deneyimi**,İstanbul Afa Yayınları.
- ZEL, U.:2001 "Durumsallık Yaklaşımında Kişiliğin Baskın Boyut Olarak Bir Model Kapsamında Teorik İncelemesi", **Amme İdaresi Dergisi**, 34(2): (2001a), 39-52.)
- ZEL, U.:2001 **Yönetimde Kişilik ve Kişilik Özellikleri**, Yönetim ve Organizasyon (İçinde), Editör: S. Güney, Ankara, Nobel Yayınları.
- ZEL, Uğur.:2006 **Kişilik ve Liderlik**, Ankara,Nobel Yayınları, İkinci Baskı.
- ZURCHER, E.:1995 **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi**, (çev.: Yasemin Saner Gönen),İstanbul, İletişim Yayınları.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Baskın, ORAN(Çevrimiçi)http://www.baskinoran.com/gazete/DIZI_1.pdf,13.04.2015.

HudutGazetesi,(Çevrimiçi)<http://www.hudutgazetesi.com/yazar/1082/modernlesme-ulus-devlet-meselesi.html>,14.02.2015.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, (Çevrimiçi) www.tbmm.gov.tr, 13.02.2015.

Yasader,(Çevrimiçi)(<http://www.yasader.org/web/yasama-dergisi/2007/sayi5/Turk-Anayasalarinda-Cumhurbaskani-Secimi.pdf>), 01.04.2015

TBMM,(Çevrimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2014_0000_0199_0000/0018.pdf,13.02.2015.

Radyo,TelevizyonÜstKurulu,(Çevrimiçi)www.rtuk.org.tr/Icerik/DownloadReport/3691,11.06.2016.

Cumhurbaşkanlığı,(Çevrimiçi)<http://www.tccb.gov.tr/receptayyiperdogan/biyografi/>, 25.01.2016.

Biyografi,(<http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=3212>, Erişim tarihi, 27.01.2016)

HDP,(Çevrimiçi)<http://www.hdp.org.tr/parti/parti-yonetimi/es-genel-baskanlar/15>,12.02.2016.

CumhuriyetGazetesi,(Çevrimiçi)http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/393265/Aydin-Dogan-dan-Erdogan-a-yanit__Durum-vahim.html,22.04.2015.

Basın Yayın Genel Müdürlüğü,

(Çevrimiçi)http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/Bir_Bakista_Turk_Medyasi_TR.pdf, Erişim tarihi, 12.12.2015.

AdaletBakanlığı, (Çevrimiçi) <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/1982ilkson.pdf>, 19.11.2016

EKLER

EK:1- Televizyon Kanallarındaki Haberlerin Verileri

1- Cumhurbaşkanlığı Seçim haberlerinin kanallara göre dağılımı (Haber Sayısı3.07.2014)			
KANALLAR	ERDOĞAN	İHSANOĞLU	DEMİRTAŞ
KANAL D	0	2	1
ATV	2	1	1
Star TV	1	1	1
TOPLAM HABER SAYISI			
2- Cumhurbaşkanlığı adaylarının haberlerde sunum sırası (1.2.3.şeklinde belirtiniz)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan		1	1
İhsanoğlu	1	2	2
Demirtaş	2	3	3
3- Cumhurbaşkanlığı adaylarına seçim haberlerinde ayrılan süre (süre dakika)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	0	6	2
İhsanoğlu	3	3	2
Demirtaş	2	1,5	2
Toplam süre			
4- Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde siyasal parti isimlerin haberlerdeki tekrarlanma sayısı			
Siyasal Partiler	Kanal D	ATV	star
AK PARTİ	1	1	0
CHP	8	2	4
MHP	6	2	0
HDP	4	3	6

SAADET	0	0	0
Diğer partiler	0	0	0
Toplam haber sayısı			
5- Cumhurbaşkanlığı adaylarının isimlerinin haberlerdeki tekrar sayısı			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Recep Tayyip Erdoğan	0	0	0
Erdoğan	7	22	12
Başbakan	7	10	7
Ekmelettin İhsanoğlu	2	1	2
Çatı Aday	5	3	4
İhsanoğlu	9	9	6
Selahattin Demirtaş	0	0	0
HDP lideri	0	0	2
Demirtaş	5	9	9
Toplam			
6-Cumhurbaşkanlığı adaylarının konuşmalarının kendi sesleri ile verilişleri(haber sayısı)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	0	2	1
İhsanoğlu	2	1	1
Demirtaş	1	1	1
Toplam Haber			
1- Cumhurbaşkanlığı Seçim haberlerinin kanallara göre dağılımı(Haber Sayısı04.08.2014)			
KANALLAR	ERDOĞAN	İHSANOĞLU	DEMİRTAŞ
KANAL D	2	1	1
ATV	2	1	1
Star TV	1	1	1
TOPLAM HABER SAYISI			
2- Cumhurbaşkanlığı adaylarının haberlerde sunum			

sırası (1.2.3.şeklinde belirtiniz)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	1	1	1
İhsanoğlu	2	2	2
Demirtaş	3	3	3
3- Cumhurbaşkanlığı adaylarına seçim haberlerinde ayrılan süre (süre dakika)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	6	8	4
İhsanoğlu	2,3	2	1,47
Demirtaş	2,3	1,15	1,45
Toplam süre			
4- Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde siyasal parti isimlerin haberlerdeki tekrarlanma sayısı			
Siyasal Partiler	Kanal D	ATV	star
AK PARTİ	8	1	0
CHP	6	0	2
MHP	14	0	2
HDP	1	0	2
SAADET	0	0	0
Diğer partiler	0	0	0
Toplam haber sayısı			
5- Cumhurbaşkanlığı adaylarının isimlerinin haberlerdeki tekrar sayısı			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Recep Tayyip Erdoğan	0	0	1
Erdoğan	23	19	24
Başbakan	6	10	16
Ekmelettin İhsanoğlu	3	3	2
Çatı Aday	5	6	12
İhsanoğlu	11	10	15
Selahattin Demirtaş	1	2	1

HDP lideri	0	0	0
Demirtaş	5	3	10
Toplam			
6-Cumhurbaşkanlığı adaylarının konuşmalarının kendi sesleri ile verilişleri(haber sayısı)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	2	2	1
İhsanoğlu	1	1	1
Demirtaş	1	0	1
Toplam Haber			
1- Cumhurbaşkanlığı Seçim haberlerinin kanallara göre dağılımı(Haber Sayısı 05.08.2016)			
KANALLAR	ERDOĞAN	İHSANOĞLU	DEMİRTAŞ
KANAL D	1	1	1
ATV	2	1	1
Star TV	1	1	1
TOPLAM HABER SAYISI			
2- Cumhurbaşkanlığı adaylarının haberlerde sunum sırası (1.2.3.şeklinde belirtiniz)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	1	1	1
İhsanoğlu	2	2	2
Demirtaş	3	3	3
3- Cumhurbaşkanlığı adaylarına seçim haberlerinde ayrılan süre (süre dakika)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	3,3	5	3
İhsanoğlu	2	1,5	2
Demirtaş	2	1	2

Toplam süre			
4- Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde siyasal parti isimlerin haberlerdeki tekrarlanma sayısı			
Siyasal Partiler	Kanal D	ATV	star
AK PARTİ	9	5	2
CHP	3	0	0
MHP	3	0	0
HDP	0	0	0
SAADET	0	0	0
Diğer partiler	0	0	0
Toplam haber sayısı			
5- Cumhurbaşkanlığı adaylarının isimlerinin haberlerdeki tekrar sayısı			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Recep Tayyip Erdoğan	1	0	0
Erdoğan	23	17	9
Başbakan	6	15	5
Ekmelettin İhsanoğlu	5	5	1
Çatı Aday	3	6	4
İhsanoğlu	6	7	3
Selahattin Demirtaş	2	2	6
HDP lideri	0	0	0
Demirtaş	7	5	6
Toplam			
6-Cumhurbaşkanlığı adaylarının konuşmalarının kendi sesleri ile verilişleri(haber sayısı)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	1	1	1
İhsanoğlu	1	1	1
Demirtaş	1	1	1
Toplam Haber			

1- Cumhurbaşkanlığı Seçim haberlerinin kanallara göre dağılımı Haber Sayısı 06.08.2014			
KANALLAR	ERDOĞAN	İHSANOĞLU	DEMİRTAŞ
KANAL D	1	1	1
ATV	2	1	0
Star TV	2	1	1
TOPLAM HABER SAYISI			
2- Cumhurbaşkanlığı adaylarının haberlerde sunum sırası (1.2.3.şeklinde belirtiniz)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	1	1	1
İhsanoğlu	2	2	2
Demirtaş	3	0	3
3- Cumhurbaşkanlığı adaylarına seçim haberlerinde ayrılan süre (süre dakika)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	3,39	8,5	7
İhsanoğlu	2,15	2,25	4
Demirtaş	2,3	0	1,2
Toplam süre			
4- Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde siyasal parti isimlerin haberlerdeki tekrarlanma sayısı			
Siyasal Partiler	Kanal D	ATV	star
AK PARTİ	0	2	1
CHP	5	6	0
MHP	7	6	1
HDP	1	2	0
SAADET	0	0	0
Diğer partiler	0	0	0
Toplam haber sayısı			

5- Cumhurbaşkanlığı adaylarının isimlerinin haberlerdeki tekrar sayısı			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Recep Tayyip Erdoğan	1	1	0
Erdoğan	17	23	13
Başbakan	5	15	10
Ekmelettin İhsanoğlu	3	2	2
Çatı Aday	4	7	3
İhsanoğlu	5	7	8
Selahattin Demirtaş	2	0	1
HDP lideri	0	0	0
Demirtaş	4	1	7
Toplam			
6-Cumhurbaşkanlığı adaylarının konuşmalarının kendi sesleri ile verilişleri(haber sayısı)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	1	2	1
İhsanoğlu	1	1	1
Demirtaş	1	0	1
Toplam Haber			
1- Cumhurbaşkanlığı Seçim haberlerinin kanallara göre dağılımı Haber Sayısı 07.08.2014			
KANALLAR	ERDOĞAN	İHSANOĞLU	DEMİRTAŞ
KANAL D	1	1	1
ATV	1	1	0
Star TV	1	1	1
TOPLAM HABER SAYISI			
2- Cumhurbaşkanlığı adaylarının haberlerde sunum sırası (1.2.3.şeklinde belirtiniz)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	1	1	1

İhsanoğlu	2	2	2
Demirtaş	3	0	3
3- Cumhurbaşkanlığı adaylarına seçim haberlerinde ayrılan süre (süre dakika)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	3,4	4,2	4
İhsanoğlu	3	2	2
Demirtaş	3	0	2
Toplam süre			
4- Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde siyasal parti isimlerin haberlerdeki tekrarlanma sayısı			
Siyasal Partiler	Kanal D	ATV	star
AK PARTİ	1	1	0
CHP	5	3	7
MHP	3	2	0
HDP	0	0	1
SAADET	0	0	0
Diğer partiler	0	0	0
Toplam haber sayısı			
5- Cumhurbaşkanlığı adaylarının isimlerinin haberlerdeki tekrar sayısı			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Recep Tayyip Erdoğan	0	0	0
Erdoğan	22	16	12
Başbakan	4	6	14
Ekmelettin İhsanoğlu	1	2	2
Çatı Aday	4	3	7
İhsanoğlu	5	4	4
Selahattin Demirtaş	2	0	1
HDP lideri	0	0	0
Demirtaş	4	0	3
Toplam			

6-Cumhurbaşkanlığı adaylarının konuşmalarının kendi sesleri ile verilişleri(haber sayısı)			
Adaylar	Kanal D	ATV	star
Erdoğan	1	1	1
İhsanoğlu	1	1	1
Demirtaş	1	0	1
Toplam Haber			

EK 2:Televizyon Kanallarındaki haberlerin Birleştirilmiş Verileri

1- Cumhurbaşkanlığı Seçim haberlerinin kanallara göre dağılımı (Haber Sayısı)				
KANALLAR	ERDOĞAN	İHSANOĞLU	DEMİRTAŞ	toplam haber sayısı
KANAL D	5	6	5	16
ATV	9	5	3	17
Star TV	6	5	5	16
TOPLAM HABER SAYISI	20	16	13	49
2- Cumhurbaşkanlığı adaylarının haberlerde sunum sırası (Kanal D 5 GÜN)				
Adaylar	1.sırada	2.sırada	3.sırada	
Erdoğan	4	0	0	
İhsanoğlu	1	4	0	
Demirtaş		1	4	
3- Cumhurbaşkanlığı adaylarının haberlerde sunum sırası (ATV 5 GÜN)				
Adaylar	1.sırada	2.sırada	3.sırada	

Erdoğan	5			
İhsanoğlu	0	5	0	
Demirtaş	0	0	3	
4- Cumhurbaşkanlığı adaylarının haberlerde sunum sırası (Star TV)				
Adaylar	1.sırada	2.sırada	3.sırada	
Erdoğan	5		0	
İhsanoğlu	0	5	0	
Demirtaş	0	0	5	
5- Cumhurbaşkanlığı adaylarına seçim haberlerinde ayrılan süre (süre dakika)				
Adaylar	Kanal D	ATV	star	toplam
Erdoğan	16,09	29,7	20	65,79
İhsanoğlu	12,45	10,75	11,47	34,67
Demirtaş	11,6	3,65	8,65	23,9
Toplam süre	40,14	44,1	40,12	124,36
6- Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde siyasal parti isimlerin haberlerdeki tekrarlanma sayısı				
Siyasal Partiler	Kanal D	ATV	star	Toplam
AK PARTİ	19	10	3	32
CHP	28	11	13	52
MHP	33	10	3	46
HDP	6	5	9	20
SAADET	0	0	0	
Diğer partiler	0	0	0	
Toplam haber sayısı	86	36	28	150
7- Cumhurbaşkanlığı adaylarının isimlerinin haberlerdeki tekrar				

sayısı				
Adaylar	Kanal D	ATV	star	
Erdoğan	92	96	70	
İhsanoğlu	37	38	37	
Demirtaş	26	18	35	
8-Cumhurbaşkanlığı adaylarının konuşmalarının kendi sesleri ile verilişleri(haber sayısı)				
Adaylar	Kanal D	ATV	star	
Erdoğan	5	8	5	
İhsanoğlu	6	5	5	
Demirtaş	5	2	5	
Toplam Haber				
Notlar:				
1- İçerik çözümlemesinde kullanılan kategori ve sorular her bir televizyon kanalına ayrı ayrı uygulanacaktır.				
2-				

ÖZGEÇMİŞ

EKREM ÇELİKİZ ÖZGEÇMİŞ ÖĞRETİM GÖREVLİSİ

E-Posta Adresi : ekremcelikiz@gmail.com

Telefon (Cep) : 5366463894

Öğrenim Durumu

Doktora 2012 -2016	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ/RADYO-TV SİNEMA (YL)
Yüksek Lisans 2009-2011	BEYKENT ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ/SİNEMA-TV (YL) (TEZLİ)
Lisans 2002-2006	MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ/RADYO,SİNEMA VE TELEVİZYON BÖLÜMÜ/RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA PR.

Görevler

ÖĞRETİM GÖREVLİSİ 2015	DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ/SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ/GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI BÖLÜMÜ/GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI PR. (TAM DURSLU))	D
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ 2013-2015	BATMAN ÜNİVERSİTESİ/GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ/SİNEMA VE TELEVİZYON BÖLÜMÜ/SİNEMA VE TELEVİZYON PR.)	BA

İdari Görevler

Arş. Uyg. Merkezi Müdür Yardımcısı 2014-2015	BATMAN ÜNİVERSİTESİ/BATMAN VE ÇEVRESİ SOSYAL ARAŞTIRMALAR UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
Bölüm Başkan Yardımcısı 2013-2015	BATMAN ÜNİVERSİTESİ/GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ/SİNEMA VE TELEVİZYON BÖLÜMÜ/SİNEMA VE TELEVİZYON PR.

Dersler *

	Öğrenim Dili	Ders Saati
Lisans		
(2013-2014) Temel Kamera Bilgisi	Türkçe	4
(2013-2014) Haber Yazma ve Röportaj Teknikleri	Türkçe	2
(2014-2015) Sinema Kültürü	Türkçe	2
(2015-2016) Senaryo Yazım Teknikleri	Türkçe	3
(2015-2016) Film Analizi	Türkçe	3
(2013-2014) Film Kuramları	Türkçe	4
(2015-2016) Sinema Kültürü	Türkçe	2
(2013-2014) Diksiyon ve Artikülasyon Teknikleri	Türkçe	2
(2013-2014) Kurgu	Türkçe	4
(2015-2016) Tv Gazeteciliği ve Habercilik	Türkçe	2

* Son iki yılda verdiği lisans ve lisansüstü düzeydeki dersler

Üniversite Dışı Deneyim

2010-2011	Basın ve Halkla İlişkiler Direktörü
2008-2009	Halkla İlişkiler
2008-2009	Haber Spikeri
2006-2007	Stajyer Ekonomi Muhabiri
2005-2006	Stajyer muhabir
2003-2004	Program Sunucusu